

Özel Hayata ve Aile Hayatına Saygı Hakkı Karar Özetleri

T.C.
ANAYASA MAHKEMESİ

Özel Hayata ve Aile Hayatına Saygı Hakkı Karar Özetleri

Yazarlar

Dr. Şermin BİRTANE

Fatih ALKAN

Ali KOZAN

Ferhat YILDIZ

Dr. Hilal YAZICI

Çağlar ÖNCEL

Doç. Dr. Taylan BARIN

Anayasa Mahkemesi Yayınları

ISBN: 976-605-2378-60-1

*Özel Hayata ve Aile Hayatına Saygı Hakkı
Karar Özetleri*

© 2021, Anayasa Mahkemesi

Anayasa Mahkemesinin yazılı izni olmaksızın, kitabın tümünün veya bir kısmının elektronik, mekanik ya da fotokopi yoluyla basımı, yayımı, çoğaltılması ve dağıtımı yapılamaz. Kitapta yayımlanan karar özetleri, kaynak gösterilmeden başka bir yerde yayımlanamaz.

Anayasa Mahkemesi Başkanlığı

Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü

Adres : Ahlatlıbel Mahallesi İncek Şehit Savcı
Mehmet Selim Kiraz Bulvarı No: 4
06805 Çankaya/Ankara

Telefon : (312) 463 73 00

Faks : (312) 463 74 00

e-posta : bilgi@anayasa.gov.tr

Twitter : @AYMBASKANLIGI

Web : www.anayasa.gov.tr

Tasarım ve Baskı

EPAMAT

Basın Yayın Promosyon San. Tic. Ltd. Şti.

Telefon : (0312) 394 48 63

Faks : (0312) 394 48 65

Web : www.epamat.com.tr

Basım Tarihi

Mart, 2021

ÖNSÖZ

Bireysel başvuru sisteminin 2010 Anayasa değişikliğiyle kabul edilmesi, Türkiye’de temel hak ve hürriyetlerin korunması bakımından bir dönüm noktası teşkil etmektedir. Anayasa’nın 148. maddesine eklenen fıkra uyarınca “Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir”.

Bireysel başvurunun ana amacı, temel hak ve özgürlüklerin daha iyi korunduğu ve standardının yükseltildiği bir ulusal koruma mekanizmasının oluşturulmasıdır. Bu sayede Türkiye aleyhine özellikle Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine yapılan başvuruların ve ihlallerin azaltılması hedeflenmiştir. Bu amaçların gerçekleşmesi, hiç kuşkusuz, bireysel başvuru sisteminin etkili bir şekilde işlemesine bağlıdır.

Bu bağlamda Anayasa Mahkemesi, 23 Eylül 2012 tarihinden itibaren, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin içtihatlarını da dikkate almak suretiyle hak-eksenli bir yaklaşımla bireysel başvuruları karara bağlamaktadır. Bu kararların bireysel başvuru kapsamındaki tüm hak ve özgürlüklere ilişkin olarak Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’yle uyumlu bir içtihat alanı oluşturduğunu söyleyebiliriz.

Bu kitap söz konusu içtihat alanını ortaya koyan kitaplar serisinin ikincisidir. Belli aralıklarla güncellenecek olan bu kitap serisi, bireysel başvuruda verilen kararların konularına göre tasnif edilerek bir arada sunulmasını amaçlamaktadır. Elinizdeki bu kitap; özel hayata saygı hakkı, kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı, aile hayatına saygı hakkı, kişinin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı, haberleşme hürriyeti ve konut dokunulmazlığı alanlarında ileri sürülen hak ihlali iddiaları üzerine verilen kararların özetlerini kapsamaktadır.

Bu vesileyle karar özetlerinin yazılması ve yayına hazırlanmasında emeği geçen herkese teşekkür eder, kitabın ilgililer açısından faydalı olmasını dilerim.

Zühtü ARSLAN
Anayasa Mahkemesi Başkanı

SUNUŞ

Türk Hukuku 2010 Anayasa değişiklikleri ile getirilen ve 23 Eylül 2012 tarihi itibarıyla başlayan bireysel başvuru ile birlikte yeni bir döneme girmiştir. 1962 yılında kurulan ve bireysel başvurunun fiilen başlamasına kadar geçen 50 yıllık sürede yalnızca norm denetimi yapan Anayasa Mahkemesi, bu değişiklikle birlikte norm denetimi yapan yüksek bir yargı organı olmanın yanında, bireylerin temel hak ve hürriyetlerinin ihlaline ilişkin iddialarını da inceleyen bir kuruma dönüşmüştür.

Çok önemli bir kazanım olan bireysel başvuru, temel hak ve hürriyetlerin korunması noktasında çok etkili bir başvuru yolu olarak işlev görmektedir. Anayasa Mahkemesine 2020 yılı sonu itibarıyla toplam 300 bine yakın bireysel başvuru yapılması bu durumu göstermektedir. Yapılan bireysel başvuruların 260 bine yakını sonuçlandırılmış, Mahkeme içtihadı bu kararlarla zenginleşirken içtihadın takibini kolaylaştıracak ve bireysel başvuruların niteliğini artıracak bir rehber hazırlama ihtiyacı doğmuştur.

Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru kararlarını tematik olarak inceleme hedefine yönelik seri ilk olarak 2020 yılında yayımlanan Mülkiyet Hakkı Karar Özetleri kitabı ile başlamıştır. Aynı serinin devamı olarak hazırlanan bu kitapta, Mahkemenin özel hayata ve aile hayatına saygı hakkına ilişkin olarak vermiş olduğu kararlardan öne çıkanların özetleri derlenmiştir. Ayrıca kitapta kişisel verilerin korunması isteme hakkına, kişinin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına, haberleşme hürriyetine ve konut dokunulmazlığına ilişkin ilkesel ve kapsamlı nitelikte olduğu görülen kararların özetleri de yer almaktadır. Özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı ile ilgili başvuruları inceleyen raportörlerce titizlikle seçilerek hazırlanan karar özetleri aynı zamanda kararlardan alınan paragraflarla güçlendirilerek okuyucuya sunulmuştur.

Kitabın ilgililer açısından faydalı olmasını dileriz.

Editörler

Murat ŞEN – Doç. Dr. Taylan BARIN

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	III
SUNUŞ	V
GİRİŞ	1

I. ÖZEL HAYATA SAYGI HAKKI / Fatih ALKAN - Ferhat YILDIZ5

A. KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI

1. <i>Bülent Kaya</i> [GK], B. No: 2013/2941, 11/5/2016	11
2. <i>Fatih Saraman</i> [GK], B. No: 2014/7256, 27/2/2019.....	13
3. <i>Güzide Defne Samyeli</i> , B. No: 2014/4399, 21/9/2016.....	14
4. <i>E.Ü.</i> [GK], B. No: 2016/13010, 17/9/2020	15
5. <i>Arif Ali Cangı</i> [GK], B. No: 2016/4060, 17/9/2020	16
6. <i>Ali Çığır</i> , B. No: 2015/19298, 8/5/2019.....	17
7. <i>E.Ç.A.</i> [GK], B. No: 2014/5671, 7/6/2018.....	19
8. <i>Nurcan Belin</i> , B. No: 2014/14187, 10/1/2018	20
9. <i>B.K.</i> , B. No: 2014/14189, 25/10/2017.....	21

B. SAĞLIKLI ÇEVREDE YAŞAMA

1. <i>Hüseyin Tunç Karlık ve Zahide Şadan Karlık</i> , B. No: 2013/6587, 24/3/2016.....	22
2. <i>Mehmet Kurt</i> [GK], B. No: 2013/2552, 25/2/2016.....	24
3. <i>Binali Özkaradeniz ve diğerleri</i> [GK], B. No: 2014/4686, 1/2/2018.....	25
4. <i>Ayşe Sevtap Uzun</i> , B. No: 2013/6260, 13/4/2016.....	27
5. <i>Öznur Çiçek Bildik</i> , B. No: 2013/6595, 21/4/2016	28
6. <i>Ahmet İsmail Onat</i> , B. No: 2013/6714, 21/4/2016.....	30
7. <i>Gülcan Tutkun Berk</i> , B. No: 2015/2334, 29/11/2018	32
8. <i>D.Ö. (4)</i> , B. No: 2014/3735, 12/6/2018.....	34
9. <i>Egeçep Derneği</i> , B. No: 2015/17415, 17/4/2019	35

C. İSİM, SOYİSİM/NUFÜS KAYITLARI

1. <i>Aslan Faruk Toprak</i> , B. No: 2013/2957, 24/3/2016.....	36
2. <i>B.U.</i> , B. No: 2013/2414, 6/1/2016.....	38
3. <i>Turgay Karaca</i> , B. No: 2018/34343, 27/1/2021	39

Ç. EVLENME

1. <i>S.A.</i> , B. No: 2017/40199, 8/9/2020	41
2. <i>Hüseyin Kesici</i> , B. No: 2013/3440, 20/4/2016.....	42

D. ÖZEL HAYATA İLİŞKİN CEZA İNFAZ KURUMU UYGULAMALARI

1. *Mehmet Zahit Şahin*, B. No: 2013/4708, 20/4/2016 44
2. *Ethem Zariç*, B. No: 2014/4137, 9/11/2017 45
3. *Nasrullah Kuran (3)*, B. No: 2015/18990, 6/2/2019 46
4. *Abuzer Uzun*, B. No: 2016/61250, 13/6/2019 47
5. *Eşref Köse*, B. No: 2017/38098, 3/6/2020 49

E. ÖZEL HAYAT VE MESLEKİ HAYAT İLİŞKİSİ

1. *Serap Tortuk*, B. No: 2013/9660, 21/1/2015 51
2. *Ata Türkeri*, B. No: 2013/6057, 16/12/2015 52
3. *İ.A.*, B. No: 2016/3423, 14/9/2017 53
4. *A.K.*, B. No: 2015/10298, 7/3/2019 54
5. *Z.A. [GK]*, B. No: 2013/2928, 18/10/2017 56
6. *T.A.A.*, B. No: 2014/19081, 1/2/2017 57
7. *Tevfik Türkmen [GK]*, B. No: 2013/9704, 3/3/2016 59
8. *Bilal Bilen*, B. No: 2016/14741, 7/11/2019 61
9. *Sevilay Sümer*, B. No: 2016/7091, 18/7/2019 63
10. *Namet Sevinç*, B. No: 2015/9155, 10/1/2019 65
11. *Tamer Mahmutoğlu [GK]*, B. No: 2017/38953, 23/7/2020 67
12. *C.A. (3) [GK]*, B. No: 2018/10286, 2/7/2020 69
13. *Ayla Demir İşat [GK]*, B. No: 2018/24245, 8/10/2020 71
14. *Serhat Oyman*, B. No: 2017/25497, 13/10/2020 73
15. *H.Ç.*, B. No: 2017/14907, 30/9/2020 75

F. CİNSEL KİMLİK

1. *M.K.*, B. No: 2015/13077, 12/6/2018 77
2. *Cemal Duğan*, B. No: 2014/19308, 15/2/2017 79
3. *Mustafa Vural*, B. No: 2015/18609, 11/9/2019 80

G. MAHREMİYETİN KORUNMASI

1. *Birsen Berrak Tüzünataç*, B. No: 2014/20364, 5/10/2017 81
2. *Zafer Bozbey*, B. No: 2014/6423, 21/9/2016 82
3. *Nurcan Belin*, B. No: 2014/14187, 10/1/2018 83
4. *Ercan Kanar*, B. No: 2013/533, 9/1/2014 84
5. *Murat Durmaz*, B. No: 2013/5956, 15/4/2014 85

Ğ. ETKİLİ SORUŞTURMA

1. *Mehmet Arif Kılınç*, B. No: 2013/1656, 16/7/2014 86
2. *Ahmet Temiz*, B. No: 2013/6209, 29/6/2016 87
3. *Erol Kumcu*, B. No: 2015/18988, 9/5/2019 89

H. ÖZEL HAYATA SAYGI HAKKINA İLİŞKİN BAZI ÖZEL MESELELER

1. S.K.(B.), B. No: 2014/18275, 4/7/2018..... 90
2. *Murat Haliç*, B. No: 2017/24356, 8/7/2020..... 91
3. *Meral Danış Beştaş* (3), B. No: 2017/34087, 13/10/2020..... 93

II. AİLE HAYATI / Ali KOZAN – Doç. Dr. Taylan BARIN 95**A. SOYBAĞI NESEBİN TEPİTİ MİRAS/NAFAKA**

1. *Fatma Julia Ekinciler*, B.No: 2013/2758,17/2/2016103
2. *Dalga Eda Yıldırım ve Özgün Yıldırım*, B. No: 2014/5974,26/12/2017105
3. *S.B.*, B.No: 2014/5783, 20/12/2017106

B. VELAYET, ÇOCUKLA ŞAHSİ İLİŞKİ VE LAHEY SÖZLEŞMESİ

1. *Marcus Frank Cerny*, B.No:2013/5126,2/7/2015.....107
2. *Levent Aşıklar*, B.No: 2014/13936, 8/3/2018.....109
3. *Ayşegül Pervane*, B.No:2017/37155, 30/9/2020..... 111
4. *Dilek Tsakırdıs*, B.No:2018/35068,9/6/2020112
5. *N.Ö.*, B. No: 2014/19725, 19/11/2015114
6. *Murat Atılğan*, B.No:2013/9047, 7/5/2015115
7. *Sezer Acar Özfidan*, B.No: 2014/16746, 25/1/2018.....116
8. *Figen Güneştaş ve Diğerleri*, B.No:2014/18376,26/10/2017.....117

C. ÇOCUĞUN AD VE SOYADI

1. *Nurcan Yolcu* [GK], 2013/9880, 11/11/2015118
2. *S.E.*, 2017/40178, 26/2/2020120
3. *Meliha Siviş*, B.No: 2015/18910, 9/1/2019121

Ç. ÇOCUKLA İLGİLİ KORUMA KARARLARI VE KORUYUCU AİLE TALEPLERİ

1. *Serpil Toros*, B.No: 2013/6382,9/3/2016.....122
2. *Murat Demir* [GK], B.No: 2015/7216, 27/3/2019124
3. *Semra Özel Üner*, B. No: 2014/12009,26/10/2016.....126
4. *C.K.*, B. No: 2016/3114,18/7/2019127

D. AİLE KONUTU VE MESKENİYET İDDİASI

1. *Melahat Karkin* [GK], B No: 2014/17751, 13/10/2016128
2. *Emine Göksel*, B.No: 2016/10454, 12/12/2019130

E. AİLE BİRLİĞİNİN SAĞLANMASI

1. *Nurbani Fikri*, B. No: 2014/2502, 11/10/2018131
2. *Raziye Koçaş*, B. No: 2014/16794, 12/1/2017.....133
3. *Peri Kırık*, B. No: 2015/19795, 9/1/2019.....134
4. *Oksana Chicheishvili*, B. No: 2014/19023, 20/12/2017135
5. *Sherapat Yagmyrova*, B. No: 2017/11905, 21/7/2020.....136
6. *A.G.*, B. No: 2018/6143, 16/12/2020.....137

F. AİLE HAYATINA SAYGI HAKKINA İLİŞKİN CEZA İNFAZ KURUMU UYGULAMALARI**1. AİLEYLE GÖRÜŞME**

a. Müjdat Gürbüz, B. No: 2017/36529, 23/5/2018.....	139
b. Halil Berk, B. No: 2017/8758, 21/3/2018	141
c. Halil Berk (2), B. No: 2017/13338, 19/9/2018.....	142
ç. Mahmut Mumcu, B. No: 2017/24655, 9/7/2020	143
d. Murat Aydın, B. No: 2016/58533, 3/7/2019.....	144
e. Hüseyin Ekinci, B. No: 2016/38867, 3/7/2019.....	145
f. Eşref Köse, B. No: 2017/38098, 3/6/2020	146

2. MAHREM GÖRÜŞ

a. M.Ç. [GK], B. No: 2017/34600, 6/2/2020	147
---	-----

3. YAKINLARIN CENAZESİNE KATILIM

a. Rasul Kocatürk [GK], B. No: 2016/8080, 26/12/2019.....	148
b. Beşir Doğan, B. No: 2013/2335, 15/12/2015	150

4. CEZAEVİNDE ÇOCUK BAKIMI

a. Şükran İrge, B. No: 2016/8660, 7/11/2019	151
---	-----

III. KİŞİNİN MADDİ VE MANEVİ VARLIĞINI KORUMA HAKKI**Dr. Şermin BİRTANE 153****A. TIBBİ İHMAL**

1. Ahmet Acartürk, B. No: 2013/2084, 15/10/2015.....	159
2. Kemal Demirtaş ve Gülcan Demirtaş, B. No: 2017/18196, 16/9/2020	160
3. Neslihan Altuğ ve Diğerleri, B. No: 2016/2796, 10/12/2019	161
4. Mustafa Kupal (2), B. No: 2015/4303, 10/10/2019.....	162
5. Mehmet Aypan B. No: 2016/4868, 30/9/2020	163
6. Engin Karabaşlar ve Esra Karabaşlar, B. No: 2016/4790, 4/7/2019	165
7. Ü.B.K., B. No: 2015/2536, 4/7/2019.....	166
8. Eyüp Kurt, B. No: 2015/6926, 4/4/2019	167
9. Zafer Gözütok, B. No: 2015/909, 6/2/2019	168

B. RIZAYA DAYALI OLMAYAN MÜDAHALE

1. B.P.O. [GK], B. No: 2015/19012, 27/3/2019	169
2. Sıtkı Güngör, B. No: 2013/5617, 21/4/2016	171

C. KÜRTAJ

1. R.G. [GK] B. No: 2017/31619, 23/7/2020	172
---	-----

Ç. PSİKOLOJİK TACİZ

1. *Ebru Bilgin* [GK], B. No: 2014/7998, 19/7/2018.....174
2. *Mehmet Bayrakçı*, B. No: 2014/8715, 5/4/2018.....176
3. *Turgay Gökkoçun*, B. No: 2018/11320, 18/6/2020.....178
4. *Işıl Yaykır*, B. No: 2013/2284, 15/4/2014.....179

D. KADINA VE ÇOCUĞA KARŞI ŞİDDET

1. *K.Ş.*, B. No: 2016/14613, 17/7/2019.....180
2. *Ö.T.*, B. No: 2015/16029, 19/2/2019.....182
3. *A.Z.Ö.*, B. No: 2014/546, 19/12/2017.....183
4. *M.L. ve Diğerleri*, B. No: 2014/7469, 22/11/2017.....184

E. SAĞLIK HİZMETLERİNE ERİŞİMİN ENGELLENMESİ

1. *Hidayet Seçkin*, B. No: 2015/13918, 9/6/2020.....186
2. *Devrim Alyüz*, B. No: 2017/40383, 16/9/2020.....188

F. NAFKA

1. *İbrahim Acar*, B. No: 2016/3140, 7/11/2019.....190
2. *Esat İnevi*, B. No: 2015/11677, 8/7/2020.....191
3. *S.B.*, B. No: 2014/5783, 20/12/2017.....192

G. ŞEREF VE İTİBAR

1. *Ü.B.K.*, B. No: 2015/2536, 4/7/2019.....193
2. *İbrahim Özden Kaboğlu*, B. No: 2015/18503, 30/5/2019.....195
3. *Mehmet Özhasseki*, B. No: 2015/4972, 8/5/2019.....197
4. *N.B.B.* [GK], B. No: 2013/5653, 3/3/2016.....198

Ğ. ETKİLİ SORUŞTURMA

1. *Gözde Başar*, B. No: 2016/3122, 28/5/2019.....199
2. *Mustafa Tepeli* [GK], B. No: 2014/5831, 1/3/2017.....200
3. *T.A.*, B. No: 2014/1150, 22/11/2017.....201

IV. HABERLEŞME HÜRRİYETİ / Dr. Hilal YAZICI 203**A. CEZA İNFAZ KURUMUNDA MEKTUPLARIN DENETLENMESİ****1. GENEL İLKELER**

- a. *Abdulkemim Tekin ve diğerleri*, B. No: 2017/14279, 10/3/2020.....209
- b. *Muhittin Pirinçcioğlu (3)*, B. No: 2017/34566, 10/3/2020.....210

2. TERÖR ÖRGÜTÜ PROPAGANDASI VE İLETİŞİMİNİ İÇEREN MEKTUPLAR

- a. *Ahmet Temiz*, B. No: 2013/1822, 20/5/2015.....211
- b. *Özkan Kart (2)*, B. No: 2013/1201, 20/5/2015.....212
- c. *Eren Yıldız*, B. No: 2013/759, 7/7/2015.....213
- ç. *Murat Karayel*, B. No: 2013/9089, 8/9/2015.....214

d. <i>Turan Günana (2)</i> , B. No: 2013/3354, 4/11/2015.....	215
e. <i>Musa Kaya (3)</i> , B. No: 2013/2350, 14/10/2015	216
f. <i>Murat Türk</i> , B. No: 2013/9133, 24/3/2016	217
g. <i>Kamuran Reşit Bekir (5)</i> , B. No: 2014/20000, 5/4/2017	218
3. İNSAN HAKLARI KURUM VE KURULUŞLARIYLA MEKTUPLAŞMA	
a. <i>Akif İpek</i> , B. No: 2013/9456, 24/6/2015.....	219
b. <i>Ramazan Vural</i> , B. No: 2013/1148, 7/7/2015	221
c. <i>Musa Kaya (2)</i> , B. No: 2013/2351, 16/9/2015	222
ç. <i>Mustafa Aydın</i> , B. No: 2013/275, 6/10/2015	223
d. <i>Deniz Şahin ve Suat İncedere</i> , B. No: 2015/17260, 19/9/2018.....	224
4. SİYASETÇİ VE KAMU GÖREVLİLERİYLE MEKTUPLAŞMA	
a. <i>Kahraman Güvenç</i> , B. No: 2013/2072, 3/2/2016.....	226
b. <i>Mecit Şahinkaya ve Tamer Korkmaz</i> , B. No: 2016/463, 12/9/2019.....	228
5. GAZETECİLERLE MEKTUPLAŞMA	
a. <i>Musa Kaya (3)</i> , B. No: 2013/2350, 14/10/2015	230
b. <i>Kahraman Güvenç (2)</i> , B. No: 2013/2260, 4/2/2016.....	231
c. <i>Mustafa Baysal</i> , B. No: 2016/58482, 11/9/2019.....	232
6. HAKARET İÇEREN MEKTUPLAR	
a. <i>Özkan Kart (3)</i> , B. No: 2016/2251, 12/6/2019	233
7. AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİNE(AİHM) GÖNDERİLEN MEKTUPLAR	
a. <i>Ali Çığır (2)</i> , B. No: 2017/39610, 9/6/2020.....	234
8. AVUKATLA MEKTUPLAŞMA	
a. <i>Kemal Yiğit</i> , B. No: 2013/1700, 20/1/2016.....	235
b. <i>Süleyman Araç (2)</i> , B. No: 2016/9882, 12/6/2019	236
c. <i>Murat Türk (7)</i> , B. No: 2017/37794, 10/3/2020	237
ç. <i>Cevdet Bayır (2)</i> , B. No: 2014/11710, 22/11/2017	238
d. <i>İrfan Kaplan</i> , B. No: 2017/34518, 23/6/2020	239
e. <i>Mehmet Fatih Göksan (2)</i> , B. No: 2017/38886, 8/9/2020	240
9. MEKTUPLARIN UYAP'A KAYDEDİLMESİ	
a. <i>Kemal Karanfil</i> , B. No: 2017/24776, 24/5/2018.....	241
B. İLETİŞİMİN TESPİTİ, DENETLENMESİ VE KAYITLARIN KORUNMASI	
1. <i>Mehmet Hasip Şenalp</i> , B. No: 2014/2889, 25/1/2018	243
2. <i>Veysel Demirtaş</i> , B. No: 2013/1222, 20/4/2016.....	244
3. <i>Rıdvan Bayram</i> , B. No: 2013/1171, 9/9/2015.....	245
4. <i>Yasemin Çongar ve diğerleri [GK]</i> , B. No: 2013/7054, 6/1/2015.....	246

5. <i>Murat Haliç</i> , B. No: 2017/24356, 8/7/2020.....	247
6. <i>Abdulahap Kaçar ve Ercan Kaçar</i> , B. No: 2014/16877, 22/3/2018.....	248
7. <i>H.Ö.</i> , B. No: 2017/34332, 12/12/2018.....	249
8. <i>Mehmet Seyfi Oktay</i> [GK], B. No: 2013/6367, 10/12/2015.....	251
9. <i>Ulvi Bacioğlu</i> , B. No: 2015/3175, 10/10/2019.....	252
C. TUTUKLU VE HÜKÜMLÜNÜN AVUKATLA TELEFON GÖRÜŞMESİ	
1. <i>Mehmet Koray Eryaşa</i> , B. No: 2013/6693, 16/4/2015.....	253
2. <i>Sinan Gül</i> , B. No: 2016/7628, 27/2/2020.....	255
Ç. BYLOCK-HABERLEŞME	
1. <i>Bestami Eroğlu</i> [GK], B. No: 2018/23077, 17/9/2020).....	257
V. KONUT DOKUNULMAZLIĞI / Çağlar ÖNCEL	259
A. KONUTTA ARAMA VE EL KOYMA	
1. <i>Hasan Akboğa</i> , B.No: 2016/10380, 27/3/2019.....	263
2. <i>D.Ö.</i> , B.No: 2015/4003, 18/4/2019.....	264
3. <i>Alaaddin Akkaşoğlu ve Akis Yayıncılık San.ve Tic. A.Ş.</i> , B.No: 2014/18247, 20/12/2017	265
4. <i>Ayşegül Çengel Kömür ve diğerleri</i> , B.No: 2016/56228, 23/6/2020.....	266
B. KONUTA ÇEVRESEL MÜDAHALELER	
1. <i>Hüseyin Tunç Karlık ve Zahide Şadan Karluk</i> , B.No: 2013/6587, 24/3/2016	267
2. <i>Ahmet Bilgin ve diğerleri</i> , B.No:2015/11709, 12/12/2018.....	268
3. <i>Ahmet İsmail Onat</i> , B. No:2013/6714, 21/4/2016	269
4. <i>Gülcan Tutkun Berk</i> , B. No: 2015/2334, 29/11/2018.....	270

GİRİŞ

Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarında “özel hayat”, eksiksiz bir tanımı bulunmayan geniş bir kavram olarak yer almaktadır. Anayasa’nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkı; kişinin mahremiyetinden şeref ve itibarının korunmasına, adının ve kimliğinin korunmasından sağlıklı bir çevrede yaşama hakkına, mesleki hayattan kişisel verilerin korunmasına kadar birçok farklı konuda güvenceler içermektedir:

“Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz.

Millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlâkın korunması veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebeplerinden biri veya birkaçına bağlı olarak, usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça; yine bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunla yetkili kılınmış merciin yazılı emri bulunmadıkça; kimsenin üstü, özel kâğıtları ve eşyası aranamaz ve bunlara el konulamaz. Yetkili merciin kararı yirmidört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını el koymadan itibaren kırksekiz saat içinde açıklar; aksi halde, el koyma kendiliğinden kalkar.

Herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir. Bu hak; kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsar. Kişisel veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir.”

Avrupa İnsan Hakları Sözleşme’nin “Özel ve aile hayatına saygı hakkı” kenar başlıklı 8. maddesi ise şöyledir:

“(1) Herkes özel ve aile hayatına, konutuna ve yazışmasına saygı gösterilmesi hakkına sahiptir.

(2) Bu hakkın kullanılmasına bir kamu makamının müdahalesi, ancak müdahalenin yasayla öngörülmüş ve demokratik bir toplumda ulusal güvenlik, kamu güvenliği, ülkenin ekonomik refahı, düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli bir tedbir olması durumunda söz konusu olabilir.”

Geniş bir kavram olan özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı, Anayasa Mahkemesine yapılan başvurunun bağlamına göre Anayasa'nın 17. maddesinde düzenlenen kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı ile birlikte incelenebilmektedir. Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahip olduğu belirtilmektedir. Söz konusu düzenleme Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 8. maddesi çerçevesinde özel hayata saygı hakkı kapsamında güvence altına alınan fiziksel ve zihinsel bütünlüğün korunması hakkına karşılık gelmektedir.

"I. Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı

Madde 17 – Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.

Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamaz.

Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz.

(...) meşru müdafaa hali, yakalama ve tutuklama kararlarının yerine getirilmesi, bir tutuklu veya hükümlünün kaçmasının önlenmesi, bir ayaklanma veya isyanın bastırılması (...) veya olağanüstü hallerde yetkili mercinin verdiği emirlerin uygulanması sırasında silah kullanılmasına kanunun cevaz verdiği zorunlu durumlarda meydana gelen öldürme fiilleri, birinci fıkra hükmü dışındadır."

Madde metninden de anlaşıldığı üzere kişinin maddi ve manevi varlığının bütünlüğü gerek kamusal yetkilerle donatılmış kişilerin gerekse özel kişilerin müdahalelerine karşı güvence altına alınmıştır. Anayasa'nın 17. maddesinin amacı, esas olarak bireylerin maddi ve manevi varlığına karşı devlet tarafından yapılabilecek keyfi müdahalelerin önlenmesidir. Bunun yanı sıra devletin kişilerin maddi ve manevi varlığını etkili olarak koruma ve maddi ve manevi varlığına saygı gösterme şeklinde pozitif yükümlülüğü de bulunmaktadır.

Özel hayata ilişkin ihlal iddialarının bağlamına göre birlikte incelendiği bir diğer hak ise haberleşme hürriyetidir. Haberleşme hürriyetinin düzenlendiği Anayasa'nın 22. maddesi şu şekildedir:

"C. Haberleşme hürriyeti

Madde 22 – (Değişik: 3/10/2001-4709/7 md.)

Herkes, haberleşme hürriyetine sahiptir. Haberleşmenin gizliliği esastır.

Millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve

genel ahlâkın korunması veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebeplerinden biri veya birkaçına bağlı olarak usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça; yine bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunla yetkili kılınmış merciin yazılı emri bulunmadıkça; haberleşme engellenemez ve gizliliğine dokunulamaz. Yetkili merciin kararı yirmidört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını kırksekiz saat içinde açıklar; aksi halde, karar kendiliğinden kalkar.

İstisnaların uygulanacağı kamu kurum ve kuruluşları kanunda belirtilir.”

Haberleşme hürriyetinin ihlaline ilişkin başvuruların önemli bir kısmı Anayasa Mahkemesince devletin negatif yükümlülükleri yönünden incelenmektedir. Mahkeme içtihadında Anayasa’nın 13. maddesinde öngörülen şartlara ve ilgili hak için Anayasa’nın 22. maddesinde öngörülen özel güvencelere uygun bir müdahalenin olup olmadığını değerlendirmektedir.

Özel hayata ve aile hayatına saygı hakkıyla birlikte değerlendirilen bir diğer hak ise Anayasa’nın 21. maddesinde düzenlenen konut dokunulmazlığıdır:

“B. Konut dokunulmazlığı

Madde 21 – (Değişik: 3/10/2001-4709/6 md.)

Kimsenin konutuna dokunulamaz. Millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlâkın korunması veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebeplerinden biri veya birkaçına bağlı olarak usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça; yine bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunla yetkili kılınmış merciin yazılı emri bulunmadıkça; kimsenin konutuna girilemez, arama yapılamaz ve buradaki eşyaya el konulamaz. Yetkili merciin kararı yirmidört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını el koymadan itibaren kırksekiz saat içinde açıklar; aksi halde, el koyma kendiliğinden kalkar.”

Konut kavramı Anayasa Mahkemesince özel yaşamın ve aile yaşamının geliştiği, maddi olarak belirlenmiş yer olarak tanımlamaktadır. Konut dokunulmazlığı özel hayata saygı hakkı kapsamında ve çevre hakkı bağlamında sadece kamusal müdahalelere karşı korunmayı değil, özel kişilerden kaynaklanan müdahaleleri de kapsamaktadır. Bunun yanında konuta saygı hakkı sadece fiziksel alanın korunması olarak değerlendirilmemektedir. Aynı zamanda ikametten huzurlu bir biçimde yararlanma hakkını da içerdiği ifade edilen bu hakka yönelen gürültü, koku, emisyonlar gibi somut veya fiziksel olmayan ve söz konusu kullanım biçimini etkileyen müdahaleler de konuta saygı hakkı bağlamında değerlendirilmektedir.

Burada yer verilen Anayasa hükümleri özel hayata ve aile hayatına saygı hakkına ilişkin bireysel başvurularda Anayasa Mahkemesince sıklıkla anılan hakla birlikte değerlendirilen hükümlerdir. Bu çalışmada, yukarıda verilen sıraya da uyularak aile hayatına ve özel hayata saygı hakkına ilişkin Anayasa Mahkemesi kararları özetlenerek derlenmiştir. Eserde ihlal kararları kadar kabul edilemezlik kararlarına da yer verilmiş, Anayasa Mahkemesi içtihadında öne çıkan kararlardan detaylı bir rehber hazırlanması amaçlanmıştır.

Çalışmanın I. bölümü özel hayata saygı hakkına özgülenmiş, kişisel verilerin korunması, sağlıklı çevrede yaşama, nüfus kayıtları, evlenme, meslek hayatı, cinsel kimlik gibi konularda öne çıkan kararların özetlerine yer verilmiştir.

II. bölüm, hakkın bir diğer boyutunu oluşturan aile hayatına saygı hakkına odaklanılmış, bu kapsamda nesebin tespiti, velayet, çocuğa ilişkin hususlar ile aile birliğinin sağlanmasına dair içtihadı yer verilmiştir. Bölümün son alt başlığında ceza infaz kurumlarındaki uygulamalar özelinde aile hayatına saygı hakkına ilişkin kararlara odaklanılmıştır.

Takip eden III. bölümde tıbbi ihmal, kürtaj, psikolojik taciz, kadına ve çocuğa karşı şiddet, nafaka, şeref ve itibar alt başlıkları altında Anayasa'nın 17. maddesinde hüküm altına alınan kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkı bağlamındaki kararların özetlerine yer verilmiştir.

Çalışmanın IV. bölümünde Anayasa'nın 22. maddesinde düzenlenen haberleşme hürriyeti, ceza infaz kurumu uygulamaları başta olmak üzere iletişimin tespiti, denetlenmesi ve kayıtların korunması bağlamında özel hayata ve aile hayatına saygı hakkına yönelik kararlar bulunmaktadır.

Eserin sonuncu ve V. bölümünde Anayasa'nın 21. maddesinde yer alan konut dokunulmazlığının özel hayata ve aile hayatına saygı hakkına yönelik boyutu konutta arama ve el koyma kararları ile konuta çevresel müdahaleler başlığı altında Anayasa Mahkemesi içtihadı özet olarak derlenmiştir.

Özel hayata ve aile hayatına saygı hakkına ilişkin Anayasa Mahkemesinin öncü kararlarının özetlerinin derlendiği bu çalışma, ihlal kararları kadar kabul edilemezlik kararlarına da yer vermektedir. Eser alanında uzman raportörlerce kaleme alınmış, akademisyen ve uygulayıcılar için faydalı bir rehber niteliğindedir.

I. ÖZEL HAYATA SAYGI HAKKI

Fatih ALKAN
Ferhat YILDIZ

I. ÖZEL HAYATA SAYGI HAKKI

Anayasa Mahkemesi kararlarında sıklıkla belirtildiği üzere *özel hayat* geniş bir kavram olup bu kavramın kapsayıcı bir tanımının yapılması oldukça zordur. Kapsamına aldığı hukuki değerlerin genişliği nedeniyle torba bir hak olarak kabul edilen ve Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkı; kişinin mahremiyetinden şeref ve itibarının korunmasına, adının ve kimliğinin korunmasından sağlıklı bir çevrede yaşama hakkına, mesleki hayattan kişisel verilerin korunmasına kadar birçok farklı konuda güvenceler içermektedir. Bu husus bireysel başvuruya konu edilen olayın özel hayata saygı hakkı kapsamında uygulanabilir olup olmadığına ilişkin bir ön değerlendirme yapılmasını da gerekli kılabilmektedir. Bu konuda Anayasa Mahkemesi C.A. (3), *Tamer Mahmutoğlu ve Ayla Demir İşat* kararlarında özel hayata saygı hakkının sebebe veya sonuca dayalı olarak uygulanabilir bulunabilmesi için gerekli olan koşulları açıklamıştır.

Anayasa Mahkemesi, kişilerin özel hayat alanları içinde kaldığı açık olan eylemleri gerekçe gösterilerek mesleki hayata ilişkin gerçekleştirilen müdahalelerin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olmadığını vurgulamıştır. Nitekim *Serap Tortuk* kararında Anayasa Mahkemesi, kamu görevlisi olan başvurucunun özel hayat alanında meydana gelen ve rızası ile alenileştirildiğine dair bir bulgunun saptanmadığı eylemleri nedeniyle meslekten çıkarılmasını bu kapsamda görmüştür. Yine *Ata Türkeri* kararında Yüksek Mahkeme, özel hayat kapsamında olan cinselliğe ilişkin eylemler gerekçe gösterilerek ve ifade alma usullerine aykırı şekilde elde edilen bilgilere dayanılarak tesis edilen meslekten çıkarma cezasını belirtilen çerçevede değerlendirmiş ve özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir. *İ.A.* kararında ise kişilerin eylemlerini görev yaptığı kuruma olumsuz şekilde sirayet ettirmesi ve bu etkiye dair idari ve yargısal makamlarca yeterli ve ikna edici gerekçeler ortaya konulması durumunda somut olayın özelliğine göre ihlal sonucuna ulaşılmayacağı da ifade edilmiştir.

Tamer Mahmutoğlu kararında Anayasa Mahkemesi, kamu kurumunda görev yapmakta iken Fetullahçı Terör Örgütüne (FETÖ) ve/veya Paralel Devlet Yapılanmasına (PDY) aidiyeti, iltisakı veya bu örgütle irtibatlı olduğu gerekçesiyle kamu görevinden çıkarılan kişinin mahkeme kararıyla baro levhasından isminin silinmesi olayını incelemiştir. Anayasa Mahkemesi, derece mahkemelerince verilen karara dayanak yapılan düzenlemelerin makul olmayacak biçimde genişletici ve öngörülemez bir yoruma tabi tutulduğu gerekçesiyle gerçekleştirilen müdahalenin kanuni dayanağının bulunmadığını belirterek özel hayata saygı hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. C.A. (3) ve *Ayla Demir İşat* kararlarında Anayasa Mahkemesi, işveren ile arasındaki güven ilişkisinin bo-

zulduğu gerekçesiyle başvurucuların iş sözleşmelerinin feshedilmesi (şüphe feshi) nedeniyle özel hayata saygı hakkının ihlal edildiği iddiasını ele almıştır. Ayrıca Mahkeme, *Ayla Demir İşat* kararında olağanüstü hâl (OHAL) döneminde alınan söz konusu tedbiri, Anayasa'nın 13. ve 15. maddelerinde yer alan ölçütler çerçevesinde ayrı ayrı inceleyerek ihlal sonucuna varmıştır.

Anayasa Mahkemesi, kişisel verilerin korunmasına ilişkin güvenceleri konu edinen *Fatih Saraman* kararında kanunen verilmemesi gereken kişisel verinin idari makamlara açıklanması ve güvenlik soruşturmasına esas alınması nedeniyle özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine hükmetmiştir. Yine Yüksek Mahkeme *Arif Ali Cangı* kararında kişisel verilerin toplanması ve paylaşılmasının hangi zorunlu toplumsal ihtiyaca karşılık geldiği konusunda ilgili kamu makamlarınca ilgili ve yeterli bir gerekçenin sunulmamasını ihlal nedeni olarak görmüştür. Anayasa Mahkemesi kişisel verilerin korunmasına ilişkin devletin pozitif yükümlülüklerini *E.Ü.* kararında açıklamıştır. Kararda, özel bir şirkette çalışan başvurucunun kurumsal e-posta hesabı içeriğinin işveren tarafından incelenmesi ve bu yazışmalar gerekçe gösterilerek iş akdinin feshedilmesi olayı ele alınmış ve anayasal güvenceleri gözetken özenli bir yargılama yapılmaması nedeniyle ihlal sonucuna ulaşılmıştır. *Bestami Eroğlu* kararında ise Anayasa Mahkemesi, ByLock haberleşmesi ve kişisel verilerin yasal olmayan şekilde elde edilmesi nedeniyle özel hayata saygı hakkının ihlal edildiği iddiasını değerlendirmiştir. Anayasa Mahkemesi, somut koşulların kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı bağlamındaki özel güvencelere istisna getirilmesini gerektiren türden olduğunu ancak bu durumun özel güvencelerin tamamını ortadan kaldırmadığını belirtmiş ve incelediği güvenceler bakımından da hak ihlalinin bulunmadığı kanaatine varmıştır.

Anayasa Mahkemesi, özel hayata saygı hakkı kapsamında ele aldığı çevresel rahatsızlıklara ilişkin çeşitli başvuruları da inceleyip karara bağlamıştır. *Hüseyin Tunç Karlık ve Zahide Şadan Karlık* kararında baz istasyonlarından duyulan çevresel rahatsızlık, *Mehmet Kurt* kararında hidroelektrik santral projesi sürecinde yaşanan çevresel rahatsızlık, *Binali Özkaradeniz ve diğerleri* kararında kanalizasyon sularının arıtım yapılmaksızın akarsuya dökülmesinden duyulan çevresel rahatsızlık incelenmiştir. Yine *Öznur Çiçek Bildik* kararında genetiği değiştirilmiş organizmalarla ilgili şikâyetler, *Ahmet İsmail Onat* kararında konutun bulunduğu sokaktan yüksek gerilimli iletim hattı geçirilmesine ilişkin iddialar, *Gülcan Tutkun Berk* kararında inşaat faaliyetleri sonucu oluşan gürültüye ve toza ilişkin şikâyetler bu kapsamda ele alınmıştır. Ayrıca ramazan ayında gece vakti davul çalınmasına yönelik olarak ileri sürülen iddialar da *D.Ö. (4)* kararında tartışılmıştır. Öte yandan *Ayşe Sevtap Uzun ve Egeçep Derneği* kararlarında çevresel rahatsızlıklara ilişkin iddiaları bulunan başvurucuların mağdur statülerine ve kişi bakımından yetkilerinin bulunup bulunmadığına ilişkin değerlendirmeler yapılmıştır.

Anayasa Mahkemesi isim, soy isim ile nüfus kayıtlarında değişiklik yapılması taleplerinin reddedilmesi üzerine gerçekleştirilen *Aslan Faruk Toprak* ve *B.U.* kararlarında derece mahkemelerinin yorumunun ilgili ve yeterli gerekçeler içermemesi nedeniyle ihlal

sonucuna ulaşmıştır. *M.K.* kararında ise kişilerin cinsiyet değişikliği ameliyatından önce üreme yeteneğinden vazgeçmelerine neden olan tıbbi bir müdahaleye tabi tutulmaları demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun ve ölçülü bulunmamıştır. *Cemal Duğan* ve *Mustafa Vural* kararlarında da Anayasa Mahkemesi, cinsel yönelim ve cinsel kimliğe ilişkin değerlendirmelerde bulunmuş ve devletin koruma yükümlülüklerinin kapsamını ortaya koymuştur. Yüksek Mahkeme, özel hayata saygı hakkının görünüm-lerinden biri olarak kabul ettiği evlenme hakkına ilişkin değerlendirmelerini ise *S.A.* ve *Hüseyin Kesici* kararlarında yapmıştır. *S.A.* kararında Mahkeme, boşanma davalarının makul bir zaman diliminde tamamlanmaması veya kişilerin evlenmelerine engel olan nedenlerin ortadan kaldırılmaması durumunda evlenme hakkının özünün zedeleneceği ve bu suretle hakkın ihlal edileceği kanaatine ulaşmıştır.

Anayasa Mahkemesi, kişilerin mahremiyet alanında gerçekleşen eylemlerinin basın yoluyla hukuka aykırı şekilde ifşa edildiğine ilişkin iddiaları içeren *Birsen Berrak Tüzünataç* ve *Zafer Bozbey* başvurularında, başvuruçuların bireysel menfaati ile kamunun menfaati arasında adil dengenin sağlanıp sağlanmadığını irdelemiştir. Ayrıca kişilerin bazı mahrem bilgilerinin açığa çıkarıldığına ilişkin iddiaları içeren *Nurcan Belin* ve *Ercan Kanar* başvurularında Anayasa Mahkemesi, mahrem nitelikteki bilgilerin alenileştirilmesinin özel hayata saygı hakkına ağır bir müdahale oluşturduğunu vurgulamıştır.

Öte yandan Anayasa Mahkemesinin önüne özel hayata ilişkin ceza infaz kurumu uygulamaları da sıklıkla gelmiştir. *Mehmet Zahit Şahin* ve *Ethem Zariç* kararlarında Anayasa Mahkemesi, başvuruçuların ceza infaz kurumundaki ziyaretçi listesinde değişiklik yapılmasına ilişkin taleplerinin mevcut koşullar dikkate alınmaksızın katı bir yorumla reddedilmesini ihlal nedeni olarak görmüştür. *Eşref Köse* kararına kapalı görüşün dinlenmesi ve kayda alınması, *Nasrullah Kuran (3)* kararına mahpusun kantin hakkından yararlandırılmaması, *Müjdat Gürbüz* kararına ceza infaz kurumunda fotoğraf çekiminin ve gönderiminin kısıtlanması ile koğuş ve odalara ait havalandırma bahçesinin üzerine fens teli çekilmesi, *Rasul Kocatürk* ve *Abuzer Uzun* kararlarına mahpuslara yakınlarının cenaze törenine katılması ve taziyeleri kabul etmesi için izin verilmemesi olayları konu olmuştur.

Anayasa Mahkemesi *Erol Kumcu*, *Mehmet Arif Kılınç* ve *Ahmet Temiz* kararlarında özel hayata saygı hakkı kapsamında ceza soruşturmasının gerekli olduğu durumlara özgü olarak devletin etkili soruşturma yapma yükümlülüğüne ilişkin değerlendirmelerde bulunmuştur. Söz konusu kararlarda yargısal sistem kurma yükümlülüğünün ceza soruşturması/yargılaması yapılmasını gerekli kıldığı durumlarda failer hakkında mutlaka ceza davası açılmasının ya da onların cezalandırılmasının zorunlu hâle gelmediği öncelikle vurgulanmıştır. Kararlarda; olayın koşullarının bir ceza soruşturması yapılmasını gerekli kıldığı hâllerde ise yeterli usule ilişkin güvencelerin sunulduğu bir cezai takibatın yürütülmesi, soruşturmanın bağımsız, özenli, süratli, etkili şekilde yapılması ve ulaşılan sonuçların temel hakların içerdiği güvenceleri koruyacak şekilde ilgili ve yeterli gerekçelerle açıklanması gerektiği ifade edilmiştir.

Diğer yandan Anayasa Mahkemesi, *Murat Haliç ve Meral Danış Beştaş* kararlarında kişilerin özel hayata saygı hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkından yararlandırıldığının kabul edilebilmesi için gerekli olan koşullara yönelik değerlendirmelerde bulunmuştur. *Murat Haliç* kararına, koruma tedbirleri nedeniyle açılan tazminat davasının 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 141. maddesinin (3) numaralı fıkrası kapsamında olmadığı gerekçesiyle reddedilmesi olayı, *Meral Danış Beştaş* kararına ise 16/5/2001 tarihli ve 4675 sayılı İnfaz Hâkimliği Kanunu kapsamında ileri sürülen iddiaların İnfaz Hâkimliğince incelenmeksizin reddedilmesi olayı konu olmuştur. Söz konusu kararlarda, derece mahkemelerince verilen kararların başvurulara uygun bir telafi şansı sunmaya elverişli olmaması ve zararların tazmini konusunda başvurulara asgari güvenceleri içerecek şekilde etkili bir hukuk yolu sunulmaması nedenleriyle özel hayata saygı hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine hükmedilmiştir.

A. KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI

1. *Bülent Kaya* [GK], B. No: 2013/2941, 11/5/2016

Bilgi Toplama Yönergesi'nde yer alan suçlara ilişkin ceza yargılamasına yönelik bilgilerin GBT sisteminde saklanması ve kullanılması özel hayatın gizliliği hakkını ihlal etmez.

Anahtar Kelimeler: kişisel veri, GBT, genel bilgi toplama

Başvurucunun suçu ve suçluyu övme suçundan cezalandırılmasına yönelik karar temyiz edilmeksizin kesinleşmiştir. Yargılama süreci devam ederken Bilgi Toplama Yönergesi (Yönerge) uyarınca başvurucuya ait bilgi formu tanzim edilerek Genel Bilgi Toplama (GBT) sistemi kapsamında tasnife alınmıştır. Başvurucunun GBT sisteminde yer alan bilgilerin silinmesi talebiyle idareye yaptığı başvuru, bilgilerin başvuru hakkındaki davanın beraat veya dava zamanaşımı nedeniyle ortadan kaldırılması hâlinde iptalinin mümkün olabileceği gerekçesiyle reddedilmiştir. Anılan işlemin iptali amacıyla idare mahkemesinde açılan dava, başvuru hakkında devam eden yargılamanın Yönerge'de sayılan suçlara yönelik olduğu, bu nedenle ret işleminde hukuka aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle reddedilmiştir.

GBT sisteminde yer alan başvurucuya ait bilgilerin kişisel nitelikteki veriler olduğu, bu nedenle başvurucunun özel yaşamıyla ilgili bulunduğu tartışmasızdır. Bunun yanında anılan bilgilerin GBT sisteminde saklanması ve kullanılmasının; bu bilgilerin başvuru hakkında devam eden bir ceza yargılamasına ilişkin olduğu, sistemde tutulmaya devam ettiği, güvenlik taramalarında ve soruşturmalarda kullanılacak nitelikte olduğu dikkate alındığında, özel hayatın gizliliği hakkına bir müdahale oluşturduğu açıktır. GBT kayıtlarının tutulmasına ve saklanmasına imkân sağlayan Bilgi Toplama Yönergesi'nin kanuni dayanakları 3152 sayılı Kanun'un 13. maddesi ile 2559 sayılı Kanun'un ek 7. maddesidir. Uygulamanın kamu düzeni ve güvenliğinin temini şeklindeki meşru temelleri içerdiği anlaşılmaktadır. Sisteme kayıtlı bilgilerin yapılan güvenlik taramaları ve soruşturmalarda kullanıldığı, ilgili bilgilerin toplanma, paylaşım, kullanım ve silinmesine ilişkin hususların ayrıntılı olarak düzenlendiği görülmektedir. Derece mahkemelerinin mevzuat hükümlerini ve maddi olayı yorumlayış

§ 88 "... belirli suçlar nedeniyle hakkında kamu davası açılmış olan şahıslar hakkındaki derdest dava bilgilerinin GBT sistemine kaydının yapıldığı, kamu düzeni ve güvenliğinin temini şeklindeki meşru temelleri içerdiği anlaşılan uygulama kapsamında söz konusu bilgilerin özellikle yapılan güvenlik taramaları ve güvenlik soruşturmalarda kullanıldığı, ilgili bilgilerin toplanma, paylaşım, kullanım ve silinmesine ilişkin hususların ayrıntılı olarak düzenlendiği anlaşılmaktadır."

şeklinde bir takdir hatası da söz konusu değildir. Bu nedenlerle müdahalenin kanuni dayanağının ve meşru amacının bulunduğu, demokratik toplumda gerekli ve ölçülü olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Sonuç olarak başvurucuya ait derdest ceza yargılaması bilgilerinin GBT sistemine kaydedilmesi yoluyla yapılan müdahalenin kanunilik, meşru amaç ve demokratik toplum düzeninde gerekli olma ve ölçülülük ilkelerini sağlaması nedeniyle **Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayatın gizliliği hakkı ihlal edilmemiştir.**

2. *Fatih Saraman* [GK], B. No: 2014/7256, 27/2/2019

Adli sicil ve arşiv ile GBT kayıtlarında yer almayan, idari makamlarca temin edilen mahkûmiyet kararının atamama işlemine esas alınması özel hayata saygı hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: kişisel veri, güvenlik soruşturması, arşiv araştırması

Başvurucunun on sekiz yaşından küçükken işlediği hırsızlık suçu nedeniyle 2002 yılında 5 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına hükmedilmiş, hapis cezası ağır para cezasına çevrilmiş ve ceza ertelenmiştir. Başvurucu 2009 yılında infaz ve koruma memurluğu alımı amacıyla yapılan yazılı ve sözlü sınavlarda başarılı olmuş ancak hakkında gerçekleştirilen güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması sonucunda başvurunun ataması yapılmamıştır. Anılan işlemin iptali talebiyle açılan dava, güvenlik soruşturması sonucu olumsuz olan başvurunun atanmamasına ilişkin işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle reddedilmiştir. Başvurucunun adli sicil ve arşiv ile genel bilgi toplama (GBT) kaydının bulunmadığı görülmüştür. Başvurucu hakkındaki mahkûmiyet kararına ilgili Cumhuriyet başsavcılığı ile yazışma sonucunda ulaşıldığı anlaşılmıştır.

Güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasının kanuni dayanağı olan 4045 sayılı Kanun'da sadece hangi kamu görevleri bakımından güvenlik soruşturması yaptırılacağı düzenlenmiş, bunun dışındaki tüm düzenlemeler ise bir yönetmeliğe bırakılmıştır. İlgili yönetmeliğin de güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasının nasıl ve ne şekilde yapılacağı konusunda hiçbir düzenleme içermediği, bu konunun soruşturma ve araştırma yapmaya yetkili makamların görev talimatlarına bırakılmış olduğu görülmektedir. Buna göre başvuruya konu müdahalenin dayanağı olan düzenlemenin kanunilik şartını sağlamadığı açıktır. Öte yandan başvurunun on sekiz yaşından küçükken işlediği suça ilişkin kaydın ilgili kanuna açıkça aykırı şekilde idari makamlara verilmiş olduğu dikkate alındığında özel hayata saygı hakkına yönelik müdahalenin bu yönüyle de kanuni dayanaktan yoksun olduğu anlaşılmıştır.

Sonuç olarak başvuru hakkındaki adli sicil ve arşiv ile GBT kayıtlarında yer almayan mahkûmiyet kararının idari makamlarca temin edilerek atamama işlemine esas olarak kullanılması şeklindeki müdahalenin kanunilik koşulunu sağlamaması nedeniyle **Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkı ihlal edilmiştir.**

§ 90 "... 4045 sayılı Kanun'un temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasını içeren konuyla ilgili temel esasları, ilkeleri ve çerçeveyi belirlemiş olduğundan söz etmek mümkün değildir. Kanun'un ve ilgili Yönetmeliğin kişisel verilerin kayıt, muhafaza ve kullanımını içeren tedbirlerin kapsamını ve uygulanmasını düzenleyen ve özellikle, süre, stoklama, kullanım, üçüncü kişilerin erişimi, verilerin gizliliği, bütünlüğü ve imhası konusundaki usullere ilişkin, muhataplarının yetki aşımı ve keyfiliğe karşı yeteri kadar güvenceye sahip olmalarını sağlayacak açık ve detaylı kuralları içermediği tespit edilmektedir. Buna göre başvuruya konu müdahalenin dayanağı olan düzenlemenin kanunilik şartını sağlamadığı sonucuna varılmaktadır."

3. *Güzide Defne Samyeli*, B. No: 2014/4399, 21/9/2016

TÜİK Hane Halkı Bütçe Anketi'ne katılımın zorunlu tutulması ile katılmama hâlinde idari para cezası uygulanması özel hayata saygı hakkını ihlal etmez.

Anahtar Kelimeler: hane halkı bütçe anketi, kişisel veri, idari para cezası

TÜİK tarafından Türkiye'deki hanelerin harcamalarının nasıl şekillendiğini tespit etmek amacıyla gerçekleştirilen Hane Halkı Bütçe Anketi kapsamında başvurunun adresi örnek hane olarak seçilmiştir. Başvurucu, ankete iş yoğunluğu nedeniyle katılamayacağını belirtmesine rağmen başvurucuya ankete katılmaması nedeniyle 923 TL idari para cezası verilmiştir. Başvurucunun idari para cezasına itirazı, ihtarat yapılmasına rağmen ankete katılmadığı gerekçesiyle reddedilmiştir.

Anılan anket kapsamında başvurunun adı, adresi, gelir kaynakları, tüketim alışkanlıkları ve ekonomik durumuna yönelik kişisel verileri vermeye zorlanması, bilgileri vermesi üzerine hakkında idari para cezası uygulanması suretiyle özel hayata saygı hakkına müdahalede bulunulduğu anlaşılmaktadır. Konuyla ilgili düzenlemelere yer verilen 5429 sayılı Kanun'un yeterli açıklıkta hükümler içerdiği, başvuru açısından ulaşılabilir ve öngörülebilir olduğu, dolayısıyla kanunilik ölçütünü karşıladığı kanaatine varılmıştır. Söz konusu düzenlemeler kamu düzeni, ülkenin ekonomik refahı amaçlarına yöneliktir. Bu kapsamda somut müdahalenin temelini oluşturan kanuni düzenlemelerin meşru bir amaca dayalı olduğu sonucuna varılmıştır. Somut olayda başvuru kamu yararına olarak bazı verilerin toplanması konusunda ankete katılım ödevi ile sorumlu tutulmuştur. Ankette özel hayata ilişkin bilgiler istenmekle birlikte kurum, başvurucuya bu bilgilerin gizliliği konusunda gerekli yasal güvencelerin sağlandığını bildirmiştir. Bu hususlar dik-

Ş 97 "Belli bir toplumda yaşayan kişilerin o toplumun ihtiyaçlarını karşılayacak bazı ödevlerle sorumlu tutulabilmesi olağandır. Bireylerin birlikte yaşamının gerektirdiği bazı ödevlere katlanmaları gerekebilir. Somut olayda başvuru kamu yararına olarak bazı verilerin toplanması konusunda ankete katılım ödevi ile sorumlu tutulmuştur. Ankette özel hayata ilişkin bilgiler istenilmekle birlikte Kurum başvurucuya bu bilgilerin gizliliği konusunda gerekli yasal güvencelerin sağlandığını bildirmiştir. Başvuru bunun aksini ileri sürmemektedir. Bu hususlar dikkate alındığında ankete katılımın zorunlu tutulmasının demokratik bir toplumda gerekli olmadığı söylenemez."

kate alındığında ankete katılımın zorunlu tutulmasının demokratik bir toplumda gerekli olmadığı söylenemez. Son olarak uygulanan yaptırım, başvurunun ekonomik ve sosyal durumu dikkate alındığında oldukça düşük miktarda bir idari para cezasıdır. Dolayısıyla müdahalenin ölçülü olduğu sonucuna varılmıştır.

Sonuç olarak başvurunun mazeretini bildirmesine rağmen Hane Halkı Bütçe Anketi'ne katılmaya zorlanması ve katılmadığında idari para cezası uygulanması şeklindeki müdahalenin kanunilik, meşru amaç, demokratik toplum düzeninde gerekli olma ve ölçülülük ilkelelerini sağlaması nedeniyle **Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkı ihlal edilmiştir.**

4. E.Ü. [GK], B. No: 2016/13010, 17/9/2020

Kurumsal e-posta adresi üzerinden gerçekleştirilen yazışmaların iş akdinin feshi işlemine esas alınması kişisel verilerin korunmasını isteme hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: kurumsal e-posta, kişisel veri, iş akdinin feshi

Bir avukatlık ortaklığında avukat olarak çalışan başvurucuya kurumsal bir e-posta adresi verilmiştir. Kurumsal e-posta bilgi, trafik ve içerikleri işverene ait sunucu üzerinde saklı tutulmaktadır. Başvurucunun kurumsal e-posta yazışmaları üzerinde yapılan inceleme sonucunda ortaklık, başvurucunun iş akdini feshetmiştir. Yazışma içerikleri incelendiğinde başvurucu ile aynı iş yerinde çalışan başka bir avukat arasında genellikle birbirleriyle ve işyeri ile ilgili düşüncelerinin ve yer yer tartışma şeklinde diyalogların yer aldığı görülmüştür. Başvurucunun açmış olduğu işe iade istemli tespit davasının, başvurucunun kurumsal e-posta adresini kullanmak suretiyle işverenin diğer çalışanlarına karşı hakarete varan sözler sarf ettiği gerekçesiyle reddedilmiştir.

Somut başvuruda işveren tarafından kurumsal e-posta inceleme yetkisi ile kapsamını gösteren bir bildirimin başvurucuya yapılıp yapılmadığı derece mahkemelerince tartışılmamıştır. Bunun yanında iş akdinin feshedilebilmesi için e-posta içeriklerinin incelenmesinin zorunlu ve gerekli görüldüğü işveren tarafından açıkça ortaya konulmadığı gibi derece mahkemeleri tarafından da bu husus araştırılmamıştır. Öte yandan başvurucunun ve diğer avukatın rızaları alınmadan e-posta yazışma içeriklerine erişim sağlandığı, ayrıca bu kişilerin aralarındaki yazışmalar dışında üçüncü kişilerle olan yazışmaların da incelendiği ve feshe dayanak yapıldığı görülmektedir. Dolayısıyla başvurucunun kişisel verisi kapsamında olan e-postaları ile ilgili olarak trafik bilgisi ile yetinilmediği gibi içeriklerine de kapsamı belirsiz olacak şekilde erişildiği ve bunların kullanıldığı anlaşılmıştır.

Sonuç olarak özel hukuk iş ilişkilerinden doğan uyuşmazlığı karara bağlayan derece mahkemeleri tarafından anayasal güvenceleri gözetken özenli bir yargılama yapılarak pozitif yükümlülüklerin yerine getirilmediği anlaşıldığından **Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı ihlal edilmiştir.**

§ 76 “Somut olayda başvurucunun yazılı olmayan iş sözleşmesi kapsamında görev yaptığı, yargılama sürecinde işverenin kurumsal e-postayı inceleme yetkisi ile kapsamını gösteren bir bildirimin başvurucuya yapıldığına ilişkin bilgi ve belge sunmadığı hususları gözetildiğinde işveren tarafından kurumsal e-posta hesabı üzerinden yapılan iletişimin izlenebileceği ve denetlenebileceği yönünde açık bir bilgilendirme yapılmadığı anlaşılmaktadır. Öte yandan e-posta iletişim içerikleri gerekçe gösterilerek başvurucunun iş akdi feshedilmiştir. Ancak işveren davalı taraf olarak yargılama sürecinde kişisel verilerin işlenmesinin hukuki dayanağı ve işlemenin amaçları, işlenecek verilerin kapsamı, verilerin saklanacağı süre, veri sahibinin hakları, işlemenin sonuçları ve verilerin muhtemel yararlanıcılarını gösterir bir bilgilendirme yapıldığını ortaya koyamamıştır. Bu bağlamda yargılama sürecinde feshin temel sebebini oluşturan e-posta iletişimine yönelik olarak böyle bir bilgilendirmenin yapılıp yapılmadığı derece mahkemelerince tartışılmamış, başvurucunun kendisi alenileştirmedeği hâlde onun rızası alınmadan ve önceden bir bilgilendirme yapılmadan e-posta içeriklerine erişildiği yönündeki esaslı iddialarının karşılanmadığı anlaşılmıştır.”

5. Arif Ali Cangı [GK], B. No: 2016/4060, 17/9/2020

Başvurucunun hangi otelde kaldığına, irtibatı olduğu kişiler ile sosyal çevresine ilişkin kişisel verilerin kamu otoriteleri tarafından başvurunun rızası hilafına üçüncü kişiyle paylaşılması özel hayata saygı hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: kişisel veri, bilgi edinme, demokratik toplum düzeninin gerekleri

Avukat olarak görev yapan başvuru, bir altın madenin de içinde bulunduğu alana ilişkin imar planının iptali istemiyle açılan davada davacı sıfatıyla taraftır. Bölgede altın çıkarma faaliyetinde bulunan bir şirket vekili, İçişleri Bakanlığında altın madeni aleyhine faaliyette bulunan vakıf ve kişilere ilişkin bilgi ve belge talebinde bulunmuş, Bakanlıkça talebe cevap verilmiştir. Anılan bilgiler bir köşe yazısında yer almış; başvuru, hakkında çıkan yazı nedeniyle köşe yazarına yönelik suç duyurusunda bulunmuştur. Köşe yazarı, İçişleri Bakanlığının şirket vekiline verdiği cevap yazısını Cumhuriyet başsavcılığının ilgili soruşturma dosyasına ibraz etmiştir. Söz konusu gazete yazısında doğrudan doğruya başvurunun adına yer verilerek hakkındaki bir ceza soruşturması olduğundan ve bu soruşturmanın akıbetinden söz edilmektedir. Başvuru, kişilik haklarının zedelendiği iddialarıyla Bakanlığa yaptığı manevi tazminat ödenmesi talebinin reddedilmesi sonucunda idari yargıda tam yargı davası açmıştır. Mahkeme kararında başvurunun altın madeni işletmesi için kamu kurumlarınca tesis edilen işlemlere karşı açılan davalarda davacı veya davacı vekili sıfatıyla taraf olduğu ve kamuoyu oluşturulmasına yönelik faaliyetlerde bulunduğu bilindiği vurgulanmıştır. Dava konusu yazı içeriğinde de başvuru yönünden kamuoyu tarafından da bilinen sürece dışında bir bilginin yer almadığı belirtilerek davanın reddine karar verilmiştir.

İdarenin şirket vekiline verdiği başvuruya konu yazının başvurunun hangi otelde kaldığına, irtibatı olduğu kişiler ile sosyal çevresine ilişkin bilgiler içerdiği görülmektedir. Anılan kişisel verilerin başvurunun taraf olduğu imar planının iptali davası ile ilgisi ve bu verilerin paylaşılmasının söz konusu davada gerekli olup olmadığı Mahkemece tartışılmamıştır. Dolayısıyla başvurucuya ait bu verilerin toplanmasının ve açık rızası olmamasına rağmen üçüncü bir kişiyle paylaşılmasının zorunlu bir toplumsal ihtiyaca karşılık geldiği ve demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olduğu söylenemez.

§ 89 “Devletin özel hayatın gizliliğinin korunması bağlamında kişisel verilerin yetkisiz kişiler tarafından elde edilmesini veya kullanılmasını önleme, ayrıca bu verilerin ifşa edilmesini engelleme yükümlülüğü bulunmaktadır.”

Sonuç olarak başvurunun **Anayasa’nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkı kapsamındaki kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı ihlal edilmiştir.**

6. Ali Çığır, B. No: 2015/19298, 8/5/2019

İstihbarat şube müdürlüğünde görev yapan bir kamu görevlisi tarafından tutulduğu iddia edilen ajandada yer alan başvurucuya ait fişleme şeklindeki bilgiler nedeniyle, kamu makamlarınca etkili soruşturma yükümlülüğü yerine getirildiğinden ve başvurunun hukuk ve tam yargı davası açma hakkı bulunduğundan kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı ihlal edilmemiştir.

Anahtar Kelimeler: kişisel veri, etkili soruşturma, fişleme

Emniyet müdürü olan başvurunun görev yaptığı ildeki polislerin fişlendiğine dair haberler yayımlanmıştır. Haberde, bir ajandada bulunduğu belirtilen yazılara ilişkin görseller paylaşılarak başvuru ile birlikte birçok emniyet mensubunun fişlendiği iddia edilmiştir. Haber içeriğinde verilen görsellerde başvurunun isminin karşısına “- (eksi), geliş farklı” ibaresinin yazıldığı görülmektedir. Başvurunun şikâyeti üzerine gerçekleştirilen soruşturma sonucunda kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmiştir. Karar gerekçesinde; haber sitelerinde yayımlanan görsellerin asıllarının elde edilemediği, şüpheliye ait ajandanın herhangi bir resmî belge niteliği taşımadığı, ayrıca ajandanın şüphelinin isteği ile bir başkasına verildiğine ilişkin bir delilin de bulunamadığı belirtilmiştir. Kararda ayrıca ajandada yer alan notların kişisel veri olarak nitelendirilmesinin mümkün olmadığı, notlarda yer alan bilgilerin bir sisteme kayıtlı olmaması nedeniyle hukuka aykırı olarak ele geçirilmiş bilgiler olarak kabul edilemeyeceği ifade edilmiştir.

Somut olayda kamusal makamların olayı tüm yönleriyle aydınlatmaları gerektiği ve devletin etkili yargısal sistem kurma yükümlülüğünün bir ceza soruşturması yapılmasını gerekli kıldığı kanaatine varılmıştır. Başvuruya konu olay hakkında başsavcılık tarafından yapılan ceza soruşturmasında, öncelikle başvurunun ve şüphelinin ifadeleri alınmıştır. Ayrıca ilgili haber içeriklerinde kullanılan görsellerin yazı ve imza incelemesinde kullanılmak üzere haberi yapan yayın şirketinden istendiği anlaşılmaktadır. Yine şüpheli hakkında başlatılan idari tahkikat sürecinde ve ajandanın çalındığı iddiasıyla ilgili olarak yürütülen adli soruşturmada elde edilen, başta kamera kaydı olmak üzere deliller incelenmiştir.

Başvurunun ilgili mevzuat kapsamında kişilik haklarına yönelik saldırıların sona erdirilmesi ve zararın tazmin edilmesi hususunda hukuk davası ile tam

§ 42 “... etkili yargısal sistem kurma yükümlülüğünün ceza soruşturması/ yargılaması yapılmasını gerekli kılmasının sorumlular hakkında mutlaka ceza davası açılmasını ya da onların cezalandırılmasını zorunlu hâle getirmediği konusunda ortaya konulan ilke göz önüne alındığında; somut başvuruda kamusal makamlarca üstlenilmesi gereken pozitif yükümlülüğün gerektirdiği şartların gerisinde kalınmadığı ve açık bir ihlalin bulunmadığı değerlendirildiğinden başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.”

yargı davası açabileceği de açıktır. Sonuç olarak yeterli bir ceza soruşturması yapılmış olup, kamusal makamlarca etkili yargısal sistem kurma yükümlülüğü, sorumlular hakkında mutlaka ceza davası açılmasını ya da onların cezalandırılmasını zorunlu hâle getirmemektedir. Dolayısıyla kamusal makamlarca üstlenilmesi gereken pozitif yükümlülüğün gerektirdiği şartların gerisinde kalınmadığı değerlendirildiğinden **Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkı kapsamındaki kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı ihlal edilmemiştir.**

7. E.Ç.A. [GK], B. No: 2014/5671, 7/6/2018

Bilgi Toplama Yönergesi'nde yer alan suçlara ilişkin ceza yargılamasına yönelik bilgilerin GBT sisteminde saklanması özel hayata saygı hakkını ihlal etmez.

Anahtar Kelimeler: kişisel veri, GBT, genel bilgi toplama

Başvurucu 1990 yılında hırsızlık suçundan ağır para cezası ile cezalandırılmış ve cezası ertelenmiştir. Başvurucunun talebi ile 1996 yılında anılan cezanın adli sicil kaydından silinmesine karar verilmiştir. Başvurucunun hırsızlık suçundan ertelenen cezasına ilişkin genel bilgi toplama (GBT) kayıtlarında yer alan bilgilerin silinmesi talebinin kabul edilmemesi üzerine idare mahkemesinde açılan iptal davasının reddine karar verilmiştir. Karar gerekçesinde; Bilgi Toplama Yönergesi'nde (Yönerge) hırsızlık suçunun GBT kaydında yer alacak suç türleri arasında gösterildiği belirtilmiş ve bu nedenle işlemin hukuka aykırı olmadığı ifade edilmiştir.

Somut olayda başvurunun ceza mahkûmiyetine esas olan hırsızlık suçunun Yönerge'de yer alan suçlar arasında olduğu görülmektedir. Bu verilerin polis ve idari merciler tarafından kullanılmasının gizlilik kurallarına tabi olduğu, açık şekilde belirlenmiş durumlarla sınırlı tutulduğu, ilgili bilgilerin toplanma, paylaşım, kullanım ve silinmesine ilişkin hususların ayrıntılı olarak düzenlendiği anlaşılmaktadır. Elde edilen bilgilerin amacı dışında kullanılmasını ve ifşa edilmesini önleyecek yasal güvencenin mevcut olduğu açıktır. Ayrıca somut olayda söz konusu verilerin toplanması, muhafazası ve kullanımı hususunda tespit edilen amaç dışında bundan yararlanıldığına ilişkin somut olgulara dayalı herhangi bir delil başvuru tarafından ortaya konulamamıştır. Bu nedenlerle başvuruya konu müdahalenin demokratik toplumda gerekli ve ölçülü olmadığı söylenemez.

Sonuç olarak başvurucuya ait hırsızlık suçundan ceza yargılaması bilgilerinin GBT sistemine kaydedilmesi yoluyla yapılan müdahalenin kanunilik, meşru amaç ile demokratik toplum düzeninde gerekli olma ve ölçülülük ilkelerini sağlaması nedeniyle **Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkı ihlal edilmemiştir.**

§ 53 "... başvurunun ceza mahkûmiyetine esas olan hırsızlık suçunun Yönerge'nin 9. maddesinin (b) fıkrasında yer alan suçlar arasında olduğu görülmektedir. Bu verilerin polis ve idari merciler tarafından kullanılmasının gizlilik kurallarına tabi olduğu, açık şekilde belirlenmiş durumlarla sınırlı tutulduğu, ilgili bilgilerin toplanma, paylaşım, kullanım ve silinmesine ilişkin hususların ayrıntılı olarak düzenlendiği anlaşılmaktadır."

8. Nurcan Belin, B. No: 2014/14187, 10/1/2018

Başvurucunun mesleki faaliyetlerine ilişkin önemli bilgileri içeren sicil raporlarının açık zarf içinde, başkalarının erişimine imkân sağlayacak şekilde gönderilmesi özel hayata saygı hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: kişisel veri, sicil raporu, bilgi edinme

Millî Savunma Bakanlığı'nda (MSB) sivil memur olarak görev yapan başvurucu, kendisi hakkında düzenlenmiş olan sicil raporlarının tarafına bildirilmesini talep etmiştir. MSB, görevde olan personelin sicil bilgilerinin açıklanamayacağı gerekçesiyle talebin reddine karar verilmiştir. Başvurucu, bu işleme karşı Bilgi Edinme Değerlendirme Kuruluna (Kurul) itirazda bulunmuştur. Kurul itirazı kabul ederek başvurucunun sicil raporlarının "gizli" ve "kişiyeye özel" yazı ile başvurucunun erişimine sunulmasına karar vermiştir. Anılan karar doğrultusunda başvurucunun amiri konumundaki şube müdürü tarafından sicil raporlarının bulunduğu yazı kapalı zarf içinde olmadan başvurucuya tebliğ edilmiştir. Başvurucu, gizli kalması gereken bilgilerinin yetkisiz kişilerce görülmesi suretiyle kişilik haklarının saldırıya uğradığını belirterek manevi tazminat davası açmıştır. Gizli evrakı ilgili mevzuat uyarınca görmesi gereken kişiler dışında kimse görmediğinden bahisle mahkemece davanın reddine karar verilmiştir.

Somut olaya konu sicil raporlarının başvurucunun mesleki faaliyetlerine ilişkin olduğu ve kişisel veri niteliğinin bulunduğu kuşkusuzdur. Kişiyeye özel olarak gönderilmeyen sicil raporlarına başvurucu dışındaki kişilerin de vakıf olabildikleri anlaşılmaktadır. Hâlbuki bu sicil raporlarının başvurucuya verilmesine ilişkin Kurul kararında, evrakın "kişiyeye özel" olarak teslim edilmesi gerektiği belirtilmiştir. Başvurucunun bilgilerinin yalnız kamuya açık

olmaması değil aynı zamanda kurum içinde de mümkün olduğunca gizli tutulması önem taşımaktadır. Nitekim söz konusu evrakın tutulmasına ilişkin kurallar gözetildiğinde ilgili olmayan personelin başvurucu ile aynı birimde görev yapsa dahi bu evrakı öğrenmesine lüzum da bulunmamaktadır. Kaldı ki resmî yazışma kurallarına göre bu gibi belgelerin gizlilik kuralları çerçevesinde başvurucuya teslim edilebilmesi kolaylıkla mümkün görülmektedir.

Sonuç olarak başvurucunun mesleki faaliyetlerine ilişkin önemli bilgileri içeren sicil raporlarının başkalarınca öğrenilebilmesinin mümkün kılındığı anlaşıldığından **Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkı ihlal edilmiştir.**

§ 50 "Kamu hizmetlerinin etkin bir şekilde görülebilmesi için kamu personelinin faaliyetlerinin değerlendirildiği sicil raporlarının düzenlenmesi, tutulması ve muhafaza edilmesi kamu yararı bakımından gerekli görülebilir. Bununla birlikte kamu makamlarından çalışanların mesleki faaliyetlerine ilişkin söz konusu bilgilerin tutulması ve saklanması sırasında Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının korunmasına ilişkin gerekliliklere uygun hareket etmeleri beklenir. Bu bağlamda kamu görevlilerinin haklarında düzenlenen mesleki sicil raporlarının tutulması ve saklanması sırasında gizliliğe riayet edilmesi, bu verilere ilgisiz kişilerin erişiminin engellenmesi gerekmektedir."

9. B.K., B. No: 2014/14189, 25/10/2017

Başvurucunun gizlilik talebi gerekçesiz bir şekilde reddedilerek, tazminat davası dosyasına sunduğu mahrem fotoğraflarının çok uzun bir süre üçüncü kişilerce görülebileceği tehlikesine maruz bırakılması özel hayatın gizliliği hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: kişisel veri, mahrem fotoğraflar, gizlilik talebi

Başvurucu; geçirdiği meme küçültme operasyonu sonucunda sağ memesini ve meme ucunu yitirdiğini, sol memesinin biçimsiz hâl aldığını ileri sürerek ilgili doktor hakkında Cumhuriyet başsavcılığına suç duyurusunda bulunmuştur. Yapılan yargılama sonucunda meydana gelen deformasyonun tıbbi komplikasyondan kaynaklandığı, hekime tıbbi kusur atfedilemeyeceği gerekçesiyle sanığın beraatine karar verilmiştir. Yargıtay ilgili dairesi tarafından beraat kararının bozulmasına hükmedilmiş olup başvuru tarihi itibarıyla ceza yargılaması devam etmektedir. Başvurucu aynı zamanda tazminat davası da açmış olup mahkemece ceza davası sonucunda verilecek karar kesinleşinceye kadar dosyanın askıya alınmasına karar verilmiştir.

Başvurucunun hukuk davasında belden üstünü gösteren ameliyat öncesi ve sonrası fotoğrafların mahrem nitelikte olması nedeniyle bulunduğu gizlilik talebinin reddedildiği iddiası özel hayatın gizliliği hakkı kapsamında incelenmiştir. Somut olayda başvuru, dava dosyasına göğüs bölgesini gösteren ameliyat öncesi ve sonrası fotoğraflarını sunmuştur. Bu fotoğraflarda başvurunun yüzü görünmemektedir ancak dava dosyasında başvurunun kimliğini ortaya koyan bilgilerin mevcut olduğu dikkate alındığında söz konusu fotoğrafların kişisel veri niteliğinde olduğuna kuşku yoktur. Bunun yanı sıra başvurunun talebi uzun bir süre önce gerekçesi açıklanmadan kabul edilmemiştir ve dava derdesttir. Dolayısıyla başvuru çok uzun bir süre mahrem fotoğraflarının üçüncü kişilerce görülebileceği tehlikesine maruz bırakılmıştır.

Sonuç olarak kamusal makamlar tarafından bireysel yarar ile kamu yararı arasında adil dengeyi sağlayacak bir önlem alınmaması nedeniyle **Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayatın gizliliği hakkı ihlal edilmiştir.**

§ 65 "Yargı mercilerinin tarafların iddia ve taleplerini değerlendirmede takdir yetkileri olduğu açık olmakla birlikte kişilerin mahremiyeti, dolayısıyla özel hayatı üzerinde önemli etkiler doğurabilecek konulara ilişkin taleplerin reddi durumunda bunun gerekçelerinin ayrıntılı şekilde kararda gösterilmesi, hakkaniyete uygun bir yargılamanın gereğidir."

B. SAĞLIKLI ÇEVREDE YAŞAMA

1. Hüseyin Tunç Karlık ve Zahide Şadan Karlık, B. No: 2013/6587, 24/3/2016

Başvurucuların ikamet ettikleri konuta çok yakın mesafede baz istasyonu kurulması, baz istasyonunun tek başına başvuru sahiplerinin sağlığına etki ettiğinin belirlenememesi nedeniyle maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkı ile aile hayatına saygı hakkını ihlal etmez.

Anahtar Kelimeler: baz istasyonu, sağlıklı çevrede yaşama, sağlık

Başvurucuların ikamet ettiği apartmanın yakınına ilgili idarenin izni ile baz istasyonu kurulmuştur. Başvuruculardan birisi baz istasyonunun kurulmasının akabinde Türk Telekomünikasyon Kurumu Genel Müdürlüğüne gönderdiği ihtarname ile sağlığının zarar göreceği iddiasıyla baz istasyonunun kaldırılmasını talep etmiştir. Ulaştırma Bakanlığı Bilgi Teknolojileri Başkanlığının yazısı ile söz konusu istasyonun ilgili mevzuatta öngörülen koşullara uygun olduğu ve kurulum ile çalışmasına yasal engel bulunmadığı bildirilmiştir. Başvuruculardan birisinin kanser olması sonucunda başvuru tarafından yine ilgili idare ve şirkete baz istasyonunun kaldırılması talepli ihtarnameler gönderilmiştir. Anılan ihtarnamelere cevap verilmemesi üzerine başvuru tarafından tazminat davası açılmıştır. Baz istasyonunun bizzat kanser yapıcı olduğuna ilişkin herhangi bir bağın teknik ve bilimsel olarak ortaya konmaması nedeniyle mahkemeye davanın reddine karar verilmiştir.

Yargılama dosyasına sunulan bilirkişi raporunda yer alan tespitler dikkate alındığında söz konusu istasyonun yasal çerçeveye uygun bir şekilde tesis edilerek işletildiği anlaşılmaktadır. Söz konusu istasyonun kurulumu ve işletilmesi için verilen iznin özellikle haberleşme alanında mobil telefon teknolojisinin kullanılması açısından kamu

yararına hizmet ettiği açıktır. Yine bilirkişi raporunda ölçümde alınan elektrik alan şiddeti değerlerinin kan kanseri de dâhil herhangi bir kansere sebep olabileceği ile ilgili kesin bir bilimsel kanıtla rastlanmadığı yönünde tespitlere yer verildiği görülmektedir. Başvurucuların söz konusu baz istasyonunun zararlı etkilerine dair iddialarını yargısal makamlar önüne taşıma imkânı buldukları açıktır. Derece mahkemelerince başvuru sahiplerinin iddialarının yapılan keşif ve alınan bilirkişi raporları kapsamında ayrıntılı olarak değerlendirildiği ve başvuru

§ 77 “Çevresel rahatsızlıklarla ilgili başvurular açısından, söz konusu kirlilik ister kamusal makamların eylemlerinden ister özel hukuk kişilerinin iş ve eylemlerinden kaynaklansın, yapılacak değerlendirmelerde geçerli olan prensipler benzer olup kamusal makamların, bireyin menfaatleri ile söz konusu faaliyetin yürütülmesine ilişkin kamusal ve genellikle ekonomik yarar arasında adil bir denge tesis edip etmediğinin belirlenmesi gerekmektedir.”

rucuların iddialarının yerinde görülmemesi nedenlerinin kapsamlı bir gerekçe ile ifade edildiği anlaşılmaktadır.

Sonuç olarak kamusal makamların olaya gereken özenle yaklaşması, kamusal ve bireysel menfaatleri gerektiği şekilde değerlendirmesi, pozitif yükümlülüklerini yerine getirmesi nedeniyle **Anayasa'nın 17. ve 20. maddelerinde güvence altına alınan maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkı ile aile hayatına saygı hakkı ihlal edilmemiştir.**

2. Mehmet Kurt [GK], B. No: 2013/2552, 25/2/2016

Başvurucunun maliki olduğu binaya çok yakın mesafede hidroelektrik santali kurulması, çevresel rahatsızlığa ilişkin iddiaların yargı mercileri önünde gerektiği gibi değerlendirilmesi imkânını elde edememesi nedeniyle maddi ve manevi varlığın korunması hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: sağlıklı çevrede yaşama, HES, çevresel rahatsızlık

Başvurucu, Rize’de dört katlı bir binanın malikidir. Rize’nin İkizdere havzasında hidroelektrik santrali için ÇED olumlu kararı verilmiş ve santralin yapılması için arazi şirkete tahsis edilmiştir. İdare mahkemesince ÇED olumlu kararına karşı açılan iptal davası reddedilmiştir. Başvurucunun maliki olduğu binanın bulunduğu köy hudutlarında şalt sahası yapımı amacıyla ilgili şirkete ek izin verilmiş, başvuru ve diğer üçüncü kişi tarafından söz konusu işlemin iptali hususunda idare mahkemesi nezdinde dava açılmıştır. İdare mahkemesince ÇED olumlu kararından ayrı değerlendirmeyi gerektiren bir nedenin bulunmadığı, bu nedenle davaya konu edilen şalt sahası için ek izin verilmesine dair işlemde herhangi bir hukuka aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir. Bunun yanında açılan kamulaştırma davası sonucunda taşınmazın bilirkişi raporunda gösterilen ve şalt sahası ile iletim hatlarının inşa edileceği kısmının irtifak hakkının şirket adına tesciline, bina irtifak bedelinin başvurucuya ödenmesine hükmedilmiştir.

Bahse konu şalt sahasının başvurunun taşınmazına oldukça yakın mesafede olduğu anlaşılmaktadır. Sürekli olarak çalışması gereken şalt sahasının oluşturması muhtemel gürültü seviyesi ile bunun başvuru üzerindeki etkisi dikkate alındığında ilgili çevresel rahatsızlığın Anayasa’nın 17. maddesi bağlamında inceleme yapılmasını gerektirecek ağırlıkta olduğu açıktır. Buna rağmen başvurunun talep ve itirazlarının derece mahkemelerince değerlendirilmediği görülmektedir. Mahkemenin söz konusu tesis hakkında

ÇED raporu alınmaması sonucuna götüren inceleme ve gerekçesinin ise oldukça sınırlı olduğu, bu yönüyle başvurunun temel iddialarına doğrudan bir cevap verilmediği anlaşılmaktadır. Bu anlamda başvurunun söz konusu çevresel rahatsızlığa ilişkin iddialarının yargı mercileri önünde gerektiği gibi değerlendirilmesi imkânını elde edemediği açıktır.

Sonuç olarak başvurunun maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkının korunması ve etkin kullanımının sağlanması bağlamında kamusal makamların pozitif yükümlülüklerini yerine getirmediği anlaşıldığından **Anayasa’nın 17. maddesinde güvence altına alınan maddi ve manevi varlığın korunması hakkı ihlal edilmiştir.**

§ 81 “Çevresel karar alma süreçlerine muhatap olan bireylere sağlanması gereken usul güvencelerinin en önemli unsurlarından biri, kamusal makamların eylem veya ihmallerini bağımsız yargısal bir makam önüne taşıma ve gerektiği şekilde inceleyebilme imkânıdır. Salt bu makamlara başvuru imkânının sunulması değil; ilgili kamusal makamların konuya gereken özenle yaklaşımları, ilgili tüm menfaatleri gözeterek bir denge tesis etmeleri, bunun için de bireylerin sürece etkin katılımı sağlanarak tüm itiraz ve delillerini sunma, inceletme ve esasa etkili tüm iddialarının gerekçeleriyle karşılanması olanağını elde etmeleri zaruridir.”

3. Binali Özkaradeniz ve diğerleri [GK], B. No: 2014/4686, 1/2/2018

Başvurucuların ikamet ettiği bölgede belediyece öngörülen sürede su arıtma tesisi inşaatının tamamlanamaması nedeniyle uğramış oldukları zararların tazmini amacıyla açtıkları davanın makul bir gerekçe olmadan reddi özel hayata ve aile hayatına saygı hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: sağlıklı çevrede yaşama, su arıtma tesisi, kanalizasyon

Başvurucuların ikamet ettikleri köyün kanalizasyon sisteminde yapılan denetleme sonucunda ilçenin kanalizasyonunun herhangi bir arıtım yapılmaksızın akarsuya bağlandığı tespit edilmiştir. Bu tespit sonucunda belediyece atık su arıtma tesisi inşaatının 2012 yılında bitirilmesi öngörülmüş olup 2017 yılı itibarıyla atık su arıtma tesisi yapılmamış durumdadır. Başvuruculardan bir kısmı su kirliliği nedeniyle uğradıkları zararların tazmini amacıyla idare mahkemesinde tam yargı davaları açmışlardır. Mahkeme maddi tazminat yönünden su arıtma tesisi yapımının devam ettiğini, arıtma tesisinin yapılması için kanunda öngörülen on yıllık sürenin henüz dolmadığını vurgulamıştır. Mahkeme ayrıca başvurucuların olay nedeniyle somut bir zararlarının bulunduğunu ispatlayamadıklarını belirtmiştir. Manevi tazminat istemi yönünden ise aynı hususlar yinelenmiş ve tazmini gereken manevi zararın bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

Gerek idarenin yerinde yaptığı inceleme sonucunda gerekse mahkeme kararında belediye tarafından arıtma yapılmamasının su kirliliğine yol açtığı tespit edilmiştir. İlgili mevzuat uyarınca belediyelere kanalizasyon arıtım tesisi yapılması ödevi yüklenmiştir. Başvuruya konu olay bakımından da belediyenin kanuni süresi içinde arıtma tesisine ilişkin iş termin planını valiliğe sunduğu görülmektedir. Ancak başvuru konusu olayda 2006 yılında söz konusu çevre kirliliğine yol açıldığı tespit edilmiş ve belediyece yapılan iş termin planında arıtma tesisinin 2012 yılında tamamlanması öngörülmüştür. Bunun yanında kanun koyucu tarafından ilgili kanunda 2006 yılında yapılan düzenleme ile Bakanlığın aynı yıl duyurulan genelgesinde atık su arıtma tesisi yapılması için öngörülen on yıllık süre de dolmuştur. İdarece 2017 yılında düzenlenen rapora göre aradan geçen süreye rağmen bu tesisin faaliyete geçirilmediği anlaşılmaktadır. Oysa mahkeme kararlarının gerekçeleri ileride tamamlanacak bir arıtma tesisinin inşasına girildiği olgusuna dayanmaktadır. Dolayısıyla tam yargı davası devam ederken, iş termin planında öngörülen sürenin dolmuş ve şikâyet edilen çevresel rahat-

§ 59 "... Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı çerçevesinde kişilerin sağlığını olumsuz olarak etkileme tehlikesi oluşturacak şekilde kanalizasyon suyunun arıtılmadan akarsuya salınmaması yükümlülüğünün bulunduğu açıktır. Bunun nasıl yapılacağı ve bu kapsamda hangi tedbirlerin alınacağı hususu kamu otoritelerinin takdirinde olmakla birlikte hakkın ihlaline yol açılmaması için söz konusu tedbirlerin süratle, makul ve uygun bir yöntemle uygulanması da zorunludur."

sızlığın giderilmemiş olduğu dikkate alındığında salt arıtma tesisinin ileride yapılacak olması başvurucuların manevi zararlarının giderilmesi bakımından yeterli görülemez.

Sonuç olarak su arıtma tesisinin öngörülen sürede yapılmaması nedeniyle uğradıklarının iddia ettikleri manevi zararlarının karşılanmasına neden gerek olmadığının makul bir şekilde gerekçelendirilmemesi nedeniyle **Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı ihlal edilmiştir.**

4. Ayşe Sevtap Uzun, B. No: 2013/6260, 13/4/2016

Başvurucu, ikamet ettiği ilde gerçekleştirilen madencilik faaliyeti nedeniyle güncel ve kişisel olarak doğrudan etkilediğini ortaya koyamazsa başvurunun kişi yönünden yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilir.

Anahtar Kelimeler: sağlıklı çevrede yaşama, mağdur statüsü, kişi bakımından yetkisizlik

Ziraat mühendisi olarak görev yapan başvuru Bartın'da ikamet etmektedir. Bartın il sınırları içinde madencilik faaliyeti gerçekleştirileceğine yönelik basında çıkan haber içeriklerini teyit etmek amacıyla başvuru, Türkiye Taş Kömürü (TTK) Genel Müdürlüğüne bilgi edinme başvurusunda bulunmuştur. Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu kararı uyarınca TTK ile şirket arasındaki sözleşmenin bir örneği başvurucuya verilmiştir. Başvuru, sözleşmede iki yıl içinde metan gazı bulunamaması durumunda sözleşmenin kendiliğinden feshedileceğinin yer aldığını, sözleşme tarihinden altı yıl geçmesine rağmen metan gazının bulunmadığını belirterek fesih talebiyle TTK'ya başvurmuştur. Başvurusunun zımni olarak reddedilmesi üzerine başvuru, idare mahkemesinde iptal davası açmıştır. İdare mahkemesince başvurunun dava konusu işlemin iptalini isteme konusunda meşru ve güncel bir menfaatinin bulunmaması nedeniyle davanın ehliyet yönünden reddine karar verilmiştir.

Başvuru, uyuşmazlık konusu edilen rödövars sözleşmesi kapsamında yürütülen projeler ve maden sahasındaki uygulamalar nedeniyle bireysel olarak doğrudan maruz kalınan anayasal güvencelere yönelik somut etkilerden bahsetmemiştir. Bunun dışında başvuru potansiyel mağdur olduğunu ileri sürmüş ise de başvuru konusu işlemin maddi ve manevi varlığın korunması hakkı üzerinde ihmal edilemeyecek bir etkide bulunma riski olduğunu ortaya koyan herhangi bir açıklama yapmamıştır. Buna göre başvuruya konu edilen tüm süreç incelendiğinde başvuruya konu olayın başvuru güncel ve kişisel olarak doğrudan etkilediğinin ortaya konulmadığı anlaşıldığından başvurunun mağdur statüsünün bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Sonuç olarak başvurunun ihlale neden olduğunu ileri sürdüğü hususların mağduru olmadığı anlaşıldığından **başvurunun kişi yönünden yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir.**

§ 38 "... başvuru, kamu yararı temeline dayandırılarak henüz ne şekilde bir zarar olduğu ya da yakın zamanda kuvvetle muhtemel biçimde oluşabilecek bir zarar bulunup bulunmadığı açıklanmadan gerçekleştirilmiş ve uyuşmazlık konusu edilen rödövars sözleşmesi kapsamında yürütülen projeler ve maden sahasındaki uygulamalar nedeniyle bireysel olarak doğrudan maruz kalınan, maddi ve manevi varlığın korunması hakkı, sağlık hakkı, mülkiyet hakkı, özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı gibi anayasal güvencelere yönelik somut etkilerden bahsedilmemiştir. Bunun dışında başvuru potansiyel mağdur olduğunu ileri sürmüş ise de söz konusu başvuru konusu işlem ve eylemlerin maddi ve manevi varlığın korunması hakkı üzerinde ihmal edilemeyecek bir etkide bulunma riski olduğunu ortaya koyan ve gerçekleşmesi muhtemel olan müdahalelerin varlığı hakkında herhangi bir açıklama yapılmamıştır."

5. **Öznur Çiçek Bildik, B. No: 2013/6595, 21/4/2016**

GDO'lu gıdalarla ilgili yapılan haberler sonucunda bebek mamalarında GDO bulunduğ u ve çocuğunun bundan zarar görebileceğ i endişesiyle yapılan başvuruda yer verilen ihlal iddialarının Anayasa'nın 17. maddesi bağlamında inceleme yapılmasını gerektirecek ağırlıkta olmadığı anlaşıldığından başvurunun kabul edilemez olduğ una karar verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: GDO, sağlıklı yaşam, maddi ve manevi varlığ ın korunması ve geliştirilmesi

Ş 73 "Anayasa'nın 17. maddesinin ihlal edildiğ i iddiasıyla yapılan başvuru kapsamında bir inceleme yapılabilmesi için başvurucu tarafından öncelikle birtakım delillerin ortaya konulması gerekmektedir. Başvurucudan beklenen, ileri sürdüğ ü ş ikâyetlerini destekleyen olguları ve buna ilişkin somut kanıtları başvuru dosyasına sunmuş olmasıdır. Başvurucu, maddi ve manevi varlığ ına müdahalede bulunulduğ unu ifade ettiğ i dilekçelerde basında yer alan haberlerde ve TÜBİTAK yetkililerinin açıklamalarında ithal edilen soya, mısır, pirinç gibi ürünlerde GDO bulgusuna rastlandığ ının belirtildiğ ini ifade etmiş ve bu tür ürünlerin bebek maması içeriğ inde kullanıldığ ını, kendisinin de üç buçuk yaş ında bir çocuk sahibi olduğ unu ve söz konusu ürünleri çocuğ u için de kullanmış olmasının kuvvetle muhtemel olduğ unu öne sürmüştür. Basında çıkan haberlere ve bilimsel dergilerde yayımlanan makalelere dayanan başvurunun GDO içeren gıda ürünleri ile ilgili olarak endişelerini dile getirdiğ i görülmektedir. Sunulan bilgi ve belgelerde birtakım gıda ürünleri hakkında bilimsel raporların bulunduğ u anlaşılmaktadır. Ancak bu tür ürünlerin başvurunun çocuğunun beslenmesinde kullanılan gıda ürünlerinin içeriğ inde olduğ una ilişkin olaya özgü açıklamalarda bulunulması, buna ilişkin kanıtların ortaya konulması ve GDO içeren ürünler nedeniyle ortaya çıkan rahatsızlığ ın varlığ ı, yoğunluğ u, beden ve ruh sağ lığ ına olan ya da olması muhtemel etkileri hakkında açık şekilde ve başvuru konusu somut olay özelinde anlatımlarda bulunulması önem arz etmektedir."

Gazetelerde genetiğ i değ iştirmiş organizmalar (GDO) içeren ürünlerle ilgili 2009 yılında çeş itli haberler yayımlanmıştır. Başvurucu 2006 doğ umlu bir çocuk annesidir ve GDO içeren ürünlerin sağ lığ ını olumsuz etkilediğ inden bahisle Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı aleyhine idare mahkemesinde tam yargı davası açmıştır. İdare mahkemesince başvurunun somut olarak zarara uğ ratıldığı na veya idarenin üzerine düş en görevi yerine getirmediğ ine ilişkin herhangi bir tespit bulunmadığı ndan davanın reddine karar verilmiştir.

Basında çıkan haberlere ve birtakım bilimsel araştırmalara dayanan başvuru kapsamında başvurunun çocuğ u için kullanılan bebek mamalarının içeriğ inde GDO'lu gıdaların bulunduğ unu ortaya koyan herhangi bir somut delilin sunulmadığ ı görülmektedir. Başvurunun ileri sürdüğ ü hususlarda bir endişe yaşadığ ı görülmekle birlikte bu endişesinin incelenmeyi haklı gösterecek ve somut olay bazında asgari ş iddet derecesini aşacak şekilde ortaya konulmadığ ı değ erlendirilmiştir. Dolayısıyla somut başvurunun

başvurucunun Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan haklarına bir etkide bulunduğu veya bu etkinin asgari bir şiddet derecesine ve ciddi bir boyuta ulaştığı sonucuna varılamamıştır. Ayrıca tüm bu iddiaların belirtilen çerçevede derece mahkemeleri tarafından değerlendirildiği, mevzuat çerçevesinde ele alınıp incelendiği ve kararlarda başvurucunun somut olarak bir zarara uğratıldığına ilişkin herhangi bir tespitte bulunulmadığı gerekçesine dayanıldığı görülmüştür.

Açıklanan nedenlerle kişinin maddi ve manevi varlığının korunması ve geliştirilmesi hakkına yönelik ihlal iddiasının **Anayasa'nın 17. maddesi bağlamında inceleme yapılmasını gerektirecek ağırlıkta olmadığı anlaşıldığından başvurunun açıkça dayanak-
tan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir.**

6. Ahmet İsmail Onat, B. No: 2013/6714, 21/4/2016

Başvurucunun ikametinin bulunduğu sokakta gerçekleştirilen yüksek gerilim taşıyan elektrik iletim kablolarının yer altına alınması işlemi, tüm aşamalarda kamusal makamların pozitif yükümlülüklerini yerine getirdikleri tespit edildiğinden maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkını ihlal etmez.

Anahtar Kelimeler: ÇED, yüksek gerilim, sağlıklı çevrede yaşama.

§ 106 "... ÇED gerekli değildir şeklindeki idari kararın, projenin değiştirilmesi ya da makul gerekçelerin oluşması durumunda yetkili makam tarafından ÇED gereklidir şeklinde değiştirilebileceği gözetilerek verilen Derece Mahkemesi kararlarında, güzergâh değişikliğine sokağın konumu, altyapının sıkışık olması ve yer altı kablo kanalı için uygun genişlik bulunmaması nedeniyle gidildiği, ÇED olumlu kararının Yönetmelik'te öngörülen koşullara uygun olarak tesis edildiği, yüksek gerilim havai hattının yer altına alınmasında, güzergâh seçiminde, tesisin yapılmasında ve havai hattın kaldırılmasıyla boşalacak alanın yeşil alan olarak kullanılmak üzere Ankara Büyükşehir Belediyesine devredilmesi işlemlerinde mevzuat hükümlerine ve hukuka aykırılık bulunmadığı belirtilmiş ve iletim hattının yer altına alınmasının insan sağlığına olası zararlı etkilerinin bulunup bulunmadığı konusunda bilirkişi raporlarına atıflar yapılmıştır. Ayrıca süreç bir bütün olarak ele alındığında projenin durumu hakkında bilgi edinme talebiyle başvuru tarafından sunulan dilekçelere cevaben yeterli bilgilendirmelerin kamusal makamlar tarafından yapıldığı ve güzergâh değişikliği hakkında ÇED gereklidir kararı verilmesinden sonra halkın katılımı toplantısının gerçekleştirildiği gözönüne alındığında çevresel bilgi edinme hakkı, çevresel karar alma süreçlerine katılım hakkı ve çevresel konularda yargısal yollara başvurma hakkı şeklindeki usule ilişkin güvencelere uygun hareket edildiği anlaşılmaktadır."

2005 yılında Türkiye Elektrik İletim Anonim Şirketi (TEİAŞ) tarafından yürütülen, mülkiyeti başvurucaya ait olan taşınmazın bulunduğu sokakta, yüksek gerilim taşıyan elektrik iletim kablolarının yer altına alınması işlemi gerçekleştirilmiştir. Başvurucu, elektrik iletim kablolarının yer altına alınmaya başlanmasından itibaren proje kapsamında gerçekleştirilen işlemler ve eylemlerin durdurulması talebiyle farklı tarihlerde birçok kurum ve kuruluşa dilekçe sunmuştur. Talepleri reddedilen başvuru öncelikle hattın kaldırılması talebiyle ve daha sonra ise ÇED olumlu kararının iptali amacıyla dava açmıştır. İdare mahkemesince açılan davaların reddine karar verilmiştir.

Derece mahkemelerince başvurucaanın iddialarının yapılan keşif ve alınan bilirkişi raporları kapsamında ayrıntılı olarak değerlendirildiği ve yerinde görülme nedenlerinin kapsamlı bir gerekçe ile karşılandığı anlaşılmıştır. Ayrıca süreç bir bütün olarak ele alındığında projenin durumu hakkında bilgi edinme talebiyle başvuruca tarafından sunulan dilekçelere cevaben yeterli bilgilendirmelerin kamusal makamlar tarafından yapıldığı görülmüştür. Bunların yanında güzergâh değişikliği hakkında "ÇED gereklidir." kararı verilmesinden sonra halkın katılımı toplantısının gerçekleştirildiği anlaşılmıştır. Bu itibarla çevresel bilgi edinme hakkı, çevresel karar alma

süreçlerine katılım hakkı ve çevresel konularda yargısal yollara başvurma hakkı şeklindeki usule ilişkin güvencelere uygun hareket edildiği gözlenmiştir.

Sonuç olarak başvurucunun maddi ve varlığının korunması ve geliştirilmesi hakkı bağlamında kamusal makamların pozitif yükümlülüklerini yerine getirdiği anlaşıldığından **Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkı ihlal edilmemiştir.**

7. Gülcan Tutkun Berk, B. No: 2015/2334, 29/11/2018

Başvurucunun dairesine bitişik taşınmazda yapılan inşaatın mevzuata uygun olarak ve başvurucuya ait taşınmaza müdahale edilmeden yapılması, inşaat nedeniyle oluşan toz ve gürültünün ise hoşgörü sınırını aşmaması gözetildiğinde, yapılan inşaatın yol açtığı toz ve gürültü başvurucunun özel hayata saygı hakkını ihlal etmez.

Anahtar Kelimeler: sağlıklı çevrede yaşama, inşaat, toz ve gürültü, komşuluk, hoşgörü

Başvurucunun dairesinin bulunduğu siteye bitişik olan taşınmazda özel bir şirket tarafından inşaat başlanmıştır. Başvurucu, anılan inşaat nedeniyle maddi ve manevi zararlarının tazmini amacıyla tazminat davası açmıştır. Mahkeme kararında başvurucunun dairesini yapan firmanın binanın önüne başka bir bina yapılmayacağını taahhüt etmediği, başvurucunun binası yapılırken giriş yolunun davalının parseline tecavüz edilerek yapıldığı belirtilmiştir. Davalının inşaat sırasında kendi parsel sınırları içinde kalarak inşaat yaptığı, giriş yolunun davalının haksız eylemi nedeniyle daralmadığı

hususları mahkemece tespit edilmiştir. Mahkeme ayrıca davalının inşaat ruhsatına ve projesine uygun inşaat yaptığını belirttiikten sonra inşaat sırasında oluşan toz ve gürültünün de komşuluk hukuku gereği katlanılması kaçınılmaz ve hoş görülmesi gereken bir sonuç olduğunu vurgulamış ve davanın reddine karar vermiştir.

§ 49 "... başvurucunun dairesinin manzarasının tamamen kapanmadığı ve gün ışığının engellenmediğinin bilirkişi raporuyla tespit edildiği, şikâyetle konu toz ve gürültünün ise komşuluk hukukunun ve birlikte yaşamının gerektirdiği komşuların birbirlerine göstermekle yükümlü oldukları hoşgörü sınırlarını aştığı ve katlanması güç zararlara sebep olduğu hususlarının başvuru tarafından kanıtlanamadığı görülmüştür. Toz ve gürültüye neden olan faaliyetlerin, inşaat ruhsatına ve mevzuatına uygun yapılan bir bina inşaatından kaynaklandığı, başvurucunun taşınmazına haksız el atmanın mevcut olmadığı, toz ve gürültünün önlenmesi için gerekli tedbirlerin alınmadığı iddiasının kanıtlanamadığı hususları da dikkate alındığında, başvurucunun maruz kaldığı çevresel kirlenmenin bireyin konuttaki huzurunu, özel veya aile hayatını doğrudan etkilese bile birlikte yaşamının gerektirdiği katlanma düzeyini aşmadığı anlaşılmaktadır."

Şikâyetle konu inşaat faaliyetleri nedeniyle oluşan toz ve gürültü birlikte yaşama amacı çerçevesinde hoş görülmesi beklenen bir olgudur. Anayasa Mahkemesinin değerlendirmesinin temelini, başvurucunun duyduğu rahatsızlığın hoş görülmesi beklenmeyecek düzeye ulaşmış ve ulaşılmadığı hususu oluşturmaktadır. Somut olayda yargılama sürecinin bütününe bakıldığında başvurucuya itiraz ve savunmalarını ortaya koyabilme ve delillerini sunabilme olanağının tanındığı anlaşılmaktadır. Öte yandan başvurucunun dairesinin manzarasının tamamen kapanmadığı ve gün ışığının engellenmediği bilirkişi raporuyla tespit edilmiştir. Şikâyetle konu toz ve gürültü

tünün ise komşuluk hukukunun ve birlikte yaşamının gerektirdiği hoşgörü sınırlarını aştığı, katlanması güç zararlara sebep olduğu hususlarının başvuru tarafından kanıtlanamadığı görülmüştür. Başvurucunun maruz kaldığı çevresel kirlenmenin bireyin konuttaki huzurunu, özel veya aile hayatını doğrudan etkilese bile birlikte yaşamının gerektirdiği katlanma düzeyini aşmadığı anlaşılmaktadır.

Sonuç olarak başvuruya konu çevresel meselenin özel hayata saygı hakkının korumasından yararlanacak ağırlıkta bulunmadığından **başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir.**

8. D.Ö. (4), B. No: 2014/3735, 12/6/2018

Başvurucunun diğer bireylerden daha fazla etkilendiğini ortaya koyamadığı düşünüldüğünde ramazan ayında çalan davul nedeniyle oluşan gürültü özel hayata saygı hakkını ihlal etmez.

Anahtar Kelimeler: sağlıklı çevrede yaşama, ramazan ayı, davul

Başvurucu; ramazan ayında davul çalınmasına izin verilmesi uygulamasının sağlıklı çevrede yaşama hakkını engellediğini, ayrıca ibadete zorlayıcı sonuçlarının olduğunu da iddia ederek ilgili kaymakamlık aleyhine idare mahkemesinde iptal davası açmıştır. Mahkemece; davul çalınmasının oruç tutma ibadetinin bir unsuru olmadığı, sabahın erken saatlerinde uyanma gerekliliğinin bir sonucu olarak gelenekselleşmiş bir uyandırılma yöntemi olduğu açıklanmıştır. Kararda; İslam dinine inanmayan ya da ibadet yöntemlerine kayıtsız kalan kişilerin salt davul çalınması nedeni ile ibadete zorlandığının, bu yolla inanç özgürlüklerine müdahale edildiğinin kabulüne olanak bulunmadığı belirtilmiştir. Kararda ayrıca davul çalınması ile oluşturulan sesin rahatsız edici düzeyde olup olmadığının belirlenmesi, olumsuz etkileri var ise bunun önlenmesi için gerekli önlemlerin alınması görevinin belediyelere ait olduğu belirtilerek davanın reddine karar verilmiştir.

Ramazan ayında davul çalma, her yılın farklı zaman diliminde ve bir ay süreyle gece saatlerinde genellikle birkaç dakikayı geçmeyecek şekilde gerçekleşen geleneksel bir faaliyettir. Türkiye’de yaşayan bireylerin çoğunluğu bakımından benimsenen ve sahiplenilen bu gelenek, birlikte yaşama amacını taşıyan diğer bireyler yönünden hoş görülmesi beklenen bir olgudur. Başvurucu, yaşadığı toplum tarafından gelenek olarak kabul edildiği şekliyle davul sesine maruz kalmaktadır. Sesin gece uykusu saatlerinde oluşması nedeniyle başvurunun yaşam kalitesinin etkilendiği tartışmasızdır. Ancak maruz kalınan sesin ortalama bir insanda oluşturacağı etkinin ve sese maruz kalma süresinin kural olarak katlanılmayacak boyuta eriştiğini söylemek güçtür. Ayrıca meydana gelen rahatsızlığın yılın sadece belli bir zaman diliminde gerçekleşmesi ve bu zaman diliminin belirliliği nedeniyle öngörülebilir oluşu da başvurunun ortaya çıkan rahatsızlığa katlanabilmesini sağlayacak önemli bir etkidir. Diğer yandan başvurunun ülke genelinde gerçekleşen bu faaliyetten diğer bireylere nazaran daha fazla etkilendiğini gösterecek bir bilgi veya olgu başvuru tarafından ortaya konmuş değildir.

§ 45 “Başvurucu, yaşadığı toplum tarafından gelenek olarak kabul edildiği şekliyle davul sesine maruz kalmaktadır. Sesin gece uykusu saatlerinde oluşması nedeniyle başvurunun yaşam kalitesinin etkilendiği tartışmasızdır. Ancak maruz kalınan sesin ortalama bir insanda oluşturacağı etkinin ve sese maruz kalma süresinin kural olarak katlanılmayacak boyuta eriştiğini söylemek güçtür. Ayrıca meydana gelen rahatsızlığın yılın sadece belli bir zaman diliminde gerçekleşmesi ve bu zaman diliminin belirliliği nedeniyle öngörülebilir oluşu da başvurunun ortaya çıkan rahatsızlığa katlanabilmesini sağlayacak önemli bir etkidir.”

boyuta eriştiğini söylemek güçtür. Ayrıca meydana gelen rahatsızlığın yılın sadece belli bir zaman diliminde gerçekleşmesi ve bu zaman diliminin belirliliği nedeniyle öngörülebilir oluşu da başvurunun ortaya çıkan rahatsızlığa katlanabilmesini sağlayacak önemli bir etkidir. Diğer yandan başvurunun ülke genelinde gerçekleşen bu faaliyetten diğer bireylere nazaran daha fazla etkilendiğini gösterecek bir bilgi veya olgu başvuru tarafından ortaya konmuş değildir.

Sonuç olarak başvuruya konu çevresel meselenin özel hayata saygı hakkının korumasından yararlanacak ağırlıkta bulunmadığından **başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir.**

9. Egeçep Derneği, B. No: 2015/17415, 17/4/2019

Çevre Etki Değerlendirilmesi Yönetmeliği'nin bazı maddelerinin iptali isteminin reddedilmesi nedeniyle sağlık çevrede yaşama hakkı bağlamında özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğini ileri süren başvuru Derneğinin, anılan işlem nedeniyle tüzel kişiliği doğrudan etkilenmediğinden mağdur statüsü bulunmamaktadır.

Anahtar Kelimeler: sağlıklı çevrede yaşama, dernek, mağdur statüsü

Başvurucu Dernek; belirli bir bölgede çevreyi, kültürel ve doğal varlıkları korumak amacıyla çalışmalarda bulunmak, demokratik baskı grubu işlevini görmek amacıyla kurulmuş bir özel hukuk tüzel kişisidir. Başvurucu Dernek 17/7/2018 tarihli ve 26939 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Çevresel Etki Değerlendirilmesi Yönetmeliği'nin (Yönetmelik) bazı maddelerinin iptali istemiyle dava açmıştır. Danıştay ilgili dairesi Yönetmelik'in geçici 3. maddesi yönünden karar verilmesine yer olmadığına, diğer maddelere yönelik olarak da davanın reddine karar vermiştir. Kararda, iptali istenen Yönetmelik maddeleri ayrı ayrı değerlendirildikten sonra Yönetmelik'in oluşturulmasında çevrenin korunması amacıyla hareket edildiği belirtilerek hukuka aykırılık görülmediği sonucuna varılmıştır.

Somut olayda başvuru Dernek tarafından bahsi geçen Yönetmelik ile sağlıklı çevrede yaşama bağlamında özel hayata saygı hakkının ihlal edildiği ileri sürülmüştür. İhlale neden olduğu ileri sürülen kamusal işlemden başvuru Derneğinin tüzel kişiliğinin doğrudan etkilenmediği ve tüzel kişiliğe ilişkin bir hakkın ihlal edilmediği, dolayısıyla Derneğin mağdur statüsünün olmadığı anlaşılmaktadır.

Sonuç olarak başvuru Derneğin mağdur statüsünün bulunmaması nedeniyle **başvurunun kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir.**

§ 37 "Somut olayda başvuru Dernek tarafından iptali istenen Yönetmelik ile sağlıklı çevrede yaşama bağlamında özel hayata saygı hakkının ihlal edildiği ileri sürülmüş ise de ihlale neden olduğu ileri sürülen kamusal işlemden başvuru Derneğinin tüzel kişiliğinin doğrudan etkilenmediği ve tüzel kişiliğe ilişkin bir hakkın ihlal edilmediği, dolayısıyla Derneğin mağdur statüsünün olmadığı anlaşılmaktadır."

C. İSİM, SOYİSİM/NÜFUS KAYITLARI

1. *Aslan Faruk Toprak*, B. No: 2013/2957, 24/3/2016

Türk vatandaşlığından çıkan ve yalnızca Alman vatandaşı olan başvurunun ön isminin Almanya’da ve Türkiye’de farklı olması nedeniyle isim değişikliği talebinin nüfus kayıtlarının kapalı olması nedeniyle reddedilmesi maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: isim değişikliği, vatandaşlıktan çıkma, nüfus kayıtları

§ 67 “Başvuruya konu yargılamada ise 5490 sayılı Kanun’un 14. maddesinin İlk Derece Mahkemesi ve Yargıtay tarafından somut olaydaki gibi yorumlanıp uygulanması nedeniyle, başvurunun mağduriyetinin giderilmesine ve manevi varlığı kapsamındaki ismi üzerinde değişiklikler yapılabilmesine olanak veren güvenceleri içeren 14 No.lu Sözleşme’nin dikkate alınmadığı ve ilgili mevzuatın başvurunun şikâyetini giderilecek şekilde yorumlanabilmesi imkânı bulunmasına rağmen bu hususta bir değerlendirme dahi yapılmadığı anlaşılmaktadır. Tüm bu nedenler dikkate alındığında 5490 sayılı Kanun’un 14. maddesinin 14 No.lu Sözleşme dikkate alınarak yorumlanmaması nedeniyle Derece Mahkemelerinin somut olaydaki yorum ve yaklaşımının başvurunun mağduriyetini gidermediği, usulüne göre yürürlüğe girmiş uluslararası sözleşme hükümlerinin Mahkeme kararlarında gözönünde bulundurulmadığı, dolayısıyla söz konusu yargısal yaklaşımın bu hâliyle demokratik bir toplumda gerekli olma şartını sağlamadığı ve kamunun ve bireylerin çatışan çıkarları karşısında ölçülü ve adil bir denge sağlamadığı sonucuna varılmıştır. Neticede anılan düzenlemeye dayanılarak başvurunun isim değişikliği talebinin reddedilmesi şeklindeki müdahalenin de demokratik bir toplumda gerekli ve ölçülü olduğu söylenemez.”

Başvurucu, Almanya’da doğmuş olup doğum kayıt belgesine uygun şekilde ismi “*Aslan Toprak*” olarak nüfus kütüğüne kaydedilmiştir. Başvurucunun kaydının Türk nüfus kütüğüne de işlenmesi amacıyla başvuru yapıldığı ancak her nasılsa isminin Türk nüfus kütüğüne “*Aslan Faruk Toprak*” olarak kaydedildiği anlaşılmaktadır. 2006 yılında Türk vatandaşlığından çıkan başvuru hâlihazırda yalnızca Alman vatandaşıdır. Başvurucunun eşi, ortak çocuklarının Türk nüfus kütüğüne tescil edilmesi talebiyle başvurmuş ancak başvurunun iki ülkedeki isim farklılığı nedeniyle talebinin reddine karar verilmiştir. Başvurucu nihayet ön isminin yalnızca “*Aslan*” olarak düzeltilmesi amacıyla isim tashihi davası açmıştır. Başvurucunun Türk vatandaşlığından çıkarıldığı ve kaydının kapatıldığı, bu nedenle kapalı kayıtlar üzerinde işlem yapılmasının mümkün olmadığı mahkemece belirtilerek davanın reddine karar verilmiştir.

Anayasa Mahkemesi, 5490 sayılı Kanun’un “*Kaydın kapatılması ve yeniden açılması*” kenar başlıklı 14. maddesinin kanunilik ölçütünü karşıladığı sonucuna varmıştır. Kapalı nüfus kaydı-

nın tanımlanarak nüfus kaydının hangi hâllerde kapalı duruma getirileceğini ve kapalı nüfus kaydının ne gibi sonuçlarının olacağını düzenleyen mevzuatın kamu düzeninin sağlanması yönünde meşru bir amaç taşıdığı değerlendirilmiştir. Mevzuatın vatandaşların isim değişikliğine ilişkin taleplerinin ileri sürülebilmesine, bu taleplerin idari ve yargısal merciler tarafından incelenmesine, neticede uygun görülen değişikliklerin talep doğrultusunda yerine getirilmesine olanak sağladığı tartışmasızdır. Ancak 5490 sayılı Kanun'un 14. maddesinin somut olaydaki gibi yorumlanması durumunda vatandaşlıktan çıkan kişilerin nüfus kayıtları üzerinde değişiklik hakları tamamen ortadan kaldırılmış olacaktır. Bu durum vatandaşlığı alınan ülke kayıtları ile vatandaşlıktan çıkan ülke kayıtları arasında farklılıklara ve dolayısıyla mağduriyetlere yol açabilecektir. Nitekim somut olayda da isim farklılığından dolayı başvurucunun altsoyu Türk nüfus siciline kaydedilememiştir. Başvurucunun içinde bulunduğu somut koşullar, derece mahkemeleri tarafından şikâyetin çözümüne imkân sağlayacak şekilde ele alınmalı ve ulusal ve uluslararası düzenlenmeler nüfus kayıtları arasındaki farklılıkların giderilmesini engelleyecek biçimde katı yorumlanmamalıdır. Neticede anılan düzenlemeye dayanılarak başvurucunun isim değişikliği talebinin reddedilmesi şeklindeki müdahalenin demokratik bir toplumda gerekli ve ölçülü olduğu söylenemez.

Somut başvuruda müdahalenin demokratik bir toplumda gerekli ve ölçülü olmadığı anlaşıldığından **Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkı ihlal edilmiştir.**

2. B.U., B. No: 2013/2414, 6/1/2016

Ölen ağabeyinin nüfus kayıtlarını kullanan başvurunun yaşının ve doğum yerinin düzeltilmesi amacıyla açtığı davanın ilgili ve yeterli gerekçe olmadan reddedilmesi maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: nüfus kayıtlarının düzeltilmesi, yaş tashihi

Başvurucu 1970 yılında Adana'da doğmuş olmasına rağmen 1963 yılında doğan ve aynı yıl ölen, Mersin nüfusuna kayıtlı kardeşinin nüfus kaydı üzerinden hayatını idame ettirmektedir. Başvurucunun isim ve cinsiyet değişimi amacıyla açtığı dava kabul edilmiştir. Başvurucu tarafından yaşının ve doğum yerinin düzeltilmesi istemiyle açılan dava ise daha önceden isim ve cinsiyet açısından tashihlerin yapılması ve kaydın işlem görmesi ile tescil tarihi itibarıyla istenen tarihin kayda uygun bulunmamasından bahisle reddedilmiştir.

Mahkeme gerekçesinde belirtilen nüfus kaydının düzeltilmesi davasının ancak bir kere açılabilirliğine ilişkin kanun hükmü Anayasa Mahkemesi kararıyla iptal edilmiştir. Mahkeme ayrıca tescil tarihi itibarıyla istenilen doğum tarihinin kayda uygun bulunmadığı, tescil tarihinden sonraki bir tarih için düzeltme talep edilemeyeceği gerekçesine yer vermiştir. Başvurucunun talebinin ölen ağabeyinin nüfus kaydının

§ 49 "...başvurucu tarafından açılan yaş tashihi davasının, ölen ağabeyinin nüfus kaydının kullanılmasından mütevellit bir talep olduğu, Mahkemece bu konuda bir değerlendirme yapılmaksızın davanın normal bir yaş tashihi davası olarak ele alınarak sonuçlandırıldığı ve başvurunun talep sonucunu etkileyen temel iddiasının derece mahkemelerince değerlendirilmediği dikkate alındığında, karar gerekçelerinin maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkı bağlamında ilgili ve yeterli olmadığı anlaşılmaktadır."

kullanılmasından kaynaklandığı gözardı edilerek normal bir yaş tashihi davası olarak değerlendirme yapılmıştır. Bu itibarla mahkemenin karar gerekçelerinin maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkı bağlamında ilgili ve yeterli olmadığı anlaşılmaktadır.

Açıklanan nedenlerle başvurunun yaş ve doğum yeri değişikli talebinin ilgili ve yeterli gerekçe olmadan reddedilmesi nedeniyle **Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkı ihlal edilmiştir.**

3. Turgay Karaca, B. No: 2018/34343, 27/1/2021

Başvurucunun, uzun süredir kullandığını ve cinsel yönelimine uygun olduğunu iddia ettiği ismi almak amacıyla açtığı isim değişikliği davasının, nüfus kaydına göre erkek olan başvurucunun kadın ismi kullanabilmesi için öncelikle cinsiyet değişikliği davası açması gerektiğinden bahisle reddedilmesi özel hayata saygı hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: isim değişikliği, cinsiyet, nüfus kayıtları

Başvurucu, uzun süredir cinsel yönelimine uygun bir kadın ismi olan *Sanem Özel* ismini kullandığını, küçüklüğünden beri kendisini kadın olarak hissettiğini, bu nedenle nüfus kayıtlarındaki isminin *Turgay* olmasının karışıklıklara sebep olduğunu ileri sürerek isim değişikliği davası açmıştır. Kolluk birimince başvurucunun çevresinde *Sanem* ismi ile bilindiği tespit edilmiştir. Buna rağmen mahkemece nüfus kaydına göre erkek olan başvurucunun kadın ismi kullanabilmesi için öncelikle cinsiyet değişikliği davası açması ve bu davanın sonucunu beklemesi gerektiği belirtilerek davanın reddine karar verilmiştir.

Anayasa Mahkemesi, öncelikle isim değişikliği davasının açılabilmesi için cinsiyet değişikliğini davasının açılmış olmasının kanuni bir şart olarak yorumlanmasının başvurucuya aşırı bir külfet yüklediğini vurgulamış ve derece mahkemelerince, tercih edilen ismin adeta cinsiyeti de belirleyeceği şeklinde oldukça dar bir yorumun benimsendiğini belirtmiştir. Bunun yanında nüfus kaydında erkek olan bir kimsenin kadın ismi almasının kamu düzeni açısından sorunlara neden olabileceğini de ifade etmiş ve derece mahkemelerince kamu yararı ile bireysel menfaatler arasındaki dengenin gözetilmesi gerektiğini hatırlatmıştır. Anayasa Mahkemesi başvurucuya yüklenen cinsiyet değiştirme ameliyatı olma külfetinin ağırlığı karşısında kamunun bundan elde edeceği yararın önem derecesinin oldukça düşük kaldığını, bunun yanında kamu düzeni bağlamında karışıklık çıkma endişesinin başvurucunun isim değişikliği talebinin reddedilmesi bakımından ilgili ve yeterli bir gerekçe olarak kabul edilemeyeceğini ifade etmiştir. Başvurucunun çevresinde *Sanem Özel* olarak bilindiğini ileri sürdüğü ve kolluk marifetiyle yapılan araştırma-
da bu iddianın doğruluğunun tespit edildiği anlaşılmaktadır. Kararda buna rağmen derece mahkemelerince kolluk tespitinin yeterli olup olmadığıyla ilgili bir değerlendirme yapılmadığı, başvurucunun iddialarının tutarlı olup olmadığı yönünde uzman raporuna da başvurulmadığı ifadelerine yer verilerek derece mahkemelerinin gerekçelerinin ilgili ve yeterli olmadığı belirtilmiştir. Neticede isim değişikliği

§ 36 “Kamunun üstün yararının söz konusu olduğu istisnai durumlarda isim değişikliğine ilişkin taleplerin kabul edilmesi makul karşılanabilir. Ancak bu gibi hâllerde kamu makamları buna ilişkin ilgili ve yeterli gerekçe sunmalıdır. İdari ve yargısal otoriteler her durumda bireyin ismini değiştirebilmesindeki kişisel yararı ile kamu menfaatleri arasında adil bir denge kurmalıdır.”

konusunda çatışan menfaatlerin dengelenmesine yönelik somut başvuru özelinde değerlendirme yapılmaması ve ret kararının anayasal güvenceleri gözeten ilgili ve yeterli gerekçe içermemesi nedeniyle özel hayata saygı hakkı yönünden devletin pozitif yükümlülüklerinin yerine getirilmediği kanaatine varılmıştır.

Somut başvuruda özel hayata saygı hakkı yönünden devletin pozitif yükümlülüklerinin yerine getirilmediği anlaşıldığından **Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkı ihlal edilmiştir.**

Ç. EVLENME

1. S.A., B. No: 2017/40199, 8/9/2020

Başvurucunun yurt dışında yaşayan eşiyle boşanmasına karar verilmesinin ardından uzunca bir süre geçmesine rağmen kamu makamlarınca tebligatın yapılamaması, kararın kesinleştirilememesi ve dolayısıyla başvurunun evlenme hakkı bağlamında pozitif yükümlülüklerin yerine getirilmemesi özel hayata saygı hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: evlenme hakkı, tebligat, kesinleştirme

Türk vatandaşı olan başvuru, Tanzanya vatandaşı ile 1997 yılında Türkiye’de evlenmiştir. Başvurucunun açtığı boşanma davası sonucunda 2003 yılında tarafların boşanmalarına karar verilmiştir. Başvuru boşanma kararının kesinleştirilmesi amacıyla yurt dışında ikamet eden karşı tarafa tebliğ için gerekli işlemleri 2004 yılında başlatmıştır. Başvuru, tüm çabalarına rağmen tebligatın yapılamaması ve kararın kesinleşmemesi nedeniyle 2017 yılında bireysel başvuruda bulunmuştur.

Somut olayda başvurunun 2000 yılında açtığı boşanma davası hakkında mahkemece 2003 yılında karar verildiği görülmektedir. Söz konusu karar, Türkiye’de bulunmaması nedeniyle davalıya tebliğ edilememiştir. Dolayısıyla kesinleştirme işlemleri gerçekleştirilmediğinden karar tarihinin üzerinden on yedi yıl geçmesine rağmen başvurunun medeni durumunda bir değişiklik yapılamamıştır. Başvurucunun gerek dava sürecinde gerekse kararın tebliğ edilmesine ilişkin başlatılan süreçte takip ve özen yükümlülüğünü yerine getirdiği görülmektedir. Zira başvuru, kararın yabancı dile tercüme edilmesi ve yurt dışı tebligat ücretlerinin ödenmesi konusunda mahkemenin kendisinden talep ettiği hususları hızlı ve eksiksiz şekilde yerine getirmiş; süreci titizlikle takip etmiştir. Buna rağmen mahkemece ilgili bakanlığa akıbet sorma dışında ilanen tebligat gibi alternatif hukuki çarelerin uygulanması konusundaki talepler dikkate alınmamıştır. Dolayısıyla boşanma davasında verilen kararın kesinleşmesine ilişkin işlemlerin makul bir sürede tamamlanmaması nedeniyle başvurunun evlenme/aile kurma hakkına ilişkin devlet tarafından üstlenilmesi gereken pozitif yükümlülükler yerine getirilmemiştir.

Sonuç olarak evlenme hakkının özünü zedeleyen hukuki belirsizlikler hızlı ve etkili bir idari ve yargısal süreç yürütülerek giderilmediğinden **Anayasa’nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının kapsamı içinde olan evlenme hakkının usul bozutu ihlal edilmiştir.**

§ 57 “Boşanma davalarının makul bir zaman diliminde tamamlanması ve kişilerin evlenmelerine engel olan nedenlerin ortadan kaldırılması konusunda idari ve yargısal organlardan haklı şekilde beklenen adımların atılmaması nedeniyle evlenme hakkının özünün zedelenmesi durumunda anılan hak yönünden ihlal sonucuna ulaşmak gerekecektir.”

2. Hüseyin Kesici, B. No: 2013/3440, 20/4/2016

Yabancı uyruklu kişi ile evlenmesi nedeniyle Türk Silahlı Kuvvetlerinden ilişkisi kesilen başvurusu emekli subay kimlik kartı verilmemesi, başvurusunun ve aile bireylerinin emekliliğe bağlı diğer olanaklardan yararlanabildiği de gözetildiğinde özel hayata saygı hakkı ile birlikte değerlendirilen ayrımcılık yasağını ihlal etmez.

Anahtar Kelimeler: evlenme hakkı, yabancı uyruklu kişi ile evlenme, TSK

Başvurucu Türk Silahlı Kuvvetlerinde (TSK) dış tabibi olarak görev yapmakta iken yabancı uyruklu bir kişiyle evlenmiştir. İzinsiz olarak yabancı uyruklu kişiyle evlenme gerekçe gösterilerek başvurusunun TSK ile ilişkisi kesilmiş ve emeklilik şartlarını taşıması

Ş 75 “Söz konusu farklı muamelenin nesnel ve makul bir gerekçeye dayanıp dayanmadığının tespitinde, yukarıda yer verilen mevzuat hükümleri ve yapılan değerlendirmeler kapsamında bahse konu kimlik kartının ulaşım imkânı sağladığı ordu evleri, askerî gazinoları ve kışla gazinolarının askerî bina olup askerî mahal vasıf ve mahiyetini haiz olduğu, bu bağlamda yabancı uyruklu şahıslarla evli olan asker kişilerin söz konusu tesislere erişiminin engellenmesinin özellikle devlet sırlarının korunması kaygısı ve istihbari nedenlerden kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Kanun koyucu düzenleme yetkisi kapsamında, statüleri kanunlarla oluşturulan ve buna göre mesleğe alınan kamu görevlilerine bir takım hak veya yükümlülükler getirebilir. Askerlik mesleği disiplin ve fedakârlık temeline dayanır. Bundan dolayı bu görevi ifa edenlerin güven, itibar ve saygınlığın gereği olarak katı meslek ilkelere tabi tutulmaları da normal olup söz konusu mesleki alan ve personele ilişkin düzenlemelerin tanzim ve uygulanmasında kamusal makamların görece geniş bir takdir yetkisine sahip olduğu da dikkate alındığında söz konusu farklı muameleye temel oluşturan nedenlerin, haklı ve objektif gerekçelere dayandığı anlaşılmaktadır.”

nedeniyle kendisine emeklilik aylığı bağlanmıştır. Başvurucunun kendisine emekli subay kimlik kartı verilmemesi işlemine karşı 1996 yılında açtığı dava, yabancı uyruklu kimseyle evli olduğu gerekçesiyle reddedilmiştir. 2009 yılında TSK’da akıllı kart sistemine geçilmesi sonrasında başvuru kendisine emekli subay kimlik kartı verilmesi talebiyle başvuruda bulunmuş ancak idarece talebe cevap verilmemiştir. Bunun üzerine başvuru iptal davası açmış, mahkemece yine aynı gerekçelerle davanın reddine karar verilmiştir.

Somut başvuru açısından başvuru ya ayrımcı bir muamelede bulunulup bulunulmadığının, bu muamele farklılığının haklı ve objektif gerekçelere dayanıp dayanmadığının ve müdahalenin orantılı olup olmadığının tespiti gerekir. Yabancı uyruklu şahıs ile evlenmesi nedeniyle TSK ile ilişkisi kesilen başvurusunun emekli subay kimlik kartını alamaması ve bu kartın sağladığı imkanlardan faydalanamaması suretiyle emsallerine nazaran farklı bir muameleye tabi tutulduğu kuşkusuzdur. Söz konusu emekli subay kimlik kartının çeşitli askerî bina ve mahallere giriş imkânı sağlayacağı açıktır. Yabancı uyruklu şahıslarla evli olan asker kişilerin söz konusu tesislere

erişiminin engellenmesinin özellikle devlet sırlarının korunması kaygısı ve istihbari nedenlerden kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Bu itibarla bahsi geçen farklı muameleye temel oluşturan nedenlerin haklı ve objektif gerekçelere dayandığı anlaşılmıştır. Başvurucu yabancı uyruklu şahıs ile evlenmesi nedeniyle TSK'dan ilişkisinin kesilmesini kendisi talep etmiştir. Başvurucunun emeklilik maaşı ve sağlık güvencesi gibi emekliliğe bağlı temel özlük haklarından istifade ettiği, bu bağlamda özellikle sağlık güvencesine ilişkin olarak aile bireyleri açısından da bir kısıtlama getirilmediği görülmektedir. Emekli subay kimlik kartı verilmeyen başvurucu sadece belirli askerî mahallere giriş imkanlarından yoksun kalmaktadır. Söz konusu uygulama istisnai bir alanda ve dar kapsamlı olduğundan sınırlı ve ölçülüdür.

Sonuç olarak özel hayata saygı hakkı ile birlikte değerlendirilen ve Anayasa'nın 10. maddesinde güvence altına alınan ayrımcılık yasağı ihlal edilmemiştir.

D. ÖZEL HAYATA İLİŞKİN CEZA İNFAZ KURUMU UYGULAMALARI

1. Mehmet Zahit Şahin, B. No: 2013/4708, 20/4/2016

Ceza infaz kurumunda tutuklu olarak bulunan başvurunun üç kişilik ziyaretçi listesinde değişiklik yapılması talebinin hiçbir araştırma yapılmadan soyut gerekçelerle reddedilmesi özel hayata saygı hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: ceza infaz kurumu, ziyaretçi listesi, zorunlu haller

Başvuru tarihinde ceza infaz kurumunda tutuklu olarak bulunan başvuru, mevzuat gereği kendisine tanınan hak doğrultusunda üç kişilik ziyaretçi listesini kuruma bildirmiştir. Başvuru listesinde bulunan bir kişinin kendisini ziyaret gelmemesi nedeniyle listeden çıkarılarak yerine başka bir kişiyi eklenmesini talep etmiştir. Kurumca, Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik'te (Ziyaret Yönetmeliği) yer alan, ziyaretçilerin ölüm, ağır hastalık, doğal afet, hükümlü ve tutukluların nakli ya da ziyaretçinin ziyaret olanağını ortadan kaldıracak yerleşim yeri değişikliği gibi zorunlu hâller dışında değiştirilemeyeceği hükmüne dayanılarak talebin reddine karar verilmiştir. İnfaz hâkimliğince aynı gerekçelerle şikâyetin reddine karar verilmiştir.

Başvurunun ziyaretçi değişikliği talebinin reddi işleminin 5275 sayılı Kanun'un 83., 114. ve 116. maddeleri ile Ziyaret Yönetmeliği'nin 9. maddesi temelinde yürütüldüğü görülmüştür. Bu kapsamda somut olayda başvurunun özel hayata saygı hakkına yapılan müdahalenin kanuni dayanağının mevcut olduğu anlaşılmıştır. Özgürlüğü mahkeme kararıyla kısıtlanan hükümlü ve tutukluların cezaevinde tutulmanın doğal sonucu olarak sosyal ilişkilerinin sınırlandırılması kaçınılmazdır. Bu nedenle ziyaretçi listesine ilişkin düzenlemenin kamu düzeni ve suç işlenmesinin önlenmesi genel amacı çerçevesinde ceza infaz kurumunda güvenliğin ve disiplinin sağlanmasını hedeflediği, bunun da meşru bir amaç olduğu sonucuna varılmıştır. Ziyaret Yönetmeliği'nin 9. maddesinde yer alan "... gibi zorunlu hâller" ibaresi nedeniyle maddede sayılan durumların örnekleme niteliğinde olduğu anlaşılmıştır. Bunun yanında aynı düzenleme ile, ziyaretçi listesinde bulunan kişilerle ilgili araştırma yaptırılması ve sakıncalı bulunan kişilerin ziyaretine izin verilmemesi hakkının ceza infaz kurumuna verildiği açıktır. Somut olayda kurumca herhangi bir araştırma yaptırılmadan, başvurunun ziyaretçi değişikliği talebinin ceza infaz kurumunda güvenlik ve disiplin sağlanması üzerinde oluşturacağı etkiler belirtilmeden soyut

olarak Ziyaret Yönetmeliği hükmünden bahisle talebin reddedildiği anlaşılmaktadır.

Sonuç olarak başvurunun ziyaretçi listesinde değişiklik yapılması talebinin soyut gerekçelerle reddedilmesi nedeniyle **Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkı ihlal edilmiştir.**

§ 62 "Bu itibarla ziyaret hakkı değerlendirilirken ceza infaz kurumlarının güvenliğinin ve düzeninin sağlanması ile dış dünya ile iletişim kurması ve sosyalleşmesi sağlanarak hükümlü ve tutukluların iyileştirilmesi ilkeleri arasında makul bir denge kurulması gerekir."

2. *Ethem Zariç*, B. No: 2014/4137, 9/11/2017

Ceza infaz kurumunda hükümlü olarak bulunan başvurucunun üç kişilik ziyaretçi listesinde değişiklik yapılması talebinin ismini bildirdiği kişinin terör örgütü üyeliğinden mahkumiyetine karar verildiği tespit edilerek somut gerekçelerle reddedilmesi özel hayata saygı hakkını ihlal etmez.

Anahtar Kelimeler: ceza infaz kurumu, ziyaretçi listesi, 60 günlük süre

Ceza infaz kurumunda hükümlü olarak bulunan başvuru, ismini bildirdiği bir kişinin ziyaretçi listesine eklenmesi talebinde bulunmuştur. Kolluk biriminin kuruma hitaben yazısından adı bildirilen kişinin DHKP/C terör örgütü faaliyetleri nedeniyle tutuklanıp tahliye olduğu, yapılan yargılama sonucunda mahkumiyetine karar verildiği, davanın derdest olduğu anlaşılmaktadır. Kurumca bu yazı içeriğine göre hükümlüler arasında örgütsel haberleşme yapılabileceği değerlendirildiğinden güvenlik gerekçesiyle talebin reddine karar verilmiştir.

Konuyu düzenleyen mevzuatta kurumca gerekli görülmesi hâlinde bildirilen ziyaretçiler hakkında ziyarette bulunmalarında sakınca bulunup bulunmadığı hakkında kolluk aracılığıyla araştırma yaptırılacağı, sakıncalı görülenlere ziyaret izni verilmeyeceği düzenlenmiştir. Somut olayda yapılan araştırma sonucunda başvurucunun ziyaretçi listesine eklenmesini istediği kişilerden birinin DHKP/C terör örgütüne üyeliği nedeniyle hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar verildiğinin tespit edildiği görülmüştür. Ceza infaz kurumunca bu kişinin hükümlüler arasında terör örgütünün haberleşmesini yapabileceği kaçınılmaz bir durum olarak değerlendirilerek ceza infaz kurumunun güvenliği gerekçesi ile başvurucunun ziyaretçi listesine alınmasına izin verilmediği anlaşılmaktadır. Buna göre idarenin ceza infaz kurumunda disiplinin ve güvenliğin sağlanmasına yönelik kabul edilebilir makul gerekçeleri ortaya koyduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanında başvuru, yeni ziyaretçi ismi bildirmesi için altmış gün süre tanındığı da dikkate alındığında müdahalenin demokratik bir toplumda gerekli ve ölçülü olduğu sonucuna varılmıştır.

Sonuç olarak başvuru, ziyaretçi listesinde değişiklik yapılması talebinin somut gerekçelerle reddedilmesi nedeniyle **başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir.**

§ 34 "... idarenin söz konusu kararında cezaevinde disiplinin ve güvenliğin sağlanmasına yönelik kabul edilebilir makul gerekçeliklerin somut bilgilere dayalı olarak ortaya konulduğu, dolayısıyla başvuru, ziyaretçi listesine ilişkin talebinin reddedilmesi suretiyle özel hayata saygı hakkına yapılan müdahalenin ilgili ve yeterli gerekçelere dayandırıldığı anlaşılmıştır."

3. *Nasrullah Kuran (3)*, B. No: 2015/18990, 6/2/2019

Ceza infaz kurumunda hükümlü olarak bulunan başvurunun kantin ve ziyaretçi kısıtlamalarının kaldırılması talebinin anılan kısıtlamaların infaz kurumunun bulunduğu yer dolayısıyla geçici süre yaşanması, başvurunun anılan haklarını kullanabilmesi nedeniyle reddedilmesi özel hayata saygı hakkını ihlal etmez.

Anahtar Kelimeler: ceza infaz kurumu, kantin, ziyaretçi

Ceza infaz kurumunda hükümlü olarak bulunan başvuru, infaz hâkimliğine başvurarak engellenen ziyaretçilerinin ziyaretlerini gerçekleştirebilmeleri için gerekli tedbirlerin alınmasını ve kantinden yararlanma hakkının sürekli kullandırılmasını talep etmiştir. İnfaz hâkimliği kararında yaşanan aksaklıkların personel yetersizliği ve hava muhalefeti nedeniyle geçici olarak yaşandığını, kasten gerçekleştirilen bir sınırlamanın mevcut olmadığını, kantinden yararlanmaya ilişkin sorunların tamamen giderildiğini belirtmiştir.

İnfaz hâkimliğinin kararı ve infaz kurumunun cevabı birlikte değerlendirildiğinde infaz kurumunda kantin bulunmadığı, ihtiyaçların dış kantin yolu ile sağlandığı anlaşılmıştır. Kantin ve ziyaretçi hakkının kullanımında yaşanan kısa süreli aksamalarda infaz kurumu yerleşkesinin adada olması nedeniyle hava koşullarının etkili olduğu ve başvurunun anılan hakları infaz kurumunda kaldığı sürece kullandığı anlaşılmaktadır. Öte yan-

dan infaz kurumunun anılan hakların kısıtlanmasına yönelik bir karar almadığı da sabittir. Başvurunun bahsi geçen hakları sürekli olarak kullanamadığı ve devletin yaşanan aksaklıkları gidermediği yönündeki iddialarını destekleyen bilgi ile belge sunmadığı görülmüştür.

Sonuç olarak başvurunun ziyaretçi ve kantin kullanım haklarının infaz kurumunun şartları kapsamında kullanabilmesi nedeniyle **başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir.**

§ 29 “... başvurunun anılan hakları sürekli olarak kullanamadığı ve devletin yaşanan aksaklıkları gidermediği yönündeki iddialarını destekleyen bilgi ile belge sunmadığı görülmüştür. Öte yandan başvurunun ziyaretçi ve kantin kullanım haklarını İnfaz Kurumunun anılan şartları kapsamında kullandığı hususu da dikkate alındığında, özel hayat ve aile hayatına saygı hakkına yönelik bir ihlalin olmadığının açık olduğu anlaşılmıştır.”

4. Abuzer Uzun, B. No: 2016/61250, 13/6/2019

Ceza infaz kurumunda tutuklu olarak bulunan başvurunun kardeşinin cenaze törenine katılması talebinin somutlaştırılmamış gerekçelerle reddedilmesi özel hayata ve aile hayatına saygı hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: cenaze, cenaze töreni, ceza infaz kurumu

Ceza infaz kurumunda tutuklu olarak bulunan başvurunun polis memuru olan kardeşi 19/8/2016 tarihinde bıçaklanarak hayatını kaybetmiştir. Başvurucu vekili tarafından 20/8/2016 tarihinde ölüm belgesi, otopsi tutanağı eklenerek sunulan dilekçe ile 21/8/2016 tarihli cenaze törenine katılım için izin talebinde bulunulmuştur. Kardeşinin ölüm haberi başvurucuya 20/8/2016 tarihinde bildirilmiş olup bu defa başvuru aynı gün yazdığı dilekçe ile cenaze törenine katılma talebini iletmıştır. Savcılıkça, başvurunun FETÖ/PDY'ye üye olma suçundan tutuklu olması, 15 Temmuz 2016 tarihinde yaşanan darbe teşebbüsü ve sonrasında ülkede yaşanan süreç gözetilerek cenaze törenine katılma talebinin reddine karar verilmiştir. Anılan karara karşı itiraz üzerine başvurunun statüsü gereği cenaze törenine katılmasının istismar edilebileceği, güvenlik bakımından sakıncalar olabileceği gerekçesiyle infaz hâkimliğince itirazın reddine karar verilmiştir.

Hükümlülerin yakınlarının vefatı hâlinde cenaze törenine katılmalarına ve on güne kadar mazeret izni kullanmalarına imkân veren düzenleme, 5275 sayılı Kanun'un 94. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkralarında yer almaktadır. Bu bağlamda anılan mevzuat hükümlerinin kanunilik ölçütünü karşıladığı söylenebilir. Somut olayda başvurunun cenazeye katılma izni talebi soruşturma veya kovuşturmanın selameti ve güvenlik bakımından sakınca oluşturabileceği gerekçesiyle reddedilmiştir. İnfaz kurumunun güvenliğinin sağlanmasının başvurunun özel hayatına yapılan müdahale yönünden anayasal açıdan meşru bir amaç teşkil ettiği değerlendirilmiştir. Somut olayda başvurunun kardeşinin cenaze törenine katılma talebine ilişkin araştırma ve inceleme, gereken çabuklukta ele alınarak karara bağlanmıştır. Cenazenin gerçekleşeceği kolluk birimince güvenlik riski bulunmadığı belirtilmesine rağmen infaz kurumunun bulunduğu yer kolluk birimince

§ 47 "... başvurunun kardeşinin cenazesine katılmasına izin verilmemesinin hangi somut nedenlerle soruşturmanın selametine zarar verebileceği ve güvenlik bakımından sakınca oluşturabileceği hususunda bir açıklamada bulunulmamıştır. Başka bir ifade ile başvurunun cenazeye katılmasının engellenmesine ilişkin zorlayıcı bir neden gösterilmediğinden özel hayata ve aile hayatına saygı hakkını esas alan bir yaklaşımın gözetilmediği, temel hak ve özgürlüğün sınırlandırılması sonucu ulaşılabilecek toplumun genel yararı ile başvurunun kaybı arasında adil bir dengenin kurulamadığı, bu nedenlerle yapılan müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olmadığı sonucuna ulaşılmıştır."

iletilen güvenlik riski olduğuna dair bilgilendirmeye itibar edilerek savcılıkça talebin reddine karar verilmiştir. Cenazenin gerçekleştiği yerdeki kolluk birimlerinin güvenlik riskini daha iyi değerlendirebileceği gözetildiğinde savcılığın gerekçesi geçersiz kalmıştır. Anılan güvenlik riskinin başvurucunun naklinde geçerli olduğunun kabulünde dahi savcılıkça bu konuya ilişkin somut gerekçelere yer verilmemiştir. Bunların yanında başvurucunun, kardeşinin cenazesine katılmasının ne şekilde istismara yol açacağına, soruşturmaya nasıl bir zarar vereceğine dair gerekçenin de bilgi veya belgelere dayanmadığı görülmüştür.

Sonuç olarak başvurucunun kardeşinin cenazesine katılmasına yönelik talebinin somut gerekçeler olmadan reddedilmesi şeklindeki müdahale nedeniyle **Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı ihlal edilmiştir.**

5. *Eşref Köse*, B. No: 2017/38098, 3/6/2020

Ceza infaz kurumlarında kapalı görüşlerin teknik araçlarla dinlenilip kaydedilmesi, kanuni bir dayanağı bulunmadığından özel hayata ve aile hayatına saygı hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: kapalı görüş, telefonla görüşme, dinleme, kaydetme

Ceza infaz kurumunda tutuklu olarak bulunan başvuru, kapalı görüşler için ayrılan camlı bölmelerde telefonla yapılan görüşmelerin dinlenmesinin ve kayda alınmasının ilgili mevzuata aykırı olduğunu iddia ederek uygulanmanın kaldırılmasını talep etmiştir. İnfaz hâkimliğince uygulamanın mevzuata uygun yapıldığı belirtilerek talebin reddine karar verilmiştir.

Kapalı görüşlerde yapılan konuşmaların idare tarafından kamu düzeninin ve ceza infaz kurumunun güvenliğinin sağlanması ile suç işlenmesinin önlenmesi gerekçesiyle dinlenemeyeceği ve kaydedilemeyeceği kural olarak söylenemez. Ancak ziyaret anında yapılan görüşmelerin teknik araçla dinlenip kaydedilmesinin ağır bir müdahale içerdiği de gözetilerek sistematik dinleme ve kaydetmenin sınırlarının idarenin takdir yetkisinin kapsamını da içerecek bir kanun ile belirlenmesi gerekir. Konuya ilişkin mevzuat hükümleri incelendiğinde kapalı görüş sırasında konuşulanların dinlenebileceği mesafede bir görevlinin bulundurulabileceği belirtilmişse de görüşmenin bir teknik araç vasıtasıyla dinlenebileceği ya da sistematik bir şekilde kaydedileceğine ilişkin bir düzenleme yapılmadığı anlaşılmaktadır. Öte yandan 5275 sayılı Kanun'un telefonla görüşmelerin dinlenip kaydedilebileceğine ilişkin 66. maddesinde düzenleme olduğu ancak bu düzenlemenin kurumda bulunan ücretli telefonlarla kurum dışı aramanın yapılmasına yönelik iletişimi kapsadığı açıktır. Dolayısıyla mevzuat bir bütün hâlinde değerlendirildiğinde kapalı gö-

§ 71 "5275 sayılı Kanun'un 83. maddesinde ziyaret hakkı olanlar sayıldıktan sonra ziyaretlerin kapalı ve açık görüş şeklinde yapılacağı belirtilerek görüşlerin koşullarının Bakanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirleneceği düzenlenmiştir. 1721 sayılı Kanun ile de ceza infaz kurumunun emniyeti bakımından mahkûmlara ait mektupların ve kendilerini ziyarete gelenlerle konuşmalarının ve dışarıyla haberleşmelerinin ne suretle tanzim ve kontrol edileceğinin bir nizamname ile belirleneceği belirlenmiştir. Ziyaret Yönetmeliği'nin 7. maddesinde kapalı görüş, görüşme için tahsis edilen özel bölümlerde fiziki temasın önlendiği ancak konuşulanları işitebilecek mesafede bir görevlinin hazır bulunacağı görüşme olarak tanımlanmıştır. İnfaz Tüzüğü'nün 13. maddesinde kapalı görüşlerin fiziki temasın ve eşya alışverişinin olmayacak şekilde özel bölümlerde yapılacağı hususu belirlenmiştir. Anılan mevzuat hükümleri birlikte değerlendirildiğinde kapalı görüş sırasında konuşulanların dinlenebileceği mesafede bir görevlinin bulundurulabileceği belirtilmişse de görüşmenin bir teknik araç vasıtasıyla dinlenebileceği ya da sistematik bir şekilde kaydedileceğine ilişkin bir düzenleme yapılmadığı görülmüştür."

rüşlerde yapılan konuşmaların sistematik bir şekilde teknik araçla dinlenmesi ve kaydedilmesinin koşullarını kanunilik ilkesini karşılayacak şekilde belirleyen bir kanunun mevzuatta yer almadığı anlaşılmıştır.

Sonuç olarak müdahalenin kanuni dayanağının bulunmaması nedeniyle **Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı ihlal edilmiştir.**

E. ÖZEL HAYAT VE MESLEKİ HAYAT İLİŞKİSİ

1. Serap Tortuk, B. No: 2013/9660, 21/1/2015

Özel hayat kapsamındaki davranışlar gerekçe gösterilerek gerçekleştirilen mesleki hayata ilişkin sınırlandırmada, genel yarar ile temel hak ve özgürlüğü sınırlandırılan bireyin kaybı arasında adil dengenin sağlanmaması özel hayata saygı hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: mesleki hayat, özel hayat, cinsel içerikli görüntü, kamu görevlisi, meslekten çıkarma

Başvurucu, kamu görevlisi (hemşire) olarak görev yapmakta iken sosyal paylaşım sitesinde adına bir hesap açılmış ve burada kendisine ait olduğu iddia edilen cinsel içerikli bir görüntü yayımlanmıştır. Bu konudaki duyum üzerine Millî Savunma Bakanlığınca başvuru hakkında disiplin soruşturması başlatılmıştır. Disiplin Kurulunca her türlü delille disiplin soruşturması yapılabileceği belirtilerek başvurunun eylemi memurluk sıfatıyla bağdaşmayacak nitelikte ve derecede yüz kızartıcı ve utanç verici hareket olarak kabul edilmiş ve başvurucuya meslekten çıkarma cezası verilmiştir. Başvurucu tarafından açılan iptal davası; kamu hizmetinin gerekli saygınlığını yitirmiş ajanlar eliyle yürütülmesinin bireylerin idareye olan güven duygularının sarsılmasına neden olabileceği, görüntülerin başvurunun kendisi tarafından kaydedilerek bilgisayar vasıtası ile başka birisine aktarıldığı, bu hâliyle yüz kızartıcı mahiyette olduğu ve delillerin hukuka uygun olduğu gerekçesiyle reddedilmiştir.

Başvurucunun özel yaşamına ait unsurlar gerekçe gösterilerek verilen devlet memurluğundan çıkarma kararı, başvurunun özel hayatın gizliliği hakkına müdahale oluşturmaktadır. Söz konusu müdahale Anayasanın 13. maddesinde yer alan güvence ölçütlerine uygun olmalıdır. 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu kapsamında tesis edilen işlemin kanuni dayanağı ve meşru amacı bulunmaktadır. Ancak başvuruya konu eylem ve davranışların başvurunun mahremiyet alanında cereyan eden ve rızası ile alenileştirildiğine dair bir bulgunun saptanmadığı özel yaşam eylemlerine ilişkin olduğu anlaşılmaktadır. Yine başvuru, disiplin soruşturması sürecinde mesleki hayatını değil özel hayatını ilgilendiren iddialara yanıt vermek zorunda bırakılmıştır. Ayrıca meslekten çıkarma işlemi başvurunun mesleki hayatı üzerinde olduğu kadar temel geçim kaynağından yoksun kalması nedeniyle ekonomik geleceği üzerinde de önemli bir etki oluşturmaktadır. Bu bağlamda disiplin soruşturması süreci ile idari ve yargısal makamların karar gerekçeleri gözönüne alındığında ulaşılmak istenen genel yarar ile başvurunun kaybı arasında adil bir denge adil bir denge sağlanmamıştır.

Buna göre Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkı ihlal edilmiştir.

§ 59 "... başvurucuya yöneltilen iddiaların görevinin ifasıyla değil, daha çok mahremiyet alanında gerçekleşen özel yaşam eylemleri ile ilgili olduğu görülmektedir. Dolayısıyla ihtilaf konusu soruşturmanın kapsamı meslekî hayatın sınırlarını aşmaktadır. ..."

2. Ata Türkeri, B. No: 2013/6057, 16/12/2015

Özel hayatın en mahrem yönlerinden birini oluşturan cinsel hayatın sorgulanması ve bu sorgunun yasak ifade usullerine aykırı şekilde yapılarak elde edilen bilgilerle kamu görevinden çıkarma işlemi yapılması özel hayata saygı hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: yasak sorgu, cinsel yaşam, kamu görevlisi, zorunlu emekliliğe ayırma, ilgili ve yeterli gerekçe

Başvurucu, Hava Kuvvetleri Komutanlığı personeli iken özel hayatına dair iddialar içeren isimli bir ihbar alınması üzerine başvurucu hakkında idari tahkikat başlatılmış; bu kapsamda başvurunun ve diğer bazı personelin ifadeleri alınmıştır. Başvurucunun cinsel hayatına ilişkin bazı hususlar bu ifade ile öğrenilmiştir. Söz konusu ifade, idari tahkikat başlatıldığı başvurucuya bildirilmeden ve hangi kapsamda ifadesine başvurulduğu açıklanmadan alınmıştır. Bu kapsamda başvurunun kendisine sorulan soruları yanıtladığı ve öğrencilik döneminden başlayarak cinsel hayatına ilişkin hususları içeren ifade metnini imzaladığı anlaşılmaktadır. Başvurucu hakkında ahlaki durum gerekçesiyle zorunlu emekliliğe ayırma cezası uygulanmış, bu işlemin iptali talebiyle açılan dava Askeri Yüksek İdare Mahkemesi tarafından reddedilmiştir.

27/7/1967 tarihli ve 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu çerçevesinde gerçekleştirilen müdahalenin kanuni dayanağı bulunmaktadır. Müdahalenin askerî disiplinin korunması ve kamu hizmetinin gereği gibi yürütülmesini sağlamak meşru amacını içerdiği de söylenebilir. Ancak başvurunun cinsel yaşamının sorgulandığı ifadesinin belirli ve somut fiiller belirtilmeden ve hangi hukuki işleme esas alınacağı konusunda bilgi verilmeden temin edilmiş olması anılan ifadeyi hukuki yönden şüpheli hâle getirmektedir. Derece mahkemesi kararında; başvurunun belirtilen iddialarına rağmen ifadenin alındığı koşulların detaylı şekilde incelenmediği, başvurunun özel hayatının en mahrem yönünü oluşturan cinsel hayatının öğrencilik yıllarından itibaren tüm detaylarıyla sorgulanmasının gerekçelerinin ortaya konulmadığı görülmektedir. Söz konusu soyut nitelikteki ifadede belirtilen hususlar dayanak alınmak suretiyle başvurunun kamu görevinden ilişkisinin kesilmesi işlemine karşı açılan davanın reddedildiği anlaşılmıştır. Bu durumda muhakeme sırasında açık ve somut bir biçimde öne sürülen ve davanın sonucunu değiştirebilecek nitelikte olduğu anlaşılan söz konusu ifadesinin alındığı koşullara yönelik başvurunun iddialarına derece mahkemesince makul bir gerekçe ile yanıt verilmemesi nedeniyle mahkeme kararının başvurunun

özel hayatına müdahaleyi haklı kılacak şekilde konuyla ilgili ve yeterli gerekçe içermediği kabul edilmelidir.

Buna göre başvurunun Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkı ihlal edilmiştir.

§ 48 "... güvence altına alınan haklardan etkili bir şekilde yararlanılabilmesi için müdahaleyi doğuran karar alma sürecinin, bu maddeyle korunan hak ve özgürlüklere gerekli saygıyı sağlayacak nitelikte ve adil olması gerekir. ..."

3. İ.A., B. No: 2016/3423, 14/9/2017

Özel hayata ilişkin eylemlerini görev yaptığı kuruma sirayet ettirdiği tespit edilen başvurunun görevine son verilmesi özel hayata saygı hakkını ihlal etmez.

Anahtar Kelimeler: özel hayat, mesleki hayat, disiplin soruşturması, meslekten çıkarma, gereklilik ve ölçülülük

Başvurucunun uzman jandarma statüsünde görev yaptığı ilçede bulunan bir gazinoda konsomatris olarak çalışan bir kadının Jandarma İmdat İhbar Hattını arayarak başvuru ile ilişkisinden hamile kaldığına ve başvurunun kendisini darb ettiğine dair şikâyeti üzerine başvuru hakkında disiplin soruşturması başlatılmıştır. İdari tahkikat heyeti tarafından başvurunun ve şikâyetçinin ifadeleri alınmıştır. Şikâyetçi, başvurucuyla ilişkisinin kanıtı olarak aralarında geçen telefon mesajları ile fotoğraflar sunmuş; hamile olduğuna ilişkin tıbbi belgeler vermiştir. Başvurucu, Yüksek Disiplin Kurulu önünde yazılı ve sözlü savunma imkânından yararlandırılmıştır. Neticede başvuru 31/1/2013 tarihli ve 6413 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Kanunu'nun 13. ve 20. maddeleri uyarınca Türk Silahlı Kuvvetlerinden (TSK) ayırma cezasıyla cezalandırılmıştır. Açılan iptal davası, tesis edilen işlemde takdir yetkisinin objektif ölçütlerle kamu yararı ve birey yararı dengesi gözetilerek kullanıldığı belirtilerek Askeri Yüksek İdare Mahkemesi tarafından reddedilmiştir. Kararda, başvurunun denetlemekle görevli olduğu gazinolardan birinde çalışan bir kadınla olan davranışları TSK'nın itibarını sarsacak şekilde ahlak dışı davranışlar olarak nitelendirilmiştir.

Anayasa Mahkemesi, somut başvurunun usulsüz sorgulamalar neticesinde elde edilen ve ahlaki nedenlerle TSK'dan çıkarma cezasını konu edinen önceki kararlardan farklı olduğunu vurgulamıştır. Somut başvuruda, istihbarat birimlerinin usulsüz sorgulamaları bulunmamakta ve kişinin dahli olmadan başkalarınca ifşa edilen özel hayatına ilişkin verilere dayanılmamaktadır. Başvurucunun özellikle denetlemekle görevli olduğu gazinolarda çalışan konsomatris bir kadınla ilişki kurması ve bu ilişkiden hamile kalan kadının başvuru kurumuna şikâyet etmiş olması hususları dikkate alındığında başvurunun eylemlerinin mesleki hayatı üzerindeki etkilerine dair yeterli ve ikna edici gerekçeler idari ve yargısal makamlarca ortaya konulmuştur. Bu bağlamda başvurunun eylemlerini görev yaptığı kuruma sirayet ettirdiği tespit edilmiştir. Sosyal ve aile yaşantısına zarar verecek derecede toplumun genel ahlak yapısına aykırı fiilleri dolayısıyla başvurunun statü dışına çıkarılmasının demokratik toplumda gerekli ve ölçülü olmadığı söylenemeyecektir.

Bu durumda başvurunun iddialarının bir ihlal içermediği anlaşıldığından **Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayatın gizliliği hakkı ihlal edilmemiştir.**

§ 31 "... başvurunun görevine, sosyal ve aile yaşantısına zarar verecek derecede toplumun genel ahlak yapısına aykırı fiilleri dolayısıyla statü dışına çıkartılmasının demokratik toplumda gerekli ve ölçülü olmadığı söylenemez. ..."

4. A.K., B. No: 2015/10298, 7/3/2019

Görev yapılan kamu kurumuna yansıyan eylemlerin kurum disiplinini ve itibarını olumsuz yönde etkileyen bir unsur olarak değerlendirilmesi ve bu eylemler nedeniyle başvurucuya idari yaptırım uygulanması özel hayata saygı hakkını ihlal etmez.

Anahtar Kelimeler: görevin niteliği, mahremiyet, kurum disiplini ve itibarı, özel hayat, meslekten çıkarma

Başvurucu, ilçe müftüsü olarak görev yapmaktayken önceki evliliği sona ermiş ve önceki evlilik birliği içinde doğan iki çocuğu hakkında nesebin reddi davası açmıştır. Söz konusu dava süre yönünden reddedilmiştir. Akabinde başka bir evlilik yapan başvurunun aile sorunlarının personel ve halk arasında duyulduğu gerekçesiyle görev yeri değiştirilmiştir. Başvurucu ile aynı kurumda çalışan bir personelin şikâyet dilekçesi üzerine başvuru hakkında idari tahkikat başlatılmıştır. Diyanet İşleri Başkanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı tarafından düzenlenen tahkikat raporunda başvurunun tedavi görmesine rağmen çocuğunun olmaması üzerine eşini bir başka erkekle tanıştırmak cinsel ilişkiye girmesini sağladığı ve bu şekilde iki çocuk sahibi olduğu ancak çocuklarının kendinden olmadığını başından beri bildiği belirtilmiştir. Ayrıca 2002 yılında hac başkanlığı yaptığı sırada kafilde olan bir kadın ile gönül ilişkisi yaşamaya başladığı, bu kadın ile nişanlandığını çevresine açıklamasına rağmen 2013 yılında başka bir kadınla evlendiği ifade edilmiştir. Söz konusu fiillerin bir din görevlisine yakışmayacak, memurluk sıfatıyla bağdaşmayacak nitelikte yüz kızartıcı olduğu, başvurunun Diyanet İşleri Başkanlığı Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliği'nin (Yönetmelik) 5. maddesi (1) numaralı fıkrası (b) bendinde düzenlenen ortak nitelik şartını görevi sırasında kaybettiği belirtilerek 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 98. maddesinin (b) bendine göre görevine son verilmiştir. İdare mahkemesi, din görevlisi olan ve toplumu dinî konularda aydınlatma görevi bulunan başvurunun yürüttüğü görevin özelliği ve sorumluluğu dikkate alındığında çevresine sözleriyle ve davranışlarıyla Yönetmelik'te belirtilen özel şartı kaybettirecek nitelikte olduğu gerekçesiyle davanın reddine karar vermiş ve karar kesinleşmiştir.

Somut olayda başvuru hakkındaki iddialara ilişkin yapılan soruşturmada, başvurunun birlikte görev yaptığı personel ile eski eşi ve konuyla ilgisi olan bazı kişilerin ifadelerine başvurularak ayrıntılı bir rapor düzenlenmiştir. Raporda, başvurunun eski

§ 54 "... Başvurucunun din görevlisi olduğu hususu ile ifa edilen görevin önemi ve özelliği gözetildiğinde başvuru ile ilgili ciddi iddiaların kurum disiplini ile itibarını zedeleyerek kamu hizmetinin gereği gibi yürütülmesini engellemeyeceği söylenemez. ..."

eşi ve çocukları ile ilgili yargı kararlarına da yansımış konular tanık ifadeleri de gözetilerek değerlendirilmiş; başvurunun aile ve cinsel hayatına ilişkin mahrem konuları iş ortamında anlatarak alenileştirdiği, mahrem konuların çalıştığı kurum personeli tarafından da bilindiği vurgulanmış ve özel hayatına ilişkin konuların meslek hayatına yansı-

dığı tespit edilmiştir. İdari ve yargısal kararlarda başvuru hakkındaki iddialar tartışılmış, ifa edilen görevin önemi ve özellikleri ile özel hayata ilişkin konuların mesleki hayata olumsuz yansımaları gözetilerek bir sonuca varılmıştır. Başvurucunun özel hayatına ilişkin eylemlerinin ifa edilen görevin özelliklerine göre belirlenen niteliklerin kaybedilmesi sebebi olarak kabul edilmesi ile kurum disiplinini ve itibarını olumsuz yönde etkileyen bir unsur olarak değerlendirilmesi ve kamu hizmetinin gereği gibi yürütülmesini sağlamak amacıyla alınması zorunlu bir tedbir olarak başvuru hakkının görevine son verilmesi demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olarak kabul edilebilir. Ayrıca başvuru tüm süreçte usule ilişkin güvencelerden de yararlandırılmıştır.

Neticede başvuru hakkının iddialarının bir ihlal içermediği anlaşıldığından **Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayatın gizliliği hakkı ihlal edilmemiştir.**

5. Z.A. [GK], B. No: 2013/2928, 18/10/2017

Atanma talebinin cinsel yönelim nedeniyle değil soruşturmaya konu fiiller nedeniyle reddedilmesi farklı bir müdahale olarak nitelendirilemez.

Anahtar Kelimeler: cinsel yönelim, öğretmenlik mesleğinin nitelikleri, ayrımcılık, özel hayat, yeniden atanma

Bir ilköğretim okulunda din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenliği yapmakta iken okul hademesine eş cinsel ilişki teklif ettiği, bazı kişilerle bu şekilde ilişkide bulunduğu yönündeki iddiaya istinaden başvuru hakkında 1998 yılında soruşturma başlatılmıştır. Başvurucunun bazı ikrarları ile tanıkların ifadeleri gözönüne alınarak öğretmenlik mesleğiyle bağdaşmayan iffetsizliğinin sabit bulunduğu gerekçesiyle başvuru öğretmenlik mesleğinden çıkarılmasına karar verilmiştir. Söz konusu işleme karşı açılan dava reddedilmiştir. Başvuru, 22/6/2006 tarihli ve 5525 sayılı Memurlar ile Diğer Kamu Görevlilerinin Bazı Disiplin Cezalarının Affı Hakkındaki Kanun'un yürürlüğe girmesini takiben Millî Eğitim Bakanlığına başvurmuş ve mesleğine iade edilmesini talep etmiştir. Talebin Bakanlıkça reddedilmesi üzerine açılan dava, başvuru meslekten çıkarma cezası ile cezalandırılmasına ilişkin fiilin niteliği dikkate alınarak göreve iade isteminin reddi yönünde tesis edilen işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle reddedilmiştir.

Başvuru, öğretmenlik mesleğine yeniden atanması yönündeki talebinin cinsel yönelimi temelinde ayrımcılık yapılarak reddedildiğini ileri sürdüğünden iddiaları özel hayata saygı hakkıyla bağlantılı olarak ayrımcılık yasağı bağlamında incelenmiştir. Başvurucunun yeniden atanma talebinin reddine ilişkin işlem ile söz konusu disiplin süreci birlikte ele alındığında yeniden öğretmenlik mesleğine atanma talebini değerlendiren idare tarafından başvuru cinsel yönelimine değil görev yaptığı okula yansıttığı davranışlarına odaklanıldığı görülmektedir. Mahrem kalması gereken cinsel hayatına dair unsurların başvuru özenli sayılamayacak davranışları sonucu kendisi tarafından kamunun bilgisine açılmış olmasına, dolayısıyla küçük bir kasabada okul çalışanları, öğrenciler ve veliler tarafından bilinir olmasına önem atfedildiği, idare tarafından bu durumun *öğretmenlik sıfatıyla bağdaşmayan iffetsizlik* oluşturduğunun kabul edildiği anlaşılmaktadır. Bireysel başvuruya konu idari işlemde başvuru yeniden öğretmenliğe atanma talebinin cinsel yönelimi nedeniyle değil soruşturmaya konu fiilleri nedeniyle reddedildiği anlaşıldığından farklı bir muamelede bulunulmadığı sonucuna varılmıştır. Çocukların sağlıklı şekilde yetiştirilmeleri ve eğitilmeleri hu-

susundaki toplumsal menfaat dikkate alındığında kamusal makamların almış olduğu tedbirin makul olduğu ve bu husustaki takdir yetkisinin sınırlarının aşıldığı söylenemez.

Buna göre başvuru konusu olayda özel hayata saygı hakkı ile bağlantılı olarak incelenen eşitlik ilkesi ihlal edilmemiştir.

§ 76 "... atamaya yetkili makamın öğretmenlik mesleğine atanma talebini reddederken başvuru daha önceki disiplin cezasına konu eylemini, sadece söz konusu kadronun gerektirdiği kişisel niteliklerden birine sahip olup olmadığının kanaat getirmek için dikkate aldığı sonucuna ulaşmıştır. ..."

6. T.A.A., B. No: 2014/19081, 1/2/2017

Kişinin haksız olarak işten ayrılmaya zorlandığına ilişkin esaslı iddia ile iş yerinde alternatif iş imkânlarının bulunup bulunmadığı konularında derece mahkemelerince değerlendirme yapılmaması özel hayata saygı hakkı yönünden pozitif yükümlülüklerin yerine getirilmediği anlamına gelir.

Anahtar Kelimeler: HIV pozitif, iş sözleşmesinin feshi, iş mahkemesi, adil denge, pozitif yükümlülükler

Başvurucu, lastik boru ve profil imalatında faaliyet gösteren bir şirkette profil üretim operatörü olarak çalışmakta iken HIV (+) (insan immün yetmezlik virüsü) tanısı konmuştur. İş yeri hekimi tarafından tedaviyi yürüten sağlık kurumuna başvurusunun tehlikeli işlerde çalışmasına engel herhangi bir tıbbi ya da yasal durumu olup olmadığı ve iş gücü kaybının bulunup bulunmadığı sorulmuştur. Verilen cevapta başvurusunun tedavisini düzenli olarak uyguladığı ve kontrollerine belirtilen tarihlerde geldiği, sağlık durumunun herhangi bir işte çalışmasına engel oluşturmadığı, herhangi bir maluliyetinin de bulunmadığı bildirilmiştir. Akabinde başvuru, istifa dilekçesi vermek suretiyle işten ayrılmış ve işveren lehine bir ibraname imzalamıştır. Bir süre sonra başvuru; şirket aleyhine iş mahkemesinde alacak davası açmış ve HIV (+) olduğunun işverence öğrenilmesi üzerine iş yerinden uzaklaştırıldığını, ücreti ödenmesine rağmen çalışmasına izin verilmediğini belirtmiştir. Ayrıca çalışmasına engel bulunmadığı yönünde rapor verilmesine rağmen işe başlatılmadığını, haksız bir şekilde ve ayrımcılığa maruz bırakılmak suretiyle işten çıkarıldığını belirtmiştir. Başvurucu, o andaki zor durumundan yararlanılarak sanki kendi isteğiyle ayrılmış gibi gösterilip bu doğrultuda kendisine birçok belge imzalandığını, prim adı altında kendisine ödeme yapıldığını oysa iş yerinde prim usulü çalışma olmadığını belirtmiştir. Yine sağlık bilgilerinin hukuka aykırı olarak açıklandığını ve özel hayatının ihlal edildiğini iddia etmiştir. Mahkemece tanıklar dinlenmiş ve bilirkişi raporu alınmış, davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir. Karar Yargıtay tarafından bozulmuş ve neticede davanın reddine hükmedilmiştir. Ret kararının gerekçesinde, tüm deliller ve olgular dikkate alındığında işverenin eyleminin ayrımcılık niteliğinde değerlendirilemeyeceği ve diğer iş yeri çalışanlarını korumak gayesiyle hareket edildiğinin anlaşıldığı ifade edilmiştir.

Somut olayda kamu makamlarının herhangi bir müdahalesi bulunmadığından başvuru devletin pozitif yükümlülüğü çerçevesinde ele alınmıştır. Uyuşmazlıkların yargısal makamlar önüne taşınması ve hakkaniyete uygun bir yargılama yapılarak çözümlenmesi devletin pozitif yükümlülüklerinin bir parçasını oluşturur. Dosyada yer alan bilgi ve belgelerden sağlık durumunun işverence öğrenilmesinden sonra başvurusunun önce

§ 97 "... yargı makamlarınca işverenin çıkarları ile iş sözleşmesinin zayıf tarafı olan ve ek olarak HIV pozitif olması nedeniyle de toplumun zayıf grubu içinde bulunan işçinin çıkarlarının korunması noktasında titiz bir şekilde dengeleme yapılmalıdır. ..."

ücreti ödenmesine karşılık birkaç ay süreyle iş yerinden uzaklaştırıldığı, daha sonra prim adı altında kendisine bir miktar para ödenerek istifa dilekçesi vermesinin sağlandığı, sonuç olarak başvurunun işveren tarafından iş yerinden ayrılmaya zorlandığı anlaşılmaktadır. Başvurucunun işten ayrılmaya zorlandığı, bu şekilde aslında işveren tarafından işten çıkarılmış olduğu iddiaları yönünden derece mahkemelerince hiçbir değerlendirme yapılmadığı görülmektedir. Bu durumda derece mahkemelerinin kararlarında başvurunun davasının esasını oluşturan ve davanın sonucu üzerinde etkili olabilecek iddia ve taleplerinin neredeyse hiç ele alınmadığı, dolayısıyla karar gerekçelerinin kişinin maddi ve manevi varlığının korunması ile özel hayata saygı hakları yönünden ilgili ve yeterli olmadığı anlaşılmaktadır. Ayrıca iş yerinde işçinin hastalığı nedeniyle risk taşımayan bir başka bir başka görev olup olmadığı, varsa başvurunun niteliklerinin söz konusu görev bakımından yeterli olup olmadığı gibi hususlarda işverence hiçbir değerlendirme yapılmadığı tespit edilmiştir. Derece mahkemelerinin kararlarında da iş yerinde alternatif iş imkânlarının incelenmesi yükümlülüğü konusunda değerlendirme yapılmamış olması nedeniyle başvuru ile işveren arasında çatışan çıkarlar arasında adil bir denge kurulmamıştır. Dolayısıyla başvurunun haksız olarak işten ayrılmaya zorlandığı yönündeki esaslı iddiasının Derece Mahkemesi kararlarında hiç incelenmemiş olması ve iş yerinde alternatif iş imkânlarının incelenmesi yükümlülüğü konusunda değerlendirme yapılmaması nedeniyle kamu makamları pozitif yükümlülüklerini yerine getirmemişlerdir.

Buna göre başvurunun Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkı ihlal edilmiştir¹.

1 Somut başvuruda ayrıca kişinin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı yönünden de inceleme yapılmıştır.

7. Tevfik Türkmen [GK], B. No: 2013/9704, 3/3/2016

Resmî e-posta hesabının görev harici işlerde kullanılmasının, sohbet ve sosyal amaçlı paylaşımlarda bulunulmasının sözleşmesinin yenilenmemesine dayanak olarak kabul edilmesi özel hayata saygı hakkına ölçüsüz bir müdahaledir.

Anahtar Kelimeler: HIV pozitif, iş sözleşmesinin feshi, iş mahkemesi, adil denge, pozitif yükümlülükler

Hava Kuvvetleri Komutanlığında 2003 yılından beri sözleşmeli astsubay olarak görev yapan başvuru, dokuz yıllık sözleşme süresinin bitmesine yakın bir tarihte sözleşme yenileme talebinde bulunmuştur. Ancak idare tarafından başvuru sözleşmesi yenilenmemiştir. Başvuru tarafından sözleşmenin yenilenmemesi işleminin iptali istemiyle açılan dava, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi (AYİM) tarafından 21/5/2013 tarihinde reddedilmiştir. AYİM kararında; başvuru kurum içi hizmette kullanılmak üzere oluşturulan e-posta hesabı üzerinden gizlilik ihlali içeren, görev harici olan sosyal amaçlı mesajlar gönderdiği, e-posta hesabını tur ve gezi organizasyonları düzenleme amacıyla kullandığı olgularına dayanılarak idarece tesis edilen işlemin hukuka uygun olduğu ve açık bir değerlendirme hatasının bulunmadığı belirtilmiştir. Söz konusu karar kesinleşmiştir.

Kişinin kamu görevlisi olması, kendisine sağladığı birtakım ayrıcalıklar ve avantajların yanında bazı külfet ve sorumluluklara katlanmayı ve diğer kişilerin tabi olmadığı sınırlamalara tabi olmayı da gerektirmektedir. Kamu görevlilerinin iş yerlerindeki telefon görüşmelerinin, kendilerine tahsis edilen bilgisayarlar üzerinden yaptıkları e-posta haberleşmelerinin, internet kullanımlarının belirli ölçüde kontrol edilmesi tek başına temel hak ve özgürlüklerin ihlaline sebebiyet vermez. Bu konuda iş yerinin olağan ve makul gereksinimleri ile meşru amaçlar dikkate alınarak bir değerlendirmede bulunulmalıdır. Başvuru haberleşme hürriyetine ve özel hayatın gizliliği hakkına yönelik müdahalenin ölçülü olup olmadığının belirlenmesinde söz konusu e-postaların içeriğinde yer alan bilgilerin niteliği ile bu bilgilerin kullanılış şekline ve anılan bilgilerin dayanak alınması sonucu uygulanan yaptırımın ağırlığına bakılarak bir değerlendirme yapılması gerekmektedir. Başvuru hakkında uygulanan sözleşmenin yenilenmemesi işleminin başvuru mesleki hayatı üzerinde olduğu kadar temel geçim kaynağından yoksun kalması nedeniyle ekonomik geleceği üzerinde de önemli bir etkisi bulunmaktadır. Başvuru sicil notlarının çok iyi düzeyde olduğu, sicil amirlerince hakkında herhangi bir olumsuz kanaat bildirilmediği, disiplin cezası bulunmadığı, takdir ve ödül belgeleri ile taltif edildiği ve hakkında çok iyi seviyede nitelik belgesi düzenlendiği anlaşılmaktadır. Resmî e-posta hesabının görev harici işlerde kullanılması ve bu bağlamda

§ 80 "... dokuz yıl süreyle astsubay olarak görev yaptıktan sonra sözleşmesi yenilenmeyen başvuru, mesleği gereği TSK dışında başka bir yerde iş bulmasının diğer meslek sahibi kişilere göre daha zor olduğu hususu da dikkate alınmalıdır. ..."

bu hesaptan sohbet ve sosyal amaçlı paylaşımlarda bulunulması gerekçeleriyle dokuz yıllık görev (sözleşme) süresinin bitiminde sözleşmenin yenilenmemesine karar verilmesinde sınırlandırma ile ulaşılabilecek genel yarar ile temel hak ve özgürlüğü sınırlandırılan bireyin kaybı arasında adil bir dengenin sağlanmadığı açıktır. Başvurucunun özel hayatına yapılan müdahalenin ölçüsüz olduğu sonucuna varılmıştır¹.

Buna göre başvurucunun Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkı ihlal edildiğine karar verilmiştir.

8. Bilal Bilen, B. No: 2016/14741, 7/11/2019

Derece mahkemeleri tarafından verilen karar özel hayata saygı hakkına müdahaleyi haklı kılacak şekilde konuyla ilgili ve yeterli gerekçe içermelidir.

Anahtar Kelimeler: disiplin soruşturması, naklen atama, özel hayat, zorunlu tedbir, ilgili ve yeterli gerekçe

Başvurucu, Balıkesir ili Edremit İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü bünyesinde şube müdürü olarak görev yapmakta iken aynı ilçede görevli bir öğretmen ile ilişki yaşadığı, ailesine kötü davrandığı ve hakkında dedikodular çıktığı iddiaları nedeniyle disiplin soruşturmasına tabi tutulmuştur. Düzenlenen tahkikat raporunda tanık ifadelerine yer verilmiş ve başvurucu ile adı geçen öğretmenin aynı ilçede görev yapmalarının mümkün olmayacağı belirtilerek naklen atanmalarına ve kınama cezası ile cezalandırılmalarına karar verilmesi gerektiği teklif edilmiştir. Rapor doğrultusunda başvurusunun Çorum ili Alaca İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü emrine aynı unvanla atanmasına ve kınama disiplin cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir. Açılan iptal davası, soruşturma konusu isnatların hizmete ilişkin olduğu, başvurusunun bulunduğu yerde görev yapmasını engelleyecek nitelikte olduğu ve isnatların sübuta erdiği, dolayısıyla disiplin cezası ile yaptırıma bağlanması gerektiği belirtilerek reddedilmiştir. Kararda, adı geçen kişilerin aynı memuriyet mahallinde görev yapmalarının kamu yararı ve hizmet gereklerine uygun düşmeyeceği de ifade edilmiştir. Karar, kanun yolu incelemesinden geçerek kesinleşmiştir.

Tesis edilen disiplin işlemlerinde ve bu işlemlerin hukuka uygunluk denetiminin yapıldığı mahkeme kararlarında; bireylerin özel hayatlarına ilişkin tutum ve eylemlerinin mesleki hayatları üzerindeki etkilerinin açıklanması, kamu hizmeti sunan ilgili kurumların işleyişi üzerindeki etkilerinin ve risklerinin ortaya konulması ve bu hususlardaki değerlendirmelerin yeterli ve ikna edici gerekçelerle desteklenmesi, ayrıca tesis edilen işlemlerin bireylerin geçmiş mesleki sicilleri ve başarı durumları dikkate alınarak ölçülülük yönünden irdelenmesi gerekir. Özel hayata saygı hakkına yapılan bir müdahale, zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılamıyorsa ya da zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılamakla birlikte orantılı değilse demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun bir müdahale olarak değerlendirilemez. Somut olayda atama işleminin iptali talebiyle açılan dava sürecinde özel hayat kapsamında kaldığı açık olan birtakım eylemlerin başvurusunun mesleki hayatındaki yansımalarına ve kamu hizmetinin işleyişi üzerindeki etkisi ve risklerine dair yeterli ve ikna edici gerekçeler ortaya konulamamıştır. Tesis edilen işlemin başvurusunun sicili ve eylemin ağırlığı gözetilerek ölçülülük yönünden değerlendirilmediği, söz konusu müdahalenin gerekçelerinin açıklanmadığı görülmektedir. Bu

§ 54 "... başvurusunun özel hayatına ilişkin eylemlerin ifa ettiği görevi etkileyen bir unsur olarak değerlendirilerek görev yerinin değiştirilmesinin kamu hizmetinin gereği gibi yürütülmesini sağlamak amacıyla alınması zorunlu bir tedbir olduğu söylenemez. ..."

nedenlerle derece mahkemeleri tarafından verilen kararın özel hayata saygı hakkına müdahaleyi haklı kılacak şekilde konuyla ilgili ve yeterli gerekçe içermediği sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla somut olayın şartlarında özel hayata ilişkin eylemlerin ifa edilen görevi etkileyen bir unsur olarak değerlendirilmesi ve başvurunun görev yerinin değiştirilmesi kamu hizmetinin gereği gibi yürütülmesini sağlamak amacıyla alınması zorunlu bir tedbir olarak kabul edilemez.

Buna göre başvurunun Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkı ihlal edilmiştir.

9. Sevilay Sümer, B. No: 2016/7091, 18/7/2019

Bireyin kamusal bir göreve talip olmasıyla bazı kısıtlamalara tabi tutulmayı kabul ettiği varsayılmakta ise de sadece mahrem alan kapsamında kalan davranışları nedeniyle birtakım yaptırımlara maruz kalması, özel hayata saygı hakkı yönünden ancak kamusal menfaatin söz konusu yaptırımı gerekli kıldığı ve anılan davranışa oranla ölçülü olduğu takdirde kabul edilebilir.

Anahtar Kelimeler: evlilik dışı ilişki, mesleğin ve kurumun itibarı, disiplin soruşturması, meslekten çıkarma, adil denge

Yargıtay bünyesinde zabıt kâtabi (aday memuru) olarak görev yapan başvuru hak-
kında yapılan suç duyurusunda, başvuru evli bir kadını aradığı, aradığı kadının
kocas ile ilişkisinin bulunduğunu ve ayrılmaları gerektiğini söylediği, hakaret içeren
paylaşımlarda bulunduğu iddia edilmiştir. Başvuru hakkında kişilerin huzur ve sükû-
nunu bozma ve hakaret suçlarını işlediği iddiasıyla kamu davası açılmıştır. Başsavcılık
tarafından ilgili belgeler Yargıtay Genel Sekreterliğine gönderilmiş ve bunun üzerine
başvuru hakkında disiplin soruşturması başlatılmıştır. Soruşturmacı tarafından ha-
zırlanan raporda, başvuru evli olduğunu bildiği şahısla ilişkisinin devam ettiğini
söylemesi karşısında memuriyet hizmeti dışında devlet memurunun itibarını sarsıcı
davranışta bulunduğu hatta bu davranış tarzında ısrarcı olarak aynı eylemlerine de-
vam ettiği, herhangi bir nedamet belirtisinin bulunmadığı belirtilmiştir. Bu davranış
nedeniyle başvuru disiplin yönünden kınama cezası ile cezalandırılması, aday
memur statüsünde bulunduğu da dikkate alınarak idari yönden görevine son veril-
mesi teklif edilmiştir. Bu doğrultuda başvuru 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet
Memurları Kanunu'nun 125. maddesinin birinci fıkrasının (B) bendinin (d) alt bendi
uyarınca "hizmet dışında devlet memurunun itibar ve güven duygusunu sarsacak nitelikte
davranışlarda bulunmak" fiilini işlediği kabul edilerek kınama cezasıyla cezalandırılmış-
tır. Ayrıca başvuru aday memur statüsünde olması nedeniyle aynı Kanun'un 56.
maddesi uyarınca memuriyetle ilişkisinin kesilmesine karar verilmiştir. Açılan iptal da-
vası; başvuru özel hayatına bir devlet memurunun göstermesi gereken özen ve
dikkati göstermediği, devlet memuruna duyulan güven duygusunu sarsacak ve me-
muriyet itibarını zedeleyecek nitelikte davranışlarda bulunduğu, bu davranışlarından
nedamet duymadığı gibi eylemlerine ısrarla devam ettiği gerekçesiyle reddedilmiştir.

Başvuru cezalandırılmasında özel
hayatı kapsamındaki davranışları be-
lirleyici olmuştur. Bu durumda derece
mahkemelerinin gerekçelerinin bireyin
özel hayatına müdahaleyi haklı kılacak
yeterlilikte olması gerekir. Somut baş-
vuruya konu olayda, başvuru evli
olduğunu bildiği kişiyle ilişkisini iş orta-
mına yansıtarak alenileştirdiği ve özel

§ 67 "... özel hayata saygı hakkına yapı-
lan bir müdahale, zorunlu bir toplumsal
ihtiyacı karşılamıyorsa ya da zorunlu bir
toplumsal ihtiyacı karşılamakla birlikte
orantılı değilse demokratik toplum dü-
zeninin gereklerine uygun bir müdahale
olarak değerlendirilemez. ..."

hayatına ilişkin konuları meslek hayatına olumsuz şekilde yansıttığı, diğer bir ifade ile kamu hizmetinin gereği gibi yürütülmesine engel olduğu yönünde herhangi bir tespit bulunmamaktadır. Ayrıca derece mahkemelerince başvurucunun eylem ve davranışlarının mesleki hayatı üzerindeki olumsuz etkileri ve riskleri ikna edici gerekçelerle açıklanmamıştır. Memuriyetten çıkarma işleminin temelini oluşturan kınama cezası sonuçları bakımından ölçüsüzdür ve sınırlandırmayla ulaşılabilecek genel yarar ile temel hak ve özgürlüğü sınırlandırılan bireyin kaybı arasında adil bir denge sağlanmamıştır.

Bu nedenlerle Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkı ihlal edilmiştir.

10. Namet Sevinç, B. No: 2015/9155, 10/1/2019

Özel hayata ilişkin eylemin kurum disiplinini ve itibarını olumsuz yönde etkileyen bir unsur olarak değerlendirilerek başvurunun görev yerinin değiştirilmesi demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olarak kabul edilebilir.

Anahtar Kelimeler: özel hayat sınırlarının aşılması, disiplin soruşturması, takdir yetkisi, atama, ölçülülük

Tarım il müdürü olarak görev yapan başvurucu hakkında, Tarım il müdürlüğü misafirhanesinde (misafirhane) kalan bir kadınla gönül ilişkisi olduğu yönündeki iddialar nedeniyle disiplin soruşturması başlatılmıştır. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı müfettişlerince hazırlanan raporda; başvurunun 12/6/2010 tarihinde maç seyredeceğini söyleyerek evden çıktığı, aradan uzun bir zaman geçmesine rağmen eve dönmeyince başvurunun eşinin polis karakoluna müracaat ederek başvurunun kaybolduğunu belirtmesi üzerine yapılan aramalarda başvurunun misafirhanenin bahçesinde oturur vaziyette bulunduğu belirtilmiştir. Ayrıca başvurunun oturduğu yerin üstündeki odanın sinekliğinin yırtılmış ve duvarda ayak izlerinin olduğunun görüldüğü, bu odada başvurunun ilişkisi olduğu iddia edilen kadının kaldığının tespit edildiği ifade edilmiştir. Raporda, başvurunun uyarı disiplin cezası ile cezalandırılması ve il dışında Bakanlıkça uygun görülecek bir göreve atanması gerektiği yönünde görüş bildirilmiştir. Bu bağlamda başvuru hakkında uyarı cezası verilmiş ve başvuru tarımsal üretim ve geliştirme genel müdürlüğüne uzman olarak atanmıştır. Açılan iptal davası, başvurunun görevi ve eyleminin ağırlığı gözetildiğinde tesis edilen işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle reddedilmiştir.

Başvurunun küçük bir ilde tarım il müdürü sıfatıyla görev yaptığı, ilişki yaşadığı iddia edilen kişinin kuruma bağlı misafirhanede kaldığı hususları birlikte değerlendirildiğinde, başvurunun eylemlerinin özel hayat sınırlarını aşarak göreve yansımalarının olduğu görülmektedir. Ayrıca idarenin başvurucuya isnat edilen eylemi değerlendirirken başvurunun ifa ettiği görevi ve kamu hizmetinin devamlılığını sağlamada hiyerarşi ile disiplin kurallarının önemini gözettiği anlaşılmaktadır. Bu durumda başvurunun özel hayatına ilişkin eyleminin kurum disiplinini ve itibarını olumsuz yönde etkileyen bir unsur olarak değerlendirilmesi ve kamu hizmetinin gereği gibi yürütülmesini sağlamak amacıyla alınması zorunlu bir tedbir olarak başvurunun görev yerinin değiştirilmesinin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olmadığını söylemek güçtür. Ayrıca süreçte başvuru özel hayata saygı hakkının gerektirdiği usule ilişkin güvencelerden yararlandırılmıştır. Öte yandan başvurucuya isnat edilen eylemin görev yaptığı kuruma yansımalarının olduğunun tespit edilmesi karşısında başvuru hakkında

§ 45 “Müdahaleyi oluşturan tedbirin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığının kabul edilebilmesi için amaca ulaşmaya elverişli olması, başvurulabilecek en son çare ve alınabilecek en hafif önlem olarak kendisini göstermesi gerekmektedir...”

uygulanen yaptırımın, kamu hizmetinin etkin bir şekilde yürütülmesi ile mesleki disiplinin sağlanması amaçlarına uygun olduğu ve başvurunun katlanamayacağı ağır sonuçlarının olmadığı anlaşılmaktadır. Bu bağlamda görev yaptığı kamu kurumuna da yansıyan genel ahlak yapısına aykırı fiili dolayısıyla başvuru hakkında idari yaptırım uygulanmasının demokratik toplumun gereklerine uygun ve ölçülü olmadığı söylene-
meyecektir.

Buna göre başvurunun iddialarının bir ihlal içermediği anlaşıldığından **Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkı ihlal edilmemiştir.**

11. Tamer Mahmutoğlu [GK], B. No: 2017/38953, 23/7/2020

Yasal düzenlemelerin derece mahkemelerince makul olmayacak biçimde genişletici ve öngörülemez bir yoruma tabi tutulması, özel hayata saygı hakkına yönelik müdahalenin kanuni dayanağının bulunmadığı anlamına gelir.

Anahtar Kelimeler: olağanüstü hâl, kamu görevinden çıkarma, baro levhası, kamu hizmetinde istihdam edilme yasağı, kanunilik

Hukuk fakültesi mezunu olan başvuru bir kamu kurumunda görev yapmakta iken Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasına (FETÖ/PDY) aidiyeti, iltisakı veya bu örgütle irtibatlı olduğu gerekçesiyle görevinden çıkarılmıştır. Başvuru baro levhasına avukat olarak yazılma talebiyle baroya başvurmuş, ret yanıtı almasının ardından Türkiye Barolar Birliğine (TBB) itirazda bulunmuştur. TBB Yönetim Kurulu, avukatlığın kamu görevi olmadığı ve başvuru baro levhasına yazılmasının istihdam olarak nitelendirilemeyeceği gerekçeleriyle itirazı kabul etmiş ve baro yönetim kurulu kararının kaldırılmasına karar vermiştir. Söz konusu karar Adalet Bakanlığı (Bakanlık) tarafından uygun bulunmayarak bir daha görüşülmek üzere TBB'ye geri gönderilmiştir. TBB önceki kararında ısrar ederek başvuru baro levhasına yazılmasına karar vermiştir. Kararın kesinleşmesi üzerine Bakanlık, idare mahkemesinde (mahkeme) iptal davası açmıştır. Mahkeme; avukatlık mesleğinin kamu hizmeti yönünün güçlendirildiği ve olağanüstü hâl kanun hükmünde kararnameleri uyarınca kamu görevinden çıkarılan kişinin avukat olarak baro levhasına yazılmasına ve avukat unvanını kullanmasına imkân bulunmadığı gerekçesiyle TBB tarafından tesis edilen işlemin iptaline karar vermiştir. Söz konusu karara karşı yapılan itiraz bölge idare mahkemesi tarafından reddedilmiştir. Diğer yandan FETÖ/PDY'ye üye olduğu iddiasıyla başvuru hakkında açılan ceza davası beraat ile sonuçlanmıştır.

Somut olayın koşullarında sonuca dayalı gerekçelerle başvurunun özel hayata saygı hakkı kapsamında incelenmesine karar verilmiştir. Baro levhasına yazılması yönünde TBB tarafından tesis edilen işlemin mahkemece iptal edilmesi, söz konusu kararın bölge idare mahkemesinin kararıyla kesinleşmesi ve bu suretle serbest avukatlık faaliyetinden alıkonulması nedeniyle başvuru baro levhasına yazılmasının özel hayata saygı hakkına müdahalede bulunulmuştur. Özel hayata saygı hakkına yönelik bir müdahalenin Anayasa'nın öngördüğü güvencelere uygun kabul edilebilmesinin ilk ve temel koşulu müdahalenin kanuni dayanağının bulunmasıdır. Derece mahkemelerince verilen iptal kararına dayanak olarak kabul edilen olağanüstü hâl kanun hükmünde kararnameleri dava sürecinde kanunlaşmıştır. Ancak temel hak ve hürriyetlerin sınırlandırılmasına dayanak gösterilen kanunların şeklen var olması,

§ 117 "... başvuru baro levhasına yazılmasından bahsedilemeyeceği ve serbest avukatlığın bir istihdam ilişkisine dayanmadığı dikkate alındığında serbest avukatlık faaliyetini kamu hizmetinde istihdam edilme yasağı kabul eden derece mahkemelerince anılan düzenlemelerin makul olmayacak biçimde genişletici ve öngörülemez bir yoruma tabi tutulduğu değerlendirilmektedir. ..."

kanunilik ölçütünün karşılandığının kabulü için tek başına yeterli değildir. Ayrıca kanunun müdahaleye imkân sağlayacak şekilde maddi içeriğinin bulunması, sınırlamanın erişilebilirliğini, öngörülebilirliğini ve kesinliğini içermesi gerekir. Somut olayda derece mahkemelerinin kararlarına dayanak olarak gösterilen düzenlemelerde, kamudaki görevlerinden çıkarılanların bir daha kamu hizmetinde istihdam edilmeyecekleri, meslek adlarını ve sıfatlarını kullanamayacakları ifade edilmiştir. Ancak başvurucunun avukat unvanını uzman sıfatıyla yerine getirdiği kamu görevi dolayısıyla elde etmediği, kamu görevine girmeden önce de bu unvanının bulunduğu gözönüne alındığında kamu hizmetine girişi yasaklayan söz konusu düzenlemelerin avukatlık unvanının yeniden kullanılmasına ve serbest şekilde icra edilmesine engel teşkil ettiğini söyleyebilmek güçtür. Söz konusu hükmün somut olayda nasıl uygulanabilir olduğu hususunda derece mahkemelerince herhangi bir açıklama yapılmamıştır.

Öte yandan müdahalenin kanuni bir dayanağının bulunup bulunmadığının belirlenmesi amacıyla kamu hizmeti kapsamında olduğu açık olan avukatlığın istihdam boyutuyla da ele alınması gerekir. Kamu hizmetinde istihdam kavramının kamu görevlilerini kapsadığı konusunda bir tereddüt bulunmamakla birlikte özel hukuk sözleşmeleri ile de kamu hizmetinde istihdam mümkün kılınabilir. Ancak kamu görevlisi olmayan ve mesleklerini serbest şekilde icra eden avukatların kamu hizmetinde istihdam edildiklerinin kabulü mümkün değildir. Zira belirtilen durumlar olmadığı müddetçe avukatlık kural olarak idari hiyerarşiye dâhil olmayan serbest bir meslektir. Serbest avukatlığın devletin namına ve hesabına yapılan bir iş olmaması, serbest avukatların baro levhasına kaydolduktan sonra çalışıp çalışmama ve müvekkillerini seçme konusunda kural olarak bağımsız olmaları, devletten herhangi bir maaş almamaları, gelirlerinin müvekkillerinden aldıkları vekâlet ücretinden oluşması, zorunlu müdafilik veya arabuluculuk gibi görevlendirmeler dışında serbest avukatlara devletin mali olarak bir katkısının bulunmaması, serbest avukatlar tarafından yapılan iş ve işlemlerin sonuçlarından devletin mali veya hukuki sorumluluğunun bulunmaması, müvekkilleri ile aralarındaki sözleşmeden kaynaklanan tüm haklara kendilerinin sahip olmaları, yükümlülüklerle de kendilerinin katlanması bu yöndeki tespit ve vurguları pekiştirmektedir.

Somut olayda TBB tarafından tesis edilen işlem, ilgili yasal düzenlemelerde yer alan kamu hizmetinde istihdam edilme yasağı kapsamında bulunmamaktadır. Aksine bir yorum ilgili düzenlemelerin yalnızca avukatlık yönünden değil kamu hizmeti kapsamında görülebilecek hekimlik, mühendislik gibi serbest şekilde de icra edilebilen diğer meslekler yönünden uygulanmasına neden olabilir. Başvurucunun idari, ticari ya da sınıai bir sözleşme kapsamında kamu hizmetinde çalıştırılma durumu olmadığı gibi mevcut koşullar altında bir istihdam ilişkisinden de bahsedilemeyecektir. Dolayısıyla serbest avukatlık faaliyetini kamu hizmetinde istihdam edilme yasağı kapsamında kabul eden derece mahkemelerince anılan düzenlemeler makul olmayacak biçimde genişletici ve öngörülemez bir yoruma tabi tutulmuştur.

Neticede başvurucunun baro levhasına yazılmamasına yönelik olarak gerçekleştirilen müdahalenin kanuni dayanağı bulunmadığından **Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkı ihlal edilmiştir.**

12. C.A. (3) [GK], B. No: 2018/10286, 2/7/2020

İşçi tarafından sadakat yükümlülüğünün ihlal edildiği, dolayısıyla işçi ve işveren arasındaki güven ilişkisinin bozulduğu gerekçesine dayanarak alınacak tedbirler bakımından basit bir şüphenin yeterli olmayacağı, bu durumun somut olgularla desteklenmesi gerektiği açıktır. Gerek işveren gerekse yargı organları tarafından açıklanan nedenlerin işveren ile işçi arasındaki güven ilişkisinin zedelendiğini ortaya koyacak ve ikna edecek yeterlilikte olması gerekir.

Anahtar Kelimeler: iş sözleşmesi, güven ilişkisi, irtibat ve iltisak, şüphe feshi, tedbirin bireyselleştirilmesi

Bir belediyede temizlik işçisi olarak görev yapan başvurucunun 15 Temmuz 2016'daki darbe teşebbüsünün ardından çıkarılan 667 sayılı OHALKHK'sı ile FETÖ/PDY'yle irtibat ve iltisaklı olduğu gerekçesiyle kapatılan bir dernekte de denetim kurulu üyesi olduğu tespit edilmiştir. Belediye disiplin kuruluna sevk edilen başvurucunun FETÖ/PDY ile iltisakı, irtibatı ve bu örgüte aidiyeti olduğu gerekçesiyle iş sözleşmesi feshedilmiştir. Başvurucunun işe iadesine karar verilmesi için açtığı dava iş mahkemesi (mahkeme), istinaf başvurusu da bölge idare mahkemesi tarafından reddedilmiştir. Başvurucu tarafından temyiz edilen karar Yargıtay tarafından onanmıştır. FETÖ/PDY'ye üye olma suçundan da hakkında soruşturma başlatılan başvuru tutuklanmış ve ağır ceza mahkemesinin kararıyla başvurucunun 6 yıl 3 ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına hükmedilmiştir. Başvurucu hakkındaki ceza davası temyiz incelemesi aşamasında derdesttir.

Somut olaydaki feshin gerekçesi, devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen FETÖ/PDY ile irtibatı veya iltisakı olduğu konusunda başvurucudan duyulan şüphe ve bu şüphe nedeniyle güven ilişkisinin ortadan kalkmasıdır. İşçilerin iş sözleşmeleri çerçevesinde istihdam edilmelerinin mutlak bir hak olarak nitelendirilmesi mümkün değildir. İşverenlerin çalıştırdıkları işçilerin verimli şekilde iş görmeleri ve önceden saptanmış nesnel kurallara sadakat göstermeleri konusunda beklenti içinde olmalarının haklı bir gerekliliğe dayandığını söylemek gerekir. Dolayısıyla yasal düzenlemelerin ve işverenin belirlediği kurallar çerçevesinde devam eden iş ilişkisinin meşru nedenler ortaya çıktığında bozulması ve sona erdirilmesi olağan bir durumdur. Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarında FETÖ/PDY'nin kamu kurumlarının neredeyse tamamında örgütlenmesinin ve 15 Temmuz darbe teşebbüsünün bu yapılanmadan kaynaklanmış olmasının potansiyel tehdidi mevcut tehlikeye dönüştürdüğü ve demokratik anayasal düzeni sürdürmek bakımından olağanüstü tedbirler alınmasının zorunlu olduğu kabul edilmiş-

§ 131 "... başvurucunun devlete sadakat bağının zayıfladığının işareti olan FETÖ/PDY ile irtibatlı veya iltisaklı olma olgusunu işçi işveren arasındaki güven ilişkisini zedeleyen bir unsur olarak kabul eden idari ve yargısal kararların müdahalenin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığı konusunda ikna edici nitelikte ilgili ve yeterli gerekçeleri içerdiği değerlendirilmektedir. ..."

tir. Bu bağlamda FETÖ/PDY ile irtibatlı ya da iltisaklı olmanın devlete sadakat bağının zayıflığını gösteren bir olgu olarak kabul edilmesi gerekir.

Başvurucu hakkında yürütülen soruşturmada başvurusunun, FETÖ/PDY ile iltisakı olduğu gerekçesiyle 667 sayılı KHK ile kapatılan derneğe aktif şekilde üye olduğu ifade edilmiştir. Derece mahkemelerince yapılan değerlendirmelerde ise işveren ile başvuru arasındaki güven ilişkisinin bozulduğu konusunda duyulan şüphenin ilk olarak başvurusunun söz konusu dernekte denetim kurulu üyesi olarak görev yaptığının tespit edilmesiyle ortaya çıktığı belirtilmiştir. Somut olayda başvurusunun kapatılan derneğin FETÖ/PDY ile irtibatlı veya iltisaklı derneklerden olup olmadığı hususunda derece mahkemeleri önünde açıkça ileri sürülen bir itirazı olmamıştır. Tedbir sürecinin başlamasında ve süreç içinde verilen kararlarda FETÖ/PDY ile bağlantılı olup olmadığı konusunda açık bir itirazın ileri sürülmediği bir dernekte başvurusunun denetim kurulu üyesi olarak görev yapması ağırlık verilen bir olgu olmuştur. Başlatılan disiplin soruşturmasında FETÖ/PDY ile irtibatlı ya da iltisaklı olduğu konusunda başvurusunun birçok yönden ikrarda bulunmasıyla da şüphenin ciddi, güçlü ve objektif bir şüphe olarak nitelendirilmeye uygun hâle geldiği tespit edilmiştir. Bu bağlamda taraflar arasındaki güven ilişkisini ortadan kaldırmaya elverişli olduğu konusunda başvurucudan duyulan şüphenin belirli olay ve olgulara dayandırıldığını ve iş sözleşmesinin feshedilmesi konusunda alınan tedbirin gerekliliğinin başvuru özelinde bireyselleştirildiğini söylemek mümkündür. Bu açıklamalar doğrultusunda başvurusunun devlete sadakat bağının zayıfladığının işareti olan FETÖ/PDY ile irtibatlı veya iltisaklı olma olgusunu işçi işveren arasındaki güven ilişkisini zedeleyen bir unsur olarak kabul eden idari ve yargısal kararlar, müdahalenin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığı konusunda ikna edici nitelikte ilgili ve yeterli gerekçeleri içermektedir.

Bir kamu kuruluşunda üst düzeyde görev yapan kişilerin FETÖ/PDY'nin örgüt içi hiyerarşisi kapsamında başka bir kamu kuruluşunda görev yapan alt düzeydeki kişilere veya başka meslek gruplarında bulunan kişilere tabi olabildiği yargı organlarınca verilen kararlarda açıkça görülmektedir. Dolayısıyla arındırma işleminin nispeten daha az önem taşıyan bir unvan veya pozisyon için niçin gerekli olduğunun ortaya konulması gerektiği yönündeki ölçüt, FETÖ/PDY'nin örgüt içi hiyerarşik yapısının taşıdığı söz konusu özellikler dikkate alınarak somut olayın şartları altında mutlak olarak uygulanamayacaktır. Ayrıca başvuru, özel sektörde çalışmasını engelleyen herhangi bir ilave kısıtlamaya tabi tutulmamıştır. Bu konuda bir kısıtlamanın getirilmemiş olması nedeniyle müdahale öngörülen meşru amaçla ölçülü şekilde gerçekleştirilmiş ve kamunun menfaati ile başvurusunun kişisel menfaati arasında adil dengenin kurulmuştur.

Bu gerekçelerle **Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkı ihlal edilmemiştir.**

13. Ayla Demir İşat [GK], B. No: 2018/24245, 8/10/2020

Olağanüstü yönetim usullerinin uygulandığı dönemde alınan tedbir öncelikle Anayasa'nın 13. maddesi kapsamında incelenecek ve müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesindeki güvencelere aykırılık oluşturması durumunda Anayasa'nın 15. maddesinde düzenlenen temel hak ve özgürlüklere ilişkin güvence rejimi de ayrıca dikkate alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: iş sözleşmesi, güven ilişkisi, irtibat ve iltisak, şüphe feshi, ilgili ve yeterli gerekçe

Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği bünyesinde işçi olarak görev yapan başvurunun iş sözleşmesi 15 Temmuz darbe teşebbüsünün ardından Yönetim Kurulu tarafından 667 sayılı OHAL KHK'sı dikkate alınarak bildirimsiz ve tazminatsız feshedilmiştir. Başvurucunun işe iade talebiyle açtığı dava, başvurunun Bank Asyaya düzenli olarak para yatırdığının görüldüğü, başvurunun üzerindeki şüpheyi bertaraf edemediği, işçi ve işveren arasındaki güven ilişkisinin zedelendiği belirtilerek reddedilmiştir. Karar, kanun yolu incelemesinden geçerek kesinleşmiştir.

Mesleki hayata yönelik müdahalenin başvurunun özel hayatına ciddi şekilde etki etmesi ve bu etkinin belirli bir ağırlık düzeyine ulaşması nedeniyle başvuru özel hayata saygı hakkı kapsamında incelenmiştir. Somut olaydaki feshin gerekçesi, devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen FETÖ/PDY ile irtibatı veya iltisakı olduğu konusunda başvurucudan duyulan şüphe ve bu şüphe nedeniyle güven ilişkisinin ortadan kalkmasıdır. Bu şüphenin başvurunun 2009 yılında açtığı Asya Katılım Bankası (Bank Asya) hesabına dayandığı anlaşılmaktadır. Bank Asyanın FETÖ/PDY liderinin ve yöneticilerinin çağrıları üzerine örgüt üyelerinin yatırdığı paralardan gelir elde ettiği, bu suretle örgüt faaliyetlerine mali yönden kaynak sağladığı ve örgütün finans merkezi olduğu yargı kararlarıyla tespit edilmiştir.

Yargılama dosyasında bulunan ve başvurunun Bank Asyadaki hesabında 2010 yılından itibaren gerçekleştirilen işlemleri gösteren belgeler incelendiğinde FETÖ/PDY ile irtibatlı ya da iltisaklı olduğu konusunda başvurucudan duyulan şüphenin nedenlerinin işçi işveren arasındaki güven ilişkisinin zedelendiğini ortaya koymaktan uzak olduğu değerlendirilmiştir. FETÖ/PDY lideri tarafından Bank Asyaya para yatırılması yönünde örgüt üyelerine verilen talimattan önceki dönemde başvurunun Bank Asya hesabında gerçekleştiril-

§ 161 "... takdir yetkisinin öngörülen sınırlar dâhilinde kullanılması ve nedenlerinin ikna edici şekilde ortaya konulması OHAL koşullarında da yerine getirilmesi gereken yükümlülüklerdendir. Dolayısıyla FETÖ/PDY ile irtibatı ya da iltisakı olduğu konusunda başvurucudan duyulan şüphenin ciddi, güçlü ve objektif olduğuna ilişkin ikna edici gerekçeler ortaya konulmadan alınan tedbirin söz konusu yükümlülüklerle uygun olmadığı değerlendirilmektedir. ..."

len işlemler ile söz konusu talimattan sonra gerçekleştirilen işlemlerin benzer olduğu anlaşılmıştır. Öte yandan anılan talimattan sonra gerçekleştirilen işlemlerin hesaptaki paranın sürekli artması şeklinde olmadığı, para miktarını azaltan birçok işlemin de yapıldığı tespit edilmiştir. Bu işlemlerin muhatapları ile başvurucunun düzenli gelir sahibi olduğu dikkate alındığında da toplamdaki artışın hangi gerekçelerle rutin hesap hareketleri olarak nitelendirilmediğinin ortaya konulması gerekir.

Somut olaya konu olan süreçte bu hususta herhangi bir inceleme yapılmadığı, işveren ve derece mahkemelerince verilen kararlarda güçlü ve ikna edici nedenlerin açıklanması konusundaki gerekliliklerin yerine getirilmediği görülmüştür. Dolayısıyla gerçekleştirilen müdahale ile takdir yetkisinin sınırlarının aşıldığı kanaatine ulaşılmıştır. Ayrıca başvuru tarafından ileri sürülen söz konusu hesap artışının rutin bankacılık hareketleri kapsamında olduğu yönündeki itiraz ile ilgili olarak derece mahkemelerince herhangi bir değerlendirme yapılmamıştır. Bu hususların derece mahkemelerince yapılacak çelişmeli yargılama sırasında netleştirilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda yapılan değerlendirmelerde işçi işveren arasındaki güven ilişkisinin başvurucudan kaynaklı olarak zedelendiğini kabul eden idari ve yargısal kararların müdahalenin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığı konusunda ikna edici nitelikte ilgili ve yeterli gerekçeleri içermediği sonucuna varılmıştır.

Bu gerekçelerle **Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkı ihlal edilmiştir.**

Ayrıca bu durumun olağanüstü dönemlerde temel hak ve özgürlüklerin kullanımının durdurulmasını ve sınırlandırılmasını düzenleyen Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında meşru olup olmadığı da incelenmiştir. Takdir yetkisinin öngörülen sınırlar dâhilinde kullanılması ve nedenlerinin ikna edici şekilde ortaya konulması OHAL koşullarında da yerine getirilmesi gereken yükümlülüklerdendir. Başvurucudan duyulan şüphenin ciddi, güçlü ve objektif olduğuna ilişkin ikna edici gerekçeler ortaya konulmadan alınan tedbirin söz konusu yükümlülüklerle uygun olmadığı değerlendirilmiştir.

Bu nedenle söz konusu tedbirin OHAL döneminde temel hak ve özgürlüklerin kullanımının durdurulmasını ve sınırlandırılmasını düzenleyen **Anayasa'nın 15. maddesindeki ölçütlere uygun olmadığı sonucuna varılmıştır.**

14. Serhat Oyman, B. No: 2017/25497, 13/10/2020

Atama işleminin takdir yetkisinin sınırları dâhilinde belirli olay ve olgulara dayandırılması, müdahalenin gerekliliğinin başvuru özelinde bireyselleştirilmesi ve müdahalenin zorunlu toplumsal ihtiyacı karşıladığı konusunda ikna edici nitelikte ilgili ve yeterli gerekçelerin açıklanması durumunda özel hayata saygı hakkı ihlal edilmez.

Anahtar Kelimeler: naklen atama, güvenlik riski, takdir yetkisi, özel hayat, ilgili ve yeterli gerekçe

Başvurucu, sivil ve askerî ortak kullanımlı bir havalimanı olan Malatya Havalimanı Müdürlüğü bünyesinde 22/1/1990 tarihli ve 399 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Personel Rejiminin Düzenlenmesi ve 233 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Bazı Maddelelerinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname'ye (399 sayılı KHK) tabi sözleşmeli ARFF (uçak kurtarma ve yangın söndürme) memuru olarak çalışmaktadır. Malatya Valiliği tarafından ilgili Bakanlığa sunulan gizli ibareli yazıda başvurusunun başka bir görevde değerlendirilmesi teklif edilmiştir. Söz konusu teklifin gerekçesi ise 2012 yılında Cudi Dağı'nda öldürülen PKK terör örgütü mensubu beş teröristin cenazelerinin sivil toplum örgütleri ve aileleri tarafından teslim alınması esnasında çekilen ve haber sitelerinde yer alan videolarda başvurusunun da görüntülenmesi, olayla ilgili olarak emniyet güçlerince yapılan araştırmada başvurusunun Cudi Dağı'nda öldürülen Arin kod isimli terörist ile kardeş olduklarının tespit edilmesi olarak gösterilmiştir. Ayrıca başvurusunun iki kardeşinin PKK terör örgütünün propagandasını yapma suçu kapsamında yargılandıkları ve haklarında davanın ertelenmesine karar verildiği belirtilmiştir. Söz konusu yazıda Malatya Hava Meydanının 7. Ana Jet Üs Komutanlığı ile sorumluluk ve çalışma sahalarının ortak olduğu, Malatya Hava Meydanının konumu, hassasiyeti ve başvurusunun yerine getirdiği ARFF memurluğu görevinin özellikleri dikkate alındığında başvurusunun Malatya Hava Meydanı güvenliği için risk oluşturabileceği vurgulanmış ve başvurusunun başka bir görevde değerlendirilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Söz konusu talep üzerine başvuru, Çanakkale Gökçeada Havalimanı Müdürlüğü emrine naklen atanmıştır. Açılan iptal davası havalimanının stratejik konumu ile personel emniyetinin sağlanması konusundaki ihtiyaç gözönüne alındığında söz konusu riskin bertaraf

§ 55 "... temel haklara müdahale teşkil eden işlemin temelini oluşturan meşru amaç karşısında bireye düşen fedakârlığın ağırlığı, başvurusunun mesleğinin niteliği ve atama işlemine tabi tutulmasına neden olan koşullar gözönünde bulundurulmalı, kamunun veya kimi zaman başka bir bireyin menfaati ile müdahalenin süjesi olan bireyin menfaati arasında adil bir dengenin kurulup kurulmadığı belirlenmeli ve tedbirin gerekliliği konusunda somut olaya özgü açıklamalarda bulunulmalıdır."

edilmesi amacıyla başvurunun atama işlemine tabi tutulduğu, işlemin idarenin takdir yetkisi kapsamında kaldığı ve işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle reddedilmiştir.

Atama işleminin kanuni dayanağı olan mevzuat incelendiğinde sözleşme süresi içinde gelişen hizmet şartlarına göre sözleşmeli personelin görevinin veya görev yerinin değiştirilebileceğinin hüküm altına alındığı görülmektedir. Millî güvenliğin sağlanması amacı doğrultusunda görev ifa eden Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından gerçekleştirilen askerî operasyonlarda kullanılan bir havalimanında görev yapan personelin belirlenmesinde idarenin takdir yetkisinin bulunduğu tartışmasızdır. İlgili mevzuatta, hizmet şartlarına göre görev yerinin değiştirilebileceği konusunda idareye tanınan takdir yetkisi geniş tutulmuştur. Bu bağlamda yapılan incelemede; tesis edilen işlemin gerekliliği ve nedenlerinin idarece ortaya konulduğu, sözleşmeli olarak görev yapan başvuru hakkında tesis edilen işlemin görev yeri değişikliği ile sınırlı tutulduğu, başvurunun görev tanımının değiştirilmediği ve işlemin başvurucuya özgü somut koşullar dikkate alınarak tesis edildiği değerlendirilmektedir. Bu bakımdan aile bireylerinin PKK terör örgütü ile olan ilişkilerinin tespit edilmesi gerekçe gösterilerek başvurunun görev yerinin değiştirilmesinde, idarenin takdir yetkisinin keyfi şekilde kullanıldığı ve gerçekleştirilen müdahaleyle takdir yetkisinin sınırlarının aşıldığı söylenemeyecektir. Dolayısıyla başvuruya konu olan atama işleminin belirli olay ve olgulara dayandırıldığını ve müdahalenin gerekliliğinin başvuru özelinde bireyselleştirildiğini söylemek mümkündür.

Ayrıca idari ve yargısal organlar tarafından konunun tüm yönleriyle ele alındığı ve müdahalenin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığı konusunda ikna edici nitelikte ilgili ve yeterli gerekçelerin açıklandığı değerlendirilmektedir. Dolayısıyla somut olaydaki müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluk koşulunu sağladığı kanaatine varılmaktadır. Öte yandan başvuru, mesleki faaliyetini yerine getirmekten alıkonulmamıştır. Bu konuda bir kısıtlamanın getirilmemiş olması nedeniyle başvurunun özel hayatına saygı hakkına yönelik müdahalenin öngörülen meşru amaçla ölçülü şekilde gerçekleştirildiği değerlendirilmektedir. Ayrıca başvuru usule ilişkin güvencelerden de yararlandırılmıştır.

Bu gerekçelerle Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkı ihlal edilmemiştir.

15. H.Ç., B. No: 2017/14907, 30/9/2020

İş akdinin feshinin işverenin amacına uygun ve orantılı olup olmadığı hususu gözetilerek işveren ile çalışanın çıkarları arasında adil bir denge kuracak özenli bir yargılamaya yapılmaması özel hayata saygı hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: işçi, mesleki hayat, özel hayat, gönül ilişkisi, sözleşmenin feshi

İşçi olarak özel bir şirkette çalışan başvurunun iş sözleşmesi; V. isimli bir şirket çalışanı ile ilişkisinin olduğu, bu ilişkiyi öğrenen V.nin eşinin şirket çağrı merkezini arayarak başvurunun canlı bomba olduğuna dair ihbarda bulunduğu yapılan iç araştırma ve V.nin savunmasından anlaşıldığı, yapılan ihbar nedeniyle emniyet güçlerince şirkette inceleme yapıldığı, üretim kaybı, korku gibi huzursuzluk yaratan durumların meydana geldiği ve başvurunun işyerinde başka bir çalışan ile yaşadığı ilişkinin bulunduğu gerekçesiyle feshedilmiştir. Açılan işe iade davasında İş Mahkemesi, feshin geçersizliği ile başvurunun işe iadesine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde; başvurucuya atfedilen eylemlerle ilgili hususların şüpheye yer vermeyecek şekilde ispatlanmadığı, feshin son çare olması ilkesinin ihlal edildiği ve fesih kararının yerinde olmadığı belirtilmiştir. Temyiz üzerine Yargıtay 22. Hukuk Dairesi, ilk derece mahkemesinin kararının kaldırılmasına ve davanın reddine kesin olarak karar vermiştir. Kararın gerekçesinde; başvurunun V. ile çalışma arkadaşlığı ilişkisini aşan bir ilişki yaşadığı, bu ilişkinin işyerinde olumsuzluklara yol açtığı anlaşıldığı, bu durumun işin sürdürülmesini bozucu nitelikte olduğu, işyerinde olumsuzluğa yol açtığı ve iş ilişkisinin sürdürülmesinin işveren açısından beklenemeyeceği vurgulanmıştır.

İş sözleşmesinin sürdürülmesinin işveren açısından beklenemeyeceğinin işveren tarafından ortaya konulması, derece mahkemelerince ilişkinin işyerine ve işin işleyişine olan yansımalarının işyerinin kapasitesi, işçinin ifa ettiği görevi, sicili, ilişkinin kim tarafından alenileştirildiği gibi hususlar gözetilerek değerlendirilmesi, ulaşılan sonucun yeterli ve ilgili gerekçe ile açıklanması ve işveren ile çalışan arasındaki çatışan çıkarların adil biçimde dengelenmesi gerekir. Somut olayda, işveren tarafından emniyet güçlerinin iş yerinde inceleme yaptığına, işin durduğuna ve bu nedenle zarara uğranıldığına yönelik iddiaları destekleyen belge sunulmadığı, mahkemelerce bu konuda ayrıca bir araştırma yapılmadığı, dinlenen tanıkların işyerinde anılan olumsuzluklara yönelik beyanlarının alınmadığı ve başvurunun yaşadığı iddia edilen ilişkinin işyerinde olumsuzluklara neden olduğu hususunun işveren tarafından ortaya konulamadığı görülmektedir. Neticede başvurunun başka bir işçiyle ilişkisinin olduğu, bu ilişkinin başvuru tarafından alenileştirildiği ve ilişkinin

§ 42 "... işçinin aynı işyerinde çalışan başka bir işçiyle ilişki yaşaması hâlinde işverenin sadece bu nedene dayanarak iş akdini feshedebileceğini kabul etmek, işçinin demokratik bir toplumda temel haklarına ve özgürlüklerine işyerinde de saygı gösterilmesi gerektiği yönündeki haklı beklentisiyle uyumlayacaktır ..."

işyerine olumsuz etkilerinin olduğu, ayrıca oluşan olumsuzluklar nedeniyle iş akdinin sürdürülmesinin işverenden beklenemeyeceği hususlarının işveren tarafından ortaya konulmadığı, iddia edilen ilişkinin varlığına ve işyerine yansımalarına ilişkin yeterli bir araştırmanın yapılmadığı ve olaya özgü gerekçelerin sunulmadığı anlaşıldığından işveren ile çalışanın çıkarları arasında adil bir denge kuracak özenli bir yargılama yapılmadığı sonucuna varılmıştır.

Buna göre Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkı ihlal edilmiştir.

F. CİNSEL KİMLİK

1. M.K., B. No: 2015/13077, 12/6/2018

Kişilerin cinsiyet değişikliği ameliyatından önce üreme yeteneğinden vazgeçmelerine neden olan tıbbi bir müdahaleye tabi tutulmaları demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun ve ölçülü değildir.

Anahtar Kelimeler: cinsiyet değişikliği, üreme yeteneğinin bulunması, cinsel kimlik, kişisel özerklik, gereklilik ve ölçülülük

Nüfus kaydında kadın olan başvuru (trans birey) erkek kimliğine geçmek istemiştir. Ruh sağlığı ve hastalıkları bölümünün iki yıllık takibi sonucunda başvuru erkeğin cinsel kimliğini benimsediği ve cinsiyet değişikliğinin uygun olduğu bildirilmiştir. Başvuru ilgili rapora dayanarak cinsiyet değişikliği için ameliyat izni verilmesi talebiyle asliye hukuk mahkemesinde dava açmıştır. Mahkeme, sağlık kurulu raporunda başvuru üreme yeteneğinin bulunması ve cinsiyet değiştirme şartlarının oluşmadığı gerekçesiyle davayı reddetmiştir. Kararın temyiz incelemesi sonucu onanması üzerine başvuru, Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur. Bu arada Anayasa Mahkemesi, başvuru da talebinin reddine gerekçe gösterilen kanundaki üreme yeteneğiyle ilgili ibareyi Anayasa'ya aykırı bularak iptal etmiştir. Başvurunun asliye hukuk mahkemesine açtığı yeni dava ise kabul edilmiş ve cinsiyet değişikliğine izin verilmiştir.

Başvurunun kadın üreme organlarına sahip olmasına rağmen erkek cinsiyet kimliğini benimsemiş olduğu uzmanlardan oluşan sağlık raporuyla belirlenmiş, hayatına erkek kimliğiyle devam etmesi gerektiği değerlendirilmiştir. Somut olayda cinsiyet değiştirme ameliyatından önce üreme yeteneğinden vazgeçmesini zorunlu kılan kısırlaştırma operasyonuna yönlendirilmesinin başvuru maddi bütünlüğüne müdahale oluşturduğu değerlendirilmektedir. Asliye hukuk mahkemesinin ret kararı aynı zamanda cinsiyet kimliği ve kişisel gelişim hakkı bakımından da müdahale teşkil etmektedir. Başvurunun cinsiyet değiştirme ameliyatından sonra her iki cinsiyete ait üreme yeteneğinden yoksun kalacağı sağlık raporunda ayrıca vurgulanmıştır. Buna karşılık ilk derece mahkemesi başvurucuya üreme yeteneği bulunduğu için izin vermemiştir. Üreme yeteneği bulunan transseksüel kişinin cinsiyet değiştirme ameliyatı olduğunda üreme yeteneğinden de sü-

§ 55 "... Üreme yeteneği bulunan transseksüel bireyler bakımından cinsiyet değiştirme ameliyatı sonrasında üreme yeteneğinden sürekli biçimde yoksun kalınacağı şüphesizken söz konusu ameliyat öncesinde üreme yeteneğinden vazgeçilmesini sağlayan tıbbi bir müdahaleye tabi tutulmasının gerekliliği derece mahkemelerinin gerekçelerinde ve gerekçeye dayanak olan düzenlemelerde ortaya konulamamıştır."

rekli biçimde yoksun kalacağı kuşkusuzdur. Anayasa Mahkemesinin başvurudan sonra verdiği kararlar ilgili kanundaki ibareyi iptal ettiği de dikkate alındığında başvurunun maddi ve manevi varlığının korunması hakkına yapılan müdahalenin demokratik bir toplumda gerekli olarak değerlendirilemeyeceği sonucuna ulaşılmıştır.

Bu bağlamda **Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan kişinin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı ihlal edilmiştir¹.**

1 Anılan başvuru özel hayata saygı hakkının güvencelerinden olan ve Anayasa'da özel olarak düzenlenen kişinin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı çerçevesinde incelenmiş ise de Anayasa Mahkemesi, cinsel kimliğe yönelik müdahalelerde artık öncelikle özel hayata saygı hakkı yönünden inceleme yapmaktadır. Özel hayata saygı hakkı temel olarak bireyin kişisel ve sosyal kimliğini de içermektedir. Kişinin kimliğini belirlemesi ve belirlediği kimliğin tanınmasını istemesi bu bağlamdadır. Bu menfaat kişinin cinsiyet seçimini de korumaktadır.

2. Cemal Duğan, B. No: 2014/19308, 15/2/2017

Özel hayat kavramı kişisel kimlikle ilgili olup kişinin cinsel tercihi de kimliğinin ayrılmaz bir parçasıdır. Sadece cinsel tercihe dayalı olarak maruz kalınabilecek bir uygulamanın kişinin kimliği, öz algılama, öz saygı ve sonuç olarak özel hayatında olumsuz etkileri olabileceği gözönünde bulundurulmalıdır.

Anahtar Kelimeler: cinsel kimlik, idari yaptırım, ayrımcılık yasağı, trafik güvenliği, somut bilgi ve bulgu sunulması

Kendisini travesti olarak tanımlayan ve sosyal çevresinde kadın ismi kullandığını beyan eden başvuru hakkında Bursa İl Emniyet Müdürlüğü polis memurları tarafından 12/3/2014 tarihinde saat 01.45'te düzenlenen tutanakta, başvurunun yaya olarak Yeni Yalova Yolu Beşyol Kavşağı civarında seyir hâlindeki araçları durdurmaya çalıştığı, araçların önüne geçerek trafiği tehlikeye düşürecek şekilde davranışlarda bulunduğu ifade edilmiştir. Tutanakta hangi amaçla orada bulunduğuyla ilişkin soruya otostop yaparak fuhuş amacıyla müşteri aradığı cevabını verdiği ve bunun üzerine konuyla ilgili gerekli işlemlerin yapılması için başvurunun Ahlak Büro Amirliğine götürüldüğü belirtilmiştir. Başvurucuya taşıt yolu üzerinde trafiği tehlikeye düşürecek davranışlarda bulunduğu gerekçesiyle 80 TL para cezası verilmiştir. Başvurucu, idari para cezasının kendisinin travesti kimliğinin baskılanması amacıyla verildiğini ileri sürerek cezaya itiraz etmiştir. Mahkeme, trafik denetimi sırasında başvurunun seyir hâlindeki araçları durdurmaya çalışarak araçların önüne geçip trafiği tehlikeye düşürdüğünün tespit edildiğini belirterek itirazı reddetmiştir.

Başvuru, özel hayata saygı hakkıyla bağlantılı olarak ayrımcılık yasağı kapsamında ele alınmıştır. Söz konusu idari para cezası, başvurunun trafiği tehlikeye düşüren davranışları tespit edilerek ve evrakta somut ve ayrıntılı gerekçeye yer verilmek suretiyle tesis edilmiştir. Ayrıca başvurucuya bu davranışı karşılığında 13/10/1983 tarihli ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nda belirtilen cezadan daha ağır bir yaptırım uygulanmadığı, başvurucuya uygulanan trafik para cezasının başvurunun trafiği tehlikeye düşüren davranışları nedeniyle ilgili Kanun'a uygun olarak verilmiş olduğu tespit edilmiştir. Yine trafik kurallarının tüm bireyler yönünden bağlayıcı olduğu açıktır. Başvurucuya travesti kimliği nedeniyle ayrımcı muamele yapıldığını ortaya koyabilecek herhangi bir somut bilgi ve bulgu da bulunmamaktadır. Dolayısıyla sadece cinsel yönelimi dikkate alınarak başvuru hakkında işlem tesis edildiğini söylemek mümkün değildir.

Buna göre özel hayata saygı hakkıyla bağlantılı olarak ayrımcılık yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddia açıkça dayanaktan yoksundur.

§ 47 "... Trafik kuralları herkes yönünden bağlayıcı olup cinsel tercihleri veya taşıt yolu üzerinde bulunma amaçları ne olursa olsun kişilerin trafiği tehlikeye düşürmeleri durumunda haklarında 2918 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanması çok doğaldır. ..."

3. Mustafa Vural, B. No: 2015/18609, 11/9/2019

Bireyin cinsel kimliği, onun yaşamıyla özdeşleştiğinden kişiliğinin ayrılmaz bir unsurudur ve özel hayata saygı hakkının koruması altındadır.

Anahtar Kelimeler: cinsel yönelim, cinsel kimlik, özel hayat, etkili yargısal sistem kurma yükümlülüğü, pozitif yükümlülük

Eş cinsel olduğunu belirten başvuru 27/10/2014 tarihinde Küçükçekmece Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunmuş ve kendisine ilgi duyduğunu ileri sürdüğü bir şahıs hakkında birtakım iddialarda bulunmuştur. Başvurucu; özel hayatına dair birtakım bilgileri öğrenen şüpheli tarafından takip edildiğini, özellikle cinsel kimliğine ilişkin bilgileri başkalarına yaymakla ve ifşa etmekle tehdit edildiğini iddia etmiştir. Başvurucu; şüphelinin isminin baş harflerini vücuduna dövme yapacak derecede kendisine takıntılı hâle geldiğini, cinsel kimliğini ifşa etmek ve fotoğraflarını yayımlamak konusunda tehditlerini sürdürdüğünü belirterek şüphelinin cezalandırılmasını talep etmiştir. Başsavcılık tarafından 21/1/2015 tarihinde müşteki sıfatıyla başvurunun ifadesi alınmış ve şikâyeti ile delilleri konusunda kendisinden bilgi talep edilmiştir. 26/8/2015 tarihinde ise kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmiştir. Kararda; şüphelinin üzerine atfedilen suçları işlemediğine yönelik savunmasının hem başvuruca hem de şüpheliyi tanıyan tanık tarafından doğrulandığı, dolayısıyla kamu davası açmaya yeterli somut delilin bulunmadığı belirtilmiştir.

Anayasa'nın 20. maddesinin yanı sıra 5. ve 12. maddeleri, temel hak ve hürriyetlerin korunması konusunda devlete birtakım pozitif yükümlülükler yüklemektedir. Anayasa'nın 20. maddesinin birinci fıkrasında güvence altına alınan hak kapsamında devletin -pozitif bir yükümlülük olarak- yetki alanında bulunan tüm bireylerin özel hayata saygı haklarını gerek kamusal makamların gerek diğer bireylerin gerekse kişinin kendisinin eylemlerinden kaynaklanabilecek risklere karşı koruma yükümlülüğü bulunmaktadır. Bu anlamda öncelikle devlet, uyuşmazlıkların çözümüne ilişkin etkili yargısal sistem kurma yükümlülüğünü yerine getirmelidir. Mevcut başvuru özelinde, olayın meydana gelme şekli ile ağırlığı gözönüne alındığında devletin etkili yargısal sistem kurma yükümlülüğünün etkili bir ceza soruşturması yapılmasını gerekli kılmaktadır. Somut olayda başvurunun şikâyeti üzerine Başsavcılık tarafından soruşturmaya derhâl başlanmış, soruşturmanın açıklığını temin edecek ve meşru menfaatlerini koruyabilecek bir şekilde soruşturma sürecine başvuruca dâhil edilmiştir. Ayrıca başvurunun, şüphelinin ve tanığın ifadesine başvurulmuştur. Başvurucu tarafından gerçeklerin ortaya konulması talebiyle ileri sürülen iddialar konusunda kamusal makamlarca gerekli adımlar atılmış, ulaşılan sonuç ilgili ve yeterli gerekçelerle

§ 31 "... Bireyin cinsel kimliği de onun yaşamıyla özdeşleştiğinden kişiliğinin ayrılmaz bir unsurudur. Dolayısıyla cinsel kimliğe karşı her türlü saldırı karşısında korunmayı talep etme hakkı da özel hayata saygı hakkının bir güvencesini oluşturmaktadır."

açıklanmış ve soruşturmanın etkili bir şekilde yapılmadığı tespitinde bulunmayı gerektiren bir neden tespit edilememiştir. Ayrıca hukuki tazmin yoluna gidilmesine de engel bir durum bulunmamaktadır.

Bu nedenlerle özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia açıkça dayanaktan yoksundur.

G. MAHREMİYETİN KORUNMASI

1. *Birsen Berrak Tüzünataç, B. No: 2014/20364, 5/10/2017*

Kamuoyunca tanınan kişinin kamunun kullanımına açık bir alandan ve herkes tarafından görülebilen bir yerden çekilen görüntülerinin yayımlanması kabul edilebilir bir rahatsızlık olarak nitelendirilmekle birlikte özel hayata saygı hakkını ihlal etmez.

Anahtar Kelimeler: görüntü kaydı, mahremiyet, özel hayat, basın hürriyeti, adil denge

Başvurucu, kamuoyunca tanınan bir sinema ve televizyon oyuncusudur. Başvurucunun altı katlı bir apartmanın en üst katında yer alan evinin balkonunda çekilmiş görüntüleri ulusal bir kanalın magazin programında yayımlanmıştır. Gizli şekilde çekildiği anlaşılan görüntülerde başvurucunun kendisi gibi ünlü oyuncu ile yakınlaştığı görülmektedir. Düşük bir kottan çekilmiş olması nedeniyle görüntülerde başvurucunun terasının veya evinin içi görünmemekte, sadece terasının bir köşesinin duvarı ve üzerindeki gökyüzü boşluğu görülebilmektedir. Başvurucu, evinin balkonundan yakınlaştırma yöntemi uygulanmak suretiyle çekilen mahrem görüntü ve fotoğraflarının yayımlanması nedeniyle şeref ve itibarının zedelendiğini ve özel hayatının gizliliğinin ihlal edildiğini belirterek yayıncı televizyon kanalına karşı manevi tazminat davası açmıştır. Mahkeme; görüntünün başvurucunun evine gizlice girilerek değil kamuya açık olan sokaktan çekildiği, ünlü bir oyuncu olan başvurucunun yaşam tarzı ve şöhreti nedeniyle magazin basınının ilgisini çektiği, görüntünün magazin ile ilgili olması nedeniyle konu ile ifade arasında düşünsel bağlantının bulunduğu gerekçesiyle davanın reddine karar vermiştir.

Mahremiyetin korunması ve mahrem alana ilişkin hususların alenileşmesinin önlenmesi sorumluluğu öncelikle bireyin kendisine aittir. Başvurucunun kendi rızasıyla balkonun dışarıdan görülebilen alanında, balkonu çevreleyen korkulukların dışına taşarak açık alandan herkesçe elde edilebilirliğine imkân verecek şekilde görüntü verdiği dikkate alındığında mahreminin korunması hususunda yeteri kadar hassas davranmamıştır. Görüntülerin kayıt altına alınması kişilik hakları yönünden hassasiyet taşısa da bunların başvurucunun dışarıya kapalı konutuna girilmeksizin kamunun kullanımına açık bir alandan ve herkes tarafından görülebilen bir yerden çekilmiş olması ve görüntüsü çekilenlerin sanatçı kişiliği dikkate alındığında eylem basın özgürlüğünün sınırları içinde kalmaktadır. Bu yönde yargısal kararlar dolayısıyla özel hayata saygı hakkı ile basın hürriyeti arasındaki adil denge korunmuştur.

Buna göre başvurucunun Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkı ihlal edilmemiştir.

§ 56 "Bir kimseye ait görüntülerin üçüncü kişilere kapalı olan bir alana gizlice girilerek veya normal şartlarda üçüncü kişilerce görülmesi mümkün olmadığı hâlde gösterilen özel bir çaba ve uygulanan özel bir teknik sayesinde görülebilir hâle gelen açık alanlarda rıza dışı çekilmesi hâlinde basın özgürlüğünün sınırlarının aşıldığından ve özel hayata saygı hakkının zedelendiğinden söz edilebilir. ..."

2. Zafer Bozbey, B. No: 2014/6423, 21/9/2016

Çeşitli hukuk ve ceza davalarına konu olmuş bir olay hakkında yapılan ve ulusal basın-da yer alan haber eşliğinde fotoğrafların yayımlanması, fotoğrafların haber içeriğiyle doğrudan ilgili olması, haberin tamamlayıcı bir parçası olması ve kamusal bir tartış-maya katkı sunması durumunda başvurunun mahremiyet hakkını ihlal etmeyebilir.

Anahtar Kelimeler: fotoğrafın yayımlanması, mahremiyet, özel hayat, basın hürri-yeti, adil denge

Ulusal bir gazetenin manşetinden verilen “Çapkınlığın Suyu Çıktı” başlıklı haberde özet-le “Ankara’da üç ayrı evde biri nikahlı, üç kadınla birlikte yaşayan başvurunun foyasını, karısının sipariş ettiği damacana suyun sevgilisinin evine götürülmesi ortaya çıkardı.” şek-linde ifadelere yer verilmiştir. Haberle birlikte başvurunun bir kadınla samimi ola-rak çekilmiş fotoğrafına yer verilmiştir. Fotoğraftaki kadının yüzü buzlama yöntemiyle tamamen gizlenirken başvurunun yüzü sansürlü olarak verilmiş ve altına da adı ve soyadı yazılmıştır. Başvurucu, haber nedeniyle çevresinde ve kamuoyunda küçük düşürüldüğü ve kişilik haklarına tecavüz edildiği iddiasıyla haberi yapan yayın kuru-luşu aleyhine manevi tazminat davası açmıştır. Mahkeme, yargıya intikal etmiş dosya içerikleri ve bu dosyalarda yer alan olaylardan oluşan habere duyulan toplumsal ilginin bulunduğu, haberin güncel olduğu, konu ile ifade arasında düşünsel bağlılık kuralla-rıyla sınırlı olarak verildiği ve sınırlara uygun olduğu gerekçeleriyle davanın reddine karar vermiştir. Karar, kanun yolu incelemesinden geçerek kesinleşmiştir.

Başvurunun kamuoyunda tanınmış bir kişi olmaması nedeniyle daha geniş bir koru-madan yararlanmaktadır ve çatışan haklar arasındaki dengelemede bu durumun gö-zönünde bulundurulması gerekir. Öte yandan dava sürecine konu olan fotoğrafın ya-yımlanması ilgili haber ya da makalede geçen tartışmaya destekleyici ve güçlendirici katkı sağladığından ifade hürriyetinin bir parçası olarak kabul edilmelidir. Olayda baş-vurunun kendi eylemlerinden kaynaklanan ve daha sonra çeşitli hukuk ve ceza da-valarına da konu olmuş bir olayın haber yapılması söz konusudur ve habere eşlik eden

§ 56 “... fotoğrafların yayımlanma şart-larının, söz konusu haberde yer alan olay-ların geçtiği dönemde ülkede meydana gelen olaylar ışığında değerlendirilmesi gerekir. Aynı zamanda hedef alınan kişi bakımından müdahalenin, başka bir ifa-deyle haber ya da fotoğrafın yayımlan-masının etkilerinin niteliğini ya da ağır-lığını gözönünde bulundurmak gerekir.”

fotoğraflar haber içeriğiyle doğrudan ilgilidir. Bu anlamda kamusal bir tartış-maya katkı sunmaktadır. Başvurunun ismine ve görüntüsüne yer verilmesine ulusal mevzuat açısından da bir engel bulunmamaktadır. Bu durumda başvu-rucunun bireysel menfaati ile kamunun menfaati adil şekilde dengelenmiştir.

Dolayısıyla başvurunun maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı ihlal edilmemiştir¹.

1 Anılan başvuru özel hayata saygı hakkının güvencelerinden olan ve Anayasa’da özel olarak düzenlenen kişinin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı çerçevesinde incelenmiştir.

3. *Nurcan Belin, B. No: 2014/14187, 10/1/2018*

Kamu görevlilerinin haklarında düzenlenen mesleki sicil raporlarının tutulması ve saklanması sırasında gizliliğe riayet edilmeli, bu verilere ilgisiz kişilerin erişiminin engellenmelidir.

Anahtar Kelimeler: mesleki sicil notları, gizli bilgi, mahremiyet, özel hayat, pozitif yükümlülükler

Bir kamu kurumunda memur olarak görev yapan başvuru 2003 yılından 2010 yılına kadar olan döneme ait hakkında düzenlenmiş bulunan sicil raporlarının tarafına bildirilmesini talep etmiştir. Kurum, görevde olan personelin sicil bilgilerinin açıklanamayacağı gerekçesiyle talebi reddetmiştir. Başvuru, ret işlemine Bilgi Edinme Değerlendirme Kuruluna (Kurul) itiraz etmiştir. İtiraz, kabul edilmiş ve sicil raporlarının *gizli ve kişiye özel* yazıyla başvuru kişinin erişimine sunulmasına karar verilmiştir. Kurul kararı doğrultusunda *gizli* kaşesi vurulan yazı, farklı pozisyonlarda bulunan yöneticiler vasıtasıyla başvuru kişinin amirine iletilmiştir ve anılan kişi tarafından sicil raporlarının bulunduğu söz konusu yazı kapalı zarf içinde olmadan başvuruya tebliğ edilmiştir. Başvuru, gizli kalması gereken bilgilerinin yetkisiz kişilerce görülmek suretiyle kişilik haklarının saldırıya uğradığını ileri sürerek tazminat davası açmıştır. Mahkeme, gizli ibareli evrakın ilgili Yönerge gereği görmesi gereken kişiler dışında başka bir kişi tarafından görülmediği gerekçesiyle davanın reddine karar vermiştir.

Başvuru kişinin gizli bilgilerinin kamuya açık hâle getirilmemesi yeterli değildir, bu tür bilgilerin aynı zamanda kurum içinde de mümkün olduğunca gizli tutulması gerekir. Somut olayda başvuru ile aynı birimde görev yapsa da gizli evrakın ilgili olmayan personel tarafından öğrenilmesini gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Ayrıca söz konusu belgenin gizlilik kuralları içinde başvuruya teslim edilebilmesi mümkündür. Yine Kurul kararında belirtildiği gibi gizli belge kişiye özel niteliktedir ve yalnızca ilgili kişinin tasarruf hakkına konu olabilir. Söz konusu sicil raporlarının kapalı bir zarf içinde başvuruya tebliğ edilmesi gerekir. Ancak somut başvuruda bunun aksine hareket edildiği, gizli yazının kişiye özel olarak gönderilmediği ve kapalı zarf içinde tebliğ edilmediği açıktır. Dolayısıyla başvuru kişinin mesleki faaliyetlerine ilişkin önemli bilgileri içeren sicil raporlarının başkalarına öğrenilebilmesinin mümkün kılınmıştır. Bu nedenle devletin özel hayata saygı hakkı kapsamındaki pozitif yükümlülükleri yerine getirilmemiştir.

Neticede başvuru kişinin Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkı ihlal edilmiştir.

§ 46 "Devletin özel hayatın gizliliğinin korunması bağlamında kişisel verilerin yetkisiz kişiler tarafından elde edilmesi veya kullanılmasını önleme ve ayrıca bu verilerin ifşa edilmesini engelleme yükümlülükleri bulunmaktadır. Kamu makamlarınca belirtilen koruma yükümlülüğüne uyulmaması sonucu kişisel verilerin ilgisiz kişilerce öğrenilmesi bireyin özel hayatına saygı hakkının ihlaline yol açar."

4. **Ercan Kanar, B. No: 2013/533, 9/1/2014**

Doğruluğu sorgulanamamış ve denetime tabi tutulmamış istihbari nitelikteki bilgilerin dava dosyasına konulmak suretiyle alenileştirilmesi özel hayata saygı hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: istihbari bilgiler, yargılama, alenileştirme, mahremiyet, özel hayat

İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca (Başsavcılık) yürütülen bir soruşturma dosyasına İstanbul Emniyet Müdürlüğü tarafından “Çok Gizli” ve “İstihbari Nitelikte Olan Bu Bilgiler Hukuki Bir Delil Olarak Kullanılamaz” ibarelerinin bulunduğu bir istihbarat raporu sunulmuştur. Raporun bir kısmında avukat olan başvurunun da aralarında olduğu bazı kişilerle ilgili olarak değerlendirmeler de yer almıştır. Sonraki süreçte başvuru dışında kalan kimi şüpheliler hakkında kamu davası açılmıştır. Başvurucu, sanık müdafii olarak katıldığı kovuşturma sürecinde yargılamayı yürüten mahkemeden Millî İstihbarat Teşkilatı tarafından hazırlanan söz konusu raporun dava dosyasından çıkarılmasını talep etmiştir. İlgili mahkeme bu talebin reddine karar vermiştir. Bunun üzerine başvurunun da aralarında olduğu bazı sanıklar tarafından görevi kötüye kullanma, hakaret, iftira, özel hayatın gizliliğini ihlal suçlarının işlendiği ileri sürülerek istihbarat raporunu hazırlayanlar hakkında suç duyurusunda bulunulmuştur. Başsavcılık soruşturma izni verilmediği gerekçesiyle inceleme yapılmasına yer olmadığına kesin olarak karar vermiştir.

Duruşmaların kural olarak kamuya açık yürütüldüğü açıktır. İstihbarat raporunda başvuru hakkında yer alan değerlendirmeler, başvurunun kişiliğiyle ilgili bir kanaat oluşmasına neden olabilecek niteliktedir. Bu kanaatin oluşmasına neden olabilecek değerlendirme, raporun dava dosyasında bulundurulmasıyla alenileştirilmiştir. Başvurucu hakkında mesleğiyle bağlantılı ve olumsuz olarak nitelendirilebilecek bu değerlendirmenin hukuki kesinlik taşımamasına ve başvuru hakkında bir isnada dayanak teşkil etmemesine rağmen dava dosyasına konulmak suretiyle alenileştirilmesiyle başvurunun özel hayatına yönelik ağır bir müdahale gerçekleştirilmiştir. Demokratik bir toplumda, doğruluğu hiçbir şekilde sorgulanamamış ve denetime tabi tutulmamış istihbari nitelikteki bilgilerin dava dosyasına konulması suretiyle alenileştirilmesi kabul edilemez. Hakkında kamu davası açılmayan başvurucuya ilişkin bilgilerin dava dosyasına konulmasının demokratik toplumda gerekli kabul edilemeyeceği gibi ölçülü olduğu da söylenemez.

§ 54 “Başvurucunun icra ettiği avukatlık mesleğiyle ilgili ve mesleği nedeniyle oluşan ilişkileri hakkında olumlu veya olumsuz çağrışım yapacak değerlendirmelerin özel yaşamla ilgili olduğunun kabulü gerekir. Bu nedenle şikâyet konusu menfaatin, özel hayata saygı hakkı kapsamı içinde olduğunda tereddüt bulunmamaktadır.”

Dolayısıyla başvuru hakkında olumsuz sayılabilecek bir değerlendirme içeren raporun kamuya duyurulması sonucunu doğuran uygulama nedeniyle **Anayasa’nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkı ihlal edilmiştir.**

5. Murat Durmaz, B. No: 2013/5956, 15/4/2014

Devletin, özel hayata saygı hakkına yönelik gerçekleştirilen müdahalelere karşı etkili mekanizmalar kurma çerçevesindeki pozitif yükümlülüğü, tüm müdahale türleri açısından mutlaka cezai soruşturma ve kovuşturma yapılmasını gerekli kılmaz. Üçüncü kişilerin haksız müdahalelerine karşı bireyin korunması hukuk muhakemesi yoluyla da mümkündür.

Anahtar Kelimeler: kişisel fotoğraflar, iş sözleşmesinin feshi, mahremiyet, özel hayat, suç duyurusu

Başvurucu, işyerinden ayrılmasının ardından kullanımına tahsis edilmiş olan dizüstü bilgisayara, şahsi ajandalarına ve kartvizitlerine işverence el konulduğunu, anılan eşyaların içindeki fotoğraflara ve bilgilere ulaşıldığını, şifresi kırılmak suretiyle e-posta adresine ulaşıldığını ileri sürerek İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığına (Başsavcılık) suç duyurusunda bulunmuştur. Soruşturma neticesinde Başsavcılık tarafından işlendiği ileri sürülen suçların yasal unsurlarının oluşmadığı belirtilerek kovuşturmayaya yer olmadığına karar verilmiştir.

Devletin özel hayata saygı hakkına karşı etkili mekanizmalar kurma çerçevesindeki pozitif yükümlülüğü, tüm müdahale türleri açısından mutlaka cezai soruşturma ve kovuşturma yapılmasını gerekli kılmaz. Üçüncü kişilerin haksız müdahalelerine karşı bireyin korunması hukuk muhakemesi yoluyla da mümkündür. Hukuka veya sözleşmeye aykırı bir fiil nedeniyle başkasına verilmiş olan zararın tazmin edilmesi yükümlülüğünü ifade eden hukuki sorumluluk, ceza hukuku alanında suç diye adlandırılan insan davranışına göre daha geniş bir hukuka aykırı davranış grubunu kapsamaktadır. Bir eylemin haksız fiil teşkil edebilmesi için ilgili kanunda açıkça tanımlanması gerekmemektedir. Ayrıca kasten veya taksirle başkalarına verilen zararın hukuki sorumluluk kapsamında giderim imkânı daha fazla olmakta, hukuki sorumluluk alanında objektif sorumluluk esası da etkin şekilde uygulanmakta ve hukuki sorumluluk alanında aynı maddi vakıalar çerçevesinde daha düşük bir ispat standardı kullanılarak kişisel sorumluluk söz konusu olabilmektedir. Yine hukuki sorumluluk alanındaki tazmin yükümlülüğünün asıl gayesi zarar görenin zararının telafi edilmesidir. Tüm bu hususlar dikkate alındığında somut olayın koşullarında hukuki tazmin yolu daha yüksek başarı şansı sunabilecek, kullanılabilir ve etkili bir başvuru yoludur.

Dolayısıyla başvuru tarafından somut başvuru açısından daha etkili bir giderim yolu olan hukuk davası açma yoluna gidilmediğinden Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmek için tüm başvuru yollarının tüketilmesi koşulu yerine getirilmemiştir.

Bu nedenlerle **özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez niteliktedir.**

§ 30 "... başvuru yollarını tüketme kuralı ne kesin ne şekli olarak uygulanabilir bir kural olup, bu kurala riayetin denetlenmesinde münferit başvurunun koşullarının dikkate alınması esastır. Bu anlamda, yalnızca hukuk sisteminde bir takım başvuru yollarının varlığının değil, aynı zamanda bunların uygulama şartları ile başvuru sahibinin kişisel koşullarının gerçekçi bir biçimde ele alınması gerekmektedir. ..."

Ğ. ETKİLİ SORUŞTURMA

1. Mehmet Arif Kılınç, B. No: 2013/1656, 16/7/2014

Anayasa'nın 20. maddesi, Anayasa'nın 5. maddesindeki genel yükümlülükle birlikte değerlendirildiğinde; özel hayata saygı hakkına ilişkin pozitif yükümlülükler -durumun gerektirdiği hâllerde- bireyin özel hayat unsurlarının korunması konusunda etkili soruşturma yükümlülüğünü de kapsayabilir.

Anahtar Kelimeler: görüntü kaydı, şantaj, suç duyurusu, etkili soruşturma, özel hayat

Başvurucu, üçüncü bir kişi tarafından özel hayatına ilişkin görüntülerinin kayda alındığını ve bu görüntüleri içeren CD'nin iki şüpheli tarafından ele geçirilerek kendisine şantaj yapıldığını ileri sürerek özel hayatın gizliliğini ihlal ve şantaj suçlarından Malatya Cumhuriyet Başsavcılığına (Başsavcılık) suç duyurusunda bulunmuştur. Başsavcılık tarafından kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilmiş ve yapılan itiraz reddedilmiştir.

Devletin kişilerin özel hayata saygı hakkına yönelik müdahalelere karşı etkili mekanizmalar kurma çerçevesindeki pozitif yükümlülüğü bulunmaktadır. Ancak bu yükümlülük mutlaka cezai bir soruşturma ve kovuşturma yapılmasını gerektirmez. Üçüncü kişilerin haksız müdahalelerine karşı kişilerin özel hayatlarının korunması iddiaya konu olan müdahale ve korunan hukuki yarara bağlı olarak hukuk muhakemesi yoluyla da mümkündür. Bu hususta her olayın kendine özgü koşullarına göre ayrıca bir değerlendirme yapılmalıdır. Somut olayın koşullarında kişinin özel hayat unsurları üzerinde önemli etkiler doğuran ve suç teşkil eden eylem biçimleri açısından etkili bir ceza soruşturmasının gerekli olduğunun kabulü gerekir. Buradaki yükümlülük bir sonuç yükümlülüğü olmayıp uygun araçların kullanılması yükümlülüğüdür. Bu tespitten sonra yeterli usule ilişkin güvenceleri sunan etkili bir ceza soruşturmasının yürütülüp yürütülmediği, ceza soruşturmanın derhal başlatılıp başlatılmadığı, bağımsız bir biçimde ve kamu denetimine tabi olarak özenle ve süratle sürecin işletilip işletilmediği irdelenmelidir. Somut olayda başvurucunun şikâyeti üzerine aynı gün soruşturma işlemlerine başlanmış ve soruşturma makul sürede tamamlanmıştır. Bu süreçte başvurucunun iddialarında geçen şüphelilerin ve tanıkların ifadeleri alınmış ve iddialara ilişkin araştırmalar yapılmıştır. Dolayısıyla başvurucu tarafından ileri sürülen hususlar, soruşturma makamlarınca tetkik edilmiştir. Ayrıca anılan süreçte başvurucu soruşturma evrakına erişmesi ve sürece katılması hususunda herhangi bir kısıtlamaya tabi tutulmamıştır.

Ş 28 "... ceza soruşturmalarının amacı, özel hayatın gizliliğini koruyan mevzuat hükümlerinin etkili bir şekilde tatbiki ile sorumluların tespiti ve etkili müeyyidelerin uygulanmasını sağlamaktır. Bu bir sonuç yükümlülüğü olmayıp, uygun araçların kullanılması yükümlülüğüdür. ..."

herhangi bir kısıtlamaya tabi tutulmamıştır. Neticede soruşturma etkili şekilde tamamlanmış ve kamu makamlarınca pozitif yükümlülüğün gerektirdiği şartların gerisinde kalınmamıştır.

Buna göre özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia açıkça dayanaktan yoksundur.

2. Ahmet Temiz, B. No: 2013/6209, 29/6/2016

Başvurucunun özel hayata saygı hakkına yönelen müdahale ile ilgili olarak etkili bir soruşturma yapılmaması ve olayın aydınlatılmaması özel hayata saygı hakkının ihlaline yol açar.

Anahtar Kelimeler: konuşmaların kaydedilmesi, dinleme cihazı, suç duyurusu, etkili soruşturma, özel hayat

Başvurucunun da tutuklu olarak bulunduğu ceza infaz kurumunda mahpuslar tarafından 15/3/2013 tarihinde açık görüş salonundaki masaların altına yerleştirilmiş şekilde ortam dinleme cihazları bulunmuş ve cihazlar yetkililere teslim edilmiştir. Mahpusların ve ceza infaz kurumu nöbetçi ikinci müdürünün imzasıyla tutulan tutanakta açık görüş salonunda toplam dört adet ortam dinleme cihazı bulunduğu ve kurum fotoğrafçısı tarafından cihazların fotoğrafının çekildiği belirtilmiştir. Başvurucunun da aralarında olduğu birçok mahkûm tarafından görüş salonuna ceza infaz kurumu idaresi tarafından dinleme cihazı yerleştirildiği, bu suretle konuşmaların kayıt altına alındığı ve özel hayatın gizliliğinin ihlal edildiği iddiasıyla suç duyurusunda bulunulmuştur. Başsavcılık; konu ile ilgili olarak Ankara (TMK 10. madde ile görevli) 1. No.lu Hâkimliğinin kararının bulunduğu, iddia edilen dinlemenin bazı mahpuslar hakkında verilen mahkeme kararına dayandığı, kurum görevlilerinin suç işleme durumlarının bulunmadığı gerekçesiyle kamu adına kovuşturma yapılmasına yer olmadığına karar vermiştir.

Başvurucu dışındaki kimi mahpuslarla ilgili olacak şekilde dinleme kararı verildiği ancak başvurucu hakkında bu yönde verilmiş bir mahkeme kararı olmadığı dikkate alındığında görüşmelerin kayda alındığına ilişkin iddia temelinde yapılan başvuruda, başvurucunun özel hayata saygı hakkına kamu makamlarınca müdahalede bulunulduğu açıktır. Başsavcılık tarafından önceki karara atıfla teknik takibin hâkim kararına dayandığı gerekçesine yer verilmekle birlikte söz konusu teknik takibe ilişkin kararda başvurucunun ismi bulunmamaktadır. 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 140. maddesi uyarınca hakkında teknik araçlarla izleme tedbiri uygulanacak şüpheli veya sanığın kimliğinin hâkim kararında açık olarak belirtilmesi zorunludur ve söz konusu tedbir sadece kararda kimliği belirtilen kişiler yönünden geçerlidir. Başsavcılıkça bu husus dikkate alınmamış ve başvurucu hakkında teknik araçlarla izleme yapılıp yapılmadığı, başvurucunun açık görüş alanında dinleme cihazlarının aktif olduğu tarihlerde ziyaretçileriyle görüşüp görüşme-

§ 84 "... temel değerlerin ve özel yaşamın esaslı yönlerinin tehlikeye girdiği ağır eylem biçimlerinin söz konusu olması durumunda Anayasa'nın 20. maddesi kapsamındaki pozitif yükümlülüğünün gereği olarak devletin belirtilen eylemleri etkili bir şekilde cezalandıran hükümleri ihdas etme, bunları etkili soruşturma ve kovuşturma suretiyle uygulamaya geçirme yükümlülüğü bulunduğunun kabulü gerekir. ..."

diği hususlarında bir araştırma yapılmamıştır. Yine başvurucunun görüşme yapma ihtimaline ilişkin olarak görüşmelerin kamu makamları tarafından kayda alınıp alınmadığı, başvuru hakkında bu şekilde kayıt tutulmuş ise bu işlemin usulüne göre verilmiş hâkim kararına dayanıp dayanmadığı ve bu kayıtların akıbetinin ne olduğu hususları hakkında inceleme ve değerlendirme yapılmamıştır. Tüm bu nedenlerle etkili bir soruşturma yürütülmemiştir.

Buna göre **Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkı ihlal edilmiştir.**

3. Erol Kumcu, B. No: 2015/18988, 9/5/2019

Soruşturmalar ya da yargılamalar neticesinde yargısal makamlarca ulaşılan tüm sonuçlar, temel hakların içerdiği güvenceleri koruyacak şekilde ilgili ve yeterli gerekçelerle açıklanmalıdır.

Anahtar Kelimeler: suç duyurusu, ceza soruşturması, ilgili ve yeterli gerekçe, özel hayat, pozitif yükümlülük

Emniyet mensubu olarak görev yapan başvuru; bazı haber sitelerinde bir başkomiser tarafından tutulduğu ileri sürülen bir ajandadan bahsedildiğini, söz konusu ajandanın içeriğinde kendisi hakkında birtakım notlar tutulduğunu, tüm bu sürecin hukuka aykırı olduğunu ileri sürerek gerçeklerin ortaya çıkarılması ve failerin bulunarak cezalandırılması talebiyle suç duyurusunda bulunmuştur. Başsavcılık; haber içeriklerinde kullanılan görselleri, yazı ve imza incelemesinde kullanılmak üzere ilgili yerlerden talep etmiş ve ilgili başka bir adli soruşturma ile şüpheli hakkında açılan idari soruşturma kapsamında elde edilen delilleri dosyaya eklemiştir. Ayrıca başvuru ve şüphelinin ifadeleri alınmıştır. Neticede Başsavcılık suç teşkil eden bir eylemin bulunmadığı gerekçesiyle kovuşturmayaya yer olmadığına karar vermiştir.

Yargısal sistem kurma yükümlülüğünün ceza soruşturması/yargılaması yapılmasını gerekli kılması, failer hakkında mutlaka ceza davası açılmasını ya da onların cezalandırılmasını zorunlu hâle getirmez. Ayrıca bu yükümlülük başvuru ve üçüncü tarafları bir suç nedeniyle yargılatma ya da cezalandırılmalarını talep etme hakkı da vermemektedir. Somut olaya konu ceza soruşturmasında başvuru ifadesi alınmış ve şikâyetleri dinlenmiştir. Ayrıca şüphelinin de ifadesine başvurulmuş ve ilgili deliller toplanmıştır. Ajandanın kim tarafından tutulduğuna, başka birine verilip verilmediğine ilişkin incelemeler yapılmıştır. Takipsizlik kararında, söz konusu haberlerin içeriğindeki görsellerde yer alan ve başvuru isminin de bulunduğu notların kim tarafından tutulduğu ve nasıl elde edildiği konusunda açıklamada bulunulmuştur. Ayrıca notların niteliğine, hangi amaçla tutulduğuna ve notları tuttuğunu ikrar eden şüphelinin görevi dikkate alınarak bu tür bir eylemin suç oluşturup oluşturmadığı konusunda değerlendirmeler yapılmıştır. Dolayısıyla ceza soruşturması süreci bir bütün olarak değerlendirildiğinde, başvuru tarafından ileri sürülen gerçeklerin ve sorumluların belirlenmesi talebi yerine getirilmiş; ulaşılan sonuç ilgili ve yeterli gerekçelerle açıklanmıştır. Neticede soruşturmanın etkili bir şekilde yapılmadığı tespitinde bulunmayı gerektiren bir neden bulunmamaktadır.

Buna göre özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia açıkça dayanaktan yoksundur.

§ 36 "... kişilerin cezai sorumluluğuna ilişkin hukuki sorunların incelenmesi, ceza soruşturması/kovuşturması sürecinin mahkûmiyet kararı ile sonuçlanması ve bu hâlde takdir edilecek cezanın miktar ve mahiyetinin belirlenmesi Anayasa Mahkemesinin görev alanı içinde olmayıp bu husus esasen derece mahkemelelerinin takdirindedir..."

H. ÖZEL HAYATA SAYGI HAKKINA İLİŞKİN BAZI ÖZEL MESELELER

1. S.K.(B.), B. No: 2014/18275, 4/7/2018

Fuhuş kavramı, özel hayata saygı hakkı kapsamında korunması gereken bir unsur görülmemektedir.

Anahtar Kelimeler: fuhuş kavramı, mesleki faaliyet, özel hayata saygı hakkı, konu bakımından yetki, kabul edilebilirlik

Başvurucu, fuhuş yaparak geçimini sağladığını belirterek bir genelevde çalışmak amacıyla Genel Kadın ve Genelevlerin Tabi Olacakları Hükümler ve Fuhuş Yüzünden Bulaşan Zührevi Hastalıklarla Mücadele Komisyonuna (Komisyon) başvuruda bulunmuştur. İlgili Komisyon genelevin fiziki koşullarının can ve mal güvenliğinin sağlanmasına imkân vermemesi gerekçesiyle başvurusunun talebini reddetmiştir. Başvurucunun idare mahkemesinde açtığı iptal davası Komisyonun verdiği kararın hukuka uygun olduğu gerekçeyle reddedilmiştir. Karar, kanun yolu incelemesinden geçerek kesinleşmiştir.

Özel hayat kavramı birçok unsuru içermekle birlikte yetişkin bireylerin her türlü cinsel eylem ve davranışlarının özel hayata saygı hakkının kapsamında korunduğu söylenemez. Fuhuş, sadece davranışta bulunan kişileri değil toplumdaki diğer bireyleri sağlık, ahlak ve kişi hakları gibi birçok yönden derinden etkilemektedir. Fuhşun bir eğitim veya yetenek unsuruna bağlanması suretiyle meslek sayılması insan haysiyetiyle bağdaşmaz niteliktedir. Fuhşun mesleki faaliyet çerçevesinde değerlendirilmesi insan bedeninin (özellikle kadın bedeninin) ekonomik pazar hâline getirilmesine yol açacaktır ki bu durum insan hakları açısından gerileme niteliğindedir. Öte yandan Türkiye’de olduğu gibi bazı ülkelerde fuhşun yasaklanmayıp düzenlenmesi yoluyla kontrol altına alınmasının zorunlu sonucu olarak ortaya çıkan fuhuştan elde edilen gelirin vergilendirilmesi veya profesyonel olarak fuhuş yapan kişilerin sosyal güvenlik kayıtlarının bulunması, fuhşun mesleki faaliyet olarak sınıflandırılması için yeterli kıstas kabul edilemez. Fuhşu talep edenlerin eylemlerinin mahremiyet hakkı kapsamında korunan cinsel yaşam sınırları içinde kalabileceği düşünülse de para kazanma aracı olarak kullanan bireyler bakımından ekonomik faaliyet kavramı içinde kalması nedeniyle durum farklılaşmaktadır. Başvurucunun fuhuş meslek edindiğini ileri sürerek bu alana yönelik cinsel davranışlarının, mahremiyeti kapsamında kaldığına yönelik bir iddiası da bulunmamaktadır. Dolayısıyla fuhuş özel hayata saygı hakkı kapsamında korunması gereken bir unsur değildir.

§ 55 “... fuhşun ekonomik gelir sağlayan faaliyetin ötesinde özel hayata saygı hakkı kapsamında korunmaya değer şekilde edinilen meziyetler doğrultusunda gerçekleşen meslek kavramının içinde sayılıp sayılmayacağı hususu gündeme gelmektedir. ...”

Buna göre özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez niteliktedir.

2. Murat Haliç, B. No: 2017/24356, 8/7/2020

Derece mahkemelerince verilen kararın başvurucuya uygun bir telafi şansı sunmaya elverişli olmaması ve zararların tazmini konusunda başvurucuya asgari güvenceleri içerecek şekilde etkili bir hukuk yolu sunulmaması etkili başvuru hakkı ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: kayıtların imha edilmemesi, alenileştirme, özel hayat, koruma tedbirleri nedeniyle tazminat davası, etkili başvuru hakkı

Hakkında başlatılan soruşturma sürecinde telefonu dinlenen ve görüşmeleri kayda alınan başvuruyla ilgili olarak Cumhuriyet savcılığınca (Başsavcılık) takipsizlik kararı verilmiştir. Başvurucu; telekomünikasyon yoluyla iletişimin denetlenmesine ilişkin koruma tedbirinin kanuna aykırı şekilde iki yıldan fazla süre boyunca uygulandığını, takipsizlik kararıyla birlikte imha edilmesine karar verilen kayıtların farklı mahkemelere gönderildiğini, Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi'ne (UYAP) yüklendiğini ve bu suretle alenileştirildiğini ileri sürerek 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu kapsamında koruma tedbirleri nedeniyle tazminat davası açmıştır. Ağır ceza mahkemesi, başvurunun özel hayatının ve haberleşmesinin gizliliğinin ihlal edilmesi suretiyle manevi olarak zarar gördüğüne ve bu zararların tazmin edilmesi gerektiğine yönelik şikâyetlerinin 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinde öngörülen koşulların oluşmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar vermiştir. Karar, kanun yolu incelemesinden geçerek kesinleşmiştir.

5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (3) numaralı fıkrasında (Kanun'da belirtilen hâller dışında) hâkimler ve Cumhuriyet savcılarının verdikleri kararlar veya yaptıkları işlemler nedeniyle devlet aleyhine tazminat davalarının açılabilmesi kabul edilmiştir. Bu suretle Cumhuriyet savcılarının yapmış olduğu işlemler nedeniyle zarar gördüğünü düşünen kişiler yönünden bir hukuk yolu getirilmiştir. Dolayısıyla bu işlemler nedeniyle bir zararın meydana geldiği konusunda savunulabilir iddiaların ileri sürülmesi durumunda yargı makamlarının bu konuda yapacakları yorum, söz konusu temel hakların korunmasını sağlayan etkili başvuru yolunun bulunup bulunmadığının saptanmasında kilit rol oynamaktadır. Somut olayda başvuru, şikâyet ettiği hususun hangi nedenlerle 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (3) numaralı fıkrası kapsamında değerlendirilmesi gerektiği hususunda somut ve ikna edici gerekçeler ileri sürmüştür. Ancak derece mahkemelerince bu hususların değerlendirilmediği ve savunulabilir nitelikteki iddialara dayanan davanın neden söz konusu düzenlemenin kapsamında kabul edilmediği hususunda açıklamalarda bulunulmamıştır. Ayrıca başvuru ile aynı soruşturma kapsamında hakkında takipsizlik verilen diğer kişiler tarafından açılan tazminat davalarında farklı yönde kararlar verildiğine ilişkin olarak başvuru tarafından ileri

§ 55 "... savunulabilir iddiaların ileri sürülmesi durumunda yargı makamlarının bu konuda yapacakları yorum, söz konusu temel hakların korunmasını sağlayan etkili başvuru yolunun bulunup bulunmadığının saptanmasında kilit rol oynamaktadır."

sürülen iddialar hakkında da herhangi bir gerekçe oluşturulmamıştır. Başvurucunun içinde bulunduğu koşulların ve iddialarının 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (3) numaralı fıkrası kapsamında olmadığı yönünde verilen kararın bu yönüyle ilgili ve yeterli gerekçeler içermediği ve başvurucuya uygun bir telafi şansı sunmaya elverişli olmadığı açıktır. Derece mahkemelerince ortaya konulan bu yaklaşım temel hakların ihlaline yönelik şikâyetin etkili bir şekilde incelenmesine imkân sağlamamaktadır. Neticede somut olayın koşullarında özel hayata saygı hakkı ile haberleşme hürriyeti bağlamında oluşan zararlarının tazmini konusunda başvurucuya asgari güvenceleri içerecek şekilde etkili bir hukuk yolu sunulduğu söylenemeyecektir.

Buna göre başvuru konusu olayda özel hayata saygı hakkı ile bağlantılı olarak incelenen etkili başvuru hakkı ihlal edilmiştir.

3. Meral Danış Beştaş (3), B. No: 2017/34087, 13/10/2020

Başvuruya konu işlemin hukuka ve Anayasa'ya uygun olup olmadığının denetlemesi mevzuat gereğince yasaklanmamasına rağmen sunulan dilekçenin derece mahkemelerince incelenmeksizin reddedilmesi şikâyetin etkili bir şekilde incelenmesi imkanını ortadan kaldırır.

Anahtar Kelimeler: ceza infaz kurumu, kamera kaydı, mahremiyet, özel hayat, etkili başvuru hakkı

Başvurucu; tutuklu olarak bulunduğu ceza infaz kurumundaki havalandırma boşluklarında bulunan güvenlik kameralarının kaldığı odanın içini gördüğünü, kameralar aracılığıyla yaşam alanının sürekli bir şekilde kayıt altına alındığını, bu alanların kayıt yapılmasına ilişkin bir zorunluluğun bulunmadığını ve özel hayatın gizliliğinin ihlal edildiğini iddia ederek İnfaz Hâkimliğine şikâyet dilekçesi sunmuştur. Başvurucu, uygulamanın hukuka aykırı olduğunu belirtmiş ve oda ve havalandırmanın kamera ile kayıt altına alınmasına ilişkin uygulamanın sona erdirilmesini talep etmiştir. İnfaz Hâkimliği, başvurusunun şikâyet başvurusunu içeren dilekçenin esasına girmeden reddine karar vermiştir. Söz konusu kararda, başvurusunun tutulduğu ceza infaz kurumunun havalandırma bahçesinde bulunan kameraların 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 8. maddesinde belirtilen düzenleme doğrultusunda gerek mahpusların gerekse ceza infaz kurumlarının güvenliği için alınmış tedbirlerden olduğu belirtilmiştir. Kararda, başvurusunun talep ettiği konunun 16/5/2001 tarihli ve 4675 sayılı İnfaz Hâkimliği Kanunu kapsamında infaz hâkimliklerinin görev alanına girmediği ve anılan Kanun'un 6. maddesinin birinci fıkrası gereğince şikâyet dilekçesinin esasa girilmeden reddedildiği ifade edilmiştir. Karar, itiraz sürecinden geçerek kesinleşmiştir.

Başvurucu, şikâyet ettiği hususun hangi nedenlerle infaz hâkimliklerinin görev alanında değerlendirilmesi gerektiğine dair somut ve ikna edici gerekçeler ileri sürmüştür. Ancak derece mahkemelerince bu hususlar dikkate alınmamış, kameraların odanın iç kısmını kaydettiğine ilişkin iddia konusunda bir inceleme ve araştırma yapılmamıştır. Ayrıca kamera sisteminin doğru şekilde kurulup kurulmadığı, doğru yer ve açıda bulunup bulunmadığı konusunda bir değerlendirmede de bulunulmamıştır. Yine şikâyet konusunun 4675 sayılı Kanun'un 4. maddesinin birinci fıkrasında yer alan ve infaz hâkimliklerine mahpusların hak ve hürriyetlerinin korunması adına geniş bir görev alanı tanıyan düzenlemenin

§ 45 "Ceza infaz kurumlarındaki işlem, eylem ya da ihmallerin tutuklu ve hükümlülerin temel hak ve hürriyetlerine müdahale oluşturduğu iddiasıyla infaz hâkimliklerine yapılan şikâyet başvurularında yargı makamlarının yapacakları yorum temel hak ve özgürlüklerin korunmasını sağlayan etkili başvuru yolunun bulunup bulunmadığının saptanmasında kilit rol oynamaktadır. ..."

kapsamına hangi nedenlerle girmedığı hususunda derece mahkemelerince ikna edici açıklamalar ortaya konulmamıştır. Öte yandan 4675 sayılı Kanun'un 6. maddesinde yer alan ve şikâyet konusu hakkında görevli olmadığına karar veren infaz hâkimliklerince şikâyetin görevli merciye gönderilmesi konusunda emredici hüküm içeren düzenleme derece mahkemelerince dikkate alınmamıştır. Böylece görevsiz olduğu konusunda karar verilmesine rağmen şikâyet dilekçesinin görevli merciye gönderilmemiş ve şikâyetin esasa girilmeden reddine karar verilmesiyle yetinilmiştir. Derece mahkemelerinin bu yaklaşımı da başvurucunun savunulabilir nitelikteki iddialarının incelenmesine ve etkili bir hukuk yolunun işletilmesine engel olmuştur. Dolayısıyla verilen karar ilgili ve yeterli gerekçeler içermemekte, başvurucunun iddialarının incelenmesine ve uygun bir telafi şansı sunmasına elverişli olmamaktadır. Derece mahkemelerince ortaya konulan bu yaklaşım, temel hak ve hürriyetlerin ihlal edildiğine yönelik şikâyetin etkili bir şekilde incelenmesine imkân sağlamamıştır.

Buna göre başvuru konusu olayda özel hayata saygı hakkı ile bağlantılı olarak incelenen etkili başvuru hakkı ihlal edilmiştir.

II. AİLE HAYATINA SAYGI HAKKI

Ali KOZAN
Doç Dr. Taylan BARIN

II. AİLE HAYATINA SAYGI HAKKI

Aile hayatına saygı hakkı esas olarak Anayasa'nın 20. maddesinde düzenlenmekle birlikte bu hakla ilgili devletin pozitif yükümlülüklerine ilişkin hükümler Anayasa'nın 41. maddesinde yer almaktadır. Anayasa Mahkemesine göre aile hayatına saygı hakkı, resmî makamların aile hayatına müdahale edememesi ile kişinin aile hayatını kendi anladığı gibi düzenleyip yaşayabilmesini güvence altına almaktadır (*Nurcan Yolcu[GK]*). Aile yaşamına saygı hakkı kapsamında devlet için söz konusu olan öncelikli yükümlülük hakka keyfî surette müdahaleden kaçınmaktır. Anayasa Mahkemesi resmî makamların müdahalesi olan uyuşmazlıklarda negatif yükümlülük kapsamında inceleme yapmaktadır. Anılan incelemede müdahalenin kanuni dayanağının veya meşru amacının mevcut olmaması ya da bu şartların sağlanmamasına karşın hakka müdahalenin demokratik toplum gereklerine uygun ve ölçülü olmadığının tespiti halinde aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmaktadır (*bkz. Serpil Toros, N.Ö., Murat Atılğan, Dalga Eda Yıldırım ve Özgün Yıldırım*) Öte yandan devletin aile hayatına etkili bir biçimde saygının sağlanması bağlamında pozitif yükümlülükleri de bulunmaktadır. Söz konusu pozitif yükümlülükler, bireyler arası ilişkiler alanında olsa da aile yaşamına saygıyı sağlamaya ve aile ilişkilerinin sürdürülebilmesine yönelik tedbirlerin alınmasını zorunlu kılar. Bu kapsamda Devletin aile hayatına saygı hakkını gözetken etkili bir yargı mekanizması kurması, derece mahkemelerinin de aile hayatı kapsamındaki ilişkilerin sürdürülebilir ve etkili olmasını temin edecek şekilde hareket etmesi zaruridir. Anayasa Mahkemesi devletin pozitif yükümlülükleri kapsamında yaptığı incelemelerde, derece mahkemeleri tarafından izlenen usulü denetlemek ve özellikle mahkemelerin Anayasa'nın 20. ve 41. maddelerindeki güvenceleri gözetip gözetmediğini belirlemektedir (*bkz. Murat Demir [GK], Ayşegül Pervane, Nurcan Yolcu [GK], Semra Özel Üner, Dilek Tsakıridis, Melahat Karkin[GK], Emine Göksel [GK]*). Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi *Murat Atılğan* kararında, aile hayatına saygı hakkı kapsamındaki negatif ve pozitif yükümlülükler arasındaki sınırları kesin biçimde tanımlamanın mümkün olmadığını, iki yükümlülük kapsamında da kamusal makamlarca, olayın bağlamı ve müdahalenin türüne göre, birey menfaatleri ile toplum menfaatleri ve çocuk ile ebeveyn menfaatleri arasında adil bir denge kurulmasına özen gösterilmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Aile hayatına saygı hakkına ilişkin Anayasal güvencelerin aile kavramı içinde sayılabilecek ilişkileri ve hakları kapsadığı söylenebilir. Anayasa Mahkemesi kararlarında, kadın ile erkek arasındaki ilişkiler ve resmî evlilik birliklerini kural olarak aile hayatı kapsamında kabul etmektedir (*Nurcan Yolcu, Marcus Frank Cerny[GK], aynı yönde değerlendirme için bkz. Gülbu Özgüler[GK], B.No:2013/7979, 1/11/2015*). Öte yandan resmî evlilik

dışındaki birliktelikler yönünden Anayasa Mahkemesi, Anayasa'nın 20. maddesinde belirtilen "aile hayatı" kavramının geniş yorumlanması gerektiğini, fiili bir bağ oluşturacak şekilde yeterli tutarlılıkta birlikte yaşamının somut olayda tespiti durumunda aile hayatının varlığından söz edilebileceğini vurgulamıştır (S. B.).

Anayasa Mahkemesi, nesebin tespiti, miras ve nafaka konularını aile hayatına saygı hakkı kapsamında kabul ederek genel olarak devletin pozitif yükümlülükleri yönünden inceleme yapmıştır. Bu bağlamda öncelikle aile yaşamındaki temel ilişkiler kadın ve erkek ile ebeveyn ve çocuk arasındaki ilişkiler olarak tanımlanmış ve evlilik içinde doğan çocukların kendiliğinden evlilik ilişkisinin parçası sayılacağı belirtilmiştir. Anayasa Mahkemesi *Dalga Eda Yıldırım ve Özgün Yıldırım* kararında bireyin ana babasını bilme, babasının nüfusuna yazılma ve bunların getireceği haklardan yararlanma, ana ve babasından velayete bağlı görevlerini yerine getirmelerini isteme hakkını bireyin maddi ve manevi varlığının korunması ve geliştirilmesi kapsamında olduğunu belirtmiştir. Anılan kararda ayrıca soy bağına ilişkin hükümlerin kamu düzenine ilişkin olup bireyin özel hayat ve aile hayatına saygı hakkını ihlal etmemek kaydıyla kamu düzeninin korunması bakımından belirli koşullara tabi tutulmasının kamu makamlarının takdirinde olduğu vurgulanmıştır. Soybağının aile hayatı kapsamındaki bir etkisi ise miras meselesinde görülmektedir. Anayasa Mahkemesi *Fatma Julia Ekinciler* kararında, evlilik dışında dünyaya gelen çocuğun baba ile nesep ilişkisinin tesisi için tanıma ve babalık davası şeklindeki hukuki işlem ve vasıtaların ihdas edilmesinin, kamusal makamların takdir yetkisi kapsamında olduğunu, ancak bu yetkinin nesep bağına kurulmasını aşırı derece zorlaştıracak veya imkânsız hâle getirecek şekilde tanzim edilmemesi veya bu surette yorumlanmaması gerektiğini vurgulamıştır. Bu bağlamda anılan kararda, evlilik dışında doğan çocuğun vasiyetname ile mirasçı olarak gösterilmesinin tanıma yoluyla nesep bağı kurulması olarak kabul etmeyen derece mahkemesinin daraltıcı yorumunun pozitif yükümlülüklerle uygun olmadığını tespit etmiştir. *Dalga Eda Yıldırım ve Özgün Yıldırım* kararında, biyolojik baba olmayan kişi ile çocuk arasında evlilik birliği içinde oluşan bağ gözetilerek aile hayatının varlığı kabul edilmiş ve nesebin reddi davası sonuçlanıncaya kadar çocukla şahsi ilişki kurulmasının aile hayatına saygı hakkını ihlal etmediğine karar verilmiştir. S.B kararında ise, resmî nikâh dışı birliktelik, birlikte yaşamının niteliği de gözetilerek aile hayatı kapsamında değerlendirilmesine rağmen, süresiz nafaka taleplerinin ilgili mevzuat gereği ancak resmî nikâha dayalı evliliklerde talep edilebilmesi pozitif yükümlülüklerle aykırı görülmemiştir.

Aile hayatına saygı hakkı kapsamında yapılan başvurularda çocukla ebeveynler arasındaki ilişkiler önemli bir yer tutmaktadır. Bu bağlamda öncelikle çocuğun yüksek yararının, çocukları ilgilendiren bütün faaliyetlerde gözetilmesi gereken bir ilke olduğu, bu ilke gözetilerek ebeveynlerin çıkarları ile çocuğun menfaatleri arasında adil bir denge kurulması gerektiği vurgulanmalıdır. Şüphesiz çocuğun üstün yararının ne olduğuna ilişkin tespit eden derece mahkemelerinin takdir yetkilerini makul ve sağduyulu bir şekilde kullanıp kullanmadıkları hususunu değerlendirme durumunda olan Anayasa

Mahkemesi, bu bağlamda müdahaleyi haklı göstermek için öne sürülen gerekçelerin ilgili ve yeterli olup olmadığını incelemektedir. Bu bağlamda derece mahkemelerinin gerekçelerini bilimsel görüş ve raporlar gibi, yeterli ve objektif verilere dayandırması gerekir. Ayrıca çocuğun dinlenebileceği uygun bir yaşa ve olgunluğa erişmiş bulunduğu anlaşıldığında, menfaatine olanın tespiti sürecinde çocuğun beyanına başvurulması önemlidir (*Murat Atılğan, Ayşegül Pervane*). Anayasa Mahkemesine göre her çocuğun yüksek yararına aykırı olmadıkça çocuk, anne ve babasıyla kişisel ve doğrudan ilişki kurma ve ilişkiyi sürdürme hakkına sahiptir ayrıca velayet hakkı tanınmayan ebeveyn ile çocuk arasında kurulacak kişisel ilişkinin uygulanabilir ve etkili olması gerekir (*N.Ö., Murat Atılğan*). Bu bağlamda, N.Ö. kararında derece mahkemeleri tarafından şahsi ilişkinin günlerinin belirlenmesine ilişkin takdirin gereklerinin yeterli ve ilgili gerekçeyle ortaya konulmaması, *Murat Atılğan* kararında ise müşterek çocukla velayet dışı ebeveyn arasında aile bağlarını koruyacak nitelikte ve yeterlilikte şahsi ilişki tesis edilmemesi aile hayatına saygı hakkının ihlali olarak kabul edilmiştir. Ayrıca Anayasa Mahkemesi, *Sezer Acar Özfidan ile Figen Güneştaş ve Diğerleri* kararlarında, çocuğun menfaatine uygun düşmesi halinde, yakın akrabayla çocuk arasında şahsi ilişki kurulmasının aile hayatına saygı hakkını ihlal etmeyeceğini vurgulamıştır.

Lahey Sözleşmesi kaçırılan veya kanuna aykırı şekilde alıkonulan çocuğun acilen mutat ikametgâhı olan ülkesine iadesini sağlamayı amaçlamaktadır. Sözleşme'ye taraf devletlerin adli ve idari makamlarının, çocuğun geri dönmesini temin etmek maksadıyla en kısa zamanda gerekli girişimlerde bulunma yükümlülükleri vardır. Bu bağlamda yargı makamlarınca çocuğun üstün menfaatleri nazara alınmak suretiyle mutat mesken belirlenmelidir. Çocuğun menfaati; bir yandan ailesiyle bağlarını sürdürmesi gerektiğine işaret etmekte, öte yandan çocuğun sağlıklı ve güvenli bir çevrede gelişimini sürdürmesini içermektedir. Ayrıca Sözleşme yargısal makamlara, geri dönmesinin çocuğu fiziki veya psikolojik bir tehlikeye maruz bırakacağını veya başka bir şekilde müsamaha edilemeyecek bir duruma düşüreceğinin tespit edilmesi hâlinde iadeyi reddetme yetkisi vermektedir. Ancak bu istisnanın somut olaya uygulanabilirliği konusunda derece mahkemesinin detaylı inceleme yaparak yeterli gerekçe sunması gerekir (*Marcus Frank Cerny[GK], Levent Aşıklar*). Anayasa Mahkemesi *Ayşegül Pervane* kararında tarafların koşullarının çocuğun üstün menfaati ilkesi de gözetilerek incelenmesinin önemini vurgulayarak, iade edilmesinin çocuk üzerinde nasıl etkiler doğuracağına ilişkin bilirkişi görüşüne başvurulmadan, dinlenebilecek yaşta olan çocuk dinlenmeden mutat meskene iade kararı verilmesinin aile hayatına saygı hakkını ihlal ettiğini tespit etmiştir. Çocuğun yaşının küçük olması çocuğun üstün yararına olanın belirlenmesinde tek başına bir kriter kabul edilmemekle birlikte (*Marcus Frank Cerny[GK]*), *Dilek Tsakırdıs*) özellikle anneye bağımlılık çağındaki ve doğumundan itibaren anne tarafından bakılan çocukların, anne yanındayken alıştığı koşullardan ve anneden kopararak başka bir ülkeye gönderilmesinin çocuk üzerinde olumsuz etkilerinin olabileceğinin de gözetilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Anayasa Mahkemesi çocuğun isminin belirlenmesini velayet hakkı çerçevesinde anne ve babaya tanınan yetkilerden biri olarak kabul etmiş ve aile bağlarının sürdürülmesine yönelik fonksiyonu nedeniyle aile hayatına saygı hakkının sağladığı güvenceler kapsamında değerlendirmiştir (*Nurcan Yolcu[GK]*). Bu bağlamda Anayasa Mahkemesi velayet hakkını elinde tutan annenin çocuğun soyadının değiştirilmesi talebiyle açtığı davaların reddedilmesini şikâyet konusu eden başvurularda, aile hayatına saygı hakkı kapsamında değerlendirme yaparken cinsiyete dayalı ayrımcılığı da gözeterek Anayasa'nın 10. maddesini de uygulanabilir bulmuştur. Bu kapsamda yapılan incelemelerde erkeğe çocuğun soyadını değiştirme hakkı tanınmasına rağmen kadının velayet hakkı kapsamında müşterek çocuğun soyadını belirleme imkânından yoksun bırakılmasının aile hayatına saygı hakkı bağlamında ayrımcılık yasağına aykırılık teşkil ettiği kabul edilmiştir (*Nurcan Yolcu [GK], S.E.*). Ayrıca *Meliha Siviş* kararında, velayet hakkı sahibi tarafından çocuğun isminin değiştirilmesi talebiyle açılan davada velayet dışı ebeveynin davaya katılımı sağlanarak çocuğun menfaatine olanın tespiti gerektiği ifade edilmiştir.

Çocuğun kamu koruması altına alınması durumunda da devletin ebeveyn ve çocuğun yeniden bütünleşmesine ilişkin olarak tedbirlerin alınmasını sağlama yükümlülüğü bulunmaktadır. Söz konusu pozitif yükümlülük kapsamında kamusal makamlar anne-baba ve çocuk arasındaki bağın devamlılığını sağlamak üzere, uygun bütün önlemleri almak ve bu amaçla en süratli usullere başvurmak zorundadır. Öte yandan koruma kararları geçici birer önlem niteliği taşıdıkları için şartlar değişir değişmez sona erdirilmeleri gerekmektedir. Bu nedenle geçici koruma sağlayan önlemlerin ve uygulanma tarzlarının da ebeveyn ve çocuğu yeniden bir araya getirme şeklindeki nihai amaç ile uyumlu olması gerekmektedir. Anayasa Mahkemesi *Serpil Toros* kararında koruma kararına ilişkin tedbirlerin, ebeveyn ve çocuk üzerindeki etkilerinin ve çocuğun kamu korumasına alınmasına alternatif olabilecek tedbirlerin dikkatli şekilde değerlendirilmesi suretiyle verilmemesi ve bu bağlamda alınan kararların yeterli gerekçeye dayanmaması şeklinde aile hayatına saygı hakkına yapılan müdahalenin orantısız olduğuna karar vermiştir.

Ayrıca, koruyucu aile statüsünde çocukların bakım ve gözetimini üstlenen kişilerle çocuklar arasında aile hayatına saygı hakkının güvenceleri kapsamında kalacak şekilde aile bağlarının oluşup oluşmadığı her somut olayda ayrıca değerlendirilmesi gereken bir konudur. Bu bağlamda koruyucu aile ile çocuklar arasındaki ilişkinin niteliği gözetilerek aile hayatına saygı hakkı kapsamında bir ailenin olduğu kabul edilen başvurularda Anayasa Mahkemesi, koruyucu aile statüsünün kaldırılmasına ilişkin Kurum kararının hukuka uygun olmadığı iddiasıyla başlatılan yargılamanın sürüncemede bırakılması ve başvurunun çocuklarla yeniden bir araya gelme konusundaki hukuki belirsizliğin hızlı bir yargısal süreç yürütülerek giderilmemesini ihlal nedeni olarak görmüştür (*Murat Demir [GK]*).

6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun kapsamındaki bazı başvurular aile hayatına saygı hakkı kapsamında değerlendirilmiştir. Bu bağlamda öncelikle 6284 sayılı Kanun'un şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehli-

kesi bulunan kadınlar, çocuklar ve aile bireyleri yönünden şiddetin önlenmesi amacıyla gerekli tedbirleri alma konusunda hâkime geniş takdir yetkisi verdiği tespit edilmiştir. Bu kapsamda çocukla ebeveynleri arasındaki ilişkinin sürdürülmesi esas olmakla beraber çocuğun şiddete maruz kalması veya şiddete uğrama tehlikesinin mevcut olduğu durumlarda, 6284 sayılı Kanun çerçevesinde ebeveyn ile çocuk arasında kurulan kişisel ilişkinin kaldırılmasının çocuğun üstün yararının gözetilmesi ilkesinin gereği olduğu kabul edilmiştir (C.K). Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi *Semra Özel Üner* kararında, müşterek konuta eşin girmesinin engellenmesini 6284 sayılı Kanun kapsamında şiddet olarak kabul etmiş ancak konutun şiddet gören eşe tahsisinin anılan Kanun kapsamında kalmadığını tespit etmiştir.

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 194. maddesinde düzenlenen aile konutuna ilişkin hükümler ile aile yaşamının ve aile birliğinin korunması ve eşlerin bir arada yaşama- larını sağlayacak tedbirlerin alınmasının amaçlandığı, Devletin Anayasa'nın 20. ve 41. maddelerinden doğan aile hayatına saygıyı tesis etme konusundaki pozitif yükümlülüğünün bir görünümü olduğu Anayasa Mahkemesi tarafından kabul edilmiştir (*Melahat Karkin*[GK]). Anılan kararda aile üyelerinin birlikte yaşama arzu ve iradesiyle belirledikleri ve tüm yaşamsal ilişkilerini geliştirdikleri fiziksel mekânın kaybı hâlinde aile ilişkilerinin sürdürülebilirliğinin büyük zarar göreceği aile konutu bağlamında yer verilen düzenlemelerle esasen konut ekseninde aile yaşamının korunmasının amaçlandığı vurgulanmıştır. *Emine Göksel*[GK] kararında ise malik eşin borcundan dolayı aile konutu vasfındaki taşınmazın haczine karşı meskeniyet iddiasının sadece borçlu eş tarafından ileri sürülebileceği yönündeki derece mahkemelerinin daraltıcı yorumunun aile hayatına saygı hakkı kapsamında korunamayacağı belirtilmiştir. Bu bağlamda haczedilen aile konutunun aynı zamanda borçlunun ve ailesinin haline münasip bir konut niteliğinde olduğunun tespiti halinde, borçlu olmayan eş tarafından da meskeniyet iddiasının derece mahkemeleri nezdinde ileri sürebilmesinin pozitif yükümlülüklerin gereği olduğu kabul edilmiştir.

Anayasa Mahkemesi aile yaşamının temel unsurunu aile ilişkilerinin normal bir şekilde gelişebilmesi ve bu bağlamda aile fertlerinin birlikte yaşama hakkı olarak tanımlamaktadır. Bununla birlikte Mahkeme *Raziye Koçaş* başvurusunda polis memurunun zorunlu ikinci bölge görevi kapsamında eşin görev yaptığı yerden başka yere atanmasını aile yaşamına etkisi bakımından çekilmez bir ağırlık ve yoğunluk derecesine ulaşmadığı gerekçesiyle ailenin korunması ve aile hayatına saygı hakkını ihlal etmeyeceği sonucuna ulaşmıştır. Aile birliğinin sağlanmasına dair başvurularda yabancı ülke vatandaşlarının başvuruları oransal bir ağırlığa sahiptir. *Peri Kırık* başvurusunda Mahkeme, yabancı ülke vatandaşı olan ve yasal olmayan yollardan Türkiye'ye gelen kişinin sınır dışı edilmesinin aile hayatına saygı hakkını ihlal etmeyeceğine karar vermiştir. *Oksana Chicheishvili* başvurusunda ise gerçek aile birliği kurmaya yönelik olmadığı tespit edilen evlilik birliğinin, aile hayatına saygı hakkı kapsamında koruma kapsamında olmadığına hükmedilmiştir. *Sherapat Yagmyrova*, başvurusunda aile hayatı kapsamında korunan

aile ilişkileri temel olarak anne, baba ile çocuk arasındaki ilişkilerdir tespitini yapan Mahkeme, yetişkin çocukların aileye bağımlı ve muhtaç olduğunun ispatlanamadığı hâllerde aile kavramına dahil olmadığına karar vermiştir.

Aile hayatına saygı hakkı cezaevi uygulamaları bağlamında da sıklıkla gündeme gelmektedir. Bu kapsamda *Müjdat Gürbüz*, kararında Anayasa Mahkemesi, OHAL koşullarının gerektirdiği ölçüde ziyaretçi sayısı ile ziyaret gün ve saatlerinin sınırlandırılmasının aile hayatına saygı hakkını ihlal etmeyeceğine hükmetmiştir. Mahkeme *Mahmut Mumcu* başvurusunda, aynı yerleşke içindeki farklı ceza infaz kurumlarında barındırılan tutuklu eşlere açık ve kapalı görüş hakkı tanınmak suretiyle yüz yüze ve telefonla görüşme imkânlarının makul bir gereklilik ortaya konulmadan verilmemesinin aile hayatına saygı hakkını ihlal edeceğine karar vermiştir. Aynı yönde *Murat Aydın* kararında ise farklı ceza infaz kurumlarında bulunan eşlerin birbirleriyle yeterli şekilde iletişim kuramamalarının aile hayatına saygı hakkını ihlal ettiği yönünde hüküm kurulmuştur. Görüşlerin içeriğinin dinlenmesi ve kaydedilmesine ilişkin *Eşref Köse* başvurusunda ise kapalı görüşün teknik araçla dinlenmesi ve kaydedilmesinin koşullarını belirleyen bir kanunun olmamasının haberleşme hürriyeti ile özel hayat ve aile hayatına saygı hakkının ihlal ettiğine karar verilmiştir.

Cezaevindeki mahpusların ölen yakınlarının cenazesine katılmasını özel hayata ve aile hayatına saygı hakkını kapsamında değerlendiren Mahkeme *Rasul Kocatürk* [GK] kararında mahpusların ölen yakınlarının cenazesine katılmasına ilişkin izin talebinin, kamu makamlarınca süratle sonuçlandırılmamasının özel hayata ve aile hayatına saygı hakkını ihlal edeceğine hükmetmiştir. Benzer bir başvuruda ise Mahkeme, cezaevindeki mahpusların ölen yakınlarının cenazesine katılım taleplerinin, cenazenin yoğun terör olaylarının olduğu ve bu olaylara bağlı olarak can kayıplarının yaşandığı bölgede olması nedeniyle reddedilmesi özel hayata ve aile hayatına saygı hakkını ihlal etmeyeceğine hükmetmiştir. (*Beşir Doğan*)

Cezaevinde çocuk bakımına ilişkin *Şükran İrge* başvurusunda Anayasa Mahkemesi, mahpusun Ceza İnfaz Kurumunda tutulması ile çocuğun yüksek yararı arasında bir dengeleme yapılmaması ve çocuğa uygun ortam sağlama ya da koşulları daha uygun bir kuruma nakil gibi tedbirler alınmamasının aile hayatına saygı hakkını ihlal edeceğine hükmetmiştir.

A. SOYBAĞI NESEBİN TESPİTİ MİRAS/NAFAKA

1. *Fatma Julia Ekinciler*, B.No: 2013/2758,17/2/2016

Evlilik dışı çocuğun vasiyetname ile mirasçı olarak gösterilmesinin tanıma olarak kabul edilmeyerek veraset ilamının iptali ve mirasçılıktan çıkarılması aile hayatına saygı hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: soybağı, vasiyetname yoluyla tanıma, mirasçılık belgesi

Başvurucu Murisin Amerika'da yaptığı evliliğinden dünyaya gelen üç çocuktan biridir. Murisin ayrıca boşanma ile sonuçlanan Türkiye'deki evliliğinden çocukları da bulunmaktadır. Muris hazırladığı vasiyetname ile başvurucuyu mirasçı olarak tayin etmiştir. Türkiye'deki eşi ve çocukları da başvurucunun mirasçı olarak gösterilmediği bir veraset ilamını mahkemeden almışlardır. Başvurucunun anılan veraset ilamının iptali istemiyle açtığı davada, veraset ilamının iptaline ve mirasın tüm çocuklar gözetilerek paylaşılmasına karar verilmiştir. Kararda murisin Türkiye'de ve Amerika'da yaptığı evliliklerden çocuklarının olduğu ancak Türk eşiyle ilgili boşama kararının tenfiz edilmemesi nedeniyle Amerikada'ki evlilikten doğan çocukların evlilik dışı sayılması gerektiği belirtilmiştir. Öte yandan murisin vasiyetname ile çocuklarını tanıdığı, neseb bağı kurularak çocukların Türk vatandaşlığına kabul edildiği vurgulanmıştır. Temyiz incelenmesinde anılan karar bozulmuş ve yeniden yapılan yargılamada bozma gerekçelerine dayanılarak başvurucunun mirasçılığı iptal edilmiştir. Kesinleşen kararda başvurucunun dünyaya geldiği tarihte murisin Türkiye'de resmen evli olması karşısında, başvurucunun tanınmasının ve buna bağlı olarak murisin mirasçısı olarak kabulünün mümkün olmadığı belirtilerek kendisine vasiyet alacaklısı belgesi verilebileceği ifade edilmiştir. Başvurucu; geçerli sayılan ve mahkemece iptal edilmeyen vasiyetname ile babası tarafından tanınmış olmasına rağmen vasiyetnamenin içeriğine uygun şekilde miras payı dağıtımının yapılmadığından yakınlık, özel hayata ve aile hayatına saygı, adil yargılanma ve mülkiyet hakları ile eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Evlilik içinde veya dışında dünyaya gelen çocuklar arasında miras hakları açısından farklılık, ilgili mevzuat hükümlerinin Anayasa Mahkemesinin çeşitli tarihlerde verdiği kararlarla iptal edilmesi sonrasında kanunlarla giderilmiştir. Somut olayda vasiyetnamenin hüküm

§ 106 "Özellikle aile kurumunun korunması ve resmî kayıtların doğru ve düzenli şekilde tanzimi noktasındaki kamusal menfaat dikkate alındığında evlilik dışı doğan çocuğun belirli hukuki işlemler neticesinde biyolojik baba ile olan bağının hukuken tevsik edilmesi ve buna ilişkin usullerin belirlenmesinde kamusal makamların takdir hakkı bulunduğu tartışmasızdır. Bununla birlikte söz konusu usullerin düzenlenmesi ve uygulanmasında, aile hayatına saygı hakkının gerektirdiği güvencelerin gözetilmesi gerektiği açıktır."

doğurduğu tarih itibarıyla yürürlükte bulunan ilgili mevzuatta, evli erkeğin evlilik dışı ilişkisinden dünyaya gelen çocuğunu vasiyetname yoluyla tanınamayacağına ilişkin bir düzenleme yer almamaktadır. Bununla birlikte evlilik dışında dünyaya gelen çocuğun baba ile nesep ilişkisinin tesisi için tanıma ve babalık davası şeklindeki hukuki işlem ve vasıtaların aile bağının kurulmasını aşırı derece zorlaştıracak veya imkânsız hâle getirecek şekilde yorumlanmaması gerekir. Derece mahkemelerinin, mevzuata aykırı olarak vasiyetname yoluyla tanıma yapılamayacağı şeklindeki yorumunun, kamu makamlarının takdir yetkisi ile bireyin aile bağlarının korunması ve miras hakkına bağlı menfaatleri arasında adil bir denge kurulması gerekliliğine uymadığı açıktır.

Derece mahkemelerinin aile bağlarının kurulmasını zorlaştıran mevzuata ilişkin yorumunun **aile hayatına saygı hakkı ile bağdaşmaması nedeniyle ihlal kararı** verilmiştir.

2. Dalga Eda Yıldırım ve Özgün Yıldırım, B. No: 2014/5974,26/12/2017

Soybağının reddi davası sonuçlanıncaya kadar biyolojik baba olmayan ancak evlilik birliği içinde babalık bağı oluşan kişi ile çocuk arasında şahsi ilişki tesis edilmesi tek başına aile hayatına saygı hakkının ihlali anlamına gelmez.

Anahtar Kelimeler: soybağının reddi, biyolojik baba, şahsi ilişki, velayet

Başvurucular, resmî bir evlilik birliği içinde doğmuş çocuk ile çocuğun annesidir. Başvurucu anne, açtığı boşanma davasında çocuğun embriyo transferi yoluyla doğduğunu öne sürmüştü; bunun üzerine başvuru çocuğa görevlendirilen kayyım tarafından soy bağının reddi davası açılmıştır. Bu davada Adli Tıp Kurumunca yapılan DNA incelemesi esas alınarak ilk derece mahkemesince başvuru annenin eşinin başvuru çocuğun babası olmadığı tespit edilerek soy bağının reddine karar verilmiştir. Bu süreçte devam eden boşanma davasında mahkeme, soy bağının reddi davası sürecinin devam ettiğini gözeterek çocuk ile biyolojik baba olmayan eş arasında kişisel ilişki tesis etmiştir. Yargılama sürecinde alınan uzman raporlarında da çocuk ile babası arasında duygusal bağın devamı bakımından kişisel ilişki kurulmasının çocuğun yararına olacağı açıkça belirtilmiştir. Bununla birlikte mahkeme DNA raporunu esas alarak kişisel ilişkinin kaldırılmasına karar vermiştir. Başvurucular özetle, çocuk ile biyolojik olmayan babası arasında tedbiren kişisel ilişki kurulmasının çocuğun psikolojisini olumsuz etkilediğinden yakınlık aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Yargılama sürecinde velayeti tedbiren anneye verilen çocuk ile biyolojik olmayan ancak evlilik birliği içinde doğmakla kayden baba olarak gözüken kişi arasında kişisel ilişki kurulmasının aile hayatına saygı hakkına müdahale oluşturduğu açıktır. Ancak sadece DNA raporu, evlilik birliği içinde çocuğun nüfus kayıtlarındaki babalık durumunu tek başına değiştirmemekte ayrıca soy bağının reddi davası ilişkin kararın kesinleşmesi gerekmektedir. Somut olayda da Mahkeme soy bağının reddi davası sonuçlanana kadar, biyolojik baba olmayan ancak evlilik birliği içinde uzun süredir bir arada olan ve çocukla arasında bağ oluşan başvurunun eşiyle kişisel ilişki tesis etmiştir. Sonuç olarak derece mahkemelerinin bu konudaki takdir yetkilerini çocuğun üstün yararını ve uzman raporlarını gözeterek menfaatler arası denge kurdukları ve bu bağlamda öne sürülen gerekçelerin ilgili ve yeterli oldukları anlaşılmaktadır. Dolayısıyla kanuna dayalı olup meşru bir amacı bulunan müdahalenin demokratik bir toplumda gerekli ve ölçülü olduğu anlaşıldığından başvuru davasının **aile hayatlarına saygı haklarının ihlal edilmediği** sonucuna varılmıştır.

§ 86 “Şüphesiz çocuğun üstün yararının ne olduğuna ilişkin tespit, bu tür davalarda dikkate alınması gereken en önemli unsurdur. Bu bağlamda ilgili taraflarla doğrudan temas hâlinde olan yargısal organların belirtilen hususun tespiti noktasında daha avantajlı konumda olduğu açıktır. Bu nedenle Anayasa Mahkemesinin görevi; derece mahkemelerinin yerine geçerek, koruma ve kişisel ilişki tesisine ilişkin davalarda, belirtilen hususun bizzat tanzim ve tespiti olmayıp ilgili anayasal normlar bağlamında derece mahkemelerinin kendilerine tanınmış olan takdir yetkileri çerçevesinde hareket edip etmediklerini denetlemektir.”

3. S.B., B.No: 2014/5783, 20/12/2017

Aile hayatına saygı hakkı, aralarında resmî evlenme akdi bulunmayan kişiler arasındaki birlikteliklerin sona ermesi durumunda kişinin diğer taraftan süresiz olarak nafaka ödenmesini talep edebilme hakkını güvence altına almaz.

Anahtar Kelimeler: süresiz nafaka, resmî evlilik, evlilik dışı birliktelik, aile kavramı

Başvurucu resmî nikâh olmaksızın 13 yıl birlikte yaşamış ve bu birliktelikten çocukları olmuştur. Çocukların bir kısmı başvurucunun yanında bir kısmı da babanın yanında kalmaktadır. Başvurucunun, babanın yanında kalan çocuklarının velayetinin kendisine verilmesi için açtığı dava kabul edilerek üç ay süreyle geçici tedbir nafakasına hükmedilmiştir. Başvurucu bir süre sonra çocukların babasına karşı, kendisine süresiz nafaka verilmesi talebiyle dava açmıştır. Aile Mahkemesi başvuru ile çocukların babası arasında resmî evlilik bağı bulunmadığı, kanunen nafaka ödeme yükümlülüğü bulunmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar vermiştir. Başvurucu kendisine süresiz nafaka bağlanmaması nedeniyle zor duruma düştüğünü vurgulayarak aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Devletin pozitif yükümlülükleri, bireyler arası ilişkiler alanında da aile hayatına saygıyı sağlamaya yönelik tedbirlerin alınmasını zorunlu kılar. Bu bağlamda 6284 sayılı Kanun kapsamında düzenlenen nafaka aile hâkimi tarafından verilecek önleyici bir tedbir kararı niteliğinde olup süresiz olarak nafaka verilmesine ilişkin bir düzenleme içermemektedir. Somut olayda başvurucunun talebi esas itibarıyla 6284 sayılı Kanun kapsamında bir tedbir verilmesine yönelik olmayıp karşı taraftan alınmak üzere süresiz olarak nafaka bağlanmasına ilişkindir. Bu şekilde bir yoksulluk nafakasına hükmedile-

bilmesine ilişkin koşullar ise 4721 sayılı Kanun'da düzenlenmiş olup nafakaya hükmedilebilmesi için resmî nikâha dayalı bir evlenmenin varlığı aranmaktadır.

Sonuç olarak başvurucunun aile hayatına saygı hakkına yönelik bir müdahalenin bulunmadığı kamusal makamların pozitif yükümlülüklerini yerine getirdiği anlaşılmakla **başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir.**

§ 40 "Anayasa'nın 20. ve 41. maddeleri çerçevesinde devletin, aralarında resmî evlenme akdi bulunmayan kişiler yönünden somut olayda talep edildiği gibi bir geçici tedbirin kapsamını aşacak biçimde çeşitli özel düzenlemeler ve bu bağlamda taraflara diğerinin aleyhine olacak şekilde sürekli bazı mali imkân veya ayrıcalıklar sağlanması gibi bir pozitif yükümlülüğünün bulunduğu söylenemez..."

B. VELAYET, ÇOCUKLA ŞAHSİ İLİŞKİ VE LAHEY SÖZLEŞMESİ

1. *Marcus Frank Cerny, B.No:2013/5126,2/7/2015*

Lahey Sözleşmesi'nin istisna hükümleri ve somut olaya uygulanabilirlikleri hususunda bir inceleme yapılmadan ve yeterli gerekçe sunulmadan mutlak meskene iade talebinin reddi aile hayatına saygı hakkını ihlal eder

Anahtar Kelimeler: lahey sözleşmesi; istisna hükümler, çocuk kaçırma, yeterli gerekçe, velayet

ABD vatandaşı olan başvuru, Türk vatandaşı olan eşinin müşterek çocuğunu rızası hilafına Türkiye'de tuttuğu iddiasıyla, Lahey Sözleşmesi kapsamında iadesi talebiyle dava açmıştır. Mahkeme davanın reddine karar vermiştir. Temyiz incelemesinden geçerek kesinleşen kararın gerekçesinde; başvuru eşinin boşanma davası açtığı, bu davada başvuru ile çocuk arasında şahsi ilişki tesisi edildiği belirtilmiştir. Ayrıca çocuğun yaşı ve anneye bağımlı olduğu gözetildiğinde Lahey Sözleşmesinin 12. maddesinin derhal iade şartlarının oluşmadığı vurgulanmıştır. Başvuru Lahey Sözleşmesi'nde iade kararının istisnaları arasında çocuğun yaşı ve annenin şefkati ile dikkatine ihtiyaç duyulması şeklinde bir istisnaya yer verilmediğini, yargılamada Lahey Sözleşmesi'nin esasa ve usule dair hükümlerinin dikkate alınmadığını vurgulayan başvuru aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Çocuğun iadesi talebinin reddedilmesi suretiyle başvuru çocuğu ile ilişki kurma hakkı konusundaki kısıtlamanın, aile hayatına saygı hakkına bir müdahale oluşturduğu açıktır. Bu müdahalenin Lahey Sözleşmesi ve bu kapsamda yürürlüğe konulan 5717 sayılı Kanun'a dayandığı ayrıca çocuğun sağlık ve güvenliğinin temini kapsamında meşru amacı olduğu anlaşılmıştır. Kamusal makamların izlenen meşru amaçlar bağlamında bir hakkın sınırlandırılması sürecinde takdir yetkisi sınırsız değildir. Somut olay benzeri uyuşmazlıklarda, kamu makamlarının anne ve baba arasındaki iş birliğini kolaylaştıracak tedbirleri almalı ve derece mahkemelerinin, Sözleşme'nin amacını ve hükümlerini de gözeterek yeterli gerekçe sunması zorunludur. Somut olayda yargı makamlarının sürecin ivedi olarak tamamlanması noktasında gerekli özeni gösterdiği söylenebilir. Öte yandan yargı makamlarının, ilgili kararlarda çocuğun Türkiye'de bulunmasının ilgili

§ 83 "Derece mahkemelerinin, söz konusu iade taleplerinin değerlendirilmesinde, aile hayatı kapsamındaki ilişkilerin sürdürülebilir ve etkili olmasını temin edecek şekilde hareket etmesi zaruridir. Bu kapsamda özellikle müdahalenin ölçülülüğü noktasında, derece mahkemelerinin takdir yetkilerini makul ve sağduyulu bir şekilde kullanıp kullanmadıkları hususunu değerlendirme durumunda olan Anayasa Mahkemesi, bu bağlamda müdahaleyi haklı göstermek için öne sürülen gerekçelerin ilgili ve yeterli olup olmadığını incelemek durumundadır."

Sözleşme hükümleri uyarınca yasal olup olmadığı ve mutlak meskenin neresi olduğu ve nasıl tespit edildiği ile Sözleşme'nin 12. maddesindeki iade şartlarının hangi suretle gerçekleşmediği hususlarında hiçbir açıklamaya yer verilmedikleri görülmüştür. Ayrıca başvurunun esaslı itirazlarının karşılanmadığı Sözleşmenin istisna hükümleri ve somut olaya uygulanabilirlikleri hususunda bir inceleme yapılmadığı nazara alındığında karar gerekçelerinin aile hayatına saygı hakkı bağlamında ilgili ve yeterli olmadığı Anayasa'nın **20. maddesinde güvence altına alınan aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği** sonucuna ulaşılmıştır.

2. Levent Aşıklar, B.No: 2014/13936, 8/3/2018

Mutat meskene iadesi halinde çocuğun fiziki veya psikolojik bir tehlikeye maruz kalacağına veya başka bir şekilde müsamaha edilemeyecek bir duruma düşeceğinin tespiti hâlinde iade talebinin reddedilmesi aile hayatına saygı hakkını ihlal etmez.

Anahtar Kelimeler: lahey sözleşmesi, istisna, mutat meskene iade, uzman raporu, tehlike

Başvurucu ailesiyle birlikte, İsviçre’de yaşamakta iken eşi müşterek çocuğu da alarak Türkiye’ye gelmiş ve anılan ülkeye dönmemiştir. Başvurucu çocuğunun rızası hilafına Türkiye’de tutulduğunu belirterek Lahey Sözleşmesi gereği iade edilmesi için dava açmıştır. Ayrıca başvurunun eşi boşanma davası açarak çocuğun velayetinin kendisine verilmesini ve İsviçre’ye kaçırılma riski karşısında çocuğun yurt dışına çıkarılmaması yönünde tedbir talep etmiştir. Her iki davada da taraflar ve çocukla görüşülerek hazırlanan uzman raporları alınmıştır. Anılan raporlarda annesinin yanında, başvuruyla da görüşme imkânı sağlanarak yaşamayı arzu eden ve yeni yaşamına tamamen uyum sağlayan çocuğun anneden koparılmasının ve İsviçre’de yeni bir yaşama zorlanmasının çocukta psikolojik travmalara neden olacağı belirtilmiştir. Çocuğun başvurunun daha önce verdiği cezalardan dolayı tedirgin olduğu ve başvurunun yanında kalmasından dolayı travma yaşadığı vurgulanmıştır. Mutat mesken iade davasında Mahkeme davanın reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde uzman raporlarına dayanılarak Lahey Sözleşmesi’nin çocuğunun iadesinin reddini gerektiren durumları düzenleyen 13. maddesinin şartlarının oluştuğu, çocuğun iadesi hâlinde psikolojik olarak tehlikeye maruz kalacağı ve gelişimi açısından bunun olumsuz sonuçlar doğurabileceği belirtilmiştir. Başvurucu, çocuğun Sözleşme’ye rağmen iade edilmemesi nedeniyle aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğinden yakınmaktadır.

Aile hayatına saygı hakkı kapsamındaki güvencelerin devletin pozitif yükümlülükleri bağlamında kamusal makamlarca yerine getirilip getirilmediğinin belirlenmesi yönünden yürütülen idari ve yargısal tüm süreçlerin bütün olarak birlikte incelenmesi gerekir. Buradan hareketle, sürecin ivedi şekilde tamamlanması noktasında gereken çabanın ilgili kamu makamları tarafından gösterildiği ve çocuğun içinde bulunduğu fiziksel ve ruhsal durumun tespitine yönelik çocuk, taraflar ve tanıklar dinlenerek hazırlanan uzman raporları alındığı

§ 84 "Lahey Sözleşmesi'ne taraf olan Türkiye, yetkili makamlar aracılığıyla uluslararası çocuk kaçırma vakalarında en uygun şekilde önlemleri almak ve bu doğrultuda en süratli usullere başvurmakla yükümlüdür. Bu kapsamda uyuşmazlığın acele işlerden olduğuna karar vererek süratle dosyayı ele alan mahkeme, çocuğun iade edilmesinin fiziki veya psikolojik bir tehlikeye maruz bırakacağına veya başka bir şekilde müsamaha edilemeyecek bir duruma düşeceğinin tespiti hâlinde usule ilişkin güvenceleri işleterek ve çocuğun üstün yararını gözönüne alarak iade talebini reddetme konusunda takdir hakkına sahiptir."

görülmüştür. Mahkemenin uzman raporlarına dayanarak çocuğun iade edilmesinin fiziki veya psikolojik bir tehlikeye maruz bırakacağıнын veya başka bir şekilde müsamaha edilemeyecek bir duruma düşüreceğinin tespitiyle iade talebini reddetme konusunda takdir hakkını kullandığı anlaşılmaktadır.

Bununla birlikte Lahey Sözleşmesi'nin getirdiği güvenceler ve çocuğun üstün yararı gözetilerek oluşturulan karar gerekçelerinin ilgili ve yeterli olduğu anlaşılmakla **aile hayatına saygı hakkının ihlal edilmediği** sonucuna ulaşılmıştır.

3. Ayşegül Pervane, B.No:2017/37155, 30/9/2020

İade edilmesinin çocuk üzerinde nasıl etkiler doğuracağına ilişkin bilirkişi görüşüne başvurulmadan, beyanları dinlenebilecek olan çocuk dinlenmeden mutata meskene iade kararı verilmesi aile hayatına saygı hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: lahey sözleşmesi, mutata meskene iade, bilirkişi raporu, çocuğun beyanı

Başvurucu eşi ve müşterek çocuğuyla Amerika'da yaşarken, çocuğuyla Türkiye'ye gelmiş ve boşanma davası açmıştır. Başvurucunun eşi çocuğunun rızası hilafına Türkiye'de tutulduğunu belirterek Lahey Sözleşmesi kapsamında çocuğun iadesi talepli dava açmıştır. Mahkeme 25 aylık olan çocuğun babadan ziyade anne şefkat ve bakımına ihtiyaç duyduğu, yaşı itibarıyla menfaatleri ve ihtiyaçları bakımından bulunması gereken yerin annesinin yanı olduğu gerekçesiyle davanın reddine karar vermiştir. Başvurucunun eşinin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine başvurması sonucu, Mahkemenin dayandığı yaş küçüklüğünün önemli bir kriter olmasına karşın tek başına iade talebinin reddini haklı kılmaya yetmeyeceği gerekçesiyle aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine karar verilmiştir. İhlal kararı üzerine yeniden yapılan yargılamada Mahkeme davanın kabulüne karar vermiştir. Karar gerekçesinde bilirkişi raporu alınmasına gerek olmadığı, yaş küçüklüğünün tek başına iade kararının reddine esas olamayacağı belirtilmiştir. Başvurucu yargılama sürecinde aradan geçen yılların ve meydana gelen gelişmelerin dikkate alınmadığını, çocuğun dinlenmediğini, bu nedenle mahkeme kararının somut olayın özelliklerini yansıtmadığını vurgulayarak aile hayatına saygı ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini belirtmiştir.

Davanın açıldığı tarihte 25 aylık olan çocuk nihai karar verinceye kadar 10 yaşına gelmiştir. Başvurucu derece mahkemesi önünde çocuğun küçüklüğünden itibaren Türkiye'de yaşadığını, sosyal çevresinin Türkiye'de bulunduğunu, çocuğun beyanda bulunabilecek yaşta olduğunu, konu hakkındaki görüşlerinin alınması gerektiğini de defalarca vurgulamıştır. Ancak Mahkeme çocuğun uzun yıllardır Türkiye'de yaşamasına ve sosyal hayatını burada oluşturmuş olmasına karşın iade edilmesinin çocuk üzerinde nasıl etkiler doğuracağını araştırmamış, bu konuda bilirkişi görüşüne başvurmamıştır. Ayrıca beyanları dinlenebilecek bir yaşa gelmesine rağmen çocuğu dinlenmemiştir.

Karardaki gerekçelerin aile hayatına saygı hakkı bağlamında ilgili ve yeterli olmadığı ve aile hayatına saygı hakkının gerektirdiği güvenceler ile çocuğun üstün yararının gözetilen bir yargılama yapılmadığı anlaşılmakla **aile hayatına saygının hakkının ihlal edildiği** sonucuna ulaşılmıştır.

§ 38 "...Derece mahkemelerinin gerekçeleri, tarafların kanun yoluna başvuru imkânını etkili şekilde kullanabilmesini sağlayacak surette ayrıntılı olarak ortaya konulmalı; çocuk hakkında psikolog, pedagog ve sosyal çalışmacı gibi bilirkişiler tarafından hazırlanmış yeterli açıklıktaki bilimsel görüş ve raporlar, çocuğun mutata meskenindeki ve hâlen bulunduğu yerdeki yaşantısına ilişkin tanık anlatımları ve diğer araştırmaları gösteren somut, nesnel verilere dayanmalıdır. Bu konudaki diğer önemli bir husus ise çocuğun beyanlarının alınmasıdır. Şayet çocuğun dinlenebileceği uygun bir yaşa ve olgunluğa erişmiş bulunduğu anlaşılmaması hâlinde geri dönmek isteyip istemediği konusundaki beyanları mutlaka dikkate alınmalıdır."

4. Dilek Tsakırdıs, B. No: 2018/35068,9/6/2020

Anneye bağımlılık çağında olan çocuğun anneden ve alıştığı koşullardan koparılması hâlinde yaşayabileceği olumsuzluklar gözetilmeden mutat meskene iade edilmesi aile hayatına saygı hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelime: lahey sözleşmesi, mutat meskene iade, çocuğun yaşı, anneye bağımlı olma

Türk vatandaşı olan başvuru, Yunanistan vatandaşı ile evlenmiş ve bu evlilikten 3/11/2015 tarihinde Türkiye’de bir çocukları dünyaya gelmiştir. Başvuru, Yunanistan’a yerleştikten yaklaşık altı ay sonra çocukla birlikte Türkiye’ye gelmiş ve Yunanistan’a dönmemiştir. Başvurucunun eşinin çocuğun mutat meskene iade edilmesi talebiyle açtığı davada alınan uzman raporlarında; çocuğun anneye bağımlılık çağında olduğu, doğumundan itibaren anneden ayrılmadığı ve onun şartlarına alıştığı belirtilerek çocuğun annede kalmasının çocuğun menfaatine olduğu belirtilmiştir. İlk derece mahkemesi davanın reddine karar vermiştir. Kararda çocuğun anne sevgisine ihtiyaç duyacak yaşta olduğu, annenin ilgisinden mahrum kalacak olmasının çocuğu fiziki

veya psikolojik bir tehlikeye maruz bırakacağı, bu durumun Lahey Sözleşmesi’nde belirtilen ruhsal risk olarak kabul edilmesi gerektiği belirtilmiştir. İstinaf incelemesinde anılan kararın kaldırılmasına karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde uzman raporlarında çocuğun yaşının dikkate alındığı ancak Lahey Sözleşmesi’nde küçüğün anneden ayrılacak olmasının risklerini değil geri dönme hâlinde ciddi risk varsa bu durumu esas alındığı vurgulanmıştır. Başvuru, anneye bağımlılık yaşındaki çocuğunun mutat meskenin annenin yaşadığı yer olarak kabul edilmesi gerektiği hususunun mahkeme tarafından gözetilmediğini belirterek aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Ş 46 “Çocuğun mutat meskene iadesine ilişkin davalarda, tarafların koşulları ayrıntılı bir şekilde incelenmeli, tarafların çıkarları ile çocuğun yüksek menfaati arasında bir denge kurulmalı ve sonuç olarak çocuk için en iyi çözümün ne olduğu tespit edilerek karar verilmelidir. Çocuğun üstün yararına olanın ve mutat meskenin belirlenmesi sürecinde, özellikle anneye bağımlılık çağındaki çocuklar yönünden, çocuğun yaşı, anneye yaşadığı yer ve süre, annenin yaşam koşullarına alışma düzeyi ile annenin çocukla birlikte çocuğun iade edileceği ülkede yaşama olanağı olup olmadığı hususları gözetilerek iadesi hâlinde çocuğun maruz kalabileceği risklerin tespit edilmesi gerektiği söylenebilir. Bu kapsamda anneye bağımlılık çağında olan ve doğumundan itibaren anne tarafından bakılan çocukların, anne yanındayken alıştığı koşullardan ve anneden koparılacak başka bir ülkeye gönderilmesinin çocuk üzerinde olumsuz etkilerinin olabileceğinin de gözetilmesi gerekir.

Çocuğun yaşı gereği anneye bağımlı olduğu, çocuğun Türkiye’deki koşullara uyum sağladığı tespitlerine dayanarak çocuğun anneden ve alıştığı koşullardan koparılması hâlinde maruz kalacağı riskleri ortaya koyan uzman görüşü derece mahkemeleri tarafından gö-

zetilmemiştir. Ayrıca başvurucunun eşinin koşullarının çocuğun fiziksel ve psikolojik gelişimini olumsuz yönde etkileyeceği yönündeki iddialar araştırılmamış ve çocuğun yararına olan en iyi çözümün ne olduğu tartışılmamıştır.

Sonuç olarak çocuğun anneye bağımlılık çağında olması ve tarafların koşulları gözetilerek çocuğun yüksek yararına olanı ve Lahey Sözleşmesi'nin 13. maddesinde yer alan istisnanın şartlarının oluşup oluşmadığını ortaya koyan özenli bir yargılama yapılmadığı, dolayısıyla **aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği** anlaşılmıştır.

5. N.Ö., B. No: 2014/19725, 19/11/2015

Derece mahkemeleri tarafından şahsi ilişkinin günlerinin belirlenmesine ilişkin takdirin gereklerinin yeterli ve ilgili gerekçeyle ortaya konulmaması aile hayatına saygı hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: şahsi ilişki, velayet, yeterli gerekçe, mahkemenin takdiri

Başvurucu, eşinin müşterek çocuklarını kendisinin haberi olmadan ABD'ye götürdüğünü iddia ederek dava açmıştır. Dava sonucunda çocukların Türkiye'ye iadesine karar verilmiştir. Bu arada başvurunun eşi boşanma davası açmıştır. Anılan davada çocukların velayeti geçici olarak anneye verilmiş ve babalarıyla aralarında kişisel ilişki kurulmasına yönelik değişik tarihlerde ara kararlar verilmiştir. Dava sonucunda velayet annede kalırken çocukların Türkiye'de ve yurt dışında olma olasılıkları düşünülerek başvuruyla aralarında kişisel ilişki tesis edilmiştir. Başvurucu temel olarak çocuklarıyla arasında kurulan kişisel ilişki günlerinin aile birliğini sürdürmede yetersiz olduğunu, belirlenen görüşme günlerine ilişkin mahkemenin gerekçe sunmadığını vurgulayarak aile hayatına saygı ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Velayet hakkı tanınmayan başvurucuya sınırlı görüşme sağlanması şeklindeki aile hayatına saygı hakkına yönelik müdahalenin 4721 sayılı Kanun'un 182. maddesine dayandığı ve kanuni dayanağı olduğu görülmüştür. Ayrıca çocuğun eğitimi, sağlığı ve ahlaki ile çocuk ve ebeveynin hak ve özgürlüklerini koruma şeklindeki meşru temellere dayandığı anlaşılmaktadır. Bu durumla birlikte yargılama süreci değerlendirildiğinde çocukların bulunduğu yer ve daha önce anneleri tarafından yurt dışına götürülmüş olmaları da gözetilerek başvuruyla kişisel ilişki kurulmaya çalışıldığı görülmektedir. Bununla birlikte velayetin anneye tevdiine ilişkin ayrıntılı gerekçe sunan mahkemenin başvuruyla çocuklar arasında kişisel ilişki günlerinin belirlenmesine ilişkin takdirinde ayrıntıya yer vermediği anlaşılmıştır. Ayrıca başvurunun annenin yurt dışında yaşayacağı, bu nedenle kişisel ilişki tesisinin yetersiz ve müşterek çocuklar ile arasındaki

manevi bağı koruma noktasında etkisiz kalacağı yönündeki itirazlarının kanun yolu mercii tarafından da karşılanmamıştır. Bu durumda kişisel ilişki günlerinin belirlenmesine ilişkin takdirin gereklerinin derece mahkemesi kararlarında somut verilerle bağlantı kurulmak suretiyle yeterli şekilde ortaya konulmayarak **aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği anlaşılmaktadır.**

§ 56 "Derece mahkemelerinin, takdirlerinin gerekçelerini ilgili ebeveynin kanun yoluna müracaat imkânını da etkili şekilde kullanabilmelerini sağlayacak surette ayrıntılı olarak ortaya koymaları ve ulaşılan sonuçların yeterli açıklıktaki bilimsel görüş ve raporlar gibi yeterli ve objektif verilere dayandırılması gerekmektedir."

6. Murat Atılğan, B. No: 2013/9047, 7/5/2015

Velayeti annesine verilen müşterek çocukla baba arasında aile bağlarını koruyacak nitelikte ve yeterlilikte şahsi ilişki tesis edilmemesi aile hayatına saygı hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: velayet, şahsi ilişki, aile bağlarının korunması, yeterli gerekçe

Başvurucu ve eşi arasında devam eden boşanma davası neticesinde, velayet hakkı anneye tanınan müşterek çocuk ile başvuru baba arasında kişisel ilişki tesisine karar verilmiştir. Başvurucu; anılan kararın kişisel ilişki tesisini sağlamada yetersiz olduğunu, iş ve mesai saatleri gözetilerek ilişkinin pazar veya pazartesi günlerinde kurulması gerektiğini belirterek temyiz etmiştir. Yargıtay tarafından müşterek çocukla baba arasında uzun süreli ve yatılı kalmayacak şekilde kişisel ilişki düzenlenmesi gerektiği belirtilerek yeniden kişisel ilişki tesis edilmiştir. Bu kapsamda başvuru ile müşterek çocuk arasındaki kişisel ilişkinin çocuğun her ayın birinci ve üçüncü cumartesi günleri, dinî bayramların ikinci günü belirlenen saat aralığında davacı anneden alınarak başvuru babaya verilmesi şeklinde düzenleme yapılmıştır. Başvurucu, çalışma gün ve saatlerine uygun olmayan kişisel ilişki tesisine ilişkin hükmün yetersiz ve müşterek çocuk ile arasındaki manevi bağı koruma noktasında etkisiz kalacağı yönündeki itirazlarının yargılamada karşılanmadığını belirterek aile hayatına saygı hakkının ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Velayet hakkı tanınmayan başvurucuya sınırlı görüşme hakkı tanınmasının başvurunun aile hayatına saygı hakkına bir müdahale oluşturduğu açıktır. Bu müdahalenin 4721 sayılı Kanun'un 182. maddesi kapsamında olduğu ve müdahalenin çocuğun eğitimi ve sağlığını koruma amacı taşıdığı görülmüştür. Öte yandan yargı makamlarının takdir haklarını kullanırken birey menfaatleri ile toplum menfaatleri ve çocuk ile ebeveyn menfaatleri arasında adil bir denge kurulmasına özen gösterip göstermediği tespit edilmelidir. Bu bağlamda yargılama süreci değerlendirildiğinde ilk derece mahkemesince başvurunun çalışma programına uygun şekilde pazar günü olarak öngörülen kişisel ilişki gününün Yargıtay tarafından gerekçesi belirtilmeksizin cumartesi olarak tashi edildiği görülmüştür. Ayrıca Yargıtay kararında, başvurunun mesleki durumuna bağlı olarak kişisel ilişkinin gün ve saatlerine ilişkin talebinin neden gözönünde bulundurulmadığına dair bir açıklamada bulunulmamıştır. Bu durumda çocuk ile başvuru arasında sınırlı kişisel ilişki tesisi ile ilgili kararlardaki gerekçelerin aile hayatına saygı hakkı bağlamında ilgili ve yeterli olmadığı, kurulması öngörülen kişisel ilişkinin uygulanabilir ve etkili olmasını temin edecek şekilde hareket edilerek **adil bir denge kurulmadığı anlaşılmakla aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır.**

§ 46 "Derece mahkemelerinin, kendisine velayet hakkı tanınmayan anne veya baba ile çocuk arasında kişisel ilişki tesis ettiği durumlarda, kurulması öngörülen ilişkinin uygulanabilir ve etkili olmasını temin edecek şekilde hareket etmesi zaruridir. Bu anlamda lehine kişisel ilişki tesis edilen anne veya babanın çalışma saatlerinin veya görüşme için uygun ortam tespitinin nazara alınmadığı kararların, aile hayatının korunması noktasında etkisiz kalacağı açıktır."

7. Sezer Acar Özfidan, B. No: 2014/16746, 25/1/2018

Çocukla dedesi ve babaannesi arasında şahsi ilişki kurulması aile hayatına saygı hakkını ihlal etmez.

Anahtar Kelimeler: çocuk, dede, babaanne, şahsi ilişki, husumet, yakın akraba

Başvurucunun eşinin ölmesinden sonra başvurunun eşinin anne ve babası torunları ile şahsi ilişki kurulması talebiyle dava açmıştır. Yargılama aşamasında alınan bilirkişi raporlarında; başvuru ile dede ve babaanne arasında miras nedeniyle husumet geliştiği, çocuğun bu husumetten etkilendiği ancak bu etkilenmenin çocuğun ruh sağlığını bozacak derecede olmadığı belirtilmiştir. Çocuğun yabancılarla güven ilişkisi kurmakta zorlandığı için annesi refakatinde şahsi ilişki tesis edilebileceği sonucuna varılmıştır. Mahkeme davanın reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde; taraflar arasındaki çekişme, husumet ortamı ve çocuğun davacılar ile görüşmeyi reddetmesi dikkate alındığında kişisel ilişki kurulmasının çocuğun huzurunu tehlikeye düşüreceği vurgulanmıştır. Yargıtay dede ve babaannenin torunlarını görmek ve onunla uygun kişisel ilişki kurmak, torun sevgisini tatmak ve çocuğa da bu sevgiyi vermek haklarının bulunduğu, bu haklarını amaca aykırı kullanacaklarına dair dosyada bir delil olmadığı gerekçesiyle anılan kararın bozulmasına hükmetmiştir. Bozma kararı sonrası yapılan yargılamada çocukla babaanne ve dede arasında şahsi ilişki tesis edilmiştir. Başvurucu, miras nedeniyle husumet oluşan babaanne ve dedeyle şahsi ilişki tesisinin çocuğun yararına olmadığından yakınmaktadır.

Mahkeme uzman raporlarını değerlendirerek başvuru ile çocuğun dedesi ve babaannesi arasındaki anlaşmazlıkların çocukla dedesi ve babaannesi arasındaki iletişimin sağlanmasından uzak tutulması gerektiğini kabul etmiştir. Sonuç olarak mahkeme kararlarında dede ve babaannenin şahsi ilişki konusundaki haklarını amacına aykırı kullanacakları yönünde bir delil bulunmadığı da gözetilerek çocuğun menfaatleri ile dedesi ve babaannesinin kişisel ilişki kurma hakkı arasında adil bir denge kurulmuştur.

§ 43 "... çocuk ile yakın akrabalar arasında şahsi ilişkiler yönünden "aile hayatının sağlanması ve sürdürülmesi" konusunda devletin geniş takdir yetkisi bulunmaktadır. 4721 sayılı Kanun'un 325. maddesinde olağanüstü hâllerin varlığı durumunda ve çocuğun menfaatine uygun düştüğü ölçüde ana ve baba dışında üçüncü kişilere de çocukla kişisel ilişki kurma hakkı tanınabileceği düzenlenmiştir."

Bununla birlikte başvurunun davaya etkili katılımının sağlandığı ve aile hayatına saygı hakkının güvenceleri kapsamında yeterli ve ilgili gerekçe sunulduğu anlaşılmakla başvuru hakkında **açıkça dayanaktan yoksunluk nedeniyle kabul edilmezlik kararı** verilmiştir.

8. Figen Güneştaş ve diğerleri, B. No: 2014/18376, 26/10/2017

Çocuğun menfaatine uygun düşmediğinin tespiti hâlinde yakın akrabayla şahsi ilişki kurulmaması aile hayatına saygı hakkının ihlali sayılmaz.

Anahtar Kelimeler: yeğen, amca, şahsi ilişki, yakın akraba, çocuğun menfaati

Başvurucuların vefat etmiş olan erkek kardeşinin üç çocuğu bulunmaktadır. Çocukların velayeti anneye verilmiştir. Başvurucular yeğenleri ile şahsi ilişki kurulması talebiyle dava açmıştır. Yargılama sürecinde anne öldürülmüştür. Annenin ölümüyle ilgili şahsi ilişki kurulmasına yönelik davada davacı olan çocukların amcası hakkında kamu davası açılmıştır. Aile mahkemesine sunulan uzman raporunda anne ile başvurucular arasındaki anlaşmazlıkların ayrı tutulması gerektiği, başvurucularla çocuklar arasında ilişki kurulmasının çocukların yararına olacağı belirtilmiştir. Mahkeme ceza davasına konu olan olaylar gözeterek hısımlar arasında kişisel ilişki kurma koşullarının oluşmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar vermiştir. Başvurucular yeğenleriyle aralarında şahsi ilişki kurulmamasının aile hayatına saygı hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

Aile mahkemesi başvuru ile çocukların ilişkilerini gözlemlemiş, çocuklardan birinin beyanını almış ve hazırlanan uzman raporuna itibar etmeme nedenlerini açıklamıştır. Karar gerekçesinde çocukların annesinin, çocukların amcası tarafından öldürüldüğü iddiasıyla kamu davası açılmış olmasının çocuklar üzerinde yarattığı olumsuz etkilerin dikkate alındığı ve çocukların menfaatleri ile başvurucuların kişisel ilişki kurma hakkı arasında adil bir denge kurulmak suretiyle yeterli gerekçe sunularak karar verildiği anlaşılmaktadır. Bu durumda yargısal makamların takdir yetkilerinin sınırının aşılmadığı, dolayısıyla **aile hayatına saygı hakkına yönelik bir ihlalin olmadığı açık olduğu** anlaşılmıştır.

§ 30 "... aile içinde önemli rolü bulabilecek büyükanne-büyükbaba gibi yakın akrabalar ve diğer akrabalar ile ilişkilerin "aile hayatı" kapsamında korunabilmesi ancak bu kişilerle çocuk arasında yakın kişisel bağların fiilen mevcut olması ve ilişki kurulmasının çocuğun üstün menfaati bakımından önemli olması halinde mümkün olabilecektir."

C. ÇOCUĞUN AD VE SOYADI

1. *Nurcan Yolcu* [GK], B. No: 2013/9880, 11/11/2015

Erkeğe çocuğun soyadını değiştirme hakkı tanınmasına rağmen kadının velayet hakkı kapsamında müşterek çocuğun soyadını belirleme imkânından yoksun bırakılması aile hayatına saygı hakkı bağlamında ayrımcılık yasağına aykırılık teşkil eder.

Anahtar Kelimeler: çocuğun soyadını değiştirme, velayet, boşanma, eşitlik ilkesi, ayrımcılık

Müşterek çocuğun velayeti boşanma kararıyla birlikte başvurucuya verilmiştir. Başvurucu, çocuğunun soyadının boşandığı eşinin soyadı yerine kendi soyadı ile değiştirilmesi için dava açmıştır. Mahkeme 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 321. maddesi uyarınca, sahipsiz nesepli çocuğun babanın soyadını taşıyacağı, boşanma veya ölüm üzerine velayetin anneye geçmesinin çocuğun soyadında değişikliğe neden olmayacağı gerekçesiyle davanın reddine karar vermiştir. Karar gerekçesinde ayrıca babanın soyadı veya çocuk reşit olduktan sonra kendi soyadı usulüne uygun olarak açacağı bir dava sonucunda verilecek kararla değişmedikçe çocuğun soyadının da değişmeyeceği vurgulanmıştır. Kararın kesinleşmesiyle başvuru, mahkeme kararının aile hayatına saygı ve eşitlik ilkesine aykırı olduğunu belirterek bireysel başvuru yapmıştır.

Velayet hakkı kapsamında çocuğun soyadını belirleme hakkı da yer almakta olup söz konusu hukuki değer aile bağlarının sürdürülmesine yönelik fonksiyonu nedeniyle aile hayatına saygı hakkının sağladığı güvence kapsamında yer almaktadır. Öte yandan Anayasa'nın 10. maddesinde yer verilen eşitlik ilkesinin amacı, aynı durumda bulunan kişilerin yasalar karşısında aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak, ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu bağlamda velayetin babaya bırakılması hâlinde çocuğun ismine ilişkin tasarrufta bulunma imkânının velayetin annede olması hâlinde anneye tanınmamasının aile hayatına saygı ile birlikte eşitlik ilkesi de gözetilerek değerlendirilmelidir. 2525 sayılı Soyadı Kanunu'nun 4. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "*Evliliğin feshi veya boşanma hallerinde çocuk anasına tevdi edilmiş olsa bile babasının seçtiği veya seçeceği adı alır.*" şeklin-

deki düzenlemenin Anayasa Mahkemesinin 8/12/2011 tarihli ve E.2010/119, K.2011/165 sayılı kararıyla iptal edilmiştir. Ayrıca 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu eşlerin evlilik birliğinde eşit hak ve yükümlülüklerle sahip olduğu yönünde düzenlemelere yer vermiştir. Buradan hareketle babanın çocuğa kendi soyadını verme imkânı bulunduğu gibi bu

§ 46 "*Eşler, evliliğin devamı boyunca ve boşanmada sahip oldukları hak ve yükümlülükler bakımından aynı hukuksal konumda olup erkeğe velayet hakkı kapsamında tanınan çocuğun soyadını belirleme hakkının kadına tanınmamasının, velayet hakkının kullanılması bakımından cinsiyete dayalı farklı bir muamele teşkil ettiği açıktır.*"

imkânın evliliğin sonlanması durumunda da devam ettiği ancak haklı nedenler bulunması durumunda dahi anneye çocuğa soyadını verme imkânı tanınmadığı gözetildiğinde bu durumun cinsiyete dayalı bir ayrımcılık olduğu sabittir. Öte yandan velayet hakkının kullanılması bakımından kadın ve erkek arasında öngörülen farklı muamele yargı makamları tarafından makul şekilde gerekçelendirilmediği gibi kadın eş için haklı nedenlerin bulunması durumunda dahi çocuğun soyadını belirleme imkânı tanımayan söz konusu uygulama ile Anayasa'nın 20. maddesi ile birlikte değerlendirilen Anayasa'nın 10. maddesinde güvence altına alınan **ayrımcılık yasağı ihlal edilmiştir.**

2. S.E., B. No: 2017/40178, 26/2/2020

Erkeğe çocuğun soyadını değiştirme hakkı tanınmasına rağmen kadının velayet hakkı kapsamında müşterek çocuğun soyadını belirleme imkânından yoksun bırakılması aile hayatına saygı hakkı bağlamında ayrımcılık yasağına aykırılık teşkil eder.

Anahtar Kelimeler: çocuğun soyadını değiştirme, velayet, boşanma, eşitlik ilkesi, ayrımcılık

Başvurucunun resmî nikâh olmaksızın yaşadığı birlikteliğinden bir çocuğu olmuştur. Başvurucu, çocuğun babasının G.K. olarak tespiti ile kendi soyadını kullanmasına izin verilmesi talebiyle dava açmıştır. Mahkeme çocuğun babasının G.K. olduğunu tespit etmiş, nüfusta ayrıca çocuğun annesi olan başvurucunun soyadını kullanmasına hükmetmiştir. Yargıtay evlilik dışında doğmuş çocukların ana ve babanın birbirleri ile evlenmesi veya babalarının tanınması ya da hâkimin babalığa karar vermesi ile babanın soyadını alacağı gerekçesiyle anılan kararın bozulmasına hükmetmiştir. Bozma sonrası yargılamada Yargıtayın gerekçeleri doğrultusunda karar verilmiştir. Başvurucu; babanın çocuğun kendi soyadını kullanması talebinin olmadığını, çocuğun velayetinin kendisinde olduğunu, erkeğe velayet hakkı kapsamında tanınan soyadı hakkının kadına tanınmamasının ayrımcılık teşkil ettiğini ileri sürmüştür.

Somut başvuru açısından tespiti gereken hususlar, başvurucuya ayrımcı bir muamelede bulunulup bulunulmadığı, varsa bu muamele farklılığının haklı ve objektif gerekçelere dayanıp dayanmadığıdır. Evlilik dışında dünyaya gelen ve velayeti annede bulunan çocuğun annenin yanında kalacağı ve onun gözetiminde yetiştirileceği dikkate alındığında çocuk ile annenin farklı soyadları taşıması sosyal hayatta birtakım zorluklara sebebiyet vereceği açıktır. Öte yandan babanın çocuğun kendi soyadını taşıması talebi olmadığı mahkeme tarafından gözetilmemiş, başvurucunun iddiaları yeterli

gerekçe ilke karşılanmamıştır. Bu bakımdan olayda cinsiyete dayalı farklı bir muamelenin söz konusu olması ve bu farklılığı haklı kılabacak önemli nedenlerin ortaya konulması gereğine rağmen belirtilen muamele farklılığını haklı gösterecek nitelik ve kapsamda bir gerekçeye yer verilmediği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla çocuğun soyadı bakımından anneye haklı sebepler bulunduğunu ileri sürmeye dahi imkân vermeyecek şekilde kuralların aşırı katı yorumlanması aile hayatına saygı hakkı kapsamında ayrımcılık yasağını ihlal etmektedir.

§ 45 “Çocuğun bir aileye mensubiyetinin belirlenmesi amacıyla bir soyadı taşıması ile nüfus kütüklerindeki kayıtların güvenilirliği ve istikrarının sağlanmasında, çocuğun ve kamunun açık bir menfaati bulunmakla birlikte, çocuğun soyadına ilişkin belirlemelerde yalnızca babanın soyadının esas alınması ve bunun sürdürülmesi suretiyle öngörülen farklılık karşısında, annenin soyadının çocuğa verilmesinin söz konusu menfaatlerin tesisine nasıl bir olumsuz etkiye buluna-
cağının yargısal makamlarca açıklanmadığı tespit edilmiştir.”

3. *Meliha Siviş*, B. No: 2015/18910, 9/1/2019

Velayet hakkı sahibi tarafından çocuğun isminin değiştirilmesi talebiyle açılan davada velayet dışı ebeveynin davaya katılımı sağlanmadan verilen kabul kararının taraf teşkili yapılarak yapılan yargılama sonucunda kaldırılması nedeniyle aile hayatına saygı hakkı ihlal edilmez.

Anahtar Kelimeler: velayet, isim değişikliği, çocuğun ismi

Başvurucu, eşinden boşanmış ve müşterek çocuk Hüseyin'in velayeti kendisine verilmiştir. Başvurucu, çocuğu Umut diye çağırdıklarını ve bu isme alıştığını iddia ederek isim değişikliği davası açmıştır. Mahkeme çocuğun isminin Umut olarak değiştirilmesine karar vermiştir. Anılan karar kesinleştikten sonra baba, kendisine mahkeme tarafından haber verilmeden çocuğun isminin değiştirildiğini belirterek kesinleşen mahkeme kararının kaldırılarak çocuğun isminin tekrar Hüseyin olarak tescil edilmesi talebiyle dava açmıştır. Mahkeme, çocuğun isminin Umut olarak değiştirilmesine ilişkin mahkeme kararının kaldırılmasına karar vermiştir. Kararın gerekçesinde, davaya katılımı sağlanmayan babanın isim değişikliğinden zarar gören olarak dava hakkının olduğu vurgulanmıştır. Başvurucu, velayeti kendinde olan çocuğun isminin tekrar Hüseyin olarak kaydedilmesine ilişkin kararlar aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Çocuğun isminin belirlenmesi, velayet hakkı çerçevesinde anne ve babaya tanınan yetkilerden biridir. Bunun yanında isim değişikliğine ilişkin taleplerde talepler, velayet hakkı sahibi olmayan tarafça da menfaatlerinin gerektirdiği durumlarda ileri sürülebilmelidir. Bu nedenle küçüğün isminin değiştirilmesine ilişkin davalarda velayet dışı bırakılan ebeveynin de davaya katılımı sağlanarak çocuğun menfaatine olanın tespiti gerekir. Bu bağlamda çocuğun isminin Umut olarak değiştirilmesine karar verilen yargılamada babanın davaya katılımının sağlanmadığı, bu kararın kaldırılmasına ilişkin davada ise taraf teşkili sağlanarak menfaatler arasında bir denge kurulduğu anlaşılmıştır. Ayrıca başvurucuya ve nüfus müdürlüğüne itirazlarını ve iddialarını sunma olanağı verildiği, çocuğun isim değişikliğini haklı kılan sebeplerin varlığının tespiti noktasında yargısal makamlar tarafından keyfi bir tutum sergilenmediğinden **aile hayatına saygı hakkının ihlal edilmediği** sonucuna ulaşılmıştır.

§ 43 "Çocuğun temsili ya da çocuğun kimliğinin belirlenmesi gibi konularda velayeti kendisine bırakılmayan anne veya babanın hiçbir hak ileri süremeyeceği şeklindeki yaklaşımın aile hayatına saygı hakkı kapsamında korunmayacağı açıktır. Çocuk üzerindeki yetki ve sorumluluklar yönünden çocuğun velayetini elinde bulunduran anne ya da babanın esas hak sahibi olduğu gözardı edilmemekle birlikte çocuğun menfaatlerinin gerektirdiği durumlar ile haklı ve makul beklentilerin olduğu hâllerde velayet hakkı sahibi olmayan tarafın da çocuk üzerinde velayetin kapsamından kaynaklanan birtakım yetkileri kullanabileceği değerlendirilmelidir..."

Ç. ÇOCUKLA İLGİLİ KORUMA KARARLARI VE KORUYUCU AİLE TALEPLERİ

1. *Serpil Toros*, B. No: 2013/6382, 9/3/2016

Çocuğu koruyucu aile yanına yerleştirilen ve çocuğu ile bağlantı kurma olanağı sağlanmayan başvurucunun yeterli gerekçe olmaksızın ziyaret hakkından da yoksun bırakılması aile hayatına saygı hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: koruyucu aile, ziyaret hakkı, çocuk ile bağlantı kurma

Başvurucu tarafından çocuğunun doğumundan sonra para karşılığında bakılması için bir ailenin yanına bırakılması ve bir müddet sonra çocuğun bu aile tarafından terk edilmesi üzerine mahkeme tarafından kuruma yerleştirilmesine, 5395 sayılı Kanun uyarınca çocuk hakkında bakım ve sağlık tedbiri uygulanmasına karar verilmiştir. Kurum tarafından talepte bulunulması üzerine asliye hukuk mahkemesinin 2007 yılında çocuğun koruma altına alınmasına, 2008 yılında da çocuğun il sosyal hizmetler müdürlüğü tarafından evlatlık verilmesi işlemlerinde anne babanın rızasının aranmamasına karar verilmiştir. Başvurucu tarafından açılan koruma kararının kaldırılması talepli dava reddedilmiştir. Bu kararın temyiz edilmesi üzerine Yargıtayın bozma kararı gereği yargılamaya devam edilmiş ve koruma kararının kaldırılması ile çocuğun başvuru anneye teslim edilmesine hükmedilmiştir. Belirtilen hüküm sonrasında Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından 30/5/2013 tarihinde çocuk hakkında 5395 sayılı Kanun uyarınca acil koruma kararı verilmesi yönünde talepte bulunulması üzerine söz konusu talebin kabulü ile çocuk acil koruma altına alınarak anne ile teması kesilmiştir. Başvurucu tarafından belirtilen karara karşı yapılan itiraz reddedilmiş ve çocuk mahkemesinin 26/6/2013 tarihli kararı ile 2828 sayılı Kanun'un 22. maddesi uyarınca çocuğun koruma

§ 138 "... koruma kararının, ilgili tedbirin ebeveyn ve çocuk üzerindeki etkilerinin ve çocuğun kamu korumasına alınmasına alternatif olabilecek tedbirlerin dikkatli şekilde değerlendirilmesi suretiyle verilmediği ve bu kapsamda alınan kararların yeterli gerekçeye dayanmadığı görülmektedir. Kamusal makamların söz konusu alandaki takdir yetkilerine rağmen alınan koruma kararı ve bunun uygulanma tarzı, söz konusu tedbirlerin başvurucunun aile hayatına saygı hakkı üzerindeki etkileri nazara alındığında orantısızdır."

altına alınmasına karar verilmiştir. Başvurucu, hakkındaki koruma kararı kaldırılarak kendisine teslimine karar verilen çocuğunun ilgili makamlarca kendisine teslim edilmediğini ve görüşme imkânı verilmediğini, yargısal süreçlere uygun şekilde katılımının temin edilmediğini ve verilen kararların yeterli gerekçe ihtiva etmediğini belirterek aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Koruma tedbirleri alınmak suretiyle başvuru annenin velayet hakkı kapsamındaki yetkilerini kullanması ve çocuk ile kişisel ilişki kurması konusunda

öngörülen kısıtlamaların, aile hayatına saygı hakkına müdahale oluşturduğu açıktır. Müdahalenin ilgili mevzuat kapsamında yürütüldüğü ve çocuğun sağlık ve güvenliğinin temini şeklinde meşru bir amaç izlediği görülmüştür. Öte yandan derece mahkemelerinin çocuklarla ilgili koruma tedbirlerinin değerlendirilmesinde aile hayatı kapsamındaki ilişkilerin sürdürülebilir ve etkili olmasını temin edecek şekilde hareket etmesi zaruridir. Koruma altına alındığı tarihte henüz üç yaşında olan çocuğun uzun süreli olarak koruyucu aile yanına yerleştirilmesi, doğal annesiyle temas ettirilmemesi ve hakkında evlat edindirme işlemlerinin başlatılmış olması, çocuğun geleceği için hayati öneme sahip olup başvurunun belirtilen sürece daha yakından katılmış olması gerekir. Ancak çocuğun koruma altına alınması kararı sürecinde başvurucuya tebligat yapılmadığı ve bu suretle karar öncesinde dosyaya sunulan uzman raporu da dâhil olmak üzere dava hakkında başvurucuya değerlendirme yapma imkânı tanınmadığı görülmektedir. Söz konusu koruma kararlarına başvurunun çocukla görüştürülmediği, kurumda kaldığı süreçte altı aile değiştirdiği ve travma yaşadığı, kurumun aileleri yanlış yönlendirdiği gibi esaslı itirazları, ayrıntılı ve farklı bir gerekçeye yer verilmeksizin reddedilmiştir.

Somut başvuru açısından çocuğu koruyucu aile yanına yerleştirilen ve çocuğu ile bağlantı kurma olanağı sağlanmayan başvuru ziyaret hakkından da yoksun bırakılmış olup sonuçları itibarıyla çok geniş kapsamlı olan bu tedbirler başvuru çocuğu ile bir aile yaşamı sürdürmekten mahrum bırakmış ve onları tekrar bütünleştirme amacıyla çelişmiştir. Başvurucu anne ve kızı arasında ilişki kurulmasına dair kısıtlamaların ve kamusal makamların bu kısıtlamaları gerekli sıklıkla ve etkili şekilde gözden geçirme hususundaki ihmalinin olası bir yeniden bütünleşmenin temini bir yana bu bağların zarar görmesine neden olduğu görülmektedir. Sonuç olarak derece mahkemelerince verilen koruma kararlarıyla ilgili yargısal sürece başvuru annenin katılımının sağlanmadığı gibi söz konusu kararlarda yer verilen gerekçelerin aile hayatına saygı hakkı bağlamında yeterli olmadığı ve **aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği** sonucuna varılmıştır.

2. Murat Demir [GK], B. No: 2015/7216, 27/3/2019

Koruyucu aile statüsünün kaldırılmasına ilişkin kararın iptal edilmesi talebiyle açılan davanın sürüncemede bırakılması aile hayatına saygı hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: koruyucu aile statüsü, velayet, hızlı yargılama, çocuğun yararı, yargılamanın sürüncemede bırakılması

Başvurucu ve eşi Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü ile farklı zamanlarda imzaladıkları sözleşme ile iki çocuğun koruyucu ailesi olmuşlardır. Başvurucuya ilgili olarak yapılan bir ihbar sonucu başvuru hakkında iki ayrı ceza soruşturması başlatılmıştır. Çocuğun cinsel istismarı suçundan açılan soruşturma hakkında kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilmiştir. Müstehcen yayın üretme ve satma suçundan yürütülen soruşturma sonucunda hakkında kamu davası açılan başvuru, yargılama sonucunda beraat etmiştir. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının başvuru hakkındaki ceza soruşturmaları nedeniyle başvuru ve eşinin koruyucu aile statüsünün kaldırılmasına karar vermesi sonucu çocuklar 16/2/2013 tarihinde kuruma yerleştirilmiştir. Başvurucunun anılan işlemin iptali istemiyle 15/4/2013 tarihinde idari yargıda açtığı dava, aile mahkemelerinin görevli olduğu gerekçesiyle reddedilmiştir. Başvurucu bu defa 10/9/2015 tarihinde aile mahkemesinde koruyucu aileliğin iadesi davası açmıştır. Yargılama sonucunda idari yargının görevli olduğu gerekçesiyle dosyanın Uyuşmazlık Mahkemesine gönderilmesine karar verilmiştir. Dava derdesttir. Bu süreçte koruma altındaki çocuklarla ilgili hazırlanan raporlarda, çocukların başvuru baba olarak nitelendirmeye devam ettikleri ve çocukların başvuru ve eşi tarafından gizli bir şekilde ziyaret edildikleri belirtilmiştir. Bu durum karşısında Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının talebi üzerine aile mahkemeleri tarafından başvuru ve eşine yönelik tedbir kararları verilerek çocuklarla görüşme yasağı getirilmiştir. Koruyucu ailesi olduğu çocuklarıyla baba-evlat ilişkisi çerçevesinde yakın bağ kurduğunu, çocukların aile ortamında kendisi ve eşiyle yaşamak istediğine yönelik beyanlarının

dikkate alınmadığını belirten başvuru, aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

§ 81 “Velayete ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına ilişkin davalarda kamusal makamlarca alınacak tedbirlerin ya da verilecek kararların etkinliği ve yeterliliği, ilgili tedbirlerin ya da kararların mümkün olan en kısa sürede verilmesiyle yakından ilgilidir. Bu durum, koruma altına alınan çocukların belirli bir ailenin koruması altında ve onların sağladığı aile ortamında hayatlarını sürdürüp sürdürmeyeceklerinin uyuşmazlık konusu olduğu hâllerde de geçerlidir...”

Çocukların, aile hayatı anlamında yakın bağ kurmaya uygun bir süre boyunca koruyucu ailenin yanında kaldıkları, başvuru çocuğun çocuklar tarafından ebeveyn olarak benimsendiği ve koruyucu aile ilişkisinin sürdürülmesinin çocukların üstün yararına aykırı olduğuna ilişkin yargısal karar olmadığı dikkate alındığında somut başvuruda aile hayatı anlamında bir bağın kurulduğu kabul edilmiştir. Bu bağın pozitif yükümlülük-

ler kapsamında korunması yönünden önemli olan husus, çocuğun geleceğini, maddi ve manevi bütünlüğünü doğrudan ilgilendiren davaların hızlı bir şekilde sonuçlandırılmasıdır. Koruyucu aile statüsünün iade edilmesi talebiyle 2013 yılında açılan davanın esası hakkında yargı mercileri tarafından verilen görevsizlik kararları nedeniyle henüz bir karar verilemediği gözetildiğinde davanın sürüncemede kaldığı anlaşılmaktadır. Bu durumda başvurucunun çocuklarla yeniden bir araya gelme konusundaki hukuki belirsizliğin hızlı bir yargısal süreç yürütülerek giderilmemesi nedeniyle **aile hayatına saygı hakkının usul boyutunun ihlal edildiği sonucuna** ulaşılmıştır.

3. Semra Özel Üner, B. No: 2014/12009,26/10/2016

Müşterek konuta eşin girmesinin engellenmesi 6284 sayılı Kanun kapsamında şiddet sayılır ancak konutun şiddet gören eşe tahsisi anılan Kanun kapsamında değerlendirilemez.

Anahtar Kelimeler: müşterek konut, 6284 sayılı Kanun, aile içi şiddet

Başvurucu; hastalandığı için bir süreliğine annesinin evinde kaldığını, müşterek eve döndüğünde eşi tarafından evin kilidinin değiştirilmesi suretiyle eve alınmadığını iddia ederek 8/3/2012 tarihli ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi Hakkında Kanun uyarınca tedbir talep etmiştir. Aile mahkemesi altı ay süreyle başvurunun eşinin, başvurunun işyerine ve ikametgâhı olarak kabul ettiği annesinin evine yaklaşmamasına hükmetmiştir. Tedbir kararına itiraz dilekçesinde başvuru, eşinin başka bir şehre taşındığını belirterek müşterek konutun kendisine tahsisi yönünde karar verilmesini istemiş ancak itirazı reddedilmiştir. Başvurucu; müşterek evlerine girmesinin eşi tarafından engellenmesi suretiyle eşinin kendisine şiddet uyguladığını, 6284 sayılı Kanun'da yer alan düzenlemelere rağmen koruma kararı veren mahkemece yapılan yanlışlık nedeniyle kendi evine gidemediğini belirterek aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Başvurucunun, eşi tarafından müşterek mülkiyete alınmaması 6284 sayılı Kanun kapsamında bir şiddet olarak kabul edilse de başvurunun ortak konutun kendisine tahsisine ilişkin talebi 6284 sayılı Kanun kapsamında değildir. Öte yandan yerel mahkemece 6284 sayılı Kanun'un amacına uygun şekilde çok kısa süre içinde karar verildiği,

§ 42 "...Zira 6284 sayılı Kanun'da belirtilen tedbir kararları sınırlı sayıda değil örnekleme suretiyle sayılmış, tedbir kararı vermeye yetkili merciler bu tedbirlerden birine, birkaçına veya her somut olayın özelliklerine göre alınması gereken en uygun tedbirlere karar verme konusunda geniş takdir yetkisiyle donatılmışlardır. Dolayısıyla 6284 sayılı Kanun uyarınca yargı makamlarının mutlaka talep edilen belirli bir tedbiri sağlama yükümlülüğü bulunmadığı anlaşılmaktadır."

eşinin başvurucuyu rahatsız etmemesine yönelik kapsamlı tedbirlere hükme dildiği ve kararın derhâl uygulanması için Cumhuriyet başsavcılığına ve kolluk makamlarına bildirimde bulunulduğu görülmüştür. Bu durumda kamu makamlarının olaya gereken özenle yaklaşmadıkları, başvurunun şiddetten korunmasına yönelik pozitif yükümlülüklerini yerine getirmedikleri söylenemez. Açıklanan gerekçelerle başvuru **açıkça dayanaktan yoksunluk nedeniyle kabul edilemez** bulunmuştur.

4. C.K., B. No: 2016/3114,18/7/2019

6284 sayılı Kanun kapsamında mahkemenin çocuğun üstün yararını gözeterek ebeveyni ile çocuk arasında tesis edilen şahsi ilişkiyi tedbiren kaldırması aile hayatına saygı hakkını ihlal etmez.

Anahtar Kelimeler: şiddete karşı koruma, çocuğun üstün yararı, tedbir, aile mahkemesi, 6284 sayılı Kanun

Başvurucunun eşinden boşanması sonucu çocuğun velayeti anneye bırakılmış ve mahkeme çocukla başvuru arasında şahsi ilişki tesis etmiştir. Eski eşinin başvuru-cuyu tehdit ettiği ve başvurucuya şiddet uyguladığı yönündeki iddialar üzerine aile mahkemesi 8/3/2012 tarihli ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun kapsamında 6 ay süreli tedbirlere hükmetmiştir. Bu tedbirlerden biri de çocukla şahsi ilişkinin tedbir süresince kaldırılmasıdır. Başvurucu, mahkemenin vermiş olduğu tedbir kararı nedeniyle çocuğunu göremediğini belirtmiş; çocuğuna şiddet uygulamadığını ve çocuk hakkında bir talep yokken mahkemenin çocukla şahsi ilişkinin kaldırılmasına karar vermesinin aile hayatına saygı hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

Başvurucunun tedbir gerekçesine dayanak oluşturan şiddet eylemlerinin bir kısmının müşterek çocuğun yanında gerçekleştiği iddiası karşısında mahkemenin kesin delil aramadan iddiaları değerlendirerek şiddetin varlığını ya da şiddete uğrama tehlikesini tespit etmesinin yeterli olduğu vurgulanmalıdır. Bu kapsamda mahkemenin çocuğun babasının şiddet içeren eylem ve sözlerinden etkilendiğini kabul ettiği, başvurucunun çocuğuyla kişisel ilişki kurmadaki menfaati karşısında çocuğun üstün yararını gözeterek kişisel ilişkiyi kaldırdığı anlaşılmıştır. Şiddetin önlenmesi amacıyla uygulanan ve süre ile sınırlanan tedbir, çocuğun maruz kaldığı eylem de gözetildiğinde anılan amacı gerçekleştirmeye elverişli ve ölçülü olduğundan **aile hayatına saygı hakkı ihlal edilmemiştir.**

§ 36 "Çocuğun yüksek yararına aykırı olmadıkça anne ve babasıyla kişisel veya doğrudan ilişki kurma ve ilişkiyi sürdürme hakkının varlığı esastır. Bununla birlikte ebeveyn ile çocuk arasında kurulan kişisel ilişki nedeniyle çocuğun şiddete maruz kalması veya şiddete uğrama tehlikesinin mevcut olduğu durumlarda, kamu makamları tarafından çocuğun korunması amacıyla kişisel ilişkinin kaldırılması yönünde bir tedbir uygulanmasının çocuğun üstün yararının gözetilmesinin bir sonucu olduğu söylenebilir."

D. AİLE KONUTU VE MESKENİYET İDDİASI

1. *Melahat Karkin* [GK], B No: 2014/17751, 13/10/2016

Aile konutuna ilişkin tasarruflarda Yargıtayın 15/4/2015 tarihinden önceki içtihatlarına göre üçüncü kişinin iyi niyetinin korunması, ilgili yargı kararlarının aile hayatına saygı hakkına yönelik pozitif yükümlükleri gözeten yargılama yapılması koşuluyla anılan hakkı ihlal etmez.

Anahtar Kelimeler: aile konutu, iyi niyet, Yargıtay, pozitif yükümlülükler, yeterli gerekçe

Başvurucunun eşine ait olan ve başvuru tarafından aile konutu olarak kullanıldığı iddia edilen taşınmaz için kullanılan kredilerin karşılığı olarak bir banka lehine ipotek tesis edilmiştir. Başvurucunun eşi kredi borçlarını ödeyemeyince banka tarafından ipoteğin paraya çevrilmesi yoluyla icra takibi başlatılmış ve konut banka lehine ihale olmuştur. Başvurucu; söz konusu yargılamada konutun aile konutu niteliği taşıdığı, bu durumun banka tarafından da bilindiği, aile konutu üzerinde bilgi ve rızası olmaksızın eşi tarafından banka lehine ipotek tesis ettirildiği iddiası ile ipoteğin kaldırılması davası açmıştır. Yargılama sonucunda davanın reddine karar verilmiştir. Nihai kararın gerekçesinde; taşınmazın aile konutu niteliğinde olduğu anlaşılmakla birlikte ipotek tesisine ilişkin işlemten önce taşınmazın tapu kütüğünde *aile konutu* olduğuna ilişkin bir şerh bulunmadığı, davalı banka iyi niyetli olduğunu savunduğuna göre kanunun iyi niyete sonuç bağladığı durumlarda esas olanın iyi niyetin varlığı olduğu vurgulanmıştır. Başvurucu yasaların aile konutu için özel bir koruma öngördüğünü, 4721 sayılı Kanun'un 194. maddesinin birinci fıkrasının açık hükmüne rağmen aile konutu üzerinde sınırlama yapıldığını belirterek bireysel başvuru yapmıştır.

§ 52 “Sadece eşlerden birinin mülkiyetinde olsa bile aile konutu tüm aile bireylerince kullanılmakta yani tüm aile bireylerinin aile konutu üzerinde birlikte zilyetlikleri söz konusu olmaktadır. Ailenin sosyal ve ekonomik yaşamı açısından son derece önemli bir yere sahip olan aile konutu, eşlerin mutluluğu ve çocukların geleceği için bir güvence, evlilik kurumunun ve aile hayatının bir arada sürmesini sağlayan ve aileyi bir çatı altında toplayan en önemli unsurlardan biri olarak görülmektedir.”

4721 sayılı Kanun'un 194. madde hükmü ve gerekçesi dikkate alındığında yasa koyucu tarafından Türk toplumunun yapısı ve ihtiyaçları gözetilerek aile konutuna ilişkin getirilen hükümler vasıtasıyla aile yaşamı ile aile birliğinin korunması ve eşlerin bir arada yaşamalarını sağlayacak tedbirlerin pozitif yükümlülükler kapsamında alınmasının amaçlandığı anlaşılmaktadır. Pozitif yükümlülük kapsamında yapılan incelemede somut başvuru açısından anılan Kanun hükümleriyle aile konutuna ilişkin koruyucu düzenlemeler getirilerek

gerekli yasal altyapının oluşturulduğu anlaşılmıştır. Öte yandan olay tarihi itibarıyla Yargıtay, tapu kaydına aile konutu şerhinin konulmadığı durumlarda aile konutunun üçüncü şahıslarca edinilmesi yönünden 4721 sayılı Kanun'un iyi niyete dair hükümlerini dikkate almaktadır. Bu görüş Hukuk Genel Kurulunun 15/4/2015 tarihli kararıyla değişmiştir. Anılan değişiklikle Yargıtay; 4721 sayılı Kanun'un 194. madde hükmü ile eşlerin fiil ehliyetine getirilen sınırlamanın aile konutuna şerhin konulması koşuluna bağlanmadığı, işlem tarafı olan üçüncü kişinin iyi niyetli olup olmasının da herhangi bir öneminin bulunmadığı yolundaki görüşü kabul etmiştir. Ancak somut olayda yargı kararları Hukuk Genel Kurulunun kararlarından önce kesinleşmiştir. Bu durumda mahkeme kararları incelendiğinde, uyuşmazlığın Yargıtay tarafından kabul edilen *iyi niyet* hükümlerine ilişkin görüş doğrultusunda sonuçlandırıldığı, tarafların katılım haklarına riayet edildiği ve gerekçelerinin ayrıntılı şekilde ortaya konulduğu görülmüştür. Tarafların hukuki menfaatleri arasında bir dengeleme yapılarak pozitif yükümlülüğün yerine getirildiği anlaşılmakla **Anayasa'nın 20. maddesinde yer alan aile hayatına saygı hakkının ihlal edilmediği** sonucuna ulaşılmıştır.

2. *Emine Göksel*, B. No: 2016/10454, 12/12/2019

Malik eşin borcundan dolayı aile konutu vasfındaki taşınmazın haczine karşı meskeniyet iddiasının sadece borçlu eş tarafından ileri sürülebileceği yönündeki daraltıcı yorum aile hayatına saygı hakkının ihlalidir.

Anahtar Kelimeler: aile konutu, meskeniyet iddiası, aile bireyleri, hâline münasip ev, taraf ehliyeti

Başvurucunun eşinin borcundan dolayı aile konutu vasfındaki taşınmaza haciz konulmuştur. Başvurucu, anılan haciz işlemine karşı meskeniyet iddiasıyla şikâyet yoluna başvurmuştur. Başvurucu anılan taşınmaz üzerinde aile konutu şerhi olduğu ve borçlunun hâline münasip evinin haczedilemeyeceğini ileri sürmüştür. Yargılama sırasında alınan bilirkişi raporuyla dava konusu meskenin başvurucunun hâline münasip aile konutu vasfında bir ev olduğu tespit edilmiştir. Mahkeme aktif dava ehliyetsizliği nedeniyle şikâyetin reddine karar vermiştir. Kararda; malik olan eşin borcu dolayısıyla aile konutunun icra yoluyla satışının yapılabileceği, başvuru lehine taşınmaz üzerine aile konutu şerhi konulmuş olmasının icra takibinde taraf olmayan başvurucuya haczedilmezlik şikâyetinde bulunma imkânı tanımadığı belirtilmiştir.

Hâline münasip ev kavramı sadece borçlunun değil borçlu ile ailesinin sosyal ve ekonomik durumuna uygun olan konutu ifade etmektedir. Somut olayda haciz işlemi yapılan

ve borçluya ait konutun hâline münasip ev vasfında olduğunun tespiti gözetildiğinde aile konutunun haczinden malik olmayan eşin etkilenmeyeceği ve hacze karşı yargı yollarını kullanmakta hukuki menfaatinin olmadığı söylenemez. Bu durumda borçlunun ve ailesinin hâline münasip aile konutu vasfında olduğu tespit edilen taşınmazın üzerine konulan hacizden doğrudan etkilenecek malik olmayan eş, aile konutuna ilişkin güvencelerden yararlanarak meskeniyet iddiasıyla dava açabilmelidir.

Dolayısıyla mahkemenin borçlu olmayan eşin dava ehliyetine ilişkin daraltıcı yorumu nedeniyle **aile hayatına saygı hakkı ihlal edilmiştir.**

§ 43 “Anayasa’nın 20. ve 41. maddelerinin aile konutuyla ilgili olarak devlete yüklediği pozitif yükümlülüklerin mülkiyet hakkından bağımsız olduğunun altı çizilmelidir. Dolayısıyla aile konutundan kaynaklanan anayasal güvencelerin ihlalinin tespiti, durdurulması ve giderilmesi amacıyla oluşturulacak mekanizmalara başvuru imkânının sadece konuta malik olan eş tarafından değil bazı durumlarda malik olmayan eş tarafından da kullanılabilmesi gerekir. Aile konutunun maliki olmayan eşin koruyucu yetkileri kullanmasının engellenmesi devletin pozitif yükümlülüklerinin ihlali sonucunu doğurabilir.”

E. AİLE BİRLİĞİNİN SAĞLANMASI

1. *Nurbani Fikri*, B. No: 2014/2502, 11/10/2018

Başvurucunun annesinin hastalığına ilişkin mazeretinin görevlendirme işleminde idare tarafından gözetilmemesi ve bu konuda derece mahkemelerinin yeterli gerekçe sunmaması aile hayatına saygı hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: atama, geçici görevlendirme, anne, yeterli gerekçe, pozitif yükümlülük

Başvurucu, idarenin İstanbul bölge müdürlüğünde memur olarak çalışmakta iken 2001 yılında Ambarlı Liman Başkanlığına geçici olarak görevlendirilmiştir. Annesinin hastalığı dolayısıyla yatağa bağımlı olması nedeniyle görevlendirmesinin iptal edilmesini talep etmesi üzerine idare başvurucunun görevlendirmesini iptal etmiştir. Daha sonraki süreçte amirinin kendisinden şikâyetçi olması sonucu başvuru hakkında disiplin soruşturması açılmış ve başvuru tekrar Ambarlı Liman Başkanlığına görevlendirilmiştir. Başvurucu, annesinin yatağa bağımlı olması nedeniyle onunla ilgilenmesi gerektiği gerekçesiyle atama işleminin iptali davası açmıştır. Yargılama sonucunda, atama işleminin ihtiyaç ve hizmet gereği tesis edildiği gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir. Başvurucu ayrıca hukuka aykırı olarak üst üste iki kez Ambarlı Liman Başkanlığında görevlendirilmesinde idarenin hizmet kusurunun bulunduğunu ileri sürerek idare aleyhine tam yargı davası açmıştır. Mahkeme davanın kabulüne karar vermiştir. Kararda, idarenin başvurucunun annesinin sağlık sorunlarını bilmesine rağmen başvurucuyu ikinci kez görevlendirmesinin hizmet kusuru teşkil ettiği vurgulanmıştır. Başvurucu, hukuka aykırı görevlendirmenin iptal edilmemesi nedeniyle bakımını yapmadığı annesinin vefat ettiğini vurgulayarak aile hayatına saygı ve yaşam hakları ile kötü muamele yasağının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Başvurucunun, annesinin ağır hasta olduğuna dair sağlık raporlarını idareye sunduğu, dolayısıyla başvurucunun sağlık mazereti hakkında idarenin bilgisinin olduğu anlaşılmaktadır. Ancak iptal davasına bakan derece mahkemesince annesinin sağlığına ilişkin olarak başvurucunun mazeretine yönelik hiçbir değerlendirme, açıklama ve tartışmada bulunulmamıştır. Öte yandan başvurucunun -annesinin sağlığıyla ilgili mazeretine rağmen başka bir yere görevlendirilmesine ilişkin işlem, iptal

§ 55 “Başvurucunun, hasta ve bakıma muhtaç annesine bakabilmesinin ve onun gündelik ihtiyaçlarını giderebilmesinin kolaylaştırılması, bu husustaki hukuki ve fiili engellerin ortadan kaldırılması, aile hayatına saygı hakkının devlete yüklediği pozitif yükümlülüklerin bir gereğidir. Bu bağlamda başvurucunun görev yerinin değiştirilmesine ilişkin tasarruflarda bulunulurken devletin bu yükümlülüğüne de yeterli ölçüde ağırlık verilmesi gerekir...”

davasında hukuka uygun kabul edilirken bu işlem dolayısıyla açılan tam yargı davasında ise hukuka aykırı bulunmuştur. İptal davasına bakan mahkemenin tam yargı davasının sonucunu bilmesine karşın bu konuda hiçbir tartışma yapmadığı ve bir gerekçe ortaya koymadığı vurgulanmalıdır. Tüm bu nedenlerle derece mahkemesi karar gerekçesinin görevlendirme işlemiyle güdülen kamu yararı meşru amacı ile başvurunun aile hayatına saygı hakkı arasında adil denge kurulmasına yönelik ilgili ve yeterli unsurlara sahip olmadığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla bireysel başvuruya konu olayda aile hayatına saygı hakkı kapsamındaki pozitif yükümlölüklerin kamu makamlarınca yerine getirilmediğı, bu nedenle **Anayasa'nın 20 maddesinde güvence altına alınan aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğı** sonucuna ulaşılmıştır.

2. Raziye Koçaş, B. No: 2014/16794, 12/1/2017

Polis memurunun zorunlu ikinci bölge görevi kapsamında eşin görev yaptığı yerden başka yere atanması ailenin korunması ve aile hayatına saygı hakkının ihlal etmez.

Anahtar Kelimeler: polis memuru atama, zorunlu görev, aile birliği

Başvurucu, Kocaeli Başiskele İlçe Emniyet Müdürlüğünde polis memuru olarak; başvurunun eşi ise aynı ilçede Deniz Kuvvetleri Komutanlığı Kara Araçları Bakım Merkezi Komutanlığında işletme müdürü kadrosunda subay olarak görev yapmaktadır. Başvurucu, ikinci bölgede ilk kez zorunlu görev kapsamında birinci tercihi olan Elâzığ İl Emniyet Müdürlüğüne atanmıştır. İşlem tarihi itibarıyla anılan ilde zorunlu görev süresi üç yıl olarak belirlenmiştir. Başvurucu temel olarak emniyet teşkilatı ikinci bölge kapsamındaki il ve ilçelerde Deniz Kuvvetleri Komutanlığının kadrosu bulunmadığı için eşinin Elâzığ'a atanmasının mümkün olmadığını, iki çocuğuyla birlikte Elâzığ'da eşinden uzakta yaşamak zorunda olması nedeniyle aile birliğinin bozulduğunu ve eş durumu özrünün dikkate alınmadığını iddia etmektedir.

Ülke çapında güvenliğin ve asayişin sağlanması ve korunmasında üstlendiği görev dikkate alındığında kamu hizmetinin etkin şekilde yürütülmesinin ve mesleki disiplinin sağlanması amacıyla Emniyet Genel Müdürlüğü personelinin diğer kişilerin tabi olmadığı bazı sınırlamalara tabi olması bir zorunluluktur. Dolayısıyla emniyet hizmetleri sınıfında istihdam edilen personelin nitelikleri ve yükümlülükleri konusunda idarenin daha geniş bir takdir yetkisine sahip olduğuna kuşku yoktur. Bunun yanı sıra kişilerin zorunlu hizmete tabi olacaklarını ve yurdun tüm bölgelerinde görevlendirileceklerini bilerek polislik görevine girdikleri, ilgili mevzuatta emniyet hizmetleri sınıfına mensup personelin zorunlu atama işlemleri gerçekleştirilirken zorunlu görev sürelerinin il ve ilçelere göre açık olarak belirlendiği, personelin eş durumu, sağlık durumu gibi mazeretlerinin hangi durumlarda dikkate alınacağı ayrıntılı şekilde düzenlenmiştir.

Zorunlu görev kapsamında yapılan atanmanın başvurunun **aile yaşamına etkisi bakımından çekilmez bir ağırlık ve yoğunluk derecesine ulaşmaması dolayısıyla başvuru konusu işlemde açık ve görünür bir ihlal saptanmadığından başvurunun açıkça dayanak-tan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir.**

§ 43 "... başvurunun aile hayatı üzerinde meydana getirdiği olumsuz etkiler ile kamu hizmetinin etkin sunulması bağlamında kamu düzeninin ve başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunmasına yönelik genel yarar arasında adil bir dengeyi gözetilip gözetilmediği değerlendirilmelidir."

3. *Peri Kırık*, B. No: 2015/19795, 9/1/2019

Yabancı ülke vatandaşı olan ve yasal olmayan yollardan Türkiye'ye gelen kişinin sınır dışı edilmesi aile hayatına saygı hakkını ihlal etmez.

Anahtar Kelimeler: sınır dışı, yasal olmayan yollardan ülkeye giriş, yabancı ülke vatandaşı

9/2/2011 tarihinde başvurucunun Türkiye'ye yasal olmayan yollardan giriş yaptığı tespit edilmiş ve 9/3/2011 tarihli işlemle başvuru hakkında beş yıl süreyle yurda giriş yasağı kararı alınmıştır. Başvurucu aynı tarihte Türkiye'den ayrılmıştır. Bununla birlikte başvuru 2011 yılında tekrar yasal olmayan yollardan Türkiye'ye gelmiştir. 9/4/2015 tarihinde başvurucunun ülkede usule uygun olmayan şekilde bulunduğu tespit edilmiş, 30/4/2015 tarihinde başvurucunun sınır dışı edilmesine ve bu amaçla bir ay süreyle idari gözetim altına alınmasına karar verilmiştir. Başvurucu sınır dışı işlemine karşı İstanbul 1. İdare Mahkemesinde iptal davası açmış ve dava reddedilerek kesinleşmiştir.

Başvurucunun kızıyla birlikte yaşadığı Türkiye'den sınır dışı edilmesine karar verilmesi aile hayatına saygı hakkına müdahale teşkil etmektedir. Başvurucunun aile hayatına yönelik müdahalenin kanuni bir temeli bulunmakta ve 6458 sayılı Kanun'un ilgili hükümleri *kanunla sınırlama* ölçütünü karşılamaktadır. Başvurucunun Türkiye'ye yasal giriş hükümlerini ihlal etmesi ve hakkında giriş yasağı bulunmasına rağmen Türkiye'ye geldiğinin tespit edilmesi sebebiyle sınır dışı edilmesi meşru bir amaç taşımaktadır.

Başvurucunun Türkiye'ye yasal giriş hükümlerini ihlal etmesi ve hakkında giriş yasağı bulunmasına rağmen Türkiye'ye geldiğinin tespit edilmesi, dolayısıyla Türkiye'nin yabancılar hakkında getirdiği Kanun hükümlerini ısrarlı şekilde ihlal etmesi sebebiyle sınır dışı edildiğinin tespit edilmesi nedeniyle isnadın ağırlığı ve önemi dikkate alınarak kamu düzeninin korunması amacının daha ağır bastığı görülmektedir. Ayrıca sınır dışı edilecek ülke olan Azerbaycan'da başvurucunun ve ailesinin birlikte yaşamasının önünde çok ciddi engeller bulunduğunun kanıtlanmamış olması da dikkate alındığında

da **gözetilen meşru amaç karşısında aile hayatına saygı hakkına yapılan müdahalenin yeterli bir temelinin olduğu ve keyfilik içermediği anlaşıldığından demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı bulunmaması ve ölçülü olması nedeniyle aile hayatına saygı hakkının ihlal edilmediğine karar verilmiştir.**

§ 48 "... sınır dışı edilen yabancının ülkede güçlü ailevi bağlara sahip olduğu durumlarda aile hayatı ile sınır dışı işleminin uygulanması bağlamında gözetilen kamusal menfaat arasında adil bir denge kurulması gerekmektedir."

4. Oksana Chicheishvili, B. No: 2014/19023, 20/12/2017

Evlilik akdinin gerçek aile birliği kurmaya yönelik olmadığı tespit edilenlerin aile hayatına saygı hakkı koruma kapsamında değildir.

Anahtar Kelimeler: sınır dışı, anlaşmalı evlilik, göçmenlik, oturma izni

Başvuru, Gürcistan vatandaşı olan ve 24/5/2003 tarihinde “fuhuş yapmak ve vize ihlali” nedeniyle Türkiye’den sınır dışı edilen başvurunun Türk vatandaşı ile olan evliliğin sırf Türkiye’de ikamet edilebilmesi için yapıldığından bahisle oturma izninin iptal edilmesi nedeniyle aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

Başvurucu, ikamet tezkeresini yenilemek için talepte bulunmuş ve yabancılar şube müdürlüğüne oturduğu adresi bildirmiştir. Söz konusu belge 4/5/2013 ile 4/5/2015 tarihleri arasında geçerli olacak şekilde yenilenmiştir. 8/5/2013 ve 3/1/2014 tarihlerinde yapılan idari tahkikatlarda, beyan ettiği adrese gidildiğinde kiralık olan evde başvurunun yabancı uyruklu bir başka kadın ile birlikte yaşadığı, kira kontratının bu kadının erkek arkadaşı adına yapıldığı tespit edilmiştir. Başvurucu ve evlendiği kişi yabancılar şube müdürlüğüne davet edilerek kendileriyle ayrı ayrı mülakat yapılmıştır. Mülakatta birbirlerine ve yaşamlarına dair -örneğin eşinin ana baba isminin ne olduğu, düğün veya herhangi bir kutlama yapıp yapmadıkları, alyanslarının olup olmadığı, eşinin tahsil durumu, mülakat tarihinden önceki pazar gününü nasıl geçirdikleri gibi- sorular sorulmuştur. Sorulan sorulara başvuru ve evlendiği kişinin çelişkili ve birbirlerinden farklı cevaplar verdiği ve birbirlerini tanımadıklarının anlaşıldığı bildirilmiştir. Başvurucu ikamet tezkeresinin iptali işlemine karşı Antalya 1. İdare Mahkemesinde dava açmıştır. Mahkemenin 2/10/2014 tarihli kararıyla dava kesin olarak reddedilmiştir.

Kamu makamları tarafından başvurunun bir Türk vatandaşıyla yaptığı evlilik akdinin gerçek aile birliği kurmaya yönelik olmadığı, eşlerin birlikte yaşamadıkları, evliliğin ülkede kalmak için yapılan anlaşmalı bir evlilik olduğu somut ve tutarlı olgulara dayalı tespitlerle ortaya konulmuştur. Bu durumda söz konusu evliliğin Anayasa ile korunması gerekli *aile hayatı* oluşturmadığı, bu nedenle aile hayatına saygı hakkının kapsamı dışında kaldığı anlaşılmaktadır. **Başvurucunun gerçekleştirdiği evlilik akdinin hakiki aile birliği kurmaya yönelik olmayan, göçmenlikle ilgili düzenlemelerden kaçmak amaçlı, ülkeye giriş ve ikamet izni alınmasına yönelik anlaşmalı evlilik olması nedeniyle aile hayatına saygı hakkı kapsamında korunması gereken bir unsur olmadığı sonucuna varıldığından başvurunun konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir.**

§ 33 “Modern yaşamın koşulları ışığında aile yaşamının varlığından söz edilebilmesi için eşlerin mutlaka aynı evde birlikte oturmaları koşulundan söz edilmese de birlikte yaşamının gerçek aile hayatını kanıtlamada oldukça güçlü bir veri olduğu da unutulmamalıdır.”

5. Sherapat Yagmyrova, B. No: 2017/11905, 21/7/2020

Yetişkin çocuklar, aileye bağımlı ve muhtaç olduğunun ispatlanamadığı hâllerde aile kavramına dâhil değildir.

Anahtar Kelimeler: sınır dışı, THPA testi, sifilis, yetişkin çocuk, aile kavramı

İstanbul Atatürk Havalimanı'nda yapılan pasaport kontrolünde başvurunun daha önceki soyadının Yagmurova olduğu, vize ihlali ve ikamet tezkeresinin geçersiz olması nedeniyle hakkında 28/7/2012 tarihli yurda giriş yasağı kararı bulunduğu, buna rağmen illegal yollardan Türkiye'ye gelmiş olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca yapılan sağlık kontrolünde başvurunun TPHA testlerinin pozitif çıktığı, *sifilis* bulaşıcı hastalığı olduğu anlaşılmıştır. Bunun üzerine İstanbul Valiliği tarafından 20/7/2016 tarihinde Türkiye'ye giriş kurallarını ihlal ettiği, kamu düzenini ve sağlığını tehdit ettiği, kaçma ve kaybolma riski bulunduğu gerekçesiyle başvuru hakkında sınır dışı ve idari gözetim kararı alınmıştır.

Başvuru tarihi itibarıyla başvurunun 26 ve 27 yaşında iki kızı bulunmaktadır. Anayasa'da aile hayatı kapsamında korunan aile ilişkileri temel olarak anne, baba ile çocuk arasındaki ilişkilerdir. Anayasa'nın 20. ve 41. maddeleri, anne-baba ve çocuk arasındaki bağın devamlılığını sağlamak üzere tedbirler alınmasını isteme hakkını ve kamusal makamların bu tür tedbirleri alma konusunda pozitif yükümlülüğünü içermektedir. Yetişkin çocukların ise aileye bağımlı ve muhtaç olduklarının ispatlanabildiği ölçüde aile kavramına dâhil edilebilmeleri mümkündür. Başvurunun yetişkin çocukları ile duygusal bağları bulunduğu kuşkusuz ise de yetişkin çocukların aileye bağımlı ve muhtaç olduğunun ispatlanamadığı hâllerde sadece aile olmaktan kaynaklı olağan duygusal bağlar Anayasa'nın 20. ve 41. maddelerinde öngörülen güvencelerin harekete geçmesi bakımından yeterli değildir.

§ 39 "... sınır dışı etme ve ülkeye kabul ile ilgili başvurularda aile kavramının çekirdek aile olarak yani çiftler arasındaki ilişkiler ile ebeveyn ve küçük çocuklar arasındaki ilişkileri kapsayacak şekilde ele alınması gerekmektedir. Yetişkin çocukların ise aileye bağımlı ve muhtaç olduklarının ispat edilebildiği ölçüde aile kavramına dâhil edilebilmeleri mümkündür."

Başvurunun iddialarına delil olarak ileri sürdüğü hususların iddianın doğruluğunu destekleyecek ve ortaya koyacak nitelik ve yeterlilikte olmaması dolayısıyla diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksinin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir.

6. A.G., B. No: 2018/6143, 16/12/2020

Yurda giriş yasağı ile ilgili idari ve yargısal süreçte kararlarda, kamu düzeni ve güvenliğinin korunması hususundaki kamusal menfaat ile başvurunun aile hayatına saygı hakkı arasında bir dengeleme yapılmaması aile hayatına saygı hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: aile birlikteliği, yurda giriş yasağı, sınır dışı işlemi, kamu düzeni ve güvenliği, adil denge

Çeçenistan uyruklu başvuru, ülkesinde pazar yerine atılan bomba sonucu bir bacağı kaybetmiş, bunun üzerine 2005 yılında ailesiyle birlikte Türkiye'ye gelmiştir. Eşi ile çocukları 2014 yılında Türk vatandaşlığına geçen başvurucuya 2015 yılında ikamet izin belgesi verilmiştir. 2016 yılında havaalanı dış hatlar gelişi katında şüphelenilerek mülakata alınan başvuru hakkında sınır dışı ve idari gözetim kararı alınmış, ülkeye giriş yasağı konulmuştur. İdare Mahkemesi başvurunun sınır dışı işlemini iptal etmiştir. Başvurunun yurda giriş yasağına karşı açılan dava ile istinaf başvurusu reddedilmiştir.

Sınır dışı etme ve ülkeye kabul ile ilgili başvurularda aile kavramının çiftler arasındaki ilişkiler ile ebeveyn ve küçük çocuklar arasındaki ilişkileri kapsayacak şekilde ele alınması gerekmektedir. Somut olayda Türkiye'ye meşru yollardan giren ve ikamet izni olan başvuru Türk vatandaşı eşi ve çocuklarıyla birlikte uzun yıllardır ülkemizde yaşamaktadır. Bu nedenle başvurunun Anayasa'nın 20. maddesi kapsamında mevcut aile hayatı bulunduğu açıktır. Bu durumda başvuru hakkında yurda giriş yasağı konulması aile hayatına saygı hakkına müdahale teşkil etmiştir. Yurda giriş yasağı işlemine ilişkin yargılama sürecinde davalı idare, soyut şekilde istihbarat bilgileri doğrultusunda işlem tesis edildiği şeklinde savunma yapmış, derece mahkemesi tarafından da aynı gerekçe esas alınarak dava reddedilmiştir. Başvurunun çatışma bölgeleriyle bağlantılı olabileceğine ilişkin değerlendirme yalnızca havalimanında yapılan mülakatta oluşan kanaate dayanmıştır. Yargılama sürecinde başvuru sürekli olarak hangi gerekçelerle kamu güvenliğini tehlikeye attığının belirsiz olduğunu ifade ederek yurda giriş yasağı işleminin iptalini talep etmiştir. İdare Mahkemesi kararında, idarenin soyut şekilde ileri sürdüğü milli güvenlik argümanını olduğu gibi kabul ederek sadece şekli bir denetim yapmıştır. İdare Mahkemesi kararında, yurda giriş yasağı kararı alınmasına neden olan isnatlar ile bunlar üzerine yapılmış olan işlemlere ilişkin hiçbir ayrıntıya yer verilmemiş ve kamu güvenliği açısından nasıl bir tehdit oluştuğuna dair bir değerlendirme yapılmamıştır. Yine başvurunun eşinin ve çocuklarının Türk vatandaşı olduğu belirtilmesine rağmen İdare Mahkemesi kararında işlemin başvurunun aile hayatı üzerinde doğuracağı etkiler bakımından bir

§ 51 "...sınır dışı edilen yabancının ülkede güçlü ailevi bağlara sahip olduğu durumlarda aile hayatı ile sınır dışı veya ülkeye girişin yasaklanması kararı bağlamında gözetilen kamusal menfaat arasında adil bir denge kurulması gerekmektedir."

inceleme ve dengeleme yapılmamıştır. Başvurucunun bu konudaki talep ve itirazlarının karşılanmadığı, aile hayatına saygı hakkı ile ilgili hiçbir gerekçeye yer verilmediği anlaşılmıştır. Yurda giriş yasağı ile ilgili idari ve yargısal süreçte kararlarda yer verilen gerekçelerin aile hayatına saygı hakkı bağlamında yeterli olmadığı ve kamusal menfaat ile başvurucunun aile hayatına saygı hakkı arasında bir dengeleme yapılmadığı sonucuna varılmıştır.

Buna göre Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan aile hayatına saygı hakkı ihlal edilmiştir.

F. ÂİLE HAYATINA SAYGI HAKKINA İLİŞKİN CEZA İNFAZ KURUMU UYGULAMALARI

1. ÂİLEYLE GÖRÜŞME

a. **Müjdat Gürbüz, B. No: 2017/36529, 23/5/2018**

Ceza infaz kurumunda olağanüstü hâl (OHAL) koşullarının gerektirdiği ölçüde ziyaretçi sayısı ile ziyaret gün ve saatlerinin sınırlandırılması aile hayatına saygı hakkını ihlal etmez.

Anahtar Kelimeler: OHAL koşulları, ziyaretçi sayısı, ziyaret gün ve saatlerinin sınırlandırılması

Evli ve çocuksuz olan başvuru, terör örgütü üyesi olduğu gerekçesiyle Menemen Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (Ceza İnfaz Kurumu) tutuklu bulunmaktadır. Ceza İnfaz Kurumu İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığının “Hükümlü ve Tutukluların Öğrenim Gören Çocuklarının Hafta Sonu Ziyareti” başlıklı kararıyla tutuklu ve hükümlülerin öğrenim gören çocuklarının hafta sonu ziyaretlerinin OHAL süresince yasaklanmasına karar verilmiştir. İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığının “Hükümlü ve Tutukluların Görüşebileceği Ziyaretçi Sayısının Belirlenmesi” başlıklı kararıyla tutuklu ve hükümlülerin görüşebileceği ziyaretçi sayısı yedi olarak belirlenmiştir. İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığının “Ziyaret Gün ve Saatlerinin Düzenlenmesine İlişkin Karar” başlıklı kararıyla tutuklu ve hükümlü ziyaretlerinin 09.00 ile 17.30 saatleri arasında, kırk dakika süreyle ve belirlenen ziyaret programı esas alınarak yaptırılmasına karar verilmiştir. Başvuru, öğrenim gören çocukların hafta içi mesai saatlerinde tutuklu ve hükümlü olan babalarını ziyaret edemediğini; görüşebileceği ziyaretçi sayısı on iken bu sayının haksız şekilde yediye düşürüldüğünü; ziyaret gün ve saatlerinin sınırlandırılmasının hukuka aykırı olduğunu ileri sürmüştür. Başvurucunun söz konusu kararlara karşı yaptığı itiraz, infaz hâkimliğince reddedilmiş, bu karara karşı yapılan itiraz da kararın usule ve mevzuata uygun olduğu gerekçesiyle ağır ceza mahkemesince reddedilmiştir.

Öğrenim gören çocukların hafta sonu ziyaretlerinin OHAL süresince durdurulması yönündeki Ceza İnfaz Kurumu uygulaması yönünden yapılan değerlendirmede, çocuksuz olan başvuru bu yönüyle aile hayatına saygı hakkına herhangi bir müdahalede bulunulmadığı tespit edilmiştir. Başvurucuya isnat

§ 99 “İsnat edilen suçların ağırlığına göre tutuklu ve hükümlülere tanınan birtakım hak ve imkânların farklılaşması doğaldır. Başvurucuya isnat edilen suçun ağırlığı, devam eden OHAL koşulları, ceza infaz kurumunun mevcudu ile personel sayısı dikkate alındığında suçların önlenmesi, ceza infaz kurumunun güvenliğinin sağlanması, disiplinin ve kamu düzeninin sürdürülmesi amacıyla birtakım tedbirler alınmasının meşru amaç taşıma koşulunu karşıladığı değerlendirilmiştir.”

edilen suçun ağırlığı, devam eden OHAL koşulları, Ceza İnfaz Kurumunun mevcudu ile personel sayısı dikkate alındığında suçların önlenmesi, ceza infaz kurumunun güvenliğinin sağlanması, disiplinin ve kamu düzeninin sürdürülmesi amacıyla birtakım tedbirler alınmasının meşru amaç taşıma koşulunu karşılamaktadır. Ayrıca başvurunun görüşme hakkını ortadan kaldırmayacak ve yakınlarıyla temasını sürdürecektir şekilde bu tür bir sınırlamaya muhatap kılınmasının makul olduğu değerlendirilmektedir. OHAL koşullarının gerektirdiği kamu düzeninin korunması ihtiyacı ve ceza infaz kurumu güvenliğini sağlama amacı doğrultusunda başvurunun yakınlarıyla olan ilişkisinin sürdürülmesini engellemeyen müdahalede kamu makamları tarafından güdülen meşru amaç ile başvurunun bireysel yararı arasında adil bir denge kurulmuştur. **Demokratik toplumda gerekli olan müdahalenin ulaşılmak istenen amaçla ölçülü olması dolayısıyla ihlalin bulunmadığı açık olan başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir.**

b. Halil Berk, B. No: 2017/8758, 21/3/2018

Olağanüstü hâl (OHAL) koşullarının gerektirdiği kamu düzeninin korunması ihtiyacı dolayısıyla bir kısım mahpusun açık görüş hakkının sınırlandırılması aile hayatına saygı hakkını ihlal etmez.

Anahtar Kelimeler: açık görüş, OHAL koşulları, ceza infaz kurumu güvenliğini sağlama, ölçülülük

Başvurucu, terör örgütü üyesi olduğu gerekçesiyle Sincan T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda tutuklu bulunmaktadır. Başvurucu, aile fertleriyle görüştürülmesinin engellendiğine ilişkin herhangi bir iddiada bulunmamakta, yalnızca açık görüş hakkının iki ayda bir olacak şekilde belirlenmesi nedeniyle ailesini daha sık göremediğinden aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğini iddia etmektedir. Belirli suçlardan hükümlü ve tutuklular için açık görüş hakkının idare ve gözlem kurulu kararlarıyla sınırlandırılması aile hayatına saygı hakkına müdahale oluşturmaktadır.

5275 sayılı Kanun'un 83. ve 114. maddeleri ile anılan Kanun'a dayanılarak çıkarılan Ziyaret Yönetmeliği'nin 5. maddesi, 3713 sayılı Kanun kapsamındaki suçlardan tutuklu olanlar bakımından değerlendirildiğinde *kanunla sınırlama* koşulunu karşılamaktadır. Devam eden OHAL koşulları, Ceza İnfaz Kurumunun mevcudu ile personel sayısı dikkate alındığında kamu düzenini ve ceza infaz kurumu güvenliğini sağlama amacıyla bir kısım suçtan tutuklu ve hükümlü olanlar için açık görüş hakkının sınırlandırılması meşru amaç taşıma koşulunu da karşılamaktadır. OHAL koşullarının gerektirdiği kamu düzeninin korunması ihtiyacı ve ceza infaz kurumu güvenliğini sağlama amacı doğrultusunda -isnat edilen suçun ağırlığı da dikkate alınarak- başvurunun aile fertleriyle olan ilişkisinin sürdürülmesini engellemeyen açık görüş hakkının sınırlandırılması şeklindeki söz konusu müdahalede kamu makamları tarafından güdülen meşru amaç ile başvurunun bireysel yararı arasında adil bir dengenin kurulduğu, demokratik toplumda gerekli olan müdahalenin ulaşılmak istenen amaçla **ölçülü olduğundan başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir.**

§ 56 "OHAL koşullarının gerektirdiği kamu düzeninin korunması ihtiyacı ve Ceza İnfaz Kurumu güvenliğini sağlama amacı doğrultusunda -isnat edilen suçun ağırlığı da dikkate alınarak- başvurunun aile fertleriyle olan ilişkisinin sürdürülmesini engellemeyen açık görüş hakkının sınırlandırılması şeklindeki söz konusu müdahalede kamu makamları tarafından güdülen meşru amaç ile başvurunun bireysel yararı arasında adil bir dengenin kurulduğu, demokratik toplumda gerekli olan müdahalenin ulaşılmak istenen amaçla ölçülü olduğu sonucuna varılmıştır."

c. Halil Berk (2), B. No: 2017/13338, 19/9/2018

Olağanüstü hâl (OHAL) koşullarının gerektirdiği kamu düzeninin korunması ihtiyacı dolayısıyla bir kısım mahpusun kapalı görüş hakkının sınırlandırılması aile hayatına saygı hakkını ihlal etmez.

Anahtar Kelimeler: kapalı görüş, OHAL koşulları, ceza infaz kurumu güvenliğini sağlama, ölçülülük

Başvurucu, terör örgütü üyesi olduğu gerekçesiyle Sincan T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda tutuklu bulunmaktadır. Başvurucu diğer tutukluların haftada bir kez kapalı görüş hakkını kullanabilmesine rağmen kendisinin iki haftada bir bu haktan yararlandırıldığını ileri sürmüştür. Başvurucu; görüş hakkının mevzuatta haftada bir olacak şekilde düzenlendiğini, kapalı görüş hakkını ortadan kaldıran yasal bir düzenleme bulunmasına rağmen bu haktan yararlandırılmaması nedeniyle ailesiyle görüşemediğini belirterek kapalı görüş hakkından haftada bir yararlandırılması talebinde bulunmuştur.

Silahlı terör örgütüne üye olma suçundan tutuklanan başvurunun kapalı görüş hakkına getirilen sınırlamanın, görüşme hakkını ortadan kaldırmayan geçici bir tedbir olması ve yakınlarıyla temasını sürdürebilecek şekilde uygulandığı hususları gözetildiğinde makul olduğu değerlendirilmektedir. OHAL koşullarının gerektirdiği kamu düzeninin korunması ihtiyacı ile soruşturmaların etkin bir şekilde yürütülmesini ve ceza infaz kurumu güvenliğini sağlama amaçları doğrultusunda -isnat edilen suçun ağırlığı

da dikkate alınarak- başvurunun aile fertleriyle olan ilişkisinin sürdürülmesini engellemeyen kapalı görüş hakkının sınırlandırılması şeklindeki söz konusu müdahalede, kamu makamları tarafından güdülen meşru amaç ile başvurunun bireysel yararı arasında adil bir dengenin kurulduğu, **demokratik toplumda gerekli olan müdahalenin ulaşılmak istenen amaçla ölçülü olduğundan başvuru açıkça dayanaktan yoksun olması** nedeniyle kabul edilemez bulunmuştur.

§ 47 "... başvuru konusu olay bakımından yapılacak değerlendirmelerin temel eksenini, müdahaleye neden olan idari makamlar ve derece mahkemelerinin kararlarında dayandıkları gerekçelerin aile hayatına saygı hakkının kısıtlanması bakımından demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluk ve ölçülülük ilkesine uygun olduğunu inandırıcı bir şekilde ortaya koyup koyamadığı olacaktır."

ç. **Mahmut Mumcu, B. No: 2017/24655, 9/7/2020**

Aynı yerleşke içindeki farklı ceza infaz kurumlarında barındırılan tutuklu eşlere açık ve kapalı görüş hakkı tanınmak suretiyle yüz yüze ve telefonla görüşme imkânlarının makul bir gereklilik ortaya konulmadan verilmemesi aile hayatına saygı hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: aynı yerleşke içinde tutuklu eş, açık görüş, kapalı görüş

Başvurucu, terör örgütüne üye olma suçundan İzmir 3 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (Ceza İnfaz Kurumu) tutuklu bulunmaktadır. Başvurucunun eşi de aynı suçla ma kapsamında tutuklanmış ve İzmir Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunmaktadır. Başvurucu, kendisi gibi tutuklu olan eşiyle açık görüş (ziyaret) ya da telefonla görüş imkânından yararlanma talebiyle Ceza İnfaz Kurumuna başvurmuş ise de mevzuat uyarınca bu talep kabul edilmemiştir. Kurulca verilen söz konusu karar, infaz hâkimliği ve ağır ceza mahkemesi tarafından usule ve yasaya uygun bulunarak reddedilmiştir.

Devletin tutuklu olan başvurucunun eşiyle temasını devam ettirecek önlemleri alması yönünde pozitif yükümlülüğü bulunmakla birlikte başvurucunun eşinin de tutuklu olduğu dikkate alındığında söz konusu yükümlülüğün kapsamının somut olayın koşulları özelinde değerlendirilmesi gerekecektir. Aynı yerleşke içindeki farklı ceza infaz kurumunda tutulan eşlerin belirli aralıklarla ve gerekli tedbirler alınarak gerek yüz yüze gerekse telefonla görüştürülmeleri konusunda kamusal makamlara yüklenen külfet katlanılması güç bir durum oluşturmaz. Aynı yerleşke içindeki farklı ceza infaz kurumlarında barındırılan tutuklu eşlere açık ve kapalı görüş hakkı tanınmak suretiyle yüz yüze ve telefonla görüşme imkânı verilmemiş, eşlerin bu doğrultudaki talepleri idari ve yargısal merciler tarafından *makul bir gereklilik ortaya konulmadan* karşılanmamıştır. Bu durumda **kamusal makamlarca eşler arasında asgari iletişim ve temas kurulmasına imkân sağlayacak tedbirlerin alınmaması ve aile hayatına saygı hakkı kapsamındaki pozitif yükümlülüklerin gereğinin yerine getirilmemesi nedeniyle aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine karar verilmiştir.**

§ 72 "... aynı yerleşke içindeki farklı ceza infaz kurumunda barındırılan tutuklu eşlerin yüz yüze görüştürülmeleri konusundaki taleplerinin kamusal makamlar tarafından uygun koşullar altında karşılanması gerekir."

d. Murat Aydın, B. No: 2016/58533, 3/7/2019

Farklı ceza infaz kurumlarında bulunan eşlerin birbirleriyle yeterli şekilde iletişim kuramaları aile hayatına saygı hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: aynı yerleşke içinde tutuklu eş, telefonla haberleşme, yüz yüze görüş, eşlere açık ve kapalı görüş

Başvurucu, terör örgütü üyesi olma suçundan Gaziantep L Tipi Ceza İnfaz Kurumunda tutuklu bulunmaktadır. Başvurucunun eşi de aynı suçlama kapsamında tutuklanmış ve Gaziantep E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna konulmuştur. Başvurucu eşiyle yüz yüze (açık-kapalı şekilde) görüşme ve telefonla görüşme haklarından yararlandırılmayı talep etmiş, bu talep reddedilerek anılan karara karşı itirazlar neticesinde karar kesinleşmiştir. Başvurucu; tutuklu eşiyle görüştürülmemesi nedeniyle aile birliğinin korunmadığını ifade etmiş ve özel hayata saygı hakkı, aile hayatına saygı hakkı ile haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Devletin hükümlü ve tutukluların ailesi ve yakınlarıyla iletişimini devam ettirecek önlemleri alması pozitif yükümlülüklerinin bir gereği olsa da hukuka uygun bir tutulmadan kaynaklanan kaçınılmaz sonuçlar nedeniyle aile hayatı kapsamındaki temasın sınırlandırılması doğaldır. Ancak aile hayatına saygı hakkının gereklerinin mümkün olan ilk fırsatta yerine getirilmesi ve mahpusların ailesiyle olan temasının hızlı şekilde yeniden sağlanması bir gerekliliktir.

Aynı yerleşkedeki ceza infaz kurumlarında barındırılan tutuklu eşlere açık ve kapalı görüş hakkı tanımak suretiyle yüz yüze görüşme imkânının verilmediği, bu doğrultudaki taleplerin idari ve yargısal merciler tarafından karşılanmadığı, ayrıca asgari düzeyde

iletişim kurulmasına uygun bir vasıta olarak değerlendirilebilecek telefonla görüşme hakkından başvurucunun yararlandırılmadığı görülmektedir. Bu durumda eşler arasında asgari bir iletişim ve temas kurulmasına imkân sağlayacak şekilde kamusal makamlarca tedbirlerin alınmaması ve aile hayatına saygı hakkı kapsamındaki pozitif yükümlülüklerin gereğinin yerine getirilmemesi nedeniyle aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine karar verilmiştir.

§ 58 “Sadece mektup yoluyla haberleşme ise, istisnai durumlar hariç olmak üzere, aile bireylerinin birbirleriyle olan ve aile hayatına saygı hakkı kapsamında korunan temasın sürdürülmesini sağlamaya uygun bir vasıta olarak kabul edilmemelidir. Zira mektup yoluyla haberleşme, tek başına aile ilişkilerinin sürdürülmesine olanak sağlayacak kapsamı ve hızı içeren bir vasıta olarak nitelendirilmeye elverişli değildir.”

e. Hüseyin Ekinci, B. No: 2016/38867, 3/7/2019

Tutuklu eşler arasında asgari bir iletişim kurulmasına imkân sağlayacak şekilde kamusal makamlarca tedbir alınmaması aile hayatına saygı hakkının ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: farklı ceza infaz kurumlarında tutuklu eş, telefonla haberleşme, açık ve kapalı görüş

Başvurucu, terör örgütüne üye olma ve anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs etme suçları kapsamında yürütülen soruşturma dolayısıyla Maltepe 1 No.lu L Tipi Ceza İnfaz Kurumunda bulunmaktadır. Başvurucunun eşi de aynı tarihte ve aynı suçlama kapsamında Bakırköy Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (Ceza İnfaz Kurumu) tutuklu bulunmaktadır. Başvurucu, tutuklu olarak bulunduğu Ceza İnfaz Kurumuna dilekçe ile başvurmuş ve Bakırköy Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda tutulan eşiyle yüz yüze görüşme, telefonla görüşme ve mektupla haberleşme haklarından yararlandırılmayı talep etmiştir. Ceza İnfaz Kurumu İdare ve Gözlem Kurulu başvurucunun taleplerini reddetmiştir. Kararda; mevzuat gereğince farklı ceza infaz kurumlarında bulunan kişilerin görüşme, telefonlaşma, mektuplaşma hakkından yararlandırılmalarının mümkün olmadığı belirtilmiştir.

Başvurucunun Ceza İnfaz Kurumunda bulunduğu süre zarfında kendisi gibi tutuklu olan eşiyle yüz yüze ya da telefon vasıtasıyla hatta mektup yoluyla dahi görüşemediği anlaşılmaktadır. Devletin, tutuklu olan başvurucunun eşiyle temasını devam ettirecek önlemleri alması yönünde pozitif yükümlülüğü bulunmakla birlikte başvurucunun eşinin de tutuklu olduğu dikkate alındığında söz konusu yükümlülüğün kapsamının somut olayın koşulları özelinde -bu durumda devletin takdir marjının daha geniş olduğu hususu gözardı edilmeden- değerlendirilmesi gerekecektir. Somut olaydaki gibi özellikle farklı ceza infaz kurumlarında bulunan tutuklu eşlerin yüz yüze görüştürülmeleri konusundaki taleplerin kamusal makamlar tarafından her durumda karşılanması beklenmemelidir. Ancak tutuklu eşler arasında aile hayatının sürdürülmesine imkân sağlayacak şekilde asgari düzeyde iletişim kurulmasına uygun bir vasıta olarak değerlendirilebilecek telefonla görüşme hakkından başvurucunun yararlandırılmadığı anlaşılmaktadır. **Bu durumda eşler arasında asgari bir iletişim kurulmasına imkân sağlayacak şekilde kamusal makamlarca tedbir alınmaması ve aile hayatına saygı hakkı kapsamındaki pozitif yükümlülüklerin gereğinin yerine getirilmemesi nedeniyle aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine karar verilmiştir.**

§ 60 "... tutuklu ya da hükümlünün ailesiyle asgari bir iletişim kurulmasının sağlanması şeklindeki pozitif yükümlülük özellikle aile bireylerinin her ikisinin de mahpus olduğu ve aynı yerleşke içinde tutulmadıkları durumlarda bu kişilerin mutlaka yüz yüze, yakın şekilde görüştürülmesini gerekli kılmaz. Belirtilen asgari iletişim, söz konusu aile bireylerinin belirli ve makul aralıkta başta telefon olmak üzere uygun vasıtalarla birbirleriyle görüştürülmeleri yoluyla da sağlanabilir."

f. Eşref Köse, B. No: 2017/38098, 3/6/2020

Kapalı görüşün teknik araçla dinlenmesi ve kaydedilmesinin koşullarını belirleyen bir kanunun olmaması haberleşme hürriyeti ile özel hayata ve aile hayatına saygı hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: kapalı görüş, kapalı görüşün dinlenmesi, kapalı görüşün kaydedilmesi

Silahlı terör örgütüne üye olma suçundan tutuklu olarak Bolu F Tipi Ceza İnfaz Kurumunda kalan başvuru, kapalı görüş sırasında aile bireyleriyle telefon vasıtasıyla yaptığı görüşmelerin teknik araçla dinlenmesi ve kaydedilmesinin özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı ile haberleşme hürriyetini ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

Kapalı görüşlerde yapılan konuşmaların idare tarafından kamu düzeninin ve ceza infaz kurumunun güvenliğinin sağlanması ile suç işlenmesinin önlenmesi gerekçesiyle dinlenemeyeceği ve kaydedilemeyeceği kural olarak söylenemez. Ancak ziyaret anında yapılan görüşmelerin teknik araçla dinlenip kaydedilmesinin özellikle haberleşmenin gizliliği, özel hayata ve aile hayatına saygı haklarına yönelik ağır bir müdahale içerdiği de gözetilerek sistematik dinleme ve kaydetmenin sınırlarının idarenin takdir yetkisinin kapsamını da içerecek bir kanun ile belirlenmesi gerekir. Ayrıca görüşmeleri kayıt altına almanın oldukça ağır bir müdahale olduğu gözetildiğinde bu uygulama ancak son çare olarak başvurulabilecek bir tedbir olarak düzenlenmelidir. Bu bağlamda yasal düzenlemenin daha hafif araçlarla -örneğin dinleme ile yetinilmesi- aynı sonucun elde edilmesi hâlinde kayıt altına alma tedbirine başvurulmasını önleyecek şekilde düzenlenmesi gerekmektedir.

Bu bağlamda “Genel İlkeler” bölümünde belirtilen kanunilik ölçütünü karşılayan nitelikte bir kanunun var olduğundan bahsedilebilmesi için yasal düzenlemenin öncelikli olarak yeterince açık ve öngörülebilir olması, keyfiliğe karşı uygun bir koruma sağlaması gerektiği ifade edilmelidir.

§ 60 “... ziyaret anında yapılan görüşmelerin teknik araçla dinlenip kaydedilmesinin özellikle haberleşmenin gizliliği, özel hayata ve aile hayatına saygı haklarına yönelik ağır bir müdahale içerdiği de gözetilerek sistematik dinleme ve kaydetmenin sınırlarının idarenin takdir yetkisinin kapsamını da içerecek bir kanun ile belirlenmesi gerekir.”

Mevzuat bir bütün hâlinde değerlendirildiğinde kapalı görüşlerde yapılan konuşmaların sistematik bir şekilde teknik araçla dinlenmesi ve kaydedilmesinin koşullarını kanunilik ilkesini karşılayacak şekilde belirleyen bir kanunun mevzuatta yer almadığı anlaşıldığından haberleşme hürriyeti ile özel hayat ve aile hayatına saygı hakkı ihlal edilmiştir.

2. MAHREM GÖRÜŞ

a. M.Ç. [GK], B. No: 2017/34600, 6/2/2020

Makul gerekçelere dayanarak evli olan mahpusun eşi ile mahrem görüşmesi yönünde ödül verilmemesi aile hayatına saygı hakkını ihlal etmez.

Anahtar Kelimeler: eş ile mahrem görüşme, ödüllendirme, mahrem görüşmenin niteliği

Başvurucu, silahlı terör örgütüne üye olma suçundan 7 yıl 6 ay hapis cezasıyla cezalandırılmış ve hüküm kesinleşmiştir. Başvurucu, Antalya L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumundayken Antalya İnfaz Hâkimliğine hitaben yazdığı dilekçede İnfaz Kurumundaki ödül uygulamasından yararlandırılarak eşiyle mahrem görüşme yapma talebinde bulunmuştur. Başvurucunun talebi reddedilmiş ve redde karşı İnfaz Hâkimliğine yaptığı başvuru da ödüllendirmenin infazı devam etmekte olan hükümlülerin yeniden sosyalleşmesini sağlamak suretiyle hukuki ve toplumsal kurallara bağlı bireyler olmalarını teşvik etmek amacıyla kurula tanınmış bir yetki ve görev niteliğinde olduğu, bu hususta verilecek ödülün niteliği ve süresinin münhasıran kurulun takdirinde bulunduğu gerekçesiyle reddedilmiştir.

Ödüllendirme konusunda geniş takdir yetkisine sahip olan kamu makamlarınca verilen kararlara dayanak yapılan gerekçenin keyfilik içerdiği, konuyla ilgili ve yeterli olmadığı söylenemez. Mahrem görüşmenin mahpusların aile hayatlarını sürdürmeleri bakımından her hâl ve koşulda tanınması gereken, mahpuslar için aile hayatına saygı hakkının olmazsa olmaz bir unsuru değildir. Bununla birlikte mahrem görüşme, ödül mahiyetinde ve belli koşullara tabi olan bir imkân olarak düzenlenmiştir. Somut olayda **başvurucunun bu imkândan yararlanma talebinin olayın koşullarına göre makul ve kabul edilebilir nedenlere dayalı olarak reddedildiği anlaşıldığından aile hayatına saygı hakkının ihlal edilmediğine karar verilmiştir.**

§ 54 "... Aile hayatına saygı hakkı belirtilen asgari imkânlar dışında hükümlü ve tutukluların ayrıca eşleriyle mahrem görüşme yapmalarına imkân sağlanması şeklinde açık bir güvence sağlamamaktadır. Devlet mahrem görüşme imkânını düzenleyip düzenlememe konusunda geniş takdir yetkisine sahiptir."

3. YAKINLARIN CENAZESİNE KATILIM

a. Rasul Kocatürk [GK], B. No: 2016/8080, 26/12/2019

Ceza infaz kurumundaki mahpusların ölen yakınlarının cenazesine katılmasına ilişkin izin talebinin kamu makamlarınca süratle sonuçlandırılmaması özel hayata ve aile hayatına saygı hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: cenazeye katılım, izin talebi, izin talebinin kamu makamlarınca süratle sonuçlandırılması.

Başvurucu ve kardeşi, Kırıkkale F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda hükümlü olarak bulunmaktadır. Babalarının vefat ettiğini öğrenen başvuru ve kardeşi 5/4/2016 tarihli dilekçe ile yaklaşık 470 kilometre mesafedeki Ordu'nun Fatsa ilçesinde yapılacak cenaze törenine katılmak ve taziyeleri kabul etmek için Kırıkkale Cumhuriyet Başsavcılığından izin talep etmişlerdir. Başsavcılık 7/4/2016 tarihli yazısıyla talebin reddine karar vermiştir. Kararda; yapılan araştırma sonucu başvurunun babasının 4/4/2016 tarihinde vefat ettiği ve 5/4/2016 tarihinde öğle namazını müteakip defnedildiği belirtilmiştir. Kararda ayrıca İnfaz Kurumu Karakol Komutanlığınca il içi ve il dışı randevulu hasta sevklerinin yoğunluğu nedeniyle personel yetersizliğinin olduğu ve bu durumun güvenlik bakımından sakınca oluşturduğu yönünde bilgi verildiği, bu kapsamda sevk esnasında güvenlik zafiyetine neden olunabileceği kanaatine varıldığı ifade edilmiştir.

Somut olayda başvurunun 470 kilometre uzaklıkta öğle vakti yapılacak cenaze törenine katılma talebini aynı günün sabahında idareye bildirdiği dikkate alınmalıdır. Buna göre nakil aracının, refakatçi personelin ve alınacak güvenlik tedbirlerinin planlanmasında geçecek sürenin yanı sıra tören yerine ulaşım için gereken süre de hesaba

katıldığında kamu makamlarının başvurunun cenazeye yetişmesi için gerekli zamana sahip olmadığı açıktır. Dolayısıyla başvurunun cenaze törenine katılamaması olayın koşullarından ve kamu makamlarına yüklenemeyecek nitelikteki zaman darlığından kaynaklanmıştır.

Ülkemiz geleneklerinde cenazenin bekletilmeden defnedildiği, akabinde birkaç gün süreyle taziye kabulü yapıldığı bilinen bir olgudur. Bu nedenle yakını ölen hükümlünün izin talebinin kamu makamlarınca süratle harekete geçi-

§ 62 "... Bu nedenle yakını ölen hükümlünün izin talebinin, kamu makamlarınca süratle harekete geçilerek koşullar da dikkate alındığında mümkün olan en kısa sürede sonuçlandırılması önem arz etmektedir. Ayrıca talebin karşılanmasında kamu makamlarının kendilerinden beklenen özeni göstermeleri gerekmektedir. Şayet talebin karşılanması imkân dâhilinde görülmezse bu duruma ilişkin zorunluluk hâllerinin ve güvenlik risklerinin, somut olgu ve olaylara dayalı olarak açıklanması gerekir."

lerak koşullar da dikkate alındığında mümkün olan en kısa sürede sonuçlandırılması önem arz etmektedir.

Başsavcılık, başvurucunun taziye katılabilmesi için durumun gerektirdiği özeni gösterdiğini ve ilgili personelin görevlendirilmesi için alternatif çözümler denediğini ortaya koyabilmiş değildir. Gerekçe olarak sunulan hasta sevk yoğunluğu da somut olgu ve olaylara dayandırılmamıştır. Başvurucunun talebinin durumun gerektirdiği hassasiyet ve özene uygun bir süratle sonuçlandırıldığını, talep tarihi ile kararın bildirim tarihi arasında geçen sürenin makul olduğunu söylemek güçtür. Başvurucunun **taziye kabulüne katılma ve ailesine destek olma imkânından yoksun kalmasında kamu makamlarının zamanında karar almaması ve gerekli organizasyonu oluşturamaması ve başvurucuya geç cevap verilerek nihayetinde talebin reddedilmesi şeklindeki müdahalenin özel hayata ve aile hayatına saygı hakkını ihlal ettiğine karar verilmiştir.**

b. Beşir Doğan, B. No: 2013/2335, 15/12/2015

Ceza infaz kurumundaki mahpusların ölen yakınlarının cenazesine katılım taleplerinin, cenazenin yoğun terör olaylarının olduğu ve bu olaylara bağlı olarak can kayıplarının yaşandığı bölgede olması nedeniyle reddedilmesi özel hayata ve aile hayatına saygı hakkını ihlal etmez.

Anahtar Kelimeler: cenazeye katılım, başvurunun kaçmasının önlenmesi, cenaze güvenliğinin sağlanmasının asayiş yönünden riskli olması

Başvurucu, KCK/PKK silahlı terör örgütüne üye olma suçundan hakkında açılan ceza yargılaması kapsamında tutuklanarak Diyarbakır D Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna konulmuştur. Başvurucunun ağabeyi, tedavi gördüğü hastanede hayatını kaybetmiştir. Aynı gün başvurunun vekili tarafından tutukluluğa esas teşkil eden yargılamayı yürüten Diyarbakır 5. Ağır Ceza Mahkemesine yazılı olarak başvurulmuş ve başvurunun ağabeyinin cenaze törenine katılabilmesi için izin talep edilmiştir. İzin talebi, *"... törenin yapılacağı Diyarbakır İli Bağlar İlçesi Molla Ali Mahallesi Doluçanak Kümeevleri'nin merkeze bağlı köy olduğu, adres itibarıyla güvenliğin alınmasının emniyet ve asayiş yönünden riskli olduğu ..."* gerekçesiyle reddedilmiştir.

Somut olayda derece mahkemesi, başvurunun talebini aynı gün inceleyerek sonuçlandırmıştır. Derece mahkemesi, başvurunun talebinin reddine gerekçe olarak başvurunun gitmek istediği adres itibarıyla güvenliğin sağlanmasının emniyet ve asayiş yönünden riskli olduğunu göstermişlerdir. Somut olayda başvurunun katılmak istediği cenaze töreninin yapıldığı tarihlerde, gitmek istediği adresin bulunduğu Diyarbakır'da yoğun terör olaylarının olduğu ve bu olaylara bağlı olarak can kayıplarının yaşandığı kamuoyunun bilgisi dâhilindedir. Söz konusu terör eylemleri nedeniyle başvurunun ve refakatine verilecek güvenlik güçlerinin yaşam hakkı ve vücut bütünlüklerine yönelik risklerin önüne geçilmesi, silahlı terör örgütüne üye olma suçu isnadıyla tutuklanmış olan başvurunun kaçmasının önlenmesi, kamu düzeni ve güvenliğinin sağlanması amaçlanmıştır. Buna göre derece mahkemelerinin bulundukları yerin güvenlik risklerini daha iyi takdir edebilecekleri dikkate alınarak söz konusu ge-

rekçenin keyfilik içermediği, dolayısıyla kamu makamlarının takdir yetkisinin sınırlarını aşmadığı sonucuna varılmıştır.

§ 44 *"... başvuru konusu olay bakımından yapılacak değerlendirmelerin temel eksen, müdahaleye neden olan Derece Mahkemelerinin kararlarında dayandıkları gerekçelerin özel hayata ve aile hayatına saygı hakkını kısıtlama bakımından "demokratik bir toplumda gerekli olma" ve "ölçülülük" ilkelerine uygun olduğunu inandırıcı bir şekilde ortaya koyup koyamadığı olacaktır"*

Başvurucunun özel hayata ve aile hayatına saygı gösterilmesi hakkına yönelik kısıtlamaların kamu düzeninin korunması ve güvenliğin sağlanması amacı bakımından demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olmadığından özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edilmediğine karar verilmiştir.

4. CEZAEVİNDE ÇOCUK BAKIMI

a. Şükran İrge, B. No: 2016/8660, 7/11/2019

Mahpusun ceza infaz kurumunda tutulması ile çocuğun yüksek yararı arasında bir dengeleme yapılmaması ve çocuğa uygun ortam sağlama ya da koşulları daha uygun bir kuruma nakil gibi tedbirler alınmaması aile hayatına saygı hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: infazın ertelenmesi, Anayasa Mahkemesi tedbir kararı, çocuğun yüksek yararı

Hükümlü olarak ceza infaz kurumunda iki çocuğuyla kalan başvuru 12/2/2016 tarihinde doğan çocuğunun bakımı ve ihtiyaçlarını karşılayabilmek için Cumhuriyet başsavcılığından infazın ertelenmesini talep etmiştir. Başsavcılık infaz erteleme talebinin reddine karar vermiş ve karar kesinleşmiştir. Başvurucunun tedbir talebinin incelenmesi aşamasında ceza infaz kurumunun yazısıyla koğuşta çocukların gelişimi ve yaşamı için uygun ortamın bulunmadığı bildirilmiştir. Anayasa Mahkemesinin 28/6/2016 tarihli ara kararı ile başvuru tedbir talebi kabul edilerek başvuru ve çocuklarının maddi ve manevi bütünlüğü bakımından oluşan tehlikenin ortadan kaldırılması konusunda gerekli tedbirlerin alınmasına hükmedilmiştir. Ayrıca ceza infaz kurumu idare ve gözlem kurulu başkanlığı anılan tedbir kararı gereği başvuru durumuna uygun başka bir ceza infaz kurumuna nakline karar vermiştir.

Başvuru nakledildiği kapalı kadın ceza infaz kurumunda kalmaktadır. Başvuru, ceza infaz kurumunda küçük çocuğu bulunduğundan bahisle infazın ertelenmesi talebinin reddi nedeniyle aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

5275 sayılı Kanun'un 16. maddesinin (4) numaralı fıkrasında *"gebe olan veya doğurduğu tarihten itibaren altı ayı geçmemiş kadınların hapis cezalarının infazının erteleneyeceği"* yönündeki düzenlemenin bir yandan kadını, diğer yandan ise çocuğu korumaya yönelik bir fonksiyonu olduğu ve çocuğun sağlıklı bir ortamda annesiyle buluşmasını sağlamayı amaçladığı açıktır. Ayrıca düzenlemeyle belli koşullarda, mahpus olan annenin ceza infaz kurumunda tutulmasından beklenen kamusal yarara göre çocuğun yüksek yararına üstünlük tanınmıştır.

Kamusal makamlar tarafından koğuşun mevcudu ile kurumun fiziki yapısının çocukların gelişimi ve yaşamı için uygun olmadığı kabul edilmiştir. Buna rağmen infaz erteleme talebi reddedilen başvuru çocuğu, yaşına ve gereksinimlerine uygun, sağlıklı bir ortamdan mahrum kalmıştır. Mahpusun ceza infaz kurumunda tutulması ile çocuğun yüksek yararı arasında bir dengeleme yapılmamış, çocuğa uygun ortam sağlama ya da koşulları daha uygun bir kuruma nakil gibi tedbirler alınmamıştır. **Bu durumda aile hayatına saygı hakkının öngördüğü pozitif yükümlülükler yerine getirilmediğinden aile hayatına saygı hakkı ihlal edilmiştir.**

§ 35 *"... esas olarak kadının mahpus olduğu gözetilerek kadının cezası ile ilişkilendirilen kurallar ile kararlarda çocuğun yüksek yararının hesaba katılması ve ceza infaz kurumu uygulamaları ile koşullarından çocuğun en az düzeyde etkilenmesini sağlayacak tedbirlerin alınması gerektiği vurgulanmalıdır."*

III. KİŞİNİN MADDİ VE MANEVİ VARLIĞINI KORUMA HAKKI

Dr. Şermin BİRTANE

III. KİŞİNİN MADDİ VE MANEVİ VARLIĞINI KORUMA HAKKI

Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahip olduğu belirtilmektedir. Söz konusu düzenleme Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 8. maddesi çerçevesinde özel hayata saygı hakkı kapsamında güvence altına alınan fiziksel ve zihinsel bütünlüğün korunması hakkına karşılık gelmektedir. Anayasa'nın 17. maddesi ile kişinin maddi ve manevi varlığının bütünlüğü gerek kamusal yetkilerle donatılmış kişilerin gerekse özel kişilerin müdahalelerine karşı güvence altına alınmıştır. Anayasa'nın 17. maddesinin amacı, esas olarak bireylerin maddi ve manevi varlığına karşı devlet tarafından yapılabilecek keyfi müdahalelerin önlenmesidir. Bunun yanı sıra devletin kişilerin maddi ve manevi varlığını etkili olarak koruma ve maddi ve manevi varlığına saygı gösterme şeklinde pozitif yükümlülüğü de bulunmaktadır.

Çalışmada kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkına yönelik en sık karşılaşılan müdahale türlerine örnekler verilmiştir. Bu kapsamda Anayasa Mahkemesince *Ahmet Acartürk* kararında, ister kamu isterse özel sağlık kuruluşları tarafından yerine getirilsin sağlık hizmetlerinin hastaların yaşamları ile maddi ve manevi varlıklarının korunmasına yönelik gerekli tedbirlerin alınabilmesini sağlayacak şekilde düzenlenmesi gerektiği vurgulanmıştır. Tıbbi müdahaleden önce kişinin gerektiği şekilde bilgilendirilerek rızasının alınmamasının kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkının ihlaline sebep olabileceği belirtilmiştir. *Neslihan Altuğ ve diğerleri* kararında belirtildiği üzere pozitif yükümlülüklerin yerine getirildiğinin söylenebilmesi için derece mahkemelerinin gerekçeleri, tarafların kanun yoluna başvuru imkânını etkili şekilde kullanabilmesini sağlayacak surette ayrıntılı olarak ortaya konulmalı; ulaşılan sonuçlar yeterli açıklıktaki bilimsel görüş ve raporlar gibi somut, nesnel verilere dayandırılmalıdır. Devletin egemenlik alanında yaşayan ve kontrolü altında bulunan kişilerin maddi ve manevi varlıklarına yönelik fiilleri önleme, önlenememiş olan eylemlere yönelik olarak da gerekli soruşturma ve kovuşturmayı yapma, failleri tespit edip cezalandırma, gerektiğinde bundan doğan zararları etkili bir şekilde bizzat karşılama veya sorumlularına karşılatma yükümlülüğü bulunmaktadır. Kişilerin vücut bütünlüğüne yapılan bir eylemden doğan zararlara yönelik etkili bir tazminin sağlanamadığı, bu çerçevede devletin Anayasa'nın 17. maddesinden doğan koruma yükümlülüğünü yerine getirmediği durumlarda kişinin vücut bütünlüğünün korunduğundan söz edilemez. *Mehmet Aypan* kararında derece mahkemesince hükmedilen manevi tazminat miktarı ile başvurucunun uğradığı zarar arasında açık bir orantısızlık bulunduğu tespit edildiğinden ihlal sonucuna ulaşılmıştır. *Eyüp Kurt* kararında hasta kayıt dosyasında yer alması gereken bir bilgi veya belgenin

saklanması hususunda sağlık kuruluşunca gereken özenin gösterilmemesinin kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkını ihlal ettiği vurgulanmıştır.

Kişinin rızası olmaksızın vücut bütünlüğüne dokunulması maddi ve manevi varlığın korunması hakkına müdahale oluşturur. Müdahalenin ihlal teşkil etmemesi için kamu otoritesince kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkına yapılan müdahalenin sırasıyla kanuni bir dayanağa sahip olması, meşru bir amaca hizmet etmesi, demokratik toplum düzeninde gerekli ve ölçülü olması gerekir. *B.P.O.* kararında i beden muayenesinin kanuni dayanağı olmadığı tespit edildiğinden ihlale hükmedilmiştir. *R.G.* kararında mağdur olunan bir suç sonucu oluşan gebeliğin sonlandırılması talebinin sürünce-medede bırakılmasının kişinin maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkını ihlal edeceği belirlenmiştir. *R.G.* kararında, istenmeyen gebeliğin sona erdirilmesini talep etmenin kişisel özerklik ve ruhsal veya bedensel bütünlükle doğrudan ilgili olduğu, kişisel özerklik kavramı ile bireyin vücut bütünlüğüne yönelik müdahalelerin özel hayat boyutuyla Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrasında düzenlenen maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkı kapsamında kaldığı belirtilmiştir.

Ebru Bilgin kararında psikolojik tacizin (mobbing) kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkına müdahale oluşturduğu belirtilmiştir. İş ve meslek yaşamında bireylere yönelik psikolojik tacizin, iş yerinde çalışan diğer şahışlar tarafından süreklilik arz edecek şekilde tekrarlanan, sistemli ve kasıtlı, yıldıрма ve dışlama amaçlı; mağdurun kişiliğinde, mesleki durumunda ve sağlığında zarar ortaya çıkaran nitelikte olması gerektiği vurgulanmıştır. Müdahalelerin neden olduğu sonuçların boyutu; mağdurun konumu-na, muamelelerin süresine, sıklığına, kim ya da kimler tarafından gerçekleştirildiğine, mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumuna kadar birçok faktöre göre değişebilmektedir. *Mehmet Bayrakcı* kararında vurgulandığı üzere devletin -negatif yükümlülüklerinin yanı sıra- gerek kamu alanındaki ve gerekse özel kesimlerdeki işyerlerinde insan onurunu koruması, tüm çalışanlara ayrımcılık yapılmaksızın muamelede bulunulması, çalışma huzuru ve barışının sağlanması için tedbirler almak ve politikalar belirlemek yönünden pozitif yükümlülükleri bulunmaktadır. *Işıl Yaykır* kararında psikolojik taciz bakımından hukuki tazmin yolunun daha yüksek başarı şansı sunabilecek, kullanılabilir ve etkili başvuru yolu olduğu vurgulanmıştır.

Kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkı bakımından üzerinde durulması gereken müdahale türlerinden biri de kadına ve çocuğa karşı şiddettir. Herkes şiddet mağduru olabilir ancak çocuklar, kadınlar, engelliler, yaşlılar gibi savunmasız durumda bulunan kişilerin şiddete karşı korunmasında Devlet pozitif yükümlülüğü çerçevesinde özel kanunlarla düzenleme yapmıştır. Anayasa Mahkemesi *K.ř.* ve *A.Z..* kararlarında 6284 sayılı Kanun kapsamında şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esasların düzenlendiğini, bu suretle gerekli yasal alt yapının oluşturulmuş olduğunu belirtmiştir. Uygulamada mevcut idari

ve yasal mevzuat kapsamında somut olayın gerektirdiği ölçüde makul pratik tedbirler alınıp alınmadığı Anayasa Mahkemesi tarafından incelenmektedir. *K.Ş.* kararında şiddetin önlenmesine yönelik tedbirler kapsamında işyeri değişikliği talebinin reddedilmesinin kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkını ihlal ettiği sonucuna ulaşılmıştır. *Ö.T.* kararında koruma kararını ihlal eden kişiye zorlama hapsi uygulanması talebinin reddinin kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkını ihlal edeceği belirtilmiştir. *M.L. ve diğerleri* kararında aile içi şiddet nedeniyle başvurucuya ve müşterek çocuklara yaklaşmaması hususunda koruma kararı bulunan kişinin müşterek çocuklarla şahsi ilişki kurabileceğine karar verilmesinin maddi ve manevi varlığının korunması hakkını ihlal etmesinin yanı sıra çocuğun üstün menfaatinin korunması ilkesine de uygun düşmediği vurgulanmıştır.

Sağlık hizmetlerine erişim bağlamında incelenen *Hidayet Seçkin* kararında tıbbi ilaçların dağıtımına ilişkin yapılan düzenlemelerde değişiklik yapılmasının ilaca erişimi engelleyecek düzeyde bir zorluğa yol açmadığı bu nedenle kişinin maddi ve manevi varlığının korunması hakkının ihlal edilmediği tespit edilmiştir. *Devrim Alyüz* kararında ise engelli aylığı almakta olan başvurucunun kazanılmış haklara saygı ilkesine aykırı olarak aylığının kesilmesi nedeniyle kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Kişilerin nafaka ödemekle yükümlü tutulmaları belirli durumlarda kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkının güvencelerini harekete geçirebilir. Anayasa Mahkemesi *İbrahim Acar* kararında yeterli araştırma yapılmadan başvurucunun iddia ettiği gelirinden daha yüksek miktarda nafakaya hükmedilmesinin kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkını ihlal ettiğini kabul etmiştir. *Esat İnevi* kararında ise başvurucunun süresiz olarak yoksulluk nafakası ödemek zorunda olduğu şikayetini yargılama sürecinde dile getirmede, nafakanın süresine dair hiçbir şikâyet belirtmediği veya talepte bulunmadığı anlaşıldığından bu iddia yönünden başvuru yollarının tüketilmediği sonucuna varılmıştır. *S.B.* kararında başvuru resmi nikah olmaksızın dini nikaha dayalı birlikteliğinden bahisle aile hayatı kapsamında yoksulluk nafakası talebinde bulunmuştur. Anayasa Mahkemesi yoksulluk nafakası ödenmesi talebinin resmî evlenme akdinin bulunmadığı gerekçesiyle reddedilmesinin aile hayatına saygı hakkını ihlal etmeyeceğini vurgulamıştır.

Kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkı kapsamında incelenen müdahale türlerinden biri de şeref ve itibarın korunmasıdır. Anılan madde kapsamında devletin hem negatif yükümlülüğü hem de üçüncü kişilerin saldırılarına karşı önleme ve koruma pozitif yükümlülüğü bulunmaktadır. *İbrahim Özden Kaboğlu*, kararında kitap ve makalede geçen ifadelerin kişinin şeref ve itibarını zedelediğinin tespit edilmesi halinde tazminat davasının reddedilmesinin kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkını ihlal edeceği belirtilmiştir. *Mehmet Özhaseki* kararında, siyasetçilerin, kamuoyunca tanınan kişilerin ve kamusal yetki kullanan görevlilerin gördükleri işlev nedeniyle daha

fazla eleştiriye katlanmak durumunda oldukları ve bunlara yönelik eleştirinin sınırlarının çok daha geniş olduğu vurgulanmıştır. N.B.B. kararında, üzerinden çok uzun zaman geçmesine karşın bir gazetenin internet haber arşivinde erişilebilir durumda olan şeref ve itibarı zedeleyici nitelikteki içeriğin yayından kaldırılması talebinin reddedilmesinin kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkını ihlal ettiği kabul edilmiştir.

Kişinin maddi ve manevi varlığının korunması hakkı kapsamında devletin pozitif yükümlülüğünün usul boyutu bakımından bazı durumlarda, hakka yönelik saldırının kim tarafından nasıl gerçekleştirildiğinin aydınlatılmasını gerekli kılan durumların bulunması halinde etkili ceza soruşturması yürütülmesi gereklidir. Anayasa Mahkemesi tarafından yeterli usule ilişkin güvenceleri sunan etkili bir ceza soruşturması yürütülüp yürütülmediği incelenirken soruşturmanın derhâl başlaması, bağımsız bir biçimde ve kamu denetimine tabi olarak özenle ve süratle yürütülmesi ve ulaşılan sonuçların ilgili ve yeterli gerekçelerle açıklanması unsurları dikkate alınmaktadır. *Gözde Başar* kararında cinsel saldırı ve taciz suçu yönünden etkili bir ceza soruşturması yürütülmemesinin kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkını ihlal ettiği belirtilmiştir.

A. TIBBİ İHMAL

1. Ahmet Acartürk, B. No: 2013/2084, 15/10/2015

Tıbbi işlem ve tedavi ile ilgili aydınlatma yükümlülüğünün gereğine uygun şekilde yapılması kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkını ihlal eder.

Anahtar kelimeler: tıbbi ihmal, aydınlatma yükümlülüğü, ispat yükü

Başvurucu, tüp bebek tedavisi kapsamında spermlerinin alınmasına yönelik bir ameliyat geçirmiş, bu ameliyattan sonra hekim hatasına bağlı olarak bazı rahatsızlıklarının meydana geldiğinden ve söz konusu ameliyatın riskleri hakkında kendisine bilgi verilmediğinden bahisle maddi ve manevi tazminat davası açmıştır. Asliye Hukuk Mahkemesince, bilirkişi raporuna göre ameliyatın tıp kurallarına uygun olarak yapıldığının anlaşıldığı gerekçesiyle dava reddedilmiştir. Başvurucu bireysel başvuruda bulunmuştur.

Başvurucu ve eşinin invitro fertilizasyon (IVF-ET) ve embriyo transferi işlemine izin verdiklerine dair bir belge imzaladıkları, bu belgede IVF-ET işleminin tıbbi sonuçlarından bahsedildiği, ayrıca kadın açısından yapılacak işlemler ve gelişebilecek risklerin belirtildiği görülmüştür. Ancak anılan belgede başvurucuya uygulanan operasyon hakkında hiçbir bilgilendirme veya açıklama bulunmamaktadır. Hastalara uygulanacak her bir işlem ve tedavi yönünden hastanın aydınlatılmış rızasının bulunduğunu ispatlama yükümlülüğünün hekim ya da hastanede olduğunda kuşku bulunmayıp, başvurunun geçirdiği operasyonun tıbbi sonuçları, sağlığı için taşıdığı riskler, olası komplikasyonları hakkında bilgilendirildiğine dair aydınlatılmış rızasını içeren bir belgenin yargılama sürecinde sunulmadığı anlaşılmıştır. Bunun yanı sıra, ilk derece mahkemesi ve temyiz merci kararında başvurunun anılan operasyon hakkında bilgilendirilmediği iddiasına yönelik bir değerlendirme yer almamaktadır. Dolayısıyla, **başvurunun anılan operasyona özgürce ve bilgilendirilmiş şekilde muvafakat etmediği sonucuna ulaşıldığından Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan kişinin maddi ve manevi varlığının korunması hakkı ihlal edilmiştir.**

§ 56 "Bireylerin maddi ve manevi bütünlükleri, kendilerine sağlanan tıbbi tedavinin seçimine katılmaları ve bu konuda rızalarının alınması ve maruz kalabilecekleri sağlık risklerini değerlendirebilmeleri için gerekli bilgiyi edinebilmeleri Sözleşme'nin 8. maddesi ve Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrasında bulunan kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkı kapsamına girer. Tıbbi müdahale den önce kişinin gerektiği şekilde rızasının alınmaması, kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkına bir müdahale oluşturabilir. İstisnai hâller dışında tıbbi müdahale, ilgili kişinin ancak bilgilendirilip özgür rızası alındıktan sonra yapılabilir. Hastaların durumun farkında olarak karar verebilmelerini sağlamak için uygulanması düşünülen tedavi ve bununla bağlantılı riskler hakkında kendilerine bilgi verilmiş olmalıdır. Bunun yanı sıra yapılan bilgilendirme ile tıbbi müdahale arasında, hastanın sağlıklı bir kanaate varmasını sağlayacak kadar uygun bir zaman aralığı bırakılmış olmalıdır."

2. Kemal Demirtaş ve Gülcan Demirtaş, B. No: 2017/18196, 16/9/2020

Vasektomi (Erkeğin kısırlaştırılması) ameliyatından sonra sperm testi yapılması gerektiği konusunda bilgi verilmemesi kişinin maddi ve manevi varlığının korunması hakkını ihlal eder.

Anahtar kelimeler: tıbbi ihmal, aydınlatma yükümlülüğü, ilgili ve yeterli gerekçe

§ 47 "... bilirkişi raporları uyarınca hastanın vasektomi ameliyatı sonrasında sperm testi için kontrole çağrılmasının tıbbi bir gereklilik ve önceden öngörülebilir olduğu, birinci başvurucunun bu test için kontrole çağrıldığına yönelik bir belgenin bulunmadığı anlaşılmaktadır. Başvurucular dikişlerin alınması haricinde kontrole çağırılmadıklarını, ameliyat sonrasında sperm testi yapılmadığını, doktorun bu konuda kendilerine bilgi vermediğini yargılama sürecinde savunmaya cevap ve temyiz dilekçelerinde dile getirmişlerdir. Derece mahkemesi, olayda idarenin kusurunun bulunmadığı yönünde görüş bildiren ATK raporuna dayanarak davanın reddine karar vermiştir. Hâlbuki hükme esas alınan ATK raporunda da ameliyat sonrası kişinin yapılması gereken rutin kontrollere çağırılıp çağırılmadığı, çağırıldı ise hastanın kontrollere gelip gelmediği ve işlem sonrası gelişebilecek durumlarla ilgili süreç aydınlatmasının usule uygun yapıp yapılmadığı hususunun derece mahkemesi tarafından araştırılması gerektiği bildirilmiş olmasına rağmen derece mahkemesi tarafından bu konuda hiçbir gerekçe ve açıklamaya yer verilmediği görülmüştür. Başvurucuların söz konusu iddialarını temyiz dilekçesinde de ileri sürdükleri ancak temyiz merciinin kararında da bu konuyla ilgili hiçbir gerekçeye yer verilmediği gözetildiğinde anılan iddianın yargılama makamları tarafından karşılanmadığı anlaşılmaktadır."

Başvurucu vasektomi ameliyatı olmuştur, ancak ameliyattan 19 ay sonra başvurucunun eşinin hamile kalması üzerine spermatik kanallarının tam kapanmamış olduğu tespit edilmiştir. Çift birlikte bireysel başvuruda bulunmuşlardır. 2827 sayılı Nüfus Planlaması Hakkında Kanun'un 6. maddesi uyarınca vasektomi ameliyatı için eşin onayının zorunlu olduğu ve vasektomi ameliyatının sonuçlarından eşin de kişisel olarak ve doğrudan etkilendiği, dolayısıyla mağdur statüsünün bulunduğu kabul edilmiştir.

Başvurucular ameliyattan sonra kontrole çağırılmadıklarını, ameliyattan sonra sperm testi yapılması konusunda bilgi verilmediğini ileri sürmüşlerdir. Bilirkişi raporunda vasektomiden sonra sperm tahlili yapılması gerektiği, vasektomi sonrası gebelik oluşmaması amacıyla tıbbi kontrollerin yapılması ve kişinin doğum kontrolü yönünden aydınlatılmasının gerekli olduğu vurgulanmasına rağmen mahkemece bu konuda araştırma yapılmamıştır. Dolayısıyla mahkeme kararının konu ile ilgili ve yeterli bir gerekçe içermemesi nedeniyle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan kişinin maddi ve manevi varlığının korunması hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

3. Neslihan Altuğ ve diğerleri, B. No: 2016/2796, 10/12/2019

Tıbbi ihmal iddialarının bilirkişi raporlarına dayalı olarak ilgili ve yeterli bir gerekçeyle karşılanarak pozitif yükümlülükler uyulması halinde kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkı ihlal edilmez.

Anahtar kelimeler: tıbbi ihmal, devletin pozitif yükümlülüğü, ilgili yeterli gerekçe

Başvurucu normal doğum yoluyla ve 4 kg ağırlığında bir kız çocuğu dünyaya getirmiştir. Nöbetçi ebe tarafından yaptırılan doğum sırasında başı çıkan bebeğin omuzları takılmış, gerekli manevralar yaptırılarak doğum gerçekleştirilmiştir. Sonrasında yapılan muayenede bebeğin sağ kol ve sağ el parmaklarının üçünde felç olduğu, *brakial pleksus felci* tanısıyla %60 oranında vücut fonksiyon kaybının bulunduğu tespit edilmiştir. Başvurucuların tıbbi ihmal iddiasıyla açtıkları tazminat davası Adli Tıp Kurumundan alınan ve detaylı açıklamalar içeren bilirkişi raporu esas alınarak reddedilmiştir.

Başvurucuya yapılan tıbbi girişim ve uygulamaların tıp kurallarına uygun olduğunun uzman bilirkişi raporuyla belirlendiği ve söz konusu raporun mahkeme kararına dayanak yapılarak idarenin kusurlu olmadığı tespit edildiği göz önünde bulundurulduğunda ileri sürülen iddiaların ilgili ve yeterli bir gerekçeyle karşılandığı görülmektedir. Uyuşmazlığın çözümü için esaslı olan iddiaların derece mahkemelerince Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği özen ve derinlikte incelendiği anlaşılmaktadır. **Somut olay bakımından kamu makamlarının pozitif yükümlülüklerinin yerine getirilmediği söylenemeyeceğinden Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan kişinin maddi ve manevi varlığının korunması hakkı ihlal edilmemiştir.**

§ 44 "Somut olayda derece mahkemesince hizmet kusurunun tespitine yönelik olarak ATK'ya bilirkişi incelemesi yaptırılmıştır. Kurul, çocuğu muayene edip doğum ve tedavi sürecinin her aşamasını detaylı olarak inceledikten sonra yaptığı değerlendirmede öncelikle bebek doğum ağırlığı 4000 g olan gebenin normal doğuma bırakılma kararının uygun olduğunu belirtmiştir. Kurul raporunda ayrıca, omuz takılmasının normal doğumda bir komplikasyon olarak görülebildiği, bebekte ortaya çıkan brakial pleksus (boyundan kollara giden ana sinir grubu) zedelenmesinin doğumun bir komplikasyonu olarak meydana geldiği, buna göre ebe, sağlık personeli ve idarenin eyleminin tıp kurallarına uygun olduğu yönünde görüş bildirilmiştir."

4. Mustafa Kupal (2), B. No: 2015/4303, 10/10/2019

Askerlik hizmetinin sebep ve tesiriyle oluşan rahatsızlığın tedavisinde eksik ve hatalı tıbbi müdahalede bulunulmadığının bilirkişi raporlarına dayalı olarak ilgili ve yeterli bir gerekçeyle açıklanması halinde kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkı ihlal edilmez.

Anahtar kelimeler: asker kişi, tıbbi ihmal, devletin pozitif yükümlülüğü,

Başvurucu Kara Kuvvetleri Komutanlığında sözleşmeli subay olarak görev yapmakta iken stres kırığı (*tibia shin splint*)" tanısıyla uzun süre tedavi görmüş, çeşitli dönemlerde istirahat raporları almıştır. Başvurucu GATA Ortopedi Polikliniğinde uygulanan eksik ve hatalı tedavi olduğunu, eksik ve hatalı tedavi nedeniyle akciğer embolisi rahatsızlığı yaşadığını belirterek tazminat davası açmıştır. Mahkeme, detaylı açıklamalar içeren tıbbi bilirkişi raporlarını esas alarak meydana gelen zarardan davalı idarenin sorumlu tutulamayacağı gerekçesiyle davayı reddetmiştir.

Derece mahkemesince yapılan yargılamada tıbbi ihmal iddialarının araştırılması ve durumun açıklığa kavuşturulması için alınan uzman bilirkişi raporlarında yeterli somut bulgu ve tespitlere yer verilerek başvurunun iddialarının ayrıntılı bir biçimde tartışıldığı ve karşılandığı görülmektedir. Yargılama sürecinde bir avukat tarafından temsil edilen başvurunun bilirkişi raporuna ve kararlara karşı itiraz imkanını kullandığı ve bu surette meşru çıkarlarının korunması için söz konusu davaya gerekli olduğu ölçüde etkili katılımının sağlandığı, dava dosyasını inceleyip ayrıca bilgi ve belge sunabildiği,

§ 66. "Başvurucu ayrıca idarenin kusursuz sorumluluğuna gidilmesi gerektiğini de ileri sürmüştür. Anayasa'nın 17. maddesi kapsamında inceleme yapılabilmesi için devlete ait bir yükümlülüğün yerine getirilmediğinin ileri sürülmesi gerekir. Bir başka deyişle devlete, işlem ve eylemlerinden veyahut eylemsizliğinden dolayı bir kusur atfedilmesi zorunludur. Bu nedenle başvurunun yükümlülükler bağlamında dile getirdiği iddiaları Anayasa'nın 17. maddesi kapsamında incelenmiş, kusur şartının aranmadığı sorumluluk türü olan kusursuz sorumluluk iddiası ise anılan madde yönünden incelenmemiştir."

toplanan delillerden haberdar edildiği anlaşılmaktadır. Sonuç olarak başvurunun ileri sürdüğü iddialar hakkında alınan bilirkişi raporuna dayanılarak verilen derece mahkemesi kararı, konuyla ilgili ve yeterli bir gerekçe içermektedir. Bu durumda uyuşmazlığın çözümü için esaslı olan iddiaların derece mahkemelerince Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği özen ve derinlikte incelendiği anlaşılmaktadır. Somut olay bakımından kamu makamlarının pozitif yükümlülüklerinin yerine getirilmediği söylenemeyeceğinden Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan kişinin maddi ve manevi varlığının korunması hakkı ihlal edilmemiştir.

5. Mehmet Aypın B. No: 2016/4868, 30/9/2020

Askerlik döneminde organ kaybı oluşması nedeniyle açılan davada yetersiz miktarda tazminata hükmedilmesi kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkını ihlal eder.

Anahtar kelimeler: asker kişi, tıbbi ihmal, tazminat miktarı

Son yoklama muayenesinde herhangi bir rahatsızlığı tespit edilmeyen başvuru askere alınmış ve Jandarma Eğitim Komutanlığına sevk edilmiştir. Başvurucu, gözünde çapaklanma ve ağrı, görmede azalma şikâyetleri üzerine hastaneye sevk edilmiş, göz enfeksiyonu teşhisiyle ameliyat olmuştur. GATA tarafından düzenlenen sağlık raporunda askerliğe elverişli olmadığı belirtilen başvuru terhis edilmiştir. Başvurucu bir gözünün görme yetisini tamamen kaybetmiştir. Başvurucunun açtığı tazminat davasında Mahkeme davanın kısmen kabulüne, kısmen reddine karar vermiştir. Kararda, başvurucunun aslında başından itibaren sağlık durumu itibarıyla askerlik yapmaya elverişli olmadığı hâlde askere alındığı, dolayısıyla olayda hizmet kusuru bulunduğu belirtilmiş ve bilirkişilerce hesaplanan 2.600 TL maddi tazminatın ayrıca 1.000 TL manevi tazminatın başvuruca ödenmesine hükmedilmiştir.

Sağlık durumu itibarıyla askerliğe elverişli olmayan başvurucunun askere alınması nedeniyle hizmet kusuru bulunduğu derece mahkemesinin kararlarıyla ortaya konulmuştur. Mahkeme tarafından maddi zararların tespiti ve hesaplanması konusunda gerekli araştırma ve incelemenin yapıldığı, bilirkişi hesaplamalarına dayalı olarak maddi tazminat miktarının belirlendiği görülmüş ve maddi tazminat bakımından açık bir ihlal bulunmadığı sonucuna

§ 51 "Manevi tazminat miktarı bakımından ise 1.000 TL olarak belirlenen tazminat miktarı ile davanın koşulları ve başvurucunun sağ gözünün görme yetisini tamamen kaybetmesi sonucu uğradığı zararlar arasında açık bir orantısızlık bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Söz konusu miktar Anayasa Mahkemesinin benzer davalarda belirlediği tazminat miktarına göre kayda değer ölçüde düşüktür. Derece mahkemelerinin hükmedeceği tazminatın Anayasa Mahkemesinin benzer durumlarda verilmesine hükmettiği tazminat miktarıyla aynı olması gerekmektedir. Bununla birlikte okur yazar olmayan başvurucunun sağlık durumuna ilişkin sorulara verdiği cevaplarla yetinildiği, askere sevkinde ayrıntılı ve yeterli bir muayene yapılmadığı, aslında sağlık durumu itibarıyla başından beri askerlik yapmaya elverişli olmadığı hâlde askere alındığı, askerliği sırasında rahatsızlanan başvurucunun sağ gözünün görme yetisini tamamen kaybettiği ve somut olayın koşulları dikkate alındığında 1.000 TL'lik tazminat miktarının tazminat hakkının özünü zayıflatacak kadar düşük olduğu anlaşılmıştır. Bu durumda başvuruya konu davada hükmedilen manevi tazminatın ihlalin sonuçlarının giderilmesi bakımından yetersiz olduğu kanaatine varılmış olup bu nedenle kişinin maddi ve manevi varlığının korunması hakkı bakımından devletin pozitif yükümlülüğünün yerine getirildiğinin kabul edilemeyeceği sonucuna ulaşılmıştır."

varılmıştır. Manevi tazminat bakımından ise belirlenen miktar ile başvurucunun uğradığı zarar arasında açık bir orantısızlık bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Hükmedilen miktar Anayasa Mahkemesinin benzer davalarda belirlediği tazminat miktarına göre kayda değer ölçüde düşüktür. Derece mahkemelerinin hükmedeceği tazminatın Anayasa Mahkemesinin benzer durumlarda verilmesine hükmettiği tazminat miktarıyla aynı olması gerekmemektedir. Bununla birlikte başvurucunun askere sevkinde ayrıntılı ve yeterli bir muayene yapılmadığı, askerlik yapmaya elverişli olmadığı hâlde askere alındığı, askerliği sırasında bir gözünün görme yeteneğini kaybettiği dikkate alındığında 1.000 TL'lik miktarın tazminat hakkının özünü zayıflatacak kadar düşük olduğundan **Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan kişinin maddi ve manevi varlığının korunması hakkı ihlal edilmiştir.**

6. Engin Karabaşlar ve Esra Karabaşlar, B. No: 2016/4790, 4/7/2019

Başvurucuların teşhis ve tedavide gecikme olduğu iddiası yönünden derece mahkemelerince konuyla ilgili ve yeterli bir gerekçe ortaya konulmaması kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkını ihlal eder.

Anahtar kelimeler: tıbbi ihmal, devletin pozitif yükümlülüğü, bilirkişi raporu

Başvurucuların bebeği sağ omuz ve sol dizinde hareketsizlik şikâyeti ile kamu hastanesinde tedavi edilmiştir. Başvurucular bebeklerinin hastanede mikrop kapıldığı, hastalığın teşhis ve tedavisinin gecikmeli ve hatalı olarak yapıldığı iddialarıyla Asliye Hukuk Mahkemesinde maddi ve manevi tazminat davası açmışlardır. Mahkeme tıbbi bilirkişi raporunu esas alarak meydana gelen zarardan davalı idarenin sorumlu tutulamayacağı gerekçesiyle davayı reddetmiştir.

Başvurucular teşhis ve tedavinin geç yapılmasıyla ilgili olarak somut iddialarda bulunmuşlar, bu kapsamda hastaneye ilk müracaat ettikleri anda bebeğin çocuk hastalıkları uzmanı tarafından muayene edilmemesini, tıbbi bir müdahale yapılmayıp sadece takip önerilmesini ve özellikle *septik artrit* tanısı konulmasına rağmen ameliyatın derhal değil üç gün sonra yapılmasını gecikme nedeni olarak ileri sürmüşlerdir. Belirtmek gerekir ki başvuruçuların çocuğu *prematüre* olarak doğmuş ve solunum rahatsızlığı geçirmiştir. Bu durum da dikkate alındığında hastalığa daha erken teşhis konulmasının, teşhis konulduktan sonraki süreçte ise ameliyatın daha erken yapılmasının mümkün olup olmadığı, hangi tıbbi zorunluluklardan dolayı ameliyatın üç gün sonra yapıldığı ve bu durumun hastalığın seyri üzerindeki etkisi hakkında bilirkişi raporunda herhangi bir değerlendirmeye rastlanmamıştır.

Başvuruya konu olayda uyuşmazlığın çözümü için esaslı olan tıbbi ihmal iddialarının bilirkişi raporunda tüm yönleriyle ele alınıp aydınlatılmadığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla söz konusu raporu dayanak alan derece mahkemelerinin, başvuruçuların iddialarını Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği özen ve derinlikte incelediği, kararlarında konuyla ilgili ve yeterli gerekçelere yer verdiği söylenemez. Kamu makamlarının, başvuru konusu olaydaki pozitif yükümlülüklerini yerine getirmede anlaşıldığından Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan kişinin maddi ve manevi varlığının korunması hakkı ihlal edilmiştir

§ 46 "ATK başvuruçuların teşhis ve tedavide gecikme olduğu iddiasını yeterince tartışıp açıklığa kavuşturmamış, iddia edilen hususlara doğrudan somut olgulara dayalı, açık ve anlaşılır bir yanıt vermemiştir. Kaldı ki derece mahkemesi ATK İhtisas Kurulu raporuna yapılan itiraz üzerine teşhis ve ameliyatın yapılmasında gecikme olup olmadığının tespiti amacıyla ATK Genel Kurulundan görüş istemiş, buna rağmen Genel Kurul hazırladığı raporda bu konuya özel olarak ayrıntılı bir yanıt vermeyip İhtisas Kurulu raporundaki tespit ve açıklamaları tekrar etmiştir. Her ne kadar ATK raporunda yapılan müdahale ve işlemlerin tıp kurallarına uygun olduğu, ilgili hekime ve hastaneye kusur atfedilemeyeceği belirtilmiş ise de gerekçe içermeyen ve genel nitelikteki bu ifadeler başvuruçuların somut iddialarını karşılamaktan uzaktır."

7. Ü.B.K., B. No: 2015/2536, 4/7/2019

Ameliyat öncesinde öngörülebilir riskler ve komplikasyonlar konusunda yeterli bilgi verilmediği iddiasının karşılanmaması kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkını ihlal eder.

Anahtar kelimeler: tıbbi ihmal, devletin pozitif yükümlülüğü, aydınlatma

Başvurucu geçirdiği ameliyatta doktor hatası sonucu uzuv ve iş gücü kaybı oluştuğunu, söz konusu ameliyattan önce aydınlatılmadığını, riskler hakkında bilgi verilmediğini ileri sürerek tazminat davası açmıştır. Mahkeme, cerrahi müdahale ve tedavinin tıp kurallarına uygun olarak yapıldığının tespit edilmiş olduğu, bu durumda idarenin hizmet kusurundan söz edilemeyeceği gerekçesiyle davayı reddetmiştir.

Başvurucu, kendisine ameliyat öncesinde öngörülebilir riskler ve komplikasyonlar konusunda bilgi verilmediğini ve bu sebeple rızasının usulüne uygun olarak alınmadığını belirtmiştir. Ayrıca başvurusunun bireysel başvuru dosyasındaki hasta yatırma kâğıdının imzasız olduğu görülmektedir. Başvurucunun söz konusu iddialarını idare mahkemesine verdiği dava dilekçesinde ve yargılama sürecinde verdiği dilekçelerinde ileri sürmüş olduğu, ancak idare mahkemesinin kararında bu konuyla ilgili hiçbir gerekçe yer verilmediği anlaşılmaktadır. Bu durumda ameliyat sonucu oluşabilecek komplikasyon riski yönünden başvurusunun ameliyat öncesinde bilgilendirilmesinin gerekip gerekmediği hususu yargılama sürecinde açıklığa kavuşturulamamıştır. Diğer bir deyişle derece mahkemelerinin kararlarında, başvurusunun -dava dilekçesinde

açıkça belirtmesine karşın- ameliyat öncesinde yeterli bir biçimde aydınlatılıp aydınlatılmadığı ve yöntemince rızasının alınıp alınmadığı hususları tartışılmamıştır.

Yargısal makamlarca bu değerlendirmelerin yapılmaması nedeniyle kişinin maddi ve manevi varlığının korunması ve geliştirilmesi hakkı bakımından kamu makamlarının pozitif yükümlülüklerini yerine getirmediğilerinden Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan kişinin maddi ve manevi varlığının korunması hakkı ihlal edilmiştir.

§ 57 "Sonuç olarak başvurusunun vücut bütünlüğüne yönelik tıbbi müdahale öncesinde tıp kurallarına göre öngörülebilir nitelikte komplikasyon ve riskler hakkında yeterli bir biçimde aydınlatılmadığı iddiası yönünden derece mahkemelerince konuyla ilgili ve yeterli bir gerekçe ortaya konulmadığı anlaşılmaktadır. Üstelik başvurusunun belirtilen iddia ve şikâyetleri, yargılamanın sonucuna doğrudan etki edebilecek mahiyettedir. Dolayısıyla yargısal makamlarca bu değerlendirmelerin yapılmaması nedeniyle kişinin maddi ve manevi varlığının korunması ve geliştirilmesi hakkı bakımından kamu makamlarının pozitif yükümlülüklerini yerine getirmediği kanaatine varılmıştır."

8. Eyüp Kurt, B. No: 2015/6926, 4/4/2019

Hasta kayıt dosyasında yer alması gereken bir bilgi veya belgenin saklanması hususunda sağlık kuruluşunca gereken özenin gösterilmemesi kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkını ihlal eder.

Anahtar kelimeler: tıbbi ihmal, hasta dosyasında bulundurulması gereken belgeler, pozitif yükümlülükler

Başvurucu, rahatsızlanması üzerine gittiği sağlık ocağında ilaç enjekte edilmesi sonrasında bacağında uyuşma ve ağrı hissetmiş, uzun süre tedavi görmesine rağmen sol bacağından sakat kalmıştır. Başvurucunun açtığı tazminat davasında Mahkeme dosyayı Adli Tıp Kurumuna (ATK) göndermiştir. ATK raporunda müdahalenin tıp kurallarına uygun olduğu belirtilmiş, olay tarihinde kişiye ait muayene bulgularının bulunmaması nedeniyle hekimin eylemi yönünden yorum yapılamadığı belirtilmiştir. Mahkeme söz konusu bilirkişi raporunu yeterli görerek davanın reddine karar vermiştir.

Olayda derece mahkemesince uyuşma şikâyeti üzerine başvurucuyu muayene eden doktorun sorumluluğunun tespitinde önem taşıdığı açık olan muayene bulgularının kayıt altına alınıp alınmadığı araştırılmamış ve gereken kayıtların tutulmamasının doktorun ve sağlık kuruluşunun sorumluluğuna ne yönde etki edeceği değerlendirilmemiştir. Derece mahkemesinin hasta dosyasının tutulması yükümlülüğünün sağlık kuruluşuna ait olduğu hususunu gözetmeden muayene bulgularının bulunmaması nedeniyle hekim hakkında değerlendirme yapamayacağını ifade eden ATK'nın raporunu esas alarak idarenin sorumluluğunun ispatlanamadığı hükmüne varması, başvurucuyu davalı idareye karşı dezavantajlı bir konuma düşürmüştür. Bu durumda derece mahkemesince yapılan incelemenin etkili yargısal sistem kurma yükümlülüğüne uygun nitelikte bir inceleme olduğu söylenemez. **Derece mahkemesince, başvurucuya uygulanan enjeksiyonun yapılış tekniği bakımından hatalı olup olmadığı konusunda somut bulgulara dayalı yeterli bir gerekçe ortaya konulmadığı, başvurucunun iddialarının yeterli bir şekilde tartışılıp karşılanmadığı, dolayısıyla kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkının devlete yüklediği pozitif yükümlülüklerin gereklerinin yerine getirilmediğinden Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan kişinin maddi ve manevi varlığının korunması hakkı ihlal edilmiştir.**

§ 48 "Tıbbi müdahale sonucunda vücutta sakatlık ya da maddi ve manevi varlığı zedeleyen diğer rahatsızlıkların meydana geldiği vakılarda müdahalenin tıp biliminin güncel ve genel kabul gören kurallarına uygun olarak gerçekleştirilip gerçekleştirilmediğinin tespiti büyük ölçüde teşhis ve tedavi sürecindeki kayıtların incelenmesiyle mümkün olabilmektedir. Bu nedenle bu kayıtların tutulması, saklanması ve gerektiğinde yargısal mercilere ibraz edilmesi büyük önem taşımaktadır. Teşhis ve tedavi sürecindeki verilerin kaydedilmesi ve makul bir süre saklanması sorumluluğu, tıbbi müdahaleyi gerçekleştiren sağlık kuruluşuna aittir.

9. **Zafer Gözütok, B. No: 2015/909, 6/2/2019**

Vücut bütünlüğüne yönelik taksir veya ihmalden kaynaklanan zararlara ilişkin uyuşmazlıklarda tüketilmesi gereken etkili yol hukuki tazmin yoludur.

Anahtar kelimeler: tıbbi ihmal, tüketilmesi gerekli yargı yolu, hukuki tazmin

Başvurucu, devlet hastanesinde yapılan doğum esnasında hatalı tıbbi yöntem sonucunda eşinin felçli kalmasına sebep olunduğundan bahisle kamu görevlileri hakkında suç duyurusunda bulunmuştur. Kaymakamlıkça hastanın müdahale edilmeden bekletildiği iddiasının doğru olmadığı, tıbbi girişimlerin yerinde ve zamanında yapıldığının tespit edildiği gerekçesiyle soruşturma izni verilmemesine karar verilmiştir. Cumhuriyet Başsavcılığı başvurunun şikâyetlerine ilişkin evrakın işlemden kaldırılmasına karar vermiştir.

Kişinin vücut bütünlüğüne yönelen eylemlerde kasıt ya da ağır ihmalin bulunmadığı ve aydınlatma yükümlülüğü kapsamında olayın ve failin belirli olduğu durumlarda

hukuki tazmin yolunun -daha yüksek başarı şansı sunabilecek- kullanılabilir ve etkili bir başvuru yolu olduğu değerlendirilmektedir. Somut olaydaki gibi, vücut bütünlüğüne yönelik taksir veya ihmalden kaynaklanan zararlara ilişkin uyuşmazlıklarda tüketilmesi gereken etkili yol hukuki tazmin yoludur. **Olayda beden bütünlüğüne yönelik ihmal suretiyle yapılan müdahaleyle ilgili olarak yalnızca ceza muhakemesi yoluna başvurulduğu, tazminat davası açma yoluna gidilmediği göz önüne alındığında Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmek için etkili olan başvuru yolunun tüketilmediği sonucuna ulaşıldığından “başvuru yollarının tüketilmemesi” nedeniyle başvuru kabul edilemez bulunmuştur.**

§ 21 “Ceza yargılamasında objektif sorumluluğa yer verilmezken tazminat davalarında objektif sorumluluk ilkesinin etkin şekilde uygulandığı ve aynı maddi olaylar çerçevesinde daha düşük bir ispat standardı kullanıldığı görülmektedir. Bu bağlamda ceza hukukunda taksire dayalı sorumluluk istisnai nitelik taşımasına rağmen taksirle başkalarına verilen zarar nedeniyle tazminat sorumluluğu kapsamında giderim imkânının daha yüksek olduğu değerlendirilmektedir. Tazminat sorumluluğunda asıl gayenin zarar görenin zararının telafi edilmesi olduğu, bu yolun daha yüksek başarı şansı sunabilecek etkili bir yol olduğu hususu dikkate alınmalıdır (Yaparak Yüksek, § 37).”

B. RIZAYA DAYALI OLMAYAN MÜDAHALE

1. B.P.O. [GK], B. No: 2015/19012, 27/3/2019

Yapılan iç beden aramasının kanuni dayanağı olmaması kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkını ihlal eder.

Anahtar kelimeler: vücut bütünlüğüne rızaya dayalı olmayan müdahale, devletin pozitif yükümlülüğü, iç beden muayenesi

Kolombiya vatandaşı olan kadın başvuru, Türkiye'ye giriş yaptıktan sonra havaalanındaki tedirgin davranışlarından şüphelenilmesi üzerine kolluk görevlilerince polis merkezine götürülmüş ve yapılan kontrol esnasında başvurunun üzerinde uyuşturucu madde bulunmuştur. Başvurunun yargı sürecinde dile getirdiği iddiaya göre, polis merkezi tuvaletinde bir kadın kolluk görevlisi tarafından mahrem bölgesinde elle iç beden araması yapılmış ve bu aramada da yine uyuşturucu madde ele geçirilmiştir. Başvurunun üzerinde uyuşturucu madde bulunmasının ardından Cumhuriyet savcısının yazılı talimatı doğrultusunda başvuru, hastanede sağlık görevlilerince iç beden muayenesine tabi tutulmuş ve başvurunun batınında yine uyuşturucu madde bulunduğu tespit edilmiştir. Uyuşturucu veya uyarıcı madde ithal etme suçundan yargılanan başvuru hakkında mahkûmiyet kararı verilmiş, temyiz edilen karar Yargıtay tarafından onanarak kesinleşmiştir. Başvuru bireysel başvuruda bulunmuştur.

Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 75. maddesinde, iç beden muayenesinin hâkim veya gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde Cumhuriyet savcısının emri ile ve ancak sağlık mensubu tarafından yapılabileceği belirtilmiştir. Söz konusu

§ 67 "... başvurunun cinsel organında elle arama yapılması yukarıda belirtilen kanuni sınırlamalara tabi tutulmuştur. Belirtilen yasal düzenlemede cinsel organda yapılan aramaların iç beden muayenesi olduğu, bu muayenenin ancak Cumhuriyet savcısı ve/veya hâkim kararı ile yapılabileceği, ayrıca muayene işlemini doktor veya sağlık görevlisi dışında başka bir kimsenin yapamayacağı belirtilmiştir. Anılan bu kanuni düzenlemeler anayasal hakkın ne şekilde sınırlandırılabileceği ile doğrudan ilgilidir ve birey lehine bazı güvenceler içermektedir. Dolayısıyla söz konusu kanuni sınırlamalara uyulmaması hâlinde anayasal hakkın da ihlal edilmesi durumu ortaya çıkabilecektir. Başvuru konusu olayda bu güvencelere uygun hareket edilmediği ilk bakışta anlaşılabilmekte ve kamu makamlarınca da buna dair tatmin edici bir açıklama getirilmediği görülmektedir. Zira başvurunun vücut boşluğunda uyuşturucu madde taşıdığı yönündeki haklı ve yoğun şüphe hâlinde dahi kolluk görevlilerince yapılması gereken delillerin kaybolmasına mâni olarak derhâl adli amir pozisyonunda olan Cumhuriyet savcısını aramak ve alınacak talimat doğrultusunda hareket etmek olduğu açıktır. Bu hâlde kolluk görevlisince gerçekleştirilen eylemin kanuni bir dayanağının olduğu söylenemez."

kanuni sınırlamalar anayasal hakka yapılan müdahalenin hukuka uygunluğunu sağlayan belli birtakım istisnaları düzenlediğinden bu kanuni sınırlamalara dayanmayan iç beden araması işlemi anayasal hakkın ihlali durumunu ortaya çıkarabilecektir. Başvuru konusu olayda bu güvencelere uygun hareket edilmediği gibi kamu makamlarınca bu duruma dair tatmin edici bir açıklama da getirilmemiştir. Zira başvurucunun vücut boşluğunda uyuşturucu madde taşıdığı yönündeki haklı ve yoğun şüphe hâlinde dahi kolluk görevlilerince yapılması gereken, delillerin kaybolmasına engel olarak derhâl adli amir olan Cumhuriyet savcısını aramak ve alınacak talimat doğrultusunda hareket etmektir. Bu hâlde **Cumhuriyet savcısına haber verilmeden ve savcının talimatı alınmadan iç beden muayenesi yetkisi olmayan kolluk görevlisince gerçekleştirilen eylemin kanuni bir dayanağı olmadığından Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan kişinin maddi ve manevi varlığının korunması hakkı ihlal edilmiştir.**

2. Sıtkı Güngör, B. No: 2013/5617, 21/4/2016

Hâkim kararına istinaden tükürük örneği alınması sırasında zor kullanmanın amaçla orantılı olduğunun tespit edilmesi hâlinde kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkı ihlal edilmez.

Anahtar kelimeler: zorla tükürük örneği alınması, devletin pozitif yükümlülüğü, orantılilik

Başvurucu hakkında terör örgütü üyesi olma suçundan soruşturma açılmış, Hâkimlik tarafından arama, el koyma, vücuttan tükürük örneği alınması ve moleküler genetik inceleme yapılmasına karar verilmiştir. Başvurucunun da aralarında bulunduğu toplam on şüphelinin tükürük örneği alınmak üzere gözaltından çıkarıldıkları sırada görevlilere direndikleri, tükürük örneği vermeyeceklerini beyan ettikleri, araca bindirildikten sonra polisler tekme attıkları, dört polis memurunun yaralandığı, şüphelilerin dirençlerini kırarak ölçüde göz yaşartıcı gaz sıkılarak etkisiz hâle getirildikleri, başvurunun tükürük örneğinin bu şekilde zorla alınabildiği belirlenmiştir.

Vücuttan örnek alınmasının koşulları 5275 sayılı Kanun'un 75. maddesinde düzenlenmiş olup başvurunun vücut bütünlüğüne yönelik müdahalenin yasal bir temeli bulunmaktadır. Vücuttan örnek alınması suçla mücadele meşru amacına dayalıdır. Başvurucuya yapılan müdahale sırasında polis memurları tarafından ilk olarak başvurunun ellerinin kelepçelendiği, ikinci aşamada direnişin sürmesi ve bazı polis memurlarının yaralanması nedeniyle başvurucuya göz yaşartıcı gaz sıkıldığı, 2559 sayılı Kanun'un 16. maddesi kapsamında kademeli olarak direnişi önlemek amacıyla kolluğun görevi kapsamında zor kullanıldığı, başvurunun mukavemetini kırmak için kullanılacak araç ve gerecin seçiminde kolluk görevlilerinin takdir yetkisinin bulunduğu, direnişin daha hafif bir müdahaleyle giderilme imkânının bulunduğu dair bir iddia ve tespitin mevcut olmaması dikkate alındığında zor kullanmanın amaçla orantılı olduğu belirlenmiştir.

Sonuç olarak **Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan kişinin maddi ve manevi varlığının korunması hakkı ihlal edilmemiştir.**

§ 80 "Şüphelinin (başvurucu) hâkim tarafından verilmiş bir karar bulunmasına rağmen bu kararın infazına karşı gelmesi durumunda kendisinden zorla tükürük örneği alınıp alınamayacağı, ölçülülük ilkesi kapsamında değerlendirilmesi gereken diğer bir konudur. Ceza yargılamasında delil değerlendirme vasıtalarından birisi olan tükürük örneği alma işlemine şüphelinin katlanma yükümlülüğü bulunmaktadır. Aksi durumun kabulü soruşturma ve kovuşturma sırasında bu delillerin toplanmasını imkânsız hale getirir ki, bu da kanun koyucunun amacıyla bağdaşmaz. Şüphelinin katlanma yükümlülüğü yapılacak işleme aktif bir şekilde yardım etme zorunluluğunu doğurmamakta ise de şüpheliye kararın infazına karşı mukavemet hakkı vermez."

C. KÜRTAJ

1. R.G. [GK] B. No: 2017/31619, 23/7/2020

Mağdur olunan bir suç sonucu oluşan gebeliğin sonlandırılması talebinin sürüncemede bırakılması kişinin maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkını ihlal eder.

Anahtar kelimeler: kürtaja erişimin engellenmesi, kürtaj talebinin sürüncemede bırakılması, adil denge

Olayların geçtiği tarihte on sekiz yaşından küçük olan başvuru cinsel istismara maruz kalması nedeniyle gebe kalmıştır ve gebeliğin on haftadan daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Başvuru ve ailesi şüpheliler hakkında soruşturma yürüten Cumhuriyet savcılığı aracılığıyla sulh ceza hâkimliğinden başvuru kürtaj olmasına izin verilmesini talep etmişlerdir. Bu talep başvuru ve ailesinin birlikte dilekçe vermediklerinden reddedilmiştir. Başvuru ve ailesi birlikte dilekçe vererek taleplerini yinelemişler, bu defa dosya içinde sağlık kurulu raporu olmadığından talep reddedilmiştir. Bundan sonra başsavcılık gebeliğin istismar sonucu olması, anne yaşının küçük olması ve annenin ruhsal açıdan travmatik süreç yaşamasından dolayı gebeliğin sonlandırılmasının hem anne hem de ceninin (bebek) tıbbi yararına olacağı şeklinde görüş bildiren Adli Tıp

Kurulu raporunu sunarak kürtaj talebini tekrar sulh ceza hâkimliğine göndermiştir. Hâkimlik, Adli Tıp Kurulu raporunun yeterince ayrıntılı düzenlenmediği gerekçesiyle talebi reddetmiştir. Başvurucunun itirazı, talebi incelemeye yetkili makamın sulh hukuk mahkemesi olduğu gerekçesiyle reddedilmiştir. Başsavcılık bu defa gebeliğin sonlandırılması talebi hususunda bir karar verilmesi için soruşturma dosyasını sulh hukuk mahkemesine göndermiş ancak mahkeme görevsizlik kararı vererek dosyanın hâkimliğe gönderilmesi gerektiğini belirtmiştir. Başsavcılık dosyayı hâkimliğe tekrar göndermiş ancak hâkimlik, daha önce verdiği kararın kesinleştiğini belirterek başsavcılık talebi hakkında karar verilmesine yer olmadığına hükmetmiştir. Bunun üzerine başvuru bireysel başvuruda bulunmuştur.

§ 97 "Gebeliğin sonlandırılması talebi ile ilgili olarak kamusal makamlarca alınacak tedbirlerin ya da verilecek kararların etkinliği ve yeterliliği, ilgili tedbirlerin ya da kararların mümkün olan en kısa sürede verilmesiyle yakından ilgilidir. Bu kapsamda yargısal makamlardan ivedilikle hareket ederek makul derecede dikkatli ve özenli bir inceleme ile uyuşmazlığı sürüncemede bırakmamaları ve gerekirse uzman yardımına da başvurarak ilgili ve yeterli gerekçelerle bir karar vermeleri beklenir. Yargısal makamların bu beklentinin gerçekleştirilmesi konusunda gösterecekleri hassasiyet, başvuru- nün fiziksel ve zihinsel varlığının yanı sıra duygusal, ruhsal ve ailevi yaşamı da dâhil olmak üzere kişinin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı bağlamında bir zorunluluktur."

Olayın koşullarına göre mümkün olan en kısa sürede verilmesi gereken kürtaj talebi hakkındaki karar, zaman faktörünün kritik öneme sahip olduğu süreçte bir türlü verilememiştir. Yargı makamlarının tutumu başvurucunun gebeliğin sonlandırılması imkânına erişmesini imkânsız kılmış ve başvurucuya aşırı bir külfet yüklemiştir. **Bu durum söz konusu adil dengenin başvuru aleyhine bozulmasına yol açmış, başvurunun maddi ve manevi varlığının korunması hakkına yapılan müdahalenin orantısız olması sonucunu doğurmuştur. Dolayısıyla Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan kişinin maddi ve manevi varlığının korunması hakkı ihlal edilmiştir.**

Ç. PSİKOLOJİK TACİZ

1. Ebru Bilgin [GK], B. No: 2014/7998, 19/7/2018

Sistemli ve sürekli biçimde psikolojik tacize maruz bırakılmak kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkını ihlal eder.

Anahtar kelimeler: psikolojik taciz, mobbing, kamu kurumu görev yeri değişikliği

Ş 93. "[...] Kamu davası açılması caydırıcılığın sağlanması bakımından önemli bir unsur olsa da somut olayda başvurunun maddi ve manevi zararlarının giderilmesi açısından bunun sağlanmış olması tek başına yeterli değildir. Tazminat davaları, ceza hukuku alanında suç olarak adlandırılan insan davranışına göre daha geniş bir hukuka aykırı davranış grubunu kapsamakta ve hukuki sorumluluk kapsamında mağdurlara daha fazla giderim imkânı sağlamaktadır. Hukuk sistemimizde ceza muhakemesinde şahsi hak iddiasında bulunma imkânının ortadan kaldırıldığı ve tazmin yükümlülüğünün asıl gayesinin zarar görenin zararının telafi edilmesi olduğu dikkate alındığında somut olaydaki tam yargı davasının maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkı bağlamında giderim sağlayacak yol olduğu tartışmasızdır. Etkili yargısal yollara başvurulduğundan bundan sonra psikolojik tacize maruz kalan başvurunun uğradığı maddi ve manevi zararların idareye atfedilecek kusur ölçüsünde giderilmesi beklenir. Bu bağlamda somut olayda açılan tam yargı davasında İdare Mahkemesince ulaşılan ret sonucunun kişinin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkının içerdiği güvenceleri koruyacak ve başvurunun zararlarını tazmin edecek şekilde ilgili ve yeterli gerekçeler içermediği sonucuna ulaşılmıştır."

Başvurucu, veteriner hekim olarak çalıştığı kurumda müdürü tarafından farklı birimlerde görevlendirilmiştir. kurumda bulunmadığı gerekçeyle savunması istenen başvurunun tedavisini öne sürerek sunduğu reçete yeterli görülmemiş ve hakkında kurum müdürü tarafından disiplin cezaları verilmiştir. Başvurucunun şikâyeti üzerine valilikçe hazırlanan raporda, başvurucuya psikolojik taciz uygulandığı belirtilmiş ve kurum müdürü hakkında soruşturma izni verilmiştir. Cumhuriyet başsavcılığı tarafından kurum müdürü hakkında görevi kötüye kullanma ve tehdit suçlamalarıyla iddianame düzenlenmiş, asliye ceza mahkemesi beraat kararı vermiştir. Başvurucunun açtığı tam yargı davası ve bu dava sonucu verilen ret kararına itirazları da derece mahkemelerince reddedilmiştir.

Başvurucu hakkında sık sık soruşturma açılmasında, başvurunun yazılı olarak sürekli uyarılmasında, kendisinden sıklıkla savunma istenmesinde ve sağlık sorunları bilinmesine rağmen sunduğu belgelerin sorgulanmasında keyfiliğe kaçan durumlar olduğu görülmektedir. Başvurucunun şikâyetleri doğrultusunda idari bir soruşturma yapılmış ve psikolojik taciz uyguladığı öne sürülen kamu görevlisi hakkında dava açılmış

ise de davranışların tekrarlanmaması için önlemler alınmasında idare tarafından gereken özen gösterilmemiştir. Tam yargı davasında verilen karar kişinin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkının içerdiği güvenceleri koruyacak ve başvurusunun zararlarını tazmin edecek yeterli gerekçeler içermediğinden **Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan kişinin maddi ve manevi varlığının korunması hakkı ihlal edilmiştir.**

2. Mehmet Bayrakçı, B. No: 2014/8715, 5/4/2018

Kişiliğinde ve mesleki durumunda zarar ortaya çıkaran boyutta olmadığı anlaşılan eylem ya da işlemler kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkını ihlal etmez.

Anahtar kelimeler: psikolojik taciz, kamu kurumu görev yeri değişikliği, engelli personel

Yüzde altmış oranında engelli olan başvuru, çalıştığı kurumda vergi mükellefi bir şirketin sorumlusu olan kişi tarafından şahsına hakaret edildiğini belirterek servis sorumlusundan olayın tutanak altına alınmasını talep etmiştir. Bu yöndeki talebi reddedilen başvuru; soruşturma talebinin yerine getirilememesi suretiyle yasal haklarının korunmadığını, yer değişiklikleriyle sindirilmeye çalışıldığını, itibarının zedelendiğini, sağlığının bozulduğunu ve tüm bunların psikolojik taciz oluşturduğunu belirterek tam yargı davası açmıştır. İdare mahkemesi; başvuru'nun yer değişikliği işlemine karşı açtığı davanın reddine karar verildiği, görevlendirmelerin cezalandırma amaçlı yapıldığı, başvuru'nun hakkında suç duyurusunda bulunduğu şirket yetkilisinin hakaret suçundan 11 ay 20 gün hapis cezası ile tecziyesine karar verildiği, bu olay hakkında tutanak tutulmamasının başvuru'nun manevi kişiliğinde bir eksilmeye neden olmadığı gerekçesiyle davayı reddetmiştir.

§ 78 “Başvuru hakkında tesis edilen görev değişikliğine ilişkin işlemlerin bir kısmının ihtiyaçtan kaynaklandığı bir kısmının ise başvuru'nun talebi üzerine gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır. Ayrıca görevlendirilen birimlerin aynı binada bulundukları ve bir süreliğine de olsa başvuru'nun mükelleflerle doğrudan muhatap olmayı gerektirmeyen bir birimde görevlendirildiği de gözletildiğinde, İdarenin anılan uygulamalarının keyfilik içerdiği, cezalandırma ve yıldırma amacı taşıdığı söylenemez. Öte yandan her ne kadar görevi esnasında hakarete maruz kalarak mağdur olan başvuru'nun Kurum içerisinde idari soruşturmalar açılması yönündeki talepleri karşılanmamış ise de suç duyurusunda bulunulması üzerine suç konu olayın takipsiz bırakılmayarak açılan kamu davası marifetiyle aydınlatıldığı görülmektedir.”

Başvuru hakkında tesis edilen görev değişikliğine ilişkin işlemlerin bir kısmının ihtiyaçtan kaynaklandığı bir kısmının ise başvuru'nun talebi üzerine gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır. Ayrıca görevlendirilen birimlerin aynı binada bulunduğu ve başvuru'nun mükelleflerle doğrudan muhatap olmayı gerektirmeyen bir birimde görevlendirildiği de gözletildiğinde idarenin anılan uygulamalarının keyfilik içerdiği, cezalandırma ve yıldırma amacı taşıdığı söylenemez. Öte yandan her ne kadar görevi esnasında hakarete maruz kalarak mağdur olan başvuru'nun kurum içinde idari soruşturmalar açılması yönündeki talepleri karşılanmamış ise de suç duyurusunda bulunulması üzerine suç konu olayın takipsiz bırakılmayarak açılan kamu davası marifetiyle aydınlatıldığı görülmektedir. Tüm bu hususlarla birlikte sağlık durumu da değerlendirildiğinde başvuru'nun

çalışma ortamında maruz kaldığını ileri sürdüğü eylem ya da işlemlerin kişiliğinde ve mesleki durumunda zarara yol açan boyutta olmadığı ve mesleki tecrübesi yüksek olan başvurucunun yaşamına etkisi bakımından çekilmez bir ağırlık ve yoğunluk derecesine ulaşmadığı değerlendirilmiştir. Bu kapsamda tam yargı davasını reddeden idare mahkemesinin gerekçeli kararında, anılan müdahalelerin başvurucunun maddi ve manevi varlığı üzerindeki etkilerinin tartışıldığı ve derece mahkemelerinin gerekçelerini bu yönde ilgili ve yeterli şekilde oluşturdukları sonucuna varıldığından **Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan kişinin maddi ve manevi varlığının korunması hakkı ihlal edilmemiştir.**

3. Turgay Gökkoyun, B. No: 2018/11320, 18/6/2020

Kişiliğinde ve mesleki durumunda zarar ortaya çıkaran nitelikte olduğu kanıtlanamayan psikolojik taciz iddiası açıkça dayanaktan yoksundur.

Anahtar kelimeler: psikolojik taciz, kanıtlama yükümlülüğü, açıkça dayanaktan yoksunluk

Emniyet amiri rütbesinde olan başvuru, hakkında tesis edilen atama işlemi nedeniyle psikolojik tacize uğradığından bahisle tazminat davası açmıştır. Mahkeme; başvuru hakkında tesis edilen atama işlemine karşı açılan davada verilen iptal kararının bozularak davanın retle sonuçlandığı, bu işlemlerin kasten ve herhangi bir sebep olmadan tesis edildiğine yönelik herhangi bir kanıtın bulunmadığı, yargı kararlarının gereğinin idarece yerine getirildiği, atama ve görevlendirme işlemlerinin psikolojik taciz olarak değerlendirilemeyeceği gerekçesiyle davayı reddetmiştir.

Başvurucunun istihbarat branşından çıkarılmasına bağlı olarak istihbarat dışında bir birime atanması işlemine karşı açtığı davada işlemin yürütmesinin durdurulmasına karar verilmiş, idarece yargı kararının gereği yerine getirilerek başvuru tekrar önceki görevine atanmıştır. Başvuru daha sonra koruma şube müdürlüğü emrinde görevlendirilmiştir. İdare, görevlendirmenin sebebini hizmete ilişkin koşullardaki değişiklik nedeniyle ortaya çıkan ihtiyaca dayandırmış; kamu görevinin etkili ve verimli şekilde yürütülmesini amaçladığını belirtmiştir. Başvurucunun görevlendirme işlemine karşı açtığı dava, idarece tesis edilen işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle reddedilmiştir. Dolayısıyla başvuru maruz kaldığı işlemin idarenin takdir yetki-

sini aştığı, keyfi ve kasıtlı olduğu ortaya konulamamıştır. Öte yandan başvuru, rütbesine uygun aktif görev, personel ve ekipmanın verilmediğini, görev yerinin çalışmaya elverişli olmadığını ileri sürmüştü; buna karşılık şikâyetçi olduğu konular hakkında amir ve üstlerine müracaat edip etmediği, şayet başvuruda bulunmuş ise başvurusu hakkında ne gibi işlemler yapıldığı, maruz kaldığı eylem ve işlemlerin kendisi üzerinde hangi olumsuzluklara yol açtığı hususlarında soyut beyanı dışında ikna edici ve kabul edilebilir açıklamalarda bulunmamıştır.

Sonuç olarak **Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan kişinin maddi ve manevi varlığının korunması hakkının ihlal edildiği iddiası açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez bulunmuştur.**

§ 38 "Tüm bu hususlar bir bütün hâlinde değerlendirildiğinde başvuru, hakkındaki idari işlemlere karşı yargı yoluna başvurmuş olması nedeniyle süreklilik arz eden, yıldırma ve dışlama amacına yönelik sistematik uygulamalara maruz kaldığı, bundan dolayı kişiliğinde ve mesleki durumunda birtakım zararların oluştuğu yönündeki iddialarının temellendirilemediği anlaşılmaktadır. Bu kapsamda tam yargı davasını reddeden İdare Mahkemesinin gerekçeli kararında, müdahalelerin başvuru maddi ve manevi varlığı üzerindeki etkilerinin tartışıldığı ve derece mahkemelerinin gerekçelerinin bu yönde ilgili ve yeterli şekilde olduğu kanaatine varılmıştır."

4. Işıl Yaykır, B. No: 2013/2284, 15/4/2014

Psikolojik taciz iddiasıyla bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmesi gerekli yol tazminat davasıdır.

Anahtar kelimeler: psikolojik taciz, tüketilmesi gerekli yargı yolu, hukuki tazmin

Başvurucu, işyerinde psikolojik taciz teşkil eden eylem ve işlemlere maruz kaldığı iddiasıyla Cumhuriyet başsavcılığına suç duyurusunda bulunmuştur. İlgililer hakkında soruşturma izni verilmemesine karar verilmesi üzerine Cumhuriyet başsavcılığı tarafından evrakın işlemden kaldırılmasına karar verilmiştir.

Başvuruya konu ihlal iddiasına benzer uyuşmazlıklar açısından, hukuki tazmin yolunun daha yüksek başarı şansı sunabilecek, kullanılabilir ve etkili bir başvuru yolu olduğu anlaşılmaktadır. **Başvurucu tarafından yalnızca ceza muhakemesi yoluna başvurulmuş olduğu nazara alındığında, Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmek için etkili başvuru yollarının tüketilmesi koşulunun yerine getirilmediğinden başvuru kabul edilemez bulunmuştur.**

§ 47 "Açıklanan nedenlerle, başvuru tarafından fiziksel ve zihinsel bütünlüğüne ve mahremiyet alanına ait unsurlara karşı yapıldığı iddia edilen müdahaleler ile ilgili olarak yalnızca ceza muhakemesi yoluna başvurulduğu ve somut başvuru açısından daha etkili bir giderim yolu olan hukuk davası açma imkânı kullanılmaksızın bireysel başvuruda bulunulduğu anlaşıldığından, başvurunun bu kısmının "başvuru yollarının tüketilmemesi" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir."

D. KADINA VE ÇOCUĞA KARŞI ŞİDDET

1. K.Ş., B. No: 2016/14613, 17/7/2019

Şiddetin önlenmesine yönelik tedbirler kapsamında işyeri değişikliği talebinin reddedilmesi kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkını ihlal eder.

Anahtar kelimeler: kadına karşı şiddetin önlenmesi, koruyucu ve önleyici tedbirler, şiddet mağduru

Ş 44 "Olayda 6284 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (1) numaralı fıkrası ve 10. maddesinin (7) numaralı fıkrasında şiddet mağdurunun işyerinin tedbiren değiştirilebileceğine dair açık hükümler bulunmasına ve başvurunun aile mahkemelerinin konuya dair emsal kararlarını sunmasına karşın Aile Mahkemesince talebin idari mahiyette olduğu belirtilmek suretiyle reddedilmiş olduğu, boşandığı eşi tarafından başvurucuya yöneltilen davranışlar dikkate alındığında başvurunun içinde bulunduğu ciddi can güvenliği risklerine dair hiç bir somut açıklama, değerlendirme ve gerekçe ortaya konulmadığı anlaşılmıştır. Buna göre karardaki gerekçelerin başvurunun maddi ve manevi varlığının korunması hakkı bağlamında ilgili ve yeterli olmadığı sonucuna varılmıştır. Başvurucunun can güvenliğinin tehlikede olduğunu somut temellere dayalı olarak açıklayarak önce çalıştığı kuruma daha sonra da yargı makamlarına iletmiş olmasına karşın, Millî Eğitim Bakanlığı ve Aile Mahkemesinin şiddet mağduru başvurunun korumaya yönelik tedbirleri sağlama yönündeki pozitif yükümlülüklerine uygun hareket etmedikleri anlaşılmaktadır. Bu durumda başvurunun maddi ve manevi varlığının korunması hakkı kapsamında devlete ait pozitif yükümlülüklerin gereği gibi yerine getirildiğinden söz edilemez."

Sınıf öğretmeni olan başvuru, boşandığı eşi tarafından darbedilmiş; bıçaklanarak yaralanmıştır. Başvurucunun eski eşi hakkında kamu davaları açılmıştır. Başvuru can güvenliğinden endişe etmesi sebebiyle 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun uyarınca görev yerinin değiştirilmesi talebinde bulunmuştur. Millî Eğitim Bakanlığı işyerinin değiştirilmesi talebine ilişkin koruyucu tedbir kararı sunulmadığından talebi reddetmiştir. Bunun üzerine başvuru, aile mahkemesine başvurarak işyerinin değiştirilmesine karar verilmesini talep etmiş; mahkeme, işyeri değişikliği talebinin idari mahiyette olduğu gerekçeyle bu talebi reddetmiştir.

6284 sayılı Kanun'da koruyucu tedbirler kapsamında hâkimin mağdurun işyerinin değiştirilmesine hükmedebileceği düzenlenmiş, hâkim tarafından verilen işyerinin değiştirilmesi yönündeki tedbir kararının kişinin tabi olduğu ilgili mevzuat hükümlerine göre yetkili merci veya kişi tarafından yerine getirileceği belirtilmiştir. Başvurucunun can güvenliğinin tehlikede olduğunu somut temellere dayalı olarak açıklamak suretiyle önce çalıştığı kuruma, daha sonra da yargı makamlarına iletmiş olmasına karşın Bakanlık ve aile mahkemesinin

şiddet mağduru başvurucuyu korumaya yönelik tedbirleri sağlama yönündeki pozitif yükümlölüklerine uygun hareket etmedikleri görölmüştür. Bu durumda başvurucunun maddi ve manevi varlığının korunması hakkı kapsamında devlete ait pozitif yükümlölüklerin gereği gibi yerine getirilmediğinden **Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan kişinin maddi ve manevi varlığının korunması hakkı ihlal edilmiştir.**

2. Ö.T., B. No: 2015/16029, 19/2/2019

Koruma kararını ihlal eden kişiye zorlama hapsi uygulanması talebinin reddi kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkını ihlal eder.

Anahtar kelimeler: kadına karşı şiddetin önlenmesi, zorlama hapsi, pozitif yükümlülükler

Başvurucu boşanma sürecinde olduğu eşi tarafından şiddet gördüğü gerekçesiyle aile mahkemesine başvurmuştur. Mahkeme, başvurucu lehine beş ay süreyle koruma tedbiri

uygulanmasına hükmetmiştir. Başvurucu söz konusu koruma süresi içinde boşanma sürecinde olduğu eşi tarafından darbedilmiştir. Başvurucu, aile mahkemesine başvurarak şiddet uygulayan eşi hakkında zorlama hapsi uygulanmasını talep etmiştir. Mahkeme, koruma tedbirinin süresinin dolduğunu belirterek talebi reddetmiştir.

Ş 34 "Olayda başvurucunun boşanma sürecinde olduğu eşi tarafından şiddet gördüğünü belirterek başvurması üzerine Aile Mahkemesinin 24/6/2014 tarihli kararıyla başvurucu lehine beş ay süreyle koruma tedbiri uygulanmasına hükmedilmiştir. Cumhuriyet Başsavcılığının iddianamesinden 9/11/2014 tarihinde yani koruma kararının geçerli olduğu beş aylık süre içinde başvurucunun eşi tarafından darbedildiği anlaşılmaktadır. Başvurucunun Aile Mahkemesine sunduğu dilekçede 9/11/2014 tarihli darp eylemini gerekçe göstererek zorlama hapsi talebinde bulunduğu görülmektedir. Zorlama hapsi talebini reddeden derece mahkemesinin kararında koruma kararının geçerliliğini yitirdiği tarihten sonraki eylemlerin zorlama hapsi için gerekçe olamayacağı belirtilmesine karşın hangi eylem tarihinin esas alındığı konusunda hiçbir açıklama ve bilgi bulunmadığı, başvurucunun ileri sürdüğü 9/11/2014 tarihli darp olayına ilişkin hiçbir değerlendirme ve gerekçe ortaya konulmadığı anlaşılmıştır. Buna göre karardaki gerekçelerin başvurucunun maddi ve manevi varlığının korunması hakkı bağlamında ilgili ve yeterli olmadığı sonucuna varılmıştır. Bu durumda başvurucunun maddi ve manevi varlığının korunması hakkı kapsamında devlete ait pozitif yükümlülüklerin gereği gibi yerine getirildiğinden söz edilemez."

6284 sayılı Kanun'un 13. maddesinde şiddet uygulayanın tedbir kararının gereklerine aykırı hareket etmesi hâlinde, hâkim kararıyla üç günden on güne kadar zorlama hapsine tabi tutulacağı düzenlenmiştir. Olayda tedbir kararının geçerli olduğu beş aylık süre içinde başvurucunun eşi tarafından darbedildiği anlaşılmıştır. Zorlama hapsi talebini reddeden derece mahkemesinin kararında koruma kararının geçerliliğini yitirdiği tarihten sonraki eylemlerin zorlama hapsi için gerekçe olamayacağı belirtilmesine karşın hangi eylem tarihinin esas alındığı konusunda hiçbir açıklama ve bilgi verilmemiş, beş aylık süre içinde gerçekleşen darp olayına ilişkin hiçbir değerlendirme ve gerekçe açıklanmamıştır. Buna göre karardaki gerekçelerin başvurucunun maddi ve manevi varlığının korunması hakkı bağlamında ilgili ve yeterli olmadığı sonucuna varılmıştır. Bu durumda başvurucunun maddi ve manevi varlığının korunması hakkı kapsamında devlete ait pozitif yükümlülükler gereği gibi yerine getirilmediğinden **Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan kişinin maddi ve manevi varlığının korunması hakkı ihlal edilmiştir.**

3. A.Z.Ö., B. No: 2014/546, 19/12/2017

Kimlik bilgilerinin değiştirilmesi ve geçici maddi yardım yapılmasına ilişkin tedbirlerin uygulanmasında ortaya çıkan aksaklık ve gecikmeler kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkını ihlal eder.

Anahtar kelimeler: kadına karşı şiddetin önlenmesi, tedbir kararlarının uygulanmasında gecikme, pozitif yükümlülükler

Boşanma sürecinde olduğu eşi tarafından darbedilen ve ölümle tehdit edilen başvuru-
cunun talebi üzerine 5/9/2012 tarihinde önleyici tedbir kapsamında kendisinin ve ço-
cuğunun kimlik bilgilerinin ve diğer ilgili belgelerinin değiştirilmesine karar verilmiştir.
Ancak başvuru ve çocuğunun yeni kimlik belgeleri 25/7/2013 tarihinde kendilerine
teslim edilmiştir. Ayrıca aile mahkemesinin 18/12/2012 tarihli kararıyla başvurucuya ve
çocuğuna geçici maddi yardım yapılmasına karar verilmiş olmasına rağmen başvuru-
cuya 4/9/2013 tarihinde toplu olarak ödeme yapılmıştır.

Başvuru ve oğlunun kimlik bilgilerinin değiştirilmesi yönünde verilen kararın, ka-
rar tarihinden yaklaşık on ay sonra uygulandığı anlaşılmaktadır. Anılan gecikme, karar
tarihinde henüz yönetmeliğin yürürlüğe girmemiş olması ile adli ve idari makamlar
arasındaki koordinasyon ve organizasyon eksikliğinden kaynaklanmaktadır. Başvuru-
cuya ödenmesine karar verilen altı aylık süreli geçici maddi yardımın ise karar tarihin-
den yaklaşık dokuz ay sonra ödendiği anlaşılmaktadır. Geçici maddi yardım kararının
uygulanmasında ise mahkeme kararında tedbirin geçerlilik süresinin yer almaması ve
ödenek beklenmesi nedenleriyle gecikme olduğu görülmektedir. 6284 sayılı Kanun'un
1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (b) bendi uyarınca, anılan Kanun kapsamında ve-
rilecek destek ve hizmetlerin sunulmasında süratli bir usul izlenmesi esastır. Bu du-
rumda ilgili Kanun kapsamında alınması gereken tedbirlere ilişkin yetkili mercilerce
karar alınmasının yanı sıra bu kararların makul bir süre içinde yerine getirilme-
si de ayrıca önem taşımaktadır. Somut olayda, yetkili mercilerce alınan tedbir
kararlarının yerine getirilmesinde mey-
dana gelen sırasıyla on aylık ve dokuz
aylık gecikmenin adli ve idari süreçler-
deki aksaklıklardan kaynaklandığı ve bu
gecikme makul olmadığından **Anaya-
sa'nın 17. maddesinde güvence altına
alınan kişinin maddi ve manevi varlı-
ğının korunması hakkı ihlal edilmiştir.**

§ 84 "Sonuç olarak, başvuru ve ço-
cuklarının maddi ve manevi bütünlük-
lerinin korunması ile geçimlerinin sağ-
lanması noktasında kamu makamları
tarafından alınan tedbirlerin gerekli hız
ve özende gerçekleştirilmediği, kişinin
maddi ve manevi varlığının korunması
hakkı kapsamında devlete ait pozitif yü-
kümlülüklerin gereği gibi yerine getiril-
mediği sonucuna ulaşılmıştır."

4. M.L. ve diğerleri, B. No: 2014/7469, 22/11/2017

Aile içi şiddet nedeniyle başvurucuya ve müşterek çocuklara yaklaşmaması hususunda uzaklaştırma kararı bulunan kişinin müşterek çocuklarla şahsi ilişki kurabileceğine karar verilmesi kişinin maddi ve manevi varlığının korunması hakkını ihlal eder.

Anahtar kelimeler: aile içi şiddet, önleyici tedbir kararlarının dikkate alınmaması çocuğun üstün yararı

Boşanma davası süreci devam ettiği sırada başvuru, eşinin kendisine ve çocuklarına şiddet uyguladığını belirterek aile mahkemesine başvurmuştur. Mahkeme tarafından 6284 sayılı Kanun uyarınca eşin başvuru ve çocuklarının oturdukları ev ile çocukların

okuluna beş yüz metreden fazla yaklaşmamasına hükmedilmiştir. Eş, boşanma davasının görüldüğü mahkeme dışında bir başka aile mahkemesinden çocuklarıyla görüşmesi konusunda ihtiyati tedbir kararı verilmesini talep etmiş; mahkeme talebi kabul etmiştir. Başvuru söz konusu mahkemeye başvurarak baba aleyhine verilmiş olan koruma tedbir kararlarını da belirtmek suretiyle şahsi ilişki tedbir kararının kaldırılmasını talep etmiştir. Mahkeme ihtiyati tedbir kararının kesin olup itirazı kabil olmadığı gerekçesiyle talebi reddetmiştir.

Somut olayda tedbiren şahsi ilişki kurulmasına hükmeden mahkemenin karar gerekçesi incelendiğinde baba aleyhine verilmiş ve boşanma davasına delil olarak sunulmuş olan koruma tedbir kararlarının dikkate alınmadığı anlaşılmaktadır. Aile mahkemeleri, bünyelerinde psikolog, pedagog ve sosyal çalışmacı çalıştıran mahkemeler olmasına karşın olayda kişisel ilişki kurulmasına karar verilirken herhangi bir şekilde bu uzmanlardan görüş istenmediği, bilirkişi incelemesine gidilmediği, çocuklar ile babanın psikolojik durumlarını ortaya koyan bilimsel raporların alınmadığı anlaşılmaktadır. Aynı şekilde babanın çocuklara karşı şiddet uygulama ihtimali olup olmadığı, bu ihtimal söz konusu

§ 89 "6100 sayılı Kanun'un 390. maddesinin birinci fıkrasında ihtiyati tedbirin dava açılmadan önce esas hakkında görevli ve yetkili olan mahkemeden, dava açıldıktan sonra ise ancak asıl davanın görüldüğü mahkemeden talep edileceği düzenlenmiştir. Somut olayda şahsi ilişki konusundaki ihtiyati tedbir kararının, velayet ve şahsi ilişki konularında asıl davanın görüldüğü mahkeme olan boşanma davasını inceleyen İstanbul 11. Aile Mahkemesinden değil bu Mahkemenin kararının temyiz incelemesinde olmasından bahisle İstanbul 17. Aile Mahkemesinden talep edildiği görülmüştür. Talebi kabul ederek tedbiren şahsi ilişki kurulmasına hükmeden İstanbul 17. Aile Mahkemesinin karar gerekçesi incelendiğinde İstanbul 11. Aile Mahkemesinin boşanma davası dosyasının tamamı incelenmeden sadece duruşma tutanakları ve gerekçeli kararının bir örneğinin UYAP'tan alınması suretiyle şahsi ilişkiye karar verildiği görülmektedir. Dolayısıyla İstanbul 17. Aile Mahkemesinin kararında baba aleyhine verilmiş ve boşanma davasına delil olarak sunulmuş olan koruma tedbir kararlarının dikkate alınmadığı, tartışılmadığı anlaşılmaktadır."

ise buna karşı alınacak tedbirler ile ek önlemler -örneğin çocuklarla babanın bir uzman gözetiminde görüşmeleri gibi ihtimaller- hiç değerlendirilmeden karar verilmiştir. Bu nedenle çocuklar ile hakkında şiddet nedeniyle koruma tedbir kararları bulunan baba arasında kişisel ilişki kurulmasına dair karardaki gerekçelerin aile hayatına saygı hakkı bağlamında ilgili ve yeterli olmadığı, aile hayatına saygı hakkının gerektirdiği güvencelerin özellikle sağlık, güvenlik ve gelişimleri açısından üstün menfaati bulunan çocuklar bakımından gözetilmediği sonucuna varılmıştır.

Sonuç olarak **Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan kişinin maddi ve manevi varlığının korunması hakkı ihlal edilmiştir.**

E. SAĞLIK HİZMETLERİNE ERİŞİMİN ENGELLENMESİ

1. *Hidayet Seçkin*, B. No: 2015/13918, 9/6/2020

Tıbbi ilaçların dağıtımına ilişkin yapılan düzenlemelerde değişiklik yapılması ilaca erişimi engelleyecek düzeyde bir zorluğun bulunmadığı durumda kişinin maddi ve manevi varlığının korunması hakkını ihlal etmez.

Anahtar kelimeler: tıbbi ilaçların dağıtımı, ilaca erişim, adil denge

Kronik böbrek yetmezliği rahatsızlığı bulunan başvuru, bu rahatsızlığından dolayı düzenli şekilde ilaç kullanmaktadır. İlaç dağıtım usulüne ilişkin olarak Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) ile Türk Eczacıları Birliği arasında imzalanan protokolle birtakım düzenlemelerde değişiklik yapılmıştır. Başvurucunun ilaç temininde çeşitli prosedürlerle karşılaşması nedeniyle sağlık hizmetlerine erişiminin kısıtlandığı iddiasıyla protokolün iptali için açtığı dava reddedilmiştir.

Somut olayda başvuru tarafından kullanılması gereken ilaçların ilgili kurumlar tarafından temin edilmediği söylenemeyeceği gibi bu tür bir iddia da ileri sürülmemiştir. Başvurucunun yakındığı temel husus, söz konusu ilaçlara kolay ve zahmetsiz bir şekilde erişiminin engellenmesine ilişkindir. Somut olayda ilaç temininde yaşanan yolsuzlukların ve usulsüzlüklerin önüne geçilmesi, eczaneler arasında adaletin sağlanması amacıyla hayata geçirilen nihai uygulamanın makul nedenlere dayandığı görülmektedir. Ayrıca SGK tarafından başvurucuya sağlanan ilaç hizmetinin ortadan

kaldırılmadığı ve uygulamanın katlanılabilir düzeyde kaldığı anlaşılmaktadır. Zira sisteme dâhil olmayan ya da sistemde yer almakla birlikte kotası dolan eczacı tarafından bildirilen reçetelerin sıradaki eczaneye yönlendirileceğine, sisteme dâhil olan ve kotası dolmayan sıradaki eczacı tarafından reçete muhteviyatının en kısa süre içinde karşılanacağına, eczacının o an için eczanesinde mevcut olmayan reçete muhteviyatındaki ilacı bulabilmek için azami gayret göstereceğine ilişkin kuralların uygulamanın dayanağı olan düzenlemelerde yer aldığı dikkate alındığında ilaca erişimi engelleyecek düzeyde bir zorluğun bulunmadığı değerlendirilmektedir. Bu doğrultuda hastaların ila-

§ 45. "İlaç dağıtım hizmetinin hangi usulle gerçekleştirileceği hususunda devletin belli ölçüde takdir yetkisinin bulunması olağandır. Ancak devletin bu takdir yetkisini kullanırken hastaların ilaca erişimini zorlaştırmaması gerekir. Devlet, ilaçların hastalara sunuluş yöntemini belirleme konusunda kamusal menfaatlerin gerekliliklerini gözetmekle birlikte bu menfaatler ile hastanın ilaca erişimi arasında adil bir denge kurmalı; bu dengeyi kurarken de sağlık hizmetlerinin kişinin maddi ve manevi bütünlüğü üzerindeki etkisini gözeterek ilaca erişimin kolaylaştırılmasına daha fazla önem göstermelidir."

ca erişim hakları ile amaçlanan kamu yararı arasında adil bir dengenin kurulduğu ve kamu makamlarının takdir yetkilerini kullanırken -somut olayın koşullarında- üstlenmesi gereken pozitif yükümlülüklerinin gerisinde kalmadığı kanaatine ulaşılmıştır.

Sonuç olarak Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan kişinin maddi ve manevi varlığının korunması hakkı ihlal edilmemiştir.

2. Devrim Alyüz, B. No: 2017/40383, 16/9/2020

Engelli aylığı almakta olan başvurucunun kazanılmış haklara saygı ilkesine aykırı olarak aylığının kesilmesi kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkını ihlal eder.

Anahtar kelimeler: engelli aylığı, aylıktan yoksun bırakma, adil denge

Başvurucu 1/9/1994 tarihinden itibaren engelli aylığı almıştır. Engelli aylığı alınmasına imkân veren Kanun maddesinde hak kazanma koşullarına ilişkin olarak 12/7/2013 tarihinde değişiklik yapılması üzerine 23/7/2015 tarihinde başvurucunun engelli aylığı kesilmiştir. Başvurucunun bu işleme karşı açtığı dava ilgili Kanun hükmü gerekçe gösterilerek reddedilmiştir.

Kanun'un yürürlük tarihinden sonra yeni bağlanacak aylıklar yönünden farklı ölçütler belirlenmesi ve belirlenen ölçütlere göre aylık bağlanmaması, mali kaynakların sınırlılığına dayalı kamu yararı amacı karşısında kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkının korunmasına yönelik adil dengeyi bozmamaktadır. Ancak somut olayda engelli olan başvurucuya ilk defa aylık bağlanması söz konusu olmayıp zaten bağlanmış aylığın kesilmesi söz konusudur. Diğer bir deyişle olayda şikâyet konu husus, devletin pozitif yükümlülüğü kapsamında olduğu iddiasıyla ilk defa aylık bağlanması söz konusu olmayıp devletin negatif yükümlülüğü kapsamında değerlendirilebilecek doğrudan aylık kesintisi şeklinde yapılan müdahalenin ölçüsüz olduğu iddiasıdır. Somut

Ş 84 "Sonuç olarak her ne kadar sosyal güvenlik alanında kanun koyucunun geniş bir takdir yetkisinin olduğu kabul edilse dahi engellilere ödenmekte olan aylıkların hiçbir geçiş hükmü veya başka bir tedbir öngörülmeden ve bunu gerektiren açık bir zorlayıcı gerekçe de öne sürülmeden tamamıyla kesilmesinin Anayasa'da özel olarak korunmaları öngörülen engelli bir birey olan başvuru yönünden aşırı bir külfete yol açtığı ve değinilen kamu yararı amacıyla karşılaştırıldığında müdahalenin orantılı olmadığı değerlendirilmektedir. Bu durum müdahale ile öngörülen kamu yararının sağlanması amacı ile başvurucunun maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkının korunması arasındaki adil dengenin başvuru aleyhine bozulması sonucunu doğurmuştur."

olayda ise başvurucuya daha önceki ölçütlere göre ödenmekte olan engelli aylığının yapılan kanun değişikliğiyle tamamen kesilmesinin aşırı bir külfet yüklediği açıktır. Buna göre olayda mevcut bir aylığın azaltılması söz konusu olmayıp bütünüyle bu aylıktan yoksun bırakılma söz konusudur. Üstelik kuralda veya kuralın bulunduğu kanun hükümlerinde herhangi bir geçiş hükmü de öngörülmemiş, kişilerin almakta oldukları aylıkları bir anda kaybetmelerine neden olunmuştur. Bunun yanında bahis konusu nakdi yardımın yerine geçebilecek başka bir menfaatin veya yardımın varlığı da söz konusu değildir. Kaldı ki kuralın ilgili olduğu kişiler, Anayasa'nın 61. maddesinin ikinci fıkrasına göre korunması yönünde güvence getirilen engelli bireylerdir. Buna rağmen kuralın yasama süreci incelendiğinde

ödenmekte olan aylıkların tamamen ve bir anda kesilmesini haklı kılacak zorunlu bir ekonomik veya başka gerekçeye de yer verilmediği görülmektedir. Başvurucunun engelli aylığına erişim koşulları üzerinde esaslı ve öngörülemez bir değişiklik yapılmıştır. Dolayısıyla başvuru bu koşullar altında aşırı ve orantısız bir yük altına sokulduğundan **Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan kişinin maddi ve manevi varlığının korunması hakkı ihlal edilmiştir.**

F. NAFKA

1. İbrahim Acar, B. No: 2016/3140, 7/11/2019

Yeterli araştırma yapılmadan başvurunun iddia ettiği gelirinden daha yüksek miktarda nafakaya hükmedilmesi kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkını ihlal eder.

Anahtar kelimeler: nafaka miktarı, yeterli gerekçe, araştırma yükümlülüğü

Başvurucunun boşandığı eşi tarafından kendisi ve dört çocuğu için ödenen nafaka miktarının artırılması talebiyle aile mahkemesinde dava açılmıştır. Davanın kısmen kabulüne karar veren mahkeme başvurunun ödediği nafaka miktarını artırmıştır. Bir hastanede şirket elemanı olarak asgari ücretle çalıştığını ve maaşından daha yüksek miktarda nafakaya hükmedilmesinin haksız olduğunu belirten başvurunun temyiz talebi reddedilmiştir.

Somut olayda tarafların ekonomik durumlarının araştırılması sırasında sadece kolluk tarafından verilen bilgileri esas alan mahkeme, başvurunun boşandığı eşi ve dört çocuğu

için 1.000 TL nafaka ödemesine karar vermiştir. Mahkeme başvurunun memur olarak çalıştığını kabul edip aylık geliri hakkında bilgi sahibi olmadan karar vermiştir. Ancak başvuru; memur olarak değil şirket elemanı olarak asgari ücretle çalıştığını, 950 TL aylık aldığını iddia etmiştir. Başvurucunun bu iddiasının doğru olması durumunda ödeyeceği 1.000 TL nafaka miktarı ölçülü değildir. Bu nedenle tarafların ekonomik durumlarının tam olarak ortaya konması, taraflardan biri aleyhine aşırı ve olağan dışı bir külfetin yüklenip yüklenmediğinin anlaşılabilmesi için önemlidir. Başvurucunun geliriyle ilgili iddialarını sunmasına karşın derece mahkemesi başvurunun çalıştığı kurumla iletişime geçmemiş, aylık gelirini araştırmamış, kararda da bu iddiayla ilgili bir gerekçe ortaya koymamıştır. Derece mahkemelerinin kararları başvurunun davanın sonucuna etkili olabilecek iddia ve itirazlarına cevap verecek nitelikte yeterli gerekçe içermediğinden **Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan kişinin maddi ve manevi varlığının korunması hakkı ihlal edilmiştir.**

§ 33 "Başvurucu; şirket elemanı olarak asgari ücretle çalıştığı, 950 TL aylık aldığı şeklindeki iddiasını derece mahkemesi önünde 9/1/2015 tarihli cevap dilekçesinde ve temyiz dilekçesinde dile getirmiştir. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) ve Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) Bilgi Sistemi'ndeki kayıta başvurunun ...Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesinde temizlik ve yardımcı hizmetler sınıfında çalıştığı belirtilmektedir. Derece mahkemesinin başvurunun çalıştığı kurumla iletişime geçerek başvurunun görevinin ne olduğunu, ek gelir ve diğer ödemelerle birlikte aylık ne kadar gelir elde ettiğini araştırmak suretiyle konuyu aydınlatması mümkün iken bu konuda hiçbir araştırma ve değerlendirmeye yapılmadığı, kararda bu iddiaya yönelik olarak bir gerekçe de ortaya konmadığı vurgulanmalıdır. Başvurucunun söz konusu iddialarını temyiz aşamasında da öne sürmüştüğü ancak Yargıtay tarafından da bu konuda bir değerlendirmeye yapılmadığı anlaşılmaktadır."

2. Esat İnevi, B. No: 2015/11677, 8/7/2020

Nafakanın kaldırılması talebinin tarafların çatışan menfaatleri arasında adil bir denge sağlanması suretiyle reddi durumunda kişinin maddi ve manevi varlığının korunması hakkının ihlal edildiği iddiası açıkça dayanaktan yoksundur.

Anahtar kelimeler: nafaka miktarı, yoksulluk nafakası, takdir yetkisi

Başvurucunun boşandığı eşine ödediği nafakanın kaldırılması istemiyle açtığı davada mahkeme tarafların ekonomik durumlarını göz önüne alarak nafakayı tamamen kaldırmaya yer olmadığına, ayda 225 TL olan miktarın aylık 125 TL'ye indirilmesine karar vermiştir.

Somut olayda başvurucunun süresiz olarak yoksulluk nafakası ödemek zorunda olduğu şikâyetini yargılama sürecinde dile getirmediği, nafakanın süresine dair hiçbir şikâyet belirtmediği veya talepte bulunmadığı anlaşıldığından bu iddia yönünden başvuru yollarının tüketilmediği sonucuna varılmıştır. Nafakanın tümüyle kaldırılmasına dair şikâyet yönünden ise derece mahkemesince tarafların hukuki menfaatleri arasında bir dengeleme yapıldığı ve gerekçenin ayrıntılı şekilde ortaya konulduğu, bu kapsamda kararda yer verilen tespit ve unsurlar itibarıyla kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkı yönünden yargısal makamların takdir yetkilerinin sınırının aşıldığına ilişkin bir bulguya rastlanmadığı anlaşılmıştır.

Sonuç olarak **Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan kişinin maddi ve manevi varlığının korunması hakkının ihlal edildiği iddiası açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez bulunmuştur.**

§ 40 "Derece mahkemesi karar gerekçesinde nafaka ile ilgili kanun hükümlerine ve Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun asgari ücret seviyesinde gelire sahip olmasının yoksulluk nafakası bağlanmasını engellemeyeceği yolundaki yerleşik içtihadına dayanıldığı, başvurucunun eski eşinin içinde bulunduğu ekonomik koşullar dikkate alındığında nafakanın tümüyle ortadan kaldırılmasının gerekmediği ancak nafaka miktarının azaltılması gerekeceği sonucuna varıldığı açıklanmıştır."

3. S.B., B. No: 2014/5783, 20/12/2017

*Yoksulluk nafakası ödenmesi talebinin resmî evlenme akdinin bulunmadığı gerekçe-
siyle reddedilmesi aile hayatına saygı hakkını ihlal etmez.*

Anahtar kelimeler: yoksulluk nafakası, resmî nikah bulunmaması, öngörülebilirlik

Başvurucu ile M.E. resmî evlenme akdi olmaksızın dinî nikâh yapmışlar ve on üç yıl birlikte yaşamışlardır. Tarafların müşterek üç çocukları bulunmaktadır. M.E.nin aynı zamanda resmî nikâhlı bir eşi ve yine dinî nikâha dayalı olarak birlikte yaşadığı bir kişi daha bulunmaktadır. Başvurucu kendisine sürekli olarak nafaka bağlanması için aile mahkemesinden talepte bulunmuştur. Mahkeme, başvurucunun talebini reddetmiştir. Kararın gerekçesinde, başvuru ile M.E. arasında resmî evlilik bağı bulunmadığı vurgulanmıştır. Mahkemeye göre bu sebeple M.E.nin kanunen nafaka ödeme yükümlülüğü bulunmamaktadır.

Somut olayda başvurucunun talebi esas itibarıyla 6284 sayılı Kanun kapsamında bir tedbir verilmesine yönelik olmayıp karşı taraftan alınmak üzere süresiz olarak nafa-

§ 40 “Anayasa’nın 20. ve 41. maddeleri çerçevesinde devletin, aralarında resmî evlenme akdi bulunmayan kişiler yönünden somut olayda talep edildiği gibi bir geçici tedbirin kapsamını açacak biçimde çeşitli özel düzenlemeler ve bu bağlamda taraflara diğerinin aleyhine olacak şekilde sürekli bazı mali imkân veya ayrıcalıklar sağlanması gibi bir pozitif yükümlülüğünün bulunduğu söylenemez. Başka bir ifadeyle aile hayatına saygı hakkı, aralarında resmî evlenme akdi bulunmayan kişiler arasındaki birlikteliklerin sona ermesi durumunda kişinin diğer taraftan süresiz olarak nafaka ödenmesini talep edebilme hakkını güvence altına almamaktadır.”

ka bağlanmasına ilişkindir. Bu şekilde bir yoksulluk nafakasına hükmedilebilmesine ilişkin koşullar ise 4721 sayılı Kanun’da düzenlenmiş olup nafakaya hükmedilebilmesi için resmî nikâha dayalı bir evlenmenin varlığı aranmaktadır. Söz konusu hükümlerde öngörülen bazı mali imkânlardan yararlanmayı talep eden ilgililerin ancak anılan hükümlerde öngörülen koşulların gerçekleşmesi kaydıyla bu imkânlarla ilişkin düzenlemelerden yararlanabilecek olmalarının ise keyfi veya öngörülemez nitelikte olmadığı açıktır.

Sonuç olarak **Anayasa’nın 17. maddesinde güvence altına alınan kişinin maddi ve manevi varlığının korunması hakkı ihlal edilmemiştir.**

G. ŞEREF VE İTİBAR

1. Ü.B.K., B. No: 2015/2536, 4/7/2019

Kişinin şeref ve itibarını zedeleyebilecek nitelikte olduğu tespit edilen ve kamu görevlisi tarafından işlenen fiillerin soruşturulmaması kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkını ihlal eder.

Anahtar kelimeler: şeref ve itibarın korunması, disiplin soruşturması, aydınlatma yükümlülüğü

Başvurucu; bir kamu hastanesinde kendisini ameliyat eden doktor tarafından azarlandığını, üzerine çarşaf fırlatılarak terslendiğini, bu suretle hakarete uğradığını iddia etmiş ve bu iddialarla ilgili olarak suç duyurusunda bulunmuştur. İdare tarafından yapılan ön soruşturmada başvurunun söz konusu iddialarına ilişkin olarak herhangi bir araştırma yapılmamıştır. Başvurucunun açtığı tazminat davası ise tedavinin tıp kurallarına uygun olarak yapıldığının tespit edildiği, bu durumda idarenin hizmet kusurundan söz edilemeyeceği gerekçesiyle reddedilmiştir.

Başvurucunun şeref ve itibarının zedelediği iddialarına ilişkin olarak ön soruşturma sonucunda idare tarafından hazırlanan raporda hiçbir açıklamaya yer verilmemiştir. Dolayısıyla ceza soruşturmasının bir parçası olan ön soruşturmanın olayın gerçekleşme koşullarının aydınlatılmasını sağlayacak nitelikte gerçekleştirildiğinden söz edilemez. Başvurucunun bu iddialarıyla ilgili olarak herhangi bir disiplin soruşturması da açılmamıştır. Her ne kadar disiplin soruşturması açılması idarenin takdirinde olsa da kamu görevlilerinin şeref ve itibarı zedeleyici fiil işlediklerinin iddia olunduğu ve özellikle ceza soruşturmasının gerekmediği vakalarda disiplin soruşturması yapılması, idari yargıda açılacak tam yargı davasının sonuçsuz kalmaması bakımından önem taşımaktadır.

Şeref ve itibara yönelik müdahalenin kamu görevlilerinin söz ve eylemlerin-

§ 77 "Somut olayda iddia olunan fiillerin açıklığa kavuşturulmasının tanık dinlenmesini mecburi kıldığı açıktır. Bu fiillerin ceza soruşturmasını gerekli kılmadığı gözetildiğinde olayla ilgili olarak en azından disiplin soruşturması açılmasının zaruri hale geldiğinden söz edilebilir. Başvurucu söz konusu şikayetlerini Cumhurbaşkanlığına, Hacettepe Üniversitesi Rektörlüğüne, Ankara Tabip Odasına verdiği dilekçelerinde iletmış olduğundan kamu makamlarının söz konusu hakaret iddialarından haberdar olduğu konusunda şüphe bulunmamaktadır. Buna karşılık kamu makamlarının, başvurunun ameliyatı yapan doktor tarafından azarlandığı ve üzerine çarşaf fırlatılarak terslendiği şeklindeki şikâyeti yönünden olayın kim tarafından nasıl gerçekleştirildiği konusunda araştırma-yı gerekli kılan bir durum olmasına rağmen disiplin soruşturması dahi açmayarak hareketsiz kaldıkları ve söz konusu iddianın araştırılmasına yönelik hiçbir işlem yapmadıkları anlaşılmıştır."

den kaynaklandığı ve olayın aydınlatılmasının ancak tanık dinlenmesi ile mümkün olabileceği hâllerde -idari yargıda tanık deliline başvurulup başvurulamayacağı yolundaki tartışmaların varlığı gözetildiğinde- tanık dinlemeyi de içerecek şekilde yürütülen bir disiplin soruşturması devletin *olayın maddi koşullarını aydınlatma* yükümlülüğünün ifası bakımından zorunlu bir hâl alabilir. Somut olayda iddia olunan fiillerin açıklığa kavuşturulmasının tanık dinlenmesini mecburi kıldığı açıktır. Bu fiillerin ceza soruşturmasını gerekli kılmadığı gözetildiğinde olayla ilgili olarak en azından disiplin soruşturması açılmasının zaruri hâl geldiğinden söz edilebilir. Olayda kamu makamlarının söz konusu hakaret iddialarından haberdar olduğu konusunda şüphe bulunmamaktadır. Buna karşılık kamu makamlarının olayın kim tarafından nasıl gerçekleştirildiği konusunda araştırma yapmayı gerekli kılan bir durum olmasına rağmen disiplin soruşturması dahi açmayarak hareketsiz kaldıkları ve söz konusu iddianın araştırılmasına yönelik hiçbir işlem yapmadıklarından **Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan kişinin maddi ve manevi varlığının korunması hakkı ihlal edilmiştir.**

2. İbrahim Özden Kaboğlu, B. No: 2015/18503, 30/5/2019

Kitap ve makalede geçen ifadelerin kişinin şeref ve itibarını zedelediğinin tespit edilmesi hâlinde tazminat davasının reddedilmesi kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkını ihlal eder.

Anahtar kelimeler: şeref ve itibarın korunması, caydırıcı etki, ilgili ve yeterli gerekçe

İnsan hakları hukukçusu, anayasa hukuku profesörü ve yazar olan başvuru, bir kitap ve kimi makalelerde kendisi hakkında kullanılan bazı ifadelerin kişilik haklarını zedelediği iddiasıyla tazminat davası açmıştır. Asliye hukuk mahkemesi tarafından başvuru için kullanılan ifadelerin basın ve ifade özgürlükleri kapsamında kaldığı belirtilerek davanın reddine karar verilmiştir.

Başvuru hakkında kullanılan mübalağalı ifadelerin bazı kişilerce doğrudan veya dolaylı şiddet çağrısı olarak algılanma ihtimalinin bulunduğu değerlendirilmiştir. Söz konusu ifadelerde başvurunun adına açıkça yer verilmesinin başlı başına kişilerin şiddete maruz kalma tehlikesini artırabileceği değerlendirilmiştir. Makalenin yayımlanmış olduğu dönemde başvurunun tehdit edildiği ve polis korumasında olduğu da dikkate alındığında başvurunun maruz kalması muhtemel şiddet riskinin daha da fazla olacağı anlaşılmıştır. Mevcut başvurunun koşullarında söz konusu saldırıların, yaşamına veya fiziksel bütünlüğüne yönelik tehditlerin ve aşağılamaların başvurunun entelektüel kişiliği üzerinde baskı oluşturacağı, onun ifade özgürlüğü üzerinde caydırıcı bir etki yaratacağı kabul edilmelidir. Üstelik açıkladığı düşünceleri nedeniyle saldırıya uğrayan başvurunun şeref ve itibarına yönelik müdahalelere karşı uygun ve ölçülü yargısal tepki verilmemesi hâlinde bundan sonra da benzer saldırılara uğrama ihtimali artacaktır. İlk derece mahkemesi takdirini başvuru konusu

§ 54 “Söz konusu makalede yer verilen ifadeler dikkatli bir şekilde ele alınmalıdır. Davalı, F.Y. isimli kişinin davalının “iharet belgesi” olarak kabul ettiği Azınlık Raporu’nu “parça parça” yaparak “işbirlikçi” olarak nitelendirdiği başvurunun yüzüne fırlatmasını (bkz. § 22) övmektedir. Davalı, söz konusu eylemin “işbirlikçilere şimdilik yapılmış bir uyarı” olduğunu belirttiikten sonra “Bundan sonra vatanın savunulması, [s]adece yazıyla, sözle, eleştiriyile yapılmayacaktır” diyerek F.Y. nin eylemini aşan tepkiler için çağrıda bulunmaktadır. Davalının kullandığı bu ifadeler, makalede kullanılan “Vatanın savunulması hainlerin anlayacağı dilden yapılacaktır” (bkz. § 22) şeklindeki ifade ve kitapta yer verilen “Bundan sonra vatanın savunulması, eylemli olarak yapılacaktır” (bkz. § 23) şeklindeki ifade ile birlikte bir bütün olarak ele alındığında belli çevrelerce aşına olunan abartılı bir anlatım biçimine ait kabul edilebilir. Ancak özellikle makalenin internette yayımlanması dolayısıyla ulaşabileceği kitlenin genişliği dikkate alındığında kullanılan mübalağalı ifadelerin söz konusu dile nispeten hâkim olmayan bazı kişilerce rahatlıkla doğrudan veya dolaylı şiddet çağrısı olarak algılanma ihtimalinin bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır.”

ifadelerin katlanılabilir eleştiri düzeyinde kaldığı yönünde kullanmıştır. Bununla beraber Anayasa Mahkemesinin açıklamaları ışığında ilk derece mahkemesinin başka hiçbir değerlendirme yapmadığı da göz önüne alındığında karardaki gerekçenin ilgili ve yeterli olduğu kabul edilmemiştir. Sonuç olarak **Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan kişinin maddi ve manevi varlığının korunması hakkı ihlal edilmiştir.**

3. Mehmet Özhasseki, B. No: 2015/4972, 8/5/2019

Bir siyasetçinin herhangi bir belediyede yaşanan olaylar hakkında görüşlerini açıklaması şeref ve itibarı zedelediğinden tazminat talebinin reddi kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkını ihlal etmez.

Anahtar kelimeler: şeref ve itibarın korunması, siyasetçilerin eleştiriye katlanması, pozitif yükümlülükler

Başvurucu, Büyükşehir Belediyesi başkanı olarak görev yaptığı dönemde ana muhalefet partisi liderinin mitingde kendisi hakkında rüşvet suçlaması yapan ifadeler kullanmasının şeref ve itibarını zedelediği gerekçesiyle tazminat davası açmıştır. Davanın kısmen kabulüne karar veren asliye hukuk mahkemesi sarf edilen sözlerin eleştiri sınırlarını aşacak şekilde suç isnadı ve kişisel haklara saldırı niteliğinde olduğuna hükmetmiştir. Temyiz üzerine Yargıtay tarafından onanan karar, düzeltme talebi üzerine bozulmuştur. Bunun üzerine ilk derece mahkemesi davanın reddine karar vermiştir. Temyiz edilen bu karar Yargıtay tarafından onanmış, başvurunun karar düzeltme talebi de reddedilmiştir.

Anayasa Mahkemesi; siyasetçilerin, kamuoyunca tanınan kişilerin ve kamusal yetki kullanan görevlilerin gördükleri işlev nedeniyle daha fazla eleştiriye katlanmak durumunda olduklarını ve bunlara yönelik eleştirinin sınırlarının çok daha geniş olduğunu her zaman vurgulamıştır. Bu kapsamda eleştiriye katlanma yükümlülükleri oldukça ağır olan siyasetçilerin ifade özgürlüğünün sınırları da aynı doğrultuda geniş olmalıdır. Demokratik bir sistemde siyasetçilerin birbirlerini eleştirmeleri halka hizmet etme yarışının bir parçasıdır. Dolayısıyla bir siyasetçinin herhangi bir belediyede yaşanan olaylar hakkında görüşlerini açıklamasının demokratik siyasetin doğal bir sonucu olduğu kabul edilmelidir. Yukarıda değinilen hususlar ve yargı mercilerinin, farklı çıkarları dengelerken sahip oldukları takdir payları dikkate alındığında somut olayda derece mahkemelerince alınan kararların devletin şeref ve itibar hakkı bağlamındaki pozitif yükümlülüklerine aykırılık oluşturmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Sonuç olarak **Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan kişinin maddi ve manevi varlığının korunması hakkı ihlal edilmemiştir.**

§ 27 "Başvurucu, şikâyet ettiği ifadelerde kendisi hakkında isnat edilen olaylarla ilgili olarak kovuşturmaya yer olmadığı kararları verildiğini fakat bunun derece mahkemelerince dikkate alınmadığını da ileri sürmüştür. Bununla birlikte başvuru konusu ifadelerin tamamı değerlendirildiğinde eleştirilen esas konu, kanıtlarını da sunmuş olmalarına rağmen anılan Büyükşehir Belediyesindeki yolsuzluk iddialarının siyasal ve yargısal olarak yeterince üstüne gidilmediği iddiasıdır. Yani söz konusu ifadelerde aynı zamanda başvuru hakkında verilen kovuşturmaya yer olmadığı kararları da eleştirilmektedir. Eldeki başvuruya konu olayda eleştiriye dile getiren kişinin bir siyasetçi ve özellikle ana muhalefet partisi lideri olduğu unutulmamalıdır. Demokratik bir sistemde siyasetçilerin birbirlerini eleştirmeleri halka hizmet etme yarışının bir parçasıdır. Dolayısıyla bir siyasetçinin herhangi bir belediyede yaşanan olaylar hakkında görüşlerini açıklamasının demokratik siyasetin doğal bir sonucu olduğu kabul edilmelidir."

4. N.B.B. [GK], B. No: 2013/5653, 3/3/2016

Üzerinden çok uzun zaman geçmesine karşın bir gazetenin internet haber arşivinde erişilebilir durumda olan şeref ve itibarı zedeleyici nitelikteki içeriğin yayından kaldırılması talebinin reddedilmesi kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkını ihlal eder.

Anahtar kelimeler: şeref ve itibarın korunması, unutulma hakkı, adil denge

Başvurucu, hakkında ulusal bir gazetenin internet arşivinde yer alan 1998 ve 1999 yıllarına ait üç haberin kaldırılmasını talep etmiştir. Asliye ceza mahkemesi haberin yayımlandığı tarihte görünür gerçekliğe uygun olduğu gerekçesiyle başvurucunun talebini reddetmiştir.

Başvuru tarihi itibarıyla söz konusu haberin yaklaşık on dört yıl önceki bir olaya ilişkin olduğu ve böylelikle güncelliğini yitirdiği açıktır. İstatistiki ve bilimsel amaçlar yönünden de yukarıda ifade edilen gerekçelerle bu bilgilere internet ortamında kolaylıkla ulaşılmasını gerekli kılan bir neden bulunmamaktadır. Bu bağlamda kamu yararı bakımından siyasi veya medyatik bir kişiliğe sahip olmayan başvuru hakkında internet ortamında yayımlanan haberlerin kolaylıkla ulaşılabilirliğinin başvurucunun

Ş 73 “Başvuru tarihi itibarıyla söz konusu haberin yaklaşık on dört yıl önceki bir olaya ilişkin olduğu ve böylelikle güncelliğini yitirdiği açıktır. Haberin içeriği açısından uyuşturucu kullanımı ile ilgili bir haberin tarihi, istatistiksel veya bilimsel amaçlarla İnternet ortamında kolaylıkla ulaşılabilirliğinin sağlanmasının zorunlu olduğu da söylenemez. Bu bağlamda kamu yararı bakımından siyasi veya medyatik bir kişiliğe sahip olmayan başvuru hakkında İnternet ortamında yayınlanan haberlerin kolaylıkla ulaşılabilirliğinin başvurucunun itibarını zedelediği açıktır.”

itibarını zedelediği açıktır. Sonuç olarak başvuru hakkında yapılan haberler unutulma hakkı kapsamında değerlendirilmesi gereken haberlerdir. İnternet ortamının sağladığı kolaylıklar gözetildiğinde başvurucunun şeref ve itibarının korunması için anılan habere erişimin engellenmesi gerekmektedir. Bu bağlamda erişiminin engellenmesine yönelik talebin reddedilmesiyle ifade ve basın özgürlükleri ile kişinin manevi bütünlüğünün korunması hakkı arasında adil bir denge kurulmadığından **Anayasa’nın 17. maddesinde güvence altına alınan kişinin maddi ve manevi varlığının korunması hakkı ihlal edilmiştir.**

Ğ. ETKİLİ SORUŞTURMA

1. Gözde Başar, B. No: 2016/3122, 28/5/2019

Cinsel saldırı ve taciz suçu yönünden etkili bir ceza soruşturması yürütülmemesi kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkını ihlal eder.

Anahtar kelimeler: maddi ve manevi varlığın korunması, cinsel taciz, etkili soruşturma

Başvurucu, staj yaptığı işyerinde cinsel taciz ve cinsel saldırı eylemlerine maruz kaldığı iddiasıyla Cumhuriyet başsavcılığına suç duyurusunda bulunmuştur. Başsavcılık; şüphelinin atılı suçlamayı kabul etmediği, soyut iddia dışında kamu davası açmayı gerektirecek yeterli delil elde edilemediği gerekçesiyle kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir.

Başvurucunun şikâyet dilekçesinde olay tarihlerini de belirterek kamera kayıtlarının celp edilmesini ve tanıkların dinlenmesini talep ettiği, Başsavcılığın ise sadece şüpheliyi ve onun bildirdiği bir tanığı dinleyerek karar verdiği görülmüştür. Olayın aydınlatılması açısından önemli bir delil olan kamera kayıtlarının Başsavcılığa gönderilmesine rağmen incelenmediği anlaşılmaktadır. Öte yandan hukuk mahkemesinde yürütülen yargılamada Başsavcılığa gönderilen kamera kayıtlarının celp edilerek bilirkişi vasıtasıyla çözümünün yapıldığı, tanık dinlendiği ve kayıt içerikleri ile tanık beyanlarına dayanılarak başvurusunun manevi tazminat talebinin kabul edildiği görülmüştür. Başsavcılığın soruşturmaya derhâl başlayarak ve hızlı hareket ederek gerekli delilleri topladığı söylenemez. Ayrıca olayın aydınlatılmasında önemli olan tanık ifadelerinin alınmadığı, celp edilen kamera kayıtlarının incelenmediği de gözetildiğinde soruşturmada hakların korunmasına yönelik özen gösterilmediği, yeterli bir araştırmanın yapılmadığı ve olayın tüm yönleri ile ortaya konularak deliller ile ilişkilendirmek suretiyle bir sonuca ulaşılmadığı görülmüştür. Yapılan açıklamalar çerçevesinde soruşturma süreci bir bütün hâlinde değerlendirildiğinde başvurusunun şikâyetine yönelik etkin bir ceza soruşturması yapılmadığı anlaşıldığından **Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan kişinin maddi ve manevi varlığının korunması hakkı ihlal edilmiştir.**

§ 35 "Bu kapsamda yukarıda belirtilen soruşturma süreci dikkate alındığında, Başsavcılığın soruşturmaya derhâl başlayarak ve hızlı hareket ederek gerekli delilleri topladığı söylenemez. Ayrıca olayın aydınlatılmasında önemli olan tanık ifadelerinin alınmadığı, celp edilen kamera kayıtlarının incelenmediği de gözetildiğinde, soruşturmada hakların korunmasına yönelik özen gösterilmediği, yeterli bir araştırmanın yapılmadığı ve olayın tüm yönleri ile ortaya konularak deliller ile ilişkilendirmek suretiyle bir sonuca ulaşılmadığı görülmüştür. Yapılan açıklamalar çerçevesinde soruşturma süreci bir bütün hâlinde değerlendirildiğinde başvurusunun şikâyetine yönelik etkin bir ceza soruşturması yapılmadığı kanaatine ulaşılmıştır."

2. Mustafa Tepeli [GK], B. No: 2014/5831, 1/3/2017,

Başvurucunun önemli olumsuz sonuçlarla karşı karşıya kaldığına dair yeterli delil bulunmadığı ve şikâyet konusunun önemli bir ilkesel soruna yol açmadığından soruşturmanın sona erdirilmesi kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkını ihlal etmez.

Anahtar kelimeler: şeref ve itibarın korunması, sosyal medya, etkili soruşturma

Başvurucu ile birlikte bazı subaylar hakkında bir blog sitesinde, tatbikat süresince yedikleri yemeğin parasının maaşlarından kesilmesine izin vermedikleri ve bu cimri tutumlarının da personel tarafından çok ayıplandığı iddialarını içeren bir yorum yazısı yer almıştır. Başvurucu, Cumhuriyet başsavcılığına başvurarak kendisini hedef alan iftira niteliğindeki yazıyı yazan kişinin tespit edilerek cezalandırılmasını istemiştir. Cumhuriyet başsavcılığı

şüphelilerin açık kimlik bilgilerinin tespitinin mümkün olmadığını ve şikâyet konu yazının internet sitesinden kaldırıldığını belirterek kovuşturmaya yer olmadığına dair karar vermiştir.

Somut olayda Cumhuriyet savcısı, internet üzerinden işlenen suçlara yönelik soruşturmalardaki güçlükleri de gözeterek Anayasa'da korunan temel hak ve özgürlükler bağlamında ciddi endişeler ortaya çıkarabilecek şekilde geniş kapsamda etkiler uyandırmayan ya da toplumsal menfaati etkilemeyen bir şikâyet hakkında soruşturmayı daha fazla sürdürmemiştir. Başvurucunun önemli olumsuz sonuçlarla karşı karşıya kaldığına dair yeterli delil bulunmadığı ve şikâyet konusunun önemli bir ilkesel soruna yol açmadığı dikkate alındığında soruşturmanın sürdürülmemesinde Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrasının devlete yüklediği pozitif yükümlülükler bakımından bireyin menfaatleri ile toplumun menfaatleri arasında açık bir dengesizlik bulunmadığı neticesine ulaşılmıştır. Sonuç olarak **Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan kişinin maddi ve manevi varlığının korunması hakkı ihlal edilmemiştir.**

§ 30 "Mevcut davada başvuru, kimliği tespit edilemeyen bir şahsın blogda kendisi hakkındaki duyumları yazmasından şikâyetçi olmuştur. Başvurucunun Cumhuriyet Savcılığına yaptığı şikâyetten sonra söz konusu yazı blogdan kaldırılmıştır. Yazının yayımlandığı blogun genel olarak askerî personelin kullandığı ve dar bir çevreye hitap eden bir internet paylaşımı olduğu anlaşılmaktadır. Kimliği belirli olmayan kişilerce herhangi bir dayanağı olmaksızın yapılan suçlayıcı beyanların hukuksal bir değerinin olmadığı ise açıktır. Nitekim olay tarihinde Türk Silahlı Kuvvetlerinde albay rütbesi ile görev yapan bir subay olan başvuru hakkında söz konusu iddialar nedeniyle ne adli soruşturma ne de disiplin soruşturması açılmıştır. Ayrıca başvuruya konu yazının dilinin -suçlayıcı ve ima edici olduğu kabul edilse bile- başvurunun kişisel yaşamı üzerinde kayda değer bir etki göstermesi de söz konusu değildir. Başvurucunun şüphelinin cezalandırılması için ısrarcı olması, kişisel algı açısından bir ilke sorunu olabilir ancak bu algı kamu gücünü kullanan organlara, şeref ve itibara müdahale eden kişileri bir ceza soruşturması ve kovuşturmasına konu etmeleri şeklinde bir yükümlülük yüklemeyiz."

3. T.A., B. No: 2014/1150, 22/11/2017

Tehdit ve hakaret suçundan yürütülen soruşturmada devletin etkili soruşturma yapma usul yükümlülüğü ile bu hakla bağlantılı olarak ayrımcılık yasağına ilişkin bir ihlalin olmadığı açık olduğundan kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkının ihlal edildiği iddiası açıkça dayanaktan yoksundur.

Anahtar kelimeler: tehdit ve hakaret, etkili soruşturma, kovuşturmaya yer olmadığına dair karar

Başvurucu, müşterek çocuğunu görmek isteyen eski eşi ile görüştükleri sırada eski eşinin kendisini bırakmak istemeyerek gitmemesi yönünde tehditte bulunduğunu, "pislik, şerefiz" gibi sözlerle kendisine hakaret ettiğini, kolundan tutarak kendisini iteklediğini ve bunun üzerine polisi aradığını belirterek eski eşinden şikâyetçi olmuştur. Cumhuriyet başsavcılığı tarafından tehdit ve hakaret suçu yönünden başvurunun soyut iddiası dışında delil bulunmaması nedeniyle kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilmiştir.

Somut olayda başvurunun maddi ve manevi varlığına karşı gerçekleştirildiğini ileri sürdüğü saldırı yönünden ceza soruşturması başlatılması amacıyla Cumhuriyet savcılığına şikâyetle bulunduğu, başvurunun şikâyeti üzerine ivedilikle soruşturma işlemlerine başlanarak soruşturmanın makul sürede tamamlandığı, müşteki sıfatıyla başvurunun ve şüpheli sıfatıyla eski eşinin ifadelerine başvurulduğu, isnat edilen hakaret ve tehdit suçlarına ilişkin kamu davası açmaya elverişli soyut iddia dışında delil bulunmaması nedeniyle soruşturma sonucunda kovuşturmaya yer olmadığına karar verildiği anlaşılmaktadır. Süreç bir bütün olarak değerlendirildiğinde başvurunun iddiasına konu olayın soruşturulmasının, kişi dokunulmazlığı ile maddi ve manevi varlığın korunması hakkına yapıldığı ileri sürülen müdahalenin soruşturulması hususunda ceza hukuku sistemini etkili olarak uygulama şeklindeki pozitif yükümlülüğün gerektirdiği şartların gerisinde kalmadığı tespit edilmiştir.

Sonuç olarak **Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan kişinin maddi ve manevi varlığının korunması hakkının ihlal edildiği iddiası açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez bulunmuştur.**

§ 49 "Yabancı uyruklu olan ve yeterli düzeyde Türkçe bilmediğini belirten başvurunun beyanının tercüman aracılığıyla alındığı, kendisine müşteki sıfatıyla sahip olduğu hakların hatırlatılmış olduğu ve başvurunun kovuşturmaya yer olmadığına dair karara karşı itiraz hakkını etkili şekilde kullandığı hususları dikkate alındığında soruşturmaya etkin katılımının sağlanması yönünde bir ihlalin olmadığına açık olduğu sonucuna ulaşılmaktadır."

IV. HABERLEŞME HÜRRİYETİ

Dr. Hilal YAZICI

IV. HABERLEŞME HÜRRİYETİ

Anayasa Mahkemesi haberleşme hürriyetine ilişkin başvuruların önemli bir kısmını negatif yükümlülükler yönünden incelemiş, Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen şartlara ve ilgili hak için Anayasa'nın 22. maddesinde öngörülen özel güvencelere uygun bir müdahalenin olup olmadığını değerlendirmiştir. Çalışmada yer verilen kararların önemli bir kısmında 13. maddede öngörülen kanunla sınırlama şartına uyulmadığı değerlendirilerek ihlal sonucuna ulaşıldığı görülmektedir. Aynı şekilde Mahkeme Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen demokratik toplumda gerekli ve ölçülü olma ilkesi çerçevesinde yaptığı incelemede müdahalenin neden gerekli olduğunun somut olayla bağlantılı, ilgili ve yeterli bir gerekçe ile ortaya konulmadığını tespit ettiği durumlarda ihlal kararı vermektedir. Anayasa Mahkemesi haberleşme hürriyetinin gizliliğine yönelik müdahalelerde, bireyin menfaatleri ile kamu düzeni arasında adil bir dengenin kurulup kurulmadığını değerlendirmektedir. Haberleşme hürriyetinin gizliliğine ilişkin şikâyetlerin bir kısmında ise gizliliğin sağlanması yönündeki maddi ve usule ilişkin yükümlülüklerin yerine getirilip getirilmediğini incelemektedir. Pozitif yükümlülükler bağlamında yaptığı bu incelemede özellikle anayasal güvenceleri gözetilen bir yargılama yapılmadığında usule ilişkin yükümlülüklerle uyulmaması sebebiyle haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğine karar vermektedir. Anayasa Mahkemesi haberleşmenin gizliliğinin sağlanamaması nedeniyle başvuru tazminat davası veya ceza davası yollarının etkili olmaması hâlinde de haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğine karar vermektedir.

Anayasa Mahkemesinin bu bölümde ele alınan kararları, ağırlıklı olarak ceza infaz kurumlarında bulunan tutuklu ve hükümlülerin haberleşmelerine ilişkindir. Ayrıca iletişimin tespiti ve dinlenmesi ile bu kayıtların korunması, kişilerin iletişimlerinin denetlenmesine dayalı olarak işten çıkarılmaları ve bir haberleşme programına ilişkin kayıtların yargılamada delil olarak değerlendirilmiş olmasına ilişkin kararlarına da yer verilmiştir.

Anayasa Mahkemesi ceza infaz kurumlarında bulunan tutuklu ve hükümlülerin mektup ve faks gibi yazılı iletişim araçlarıyla haberleşmelerine ilişkin genel ilkeleri belirlediği *Muhittin Pirinçcioğlu (3), Abdulkerim Tekin ve diğerleri* kararlarında, mektup ve faks gibi iletişim araçları hakkında sakıncalı oldukları gerekçesi ile kısmen veya tamamen alıkoyma kararı verilirken haberleşme hakkının kötüye kullanıldığına ikna edebilecek nitelikte, mektup ve fakslara özgü kabul edilebilir makul gerekliliklerin somut verilere dayanılarak ortaya konulması gerektiğinin altını çizmiştir. İletişim kurulmak istenen kişi, kurum ve kuruluşların niteliğinin de önem taşıdığını ifade eden Anayasa Mahkemesi *Mustafa Baysal, Kahraman Güvenç (2), Akif İpek, Ramazan Vural, Mustafa Aydın,*

Kahraman Güvenç, Mecit Şahinkaya ve Tamer Korkmaz gibi benzer birçok kararında insan hakları alanında çalışmalar yapan kuruluşlara, gazete ve gazetecilere, barolara, milletvekilleri ve kamu görevlilerine gönderilmek istenen mektupların sakıncalı oldukları gerekçesi ile alıkonulmasının, ancak neden sakıncalı olduklarının çok ikna edici bir biçimde ortaya konulması halinde ihlal sonucu doğurmayacağını değerlendirmiştir. Zira bu gibi durumlarda başvuru çoğunlukla infaz uygulamalarına ilişkin yaşadığı sorunları iletmek istemekte, hukuki yardım talep etmektedir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) gönderilen mektuplar açısından da benzer değerlendirmeler içeren *Ali Çığır (2)* kararında Anayasa Mahkemesi AİHM'in niteliğini özellikle göz önünde bulundurmuş, konunun savunma hakkına olan etkilerinin gözden kaçırılmaması gerektiğinin altını çizmiştir.

Anayasa Mahkemesi *Kemal Yiğit* kararında tutuklu ve hükümlülerin avukatla iletişiminin sağlanabilmesi noktasında başvuruçunun avukatına gönderdiği savunmaya ilişkin mektubun denetiminin belli durumlarda ilgili kanunda öngörülen şartlar çerçevesinde mümkün olduğunu belirtmiş ancak kanunda gösterilen şartlar çerçevesinde yapılmadığında müdahalenin kanuni dayanağının olmadığına karar vermiştir. *Cevdet Bayır, İrfan Kaplan ve Mehmet Fatih Göksan(2)* kararlarında ise avukat tarafından gönderilen mektubun denetimine ilişkin mevzuatta açık bir düzenleme olmamakla birlikte savunma hakkı açısından özel bir öneme sahip olduğunu ve aynı ayrıcalıklara tabi olması gerektiğini, ancak mektubun avukattan geldiğinin tespit edilebilmesi için normal usullere göre yapılan incelemenin ihlal teşkil etmeyeceğini, savunmaya ilişkin olduğunun anlaşılması üzerine ilgisine teslim edilmesi gerektiğini, savunmaya ilişkin olmayıp içeriğinin suç teşkil ettiği ve hakkın kötüye kullanıldığına ilişkin makul gerekçelerin varlığı hâlinde ise genel denetleme yönteminden farklı ve ayrıcalıklı bir denetime tabi tutulmasının demokratik toplum gereklerine uygun olduğunu değerlendirmiştir.

Anayasa Mahkemesi ceza infaz kurumlarına gelen veya buralardan gönderilen mektupların Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) ortamında kaydedilmesine ilişkin şikâyeti değerlendirdiği *Kemal Karanfil* kararında, bireyin haberleşme hürriyeti ve özel hayata saygı hakkına yönelen müdahale ile kamu düzeni, güvenliği ve yararı açısından adil bir denge kurulmuş olduğunu belirtmiş, bu bağlamda söz konusu amaçlarla gerçekleştirilen ve bu amaçlar dışında kullanılmayan müdahalenin haberleşme hürriyetini ihlal etmediğine karar vermiştir.

İletişimin tespiti, dinlenmesi ve bu kayıtlara ilişkin hakların korunması yönündeki şikâyetleri haberleşme hürriyeti kapsamında inceleyen Anayasa Mahkemesi, *Mehmet Hasip Şenalp* kararında, kanuni dayanağı olmayan yönetmelik hükmüne dayalı olarak adalet müfettişinin talebi üzerine avukat hakkında iletişimin tespiti tedbirinin uygulanması şeklindeki müdahalenin haberleşme hürriyetini ihlal ettiğine karar vermiştir. *Veyisel Demirtaş* kararında ise hakkında iletişimin tespiti tedbirinin uygulanmasına dair herhangi bir karar olmamasına karşın hukuka uygun dinleme tedbirinin dolaylı etkisi sonucunda elde edilen delillere dayalı olarak hapis cezasına mahkûm edilen başvuru-

rucunun şikâyetini incelemiştir. Dinleme kapsamındaki suçun kapsam ve mahiyetini de göz önünde bulunduran Anayasa Mahkemesi, bu tür bir müdahalenin hedeflenen amacın sınırlarını aşmadığı ve orantılı olduğu durumda haberleşme hürriyeti açısından ihlal meydana getirmeyeceğine hükmetmiştir. *Yasemin Çongar ve diğerleri* kararında ise başvurucuların telefonlarının dinlenmesine ilişkin kararın ilgili kanunda gösterilen şartlara uyulmaksızın alınmış olunması sebebiyle müdahalenin kanuni dayanağının olmadığına karar vermiştir.

Anayasa Mahkemesi *Murat Haliç* kararında ise iletişimin denetlenmesi neticesinde elde edilen kayıtların imha edilmediği ve alenileştirildiği iddiasıyla açılan tazminat davasının reddedilmesine ilişkin şikâyeti incelemiş, 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun (5271 sayılı Kanun) 141. maddesinde düzenlenen tazminat yolunun neden uygulanamayacağına ilişkin ilgili ve yeterli bir gerekçe oluşturulmaksızın tazminat talebinin reddedilmesinin özel hayata saygı hakkı ve haberleşme hürriyeti ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkı yönünden ihlal meydana getirdiğini değerlendirmiştir.

Abdulahap Kaçar ve Ercan Kaçar kararında ise başvurunun yargılandığı suçun ilgili kanunda düzenlenen katalog suçlar içinde yer almamasına rağmen başvuru hakkında sinyal bilgilerinin tespiti ve iletişim kayıtlarının değerlendirilmesi tedbirinin uygulanmasının kanuni dayanağının olmadığını değerlendirmiştir.

Mehmet Seyfi Oktay başvurusunda, başvuru hakkında yürütülen soruşturma esnasında telefon kayıtlarının ifşa olması ile kayıtların gizliliğinin korunması konusunda gerekli tedbirlerin alınmayarak başvurunun haberleşme hürriyetinin maddi boyutunun ve konuya ilişkin etkili bir soruşturma yürütülmemekle haberleşme hürriyetinin usule ilişkin boyutunun ihlal edildiğine karar vermiştir.

Tutuklunun avukatla telefonla haberleşmesinin engellenmesine ilişkin şikâyetleri *Mehmet Koray Eryaşa* kararında inceleyen Anayasa Mahkemesi, benzer yönde verdiği birçok kararında avukatla telefonla görüşmeye ilişkin yasaklayıcı bir düzenleme mevzuatta yer almamasına rağmen, avukatla haberleşme hürriyetinin kullanılabilmesi için açık bir düzenleme olması gerektiği ve gizli görüşmenin kayda alınamayacağı gerekçesi ile başvurunun avukatı ile telefonla görüşmesine izin verilmemesinin kanunilik şartını sağlamadığı gerekçesi ile haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğine karar vermiştir. *Sinan Gül* kararında ise hükümlünün avukatla görüşmesi yönünden farklı bir değerlendirme yapan Mahkeme, hükümlünün hukuk karşısındaki statüsü göz önünde bulundurularak haberleşme yöntemlerinden bir veya birkaçının avukat ile haberleşmede kullanılabilirliğinin ve diğer iletişim araçlarının avukat ile haberleşme açısından yeterli olduğunun tespit edilmesi hâlinde, hükümlünün avukatla telefon aracılığıyla görüşmesine izin verilmemesinin tek başına haberleşme hürriyeti açısından ihlal meydana getirmeyeceği sonucuna ulaşmıştır.

Bestami Eroğlu kararında ise ByLock verilerinin yargılamalarda delil olarak kullanılması-
nın hukuka uygun olmadığı ve haberleşme hürriyetini ihlal ettiği yönündeki şikâyetleri

incelemiştir. Anayasa Mahkemesi burada ilk olarak terör örgütünün işleyişinin ortaya konulabilmesi ve suçun tespit edilebilmesi için başvuru yolunun elverişli, gerekli ve zorunlu olduğunu ve demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun ve ölçülü olduğunu değerlendirmiştir. Anayasa Mahkemesi bu değerlendirmeyi yaparken söz konusu müdahalenin kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı yönünden ortaya çıkan özel güvencelere istisna getirilmesini gerektiren türden olduğunu kabul etmiştir. Ancak özel güvencelerin tümüyle göz ardı edilmesinin ise kabul edilemeyeceğini değerlendiren Anayasa Mahkemesi söz konusu müdahalenin örgütün faaliyetlerinin ve mensuplarının açığa çıkarılması amacının ötesine geçtiğine dair bir bilgi bulunmadığını, başvuru yolunun da bu verilerin amacı dışında kullanıldığı yönünde bir şikâyeti olmadığını göz önünde bulundurmuştur. Ayrıca verilerin başvuru ile ilgili olarak kendiliğinden sonuç doğurmadığı, öncelikle kolluk birimlerince, ardından da yargı mercilerince değerlendirilip analizi yapıldıktan sonra soruşturma konusu edildiği ve başvuru yolunun itirazlarını derece mahkemeleri önünde dile getirebildiği, derece mahkemelerinin de başvuru yolunun itirazlarını ayrıntılı olarak değerlendirdiği sonucuna ulaşarak özel güvenceler yönünden yaptığı inceleme neticesinde kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı ve haberleşme hürriyeti yönünden bir ihlalin bulunmadığına karar vermiştir.

Anayasa Mahkemesi haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğine karar verdiğinde genel olarak uygun bir manevi tazminata ve ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere kararın ilgili yargı merciine gönderilmesine karar vermektedir.

A. CEZA İNFAZ KURUMUNDA MEKTUPLARIN DENETLENMESİ

1. GENEL İLKELER

a. *Abdulkерim Tekin ve diğerleri*, B. No: 2017/14279, 10/3/2020

Somut olaya özgü, ilgili ve yeterli bir gerekçe ortaya konulmaksızın sakıncalı olduğu gerekçesiyle mektupların alıkonulması haberleşme hürriyetini ihlal eder.

Anahtar kelimeler: ceza infaz kurumunda mektupla haberleşme, sakıncalı mektup, ilgili ve yeterli gerekçe

Benzer suçlardan çeşitli ceza infaz kurumlarında hükümlü olarak bulunan başvuru- cular tarafından farklı tarihlerde bazı gazetecilere, Kanada, İsviçre, İspanya ve Belçi- ka Büyükelçiliklerine, Türkiye Tabipler Birliğine, Ceza İnfaz Sisteminde Sivil Toplum Derneğine, İnsan Hakları Derneğine, İnsan Hakları Ortak Platformuna iletiler gönde- rilmek istenmiştir. Bireysel başvuruya konu tüm iletilerde ceza infaz kurumlarındaki bazı uygulamalardan şikâyet edilmiş ve bu konularda bir şeyler yapılması için iletilerin muhatapları olan kişi ve kuruluşlardan taleplerde bulunulmuştur. Bazılarında ise ay- rıca terör örgütü lideri Abdullah Öcalan'a İmralı'da tecrit uygulandığı ifadelerine yer verilmiştir. İlgili ceza infaz kurumları disiplin kurulları söz konusu iletilerin sakıncalı ol- dukları gerekçesi ile muhataplarına gönderilmemelerine karar vermiştir. Konuya ilişkin yargı kararları da dâhil karar gerekçelerinin tamamında sadece ilgili mevzuat dayanak gösterilmiştir.

Anayasa Mahkemesi, başvuruya konu mektupların içeriğinde yer alan ifadelere yönelik olarak yapılan müdahalelerin orantılı olduğu ve haberleşme hakkının kötüye kullanıl- dığına ikna edebilecek nitelikte, mektuplara özgü kabul edilebilir makul gereklilikle- rin somut verilere dayanılarak ortaya konulmadığı sonucuna varmıştır. Bu kapsamda kamu düzeninin korunması, suçun önlenmesi ile ceza infaz kurumunda disiplinin ve güvenliğin sağlanmasına yönelik ka- bul edilebilir makul nedenler somut bilgilere dayalı olarak ortaya konulma- dığından, diğer bir deyişle başvuru- cuların göndermek istediği mektupların alıkonulması suretiyle haberleşme hür- riyetine yapılan müdahale ilgili ve ye- terli gerekçelere dayandırılmadığından müdahalenin demokratik bir toplumda gerekli olmadığı kanaatine varılmıştır. Açıklanan gerekçelerle başvuru- cuların **Anayasa'nın 22. maddesinde güvence altına alınan haberleşme hürriyeti ih- lal edilmiştir.**

§ 59 "...-Disiplin Kurulu karar gerekçe- rinin tamamında; 5275 sayılı Kanun'un 68. maddesinin üçüncü fıkrası ve İnfaz Tüzüğü'nün 91/3 maddeleri dayanak olarak gösterilmiştir. İnfaz hâkimlikleri- nin kararların bütününde mevzuat hü- kümlerine ve Disiplin Kurulu kararlarına değinilerek iletilerde ceza infaz kurum- larını kamuoyunda hedef gösterecek nitelikte ifadeler bulunduğu belirtilmiş (bkz. §§ 11-13) ancak her bir mektup için hangi ifadelerin neden sakıncalı görül- düğü gerekçelendirilmemiştir."

b. Muhittin Pirinçcioğlu (3), B. No: 2017/34566, 10/3/2020

İlgili ve yeterli bir gerekçe ortaya konulmaksızın sakıncalı olduğu gerekçesiyle faksın bir kısmının okunmayacak şekilde çizilerek muhatabına gönderilmesi haberleşme hürriyetini ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: ceza infaz kurumunda mektupla haberleşme, sakıncalı mektup, ilgili ve yeterli gerekçe

Başvurucu, devletin egemenliği altında bulunan topraklardan bir kısmını devlet idaresinden ayırmaya çalışmak suçundan hükümlüdür. İnsan Hakları Derneğine yazdığı ve altında başvurucu dâhil dört kişinin gönderici olarak isminin yer aldığı, bir sayfadan ibaret faksta genel olarak infaz kurumundaki sorunlara yer verilmiştir. Faksın sakıncalı bulunarak karalanan kısımlarında özetle aile ziyaretlerine çeşitli kısıtlamalar getirildiğinden, kelepçeli muayene ve tedaviye zorlanıldığından, tecrit uygulandığından, aile ve avukat ziyaretlerine izin verilmediğinden, halk üzerinde şiddet, sindirme ve korkutma politikaları yürütüldüğünden bahsedilmektedir. İnfaz Kurumu Disiplin Kurulu faksın sakıncalı bulunan kısımlarının okunmayacak şekilde karalanmak suretiyle muhatabına gönderilmesine karar vermiştir. Karar gerekçesinde, ilgili mevzuata yer verilerek faksta sakıncalı ifadelerle rastlandığı belirtilmiştir. İlgili yargı mercilerince de farklı bir gerekçe oluşturulmaksızın başvurunun söz konusu karara itirazı reddedilmiştir.

Anayasa Mahkemesi; Disiplin Kurulu kararında başvuruya konu faks içeriğinde okunmayacak şekilde karalanan sözlerin muhatabına ulaştırılmasının ne suretle sakıncalı olduğu açıklanmadan ilgili mevzuat hükmüne değinilmekle yetinildiğini, infaz hâkimliğinin de farklı bir gerekçe sunmadığını değerlendirmiştir. Bu kapsamda başvuruya konu faksın sakıncalı bulunarak karalanan kısımlarının içeriğinde yer alan ifadelerle yönelik müdahalede, faksa özgü kabul edilebilir makul gerekliliklerin somut verilere dayanılarak ortaya konulmadığı sonucuna varılmıştır. Sonuç olarak somut olayda kamu düzeninin korunması, suçun önlenmesi ile ceza infaz kurumunda disiplinin ve güvenliğin sağlanmasına yönelik kabul edilebilir makul gereklilikler somut bilgilere dayalı olarak ortaya konulmadığından, diğer bir deyişle başvurunun göndermek istediği

§ 60 “Bu kapsamda başvuruya konu faksın sakıncalı bulunarak karalanan kısımlarının içeriğinde yer alan ifadelerle yönelik müdahalede, faksa özgü kabul edilebilir makul gerekliliklerin somut verilere dayanılarak ortaya konulmadığı sonucuna varılmıştır.”

faksın kısmen alıkonulması suretiyle haberleşme hürriyetine yapılan müdahale ilgili ve yeterli gerekçelere dayandırılmadığından müdahalenin demokratik bir toplumda gerekli olmadığı kanaatine varılmıştır. Açıklanan gerekçelerle başvurunun **Anayasa’nın 22. maddesinde güvence altına alınan haberleşme hürriyeti ihlal edilmiştir.**

2. TERÖR ÖRGÜTÜ PROPAGANDASI VE İLETİŞİMİNİ İÇEREN MEKTUPLAR

a. Ahmet Temiz, B. No: 2013/1822, 20/5/2015

Başvurucuya gönderilen bir mektubun, açlık grevlerini övücü, şiddete ve silahlı mücadeleye çağrı niteliğinde ve teşvik edici nitelikte olduğu gerekçesiyle sakıncalı olduğu değerlendirilmesine karşın mektupta geçen hangi somut ifadelerin bu nitelikte olduğu belirtilmeyerek mektubun imhası, haberleşme ve ifade özgürlüğünü ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: ceza infaz kurumunda mektupla haberleşme, örgüt propagandası, ilgili ve yeterli gerekçe

Ceza infaz kurumunda bulunan başvurucuya gönderilen mektupta açlık grevi ve eylemlerini övücü ifadeler yer aldığı gerekçesi ile mektubun imhasına karar verilmiş, bu işleme karşı yapılan itiraz başvurularında ilgili infaz hâkimliği ve ağır ceza mahkemesi de benzer bir gerekçeyi tekrar ederek itirazı reddetmiştir.

Anayasa Mahkemesi başvurucuya gönderilen mektubun imha edilmesine yönelik ceza infaz kurumu disiplin kurulu kararında, söz konusu mektubun açlık grevlerini övücü nitelikte olduğu gerekçe gösterilmesine rağmen mektuptaki hangi sözlerin bu nitelikte olduğu belirtilmeden soyut şekilde bu gerekçeye dayanıldığını değerlendirmiştir. Söz konusu karara yapılan itiraz üzerine infaz hâkimliği de kararında mektupta geçen ifadelerin açlık grevlerini övücü, şiddete, silahlı mücadeleye çağrı niteliğinde ve teşvik edici nitelikte olduğu gerekçesine yer vermesine karşın mektupta geçen hangi somut ifadelerin bu nitelikte olduğu belirtilmemiştir.

Mektupta geçen ifadelerde açlık greviden bahsedilmekte ancak bu ifadelerin tek başına hükümlüleri açlık grevine teşvik veya ikna edici nitelikte olmadığı anlaşılmaktadır. Bunun yanı sıra gerek ceza infaz kurumu disiplin kurulu kararında gerekse derece mahkemeleri kararlarında, anılan mektubun tamamen imha edilmesini gerektirecek boyutta ceza infaz kurumunda düzeni ve güvenliği tehlikeye sokan özel ve olağanüstü koşulların bulunduğu (ceza infaz kurumunda mahkûmlar arasında büyük çapta açlık grevi yürütüldüğü gibi) herhangi bir gerekçeye de yer verilmemiştir. Buna göre somut olayda suçun önlenmesi, ceza infaz kurumunda disiplinin ve güvenliğin sağlanmasına yönelik kabul edilebilir makul gerekliliklerin somut bilgilere dayalı olarak ortaya konulmadığı sonucuna varılmıştır. Açıklanan nedenlerle başvurucunun haberleşme özgürlüğüne yapılan müdahalenin demokratik bir toplumda gerekli ve ölçülü olmadığı kanaatine varılmış, **Anayasa'nın 22. maddesinde güvence altına alınan haberleşme özgürlüğü ihlal edilmiştir.**

§ 69 "Somut olayda, başvurucuya gönderilen mektubun imha edilmesine yönelik cezaevi disiplin kurulu kararında, söz konusu mektubun açlık grevlerini övücü nitelikte olduğu gerekçe gösterilmesine karşılık, mektup içeriğindeki hangi sözlerin bu nitelikte olduğu belirtilmeden soyut olarak bu gerekçeye dayanıldığı anlaşılmaktadır."

b. Özkan Kart (2), B. No: 2013/1201, 20/5/2015

Ceza infaz kurumunda bulunan başvurusunun göndermek istediği mektupta geçen ifadelerin bir kısmının açlık grevlerini ve şiddeti teşvik edici nitelikte olduğu değerlendirilerek mektubun ilgili kısmının okunmayacak şekilde çizilerek gönderilmesi şeklindeki müdahale haberleşme hürriyetini ihlal etmez.

Anahtar Kelimeler: ceza infaz kurumunda mektupla haberleşme, açlık grevlerinin desteklenmesi, müdahalenin orantılı olması

Başvurucu, terör örgütüne üye olma suçu nedeniyle hükümlü iken bir başka infaz kurumunda tutuklu/hükümlü olarak bulunan kişiye mektup yazmıştır. Ceza infaz kurumu disiplin kurulu dört sayfadan ibaret mektubun bir kısmının kişilik haklarına saldırı niteliği taşıyan cümleler ve açlık grevini öven ifadeler içermesi nedeniyle sakıncalı olduğuna ve mektubun sakıncalı görülen yerleri çizilerek alıcısına gönderilmesine karar vermiştir. İtiraz üzerine ilgili infaz hâkimliği hükümlü tarafından gönderilmek istenen mektupta geçen bazı ifadelerin şiddete, silahlı mücadeleye çağrı ve teşvik edici nitelikte olduğunu, hakaret içerdiğini, bu nedenle sınırlamanın demokratik toplumda gerekli ve orantılı olduğunu, bazı ifadelerin ise şiddete, direnişe yahut isyana teşvik etmediğini, hakaret içermediğini, nefret söylemi kapsamında olmadığını değerlendirmiştir.

Anayasa Mahkemesi, başvurusunun çeşitli ceza infaz kurumlarında devam etmekte olan açlık grevlerinin nasıl etkili sonuçlar doğuracağına ilişkin değerlendirmelerde

§ 72 “... mektupta 5 satırlık bir kısımda geçen ve başvurusunun, Türkiye’de çeşitli cezaevlerinde, yasadışı silahlı terör örgütü PKK’nın kurucusu ve yöneticisi olan Abdullah Öcalan’ın koşullarının iyileştirilmesi talebiyle başlatılan açlık grevlerinin ne kadar süreyle yapılması halinde etkili olacağını belirttiği cümlelerinin karalanması suretiyle mektubun gönderilmesine karar verildiğinden, bu tedbirin, Anayasa’nın 22. ve Sözleşme’nin 8. maddesi bağlamında orantısız olduğundan da söz edilemez. Bu kapsamda, kamu makamları tarafından söz konusu mektupta geçen anılan cümlelerin sansürlenmesi suretiyle mektubun gönderilmesine karar verilmesinin demokratik bir toplumda gerekli ve orantılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.”

bulunduğu mektubunda sadece söz konusu ifadelerin sansürlenerek mektubun ilgisine gönderilmesi işleminde, mektupla ilgili somut ve yeterli bir gerekçenin ortaya konulduğunu, mektubun tamamının alıkonulmaması sebebiyle orantılı bir müdahale yönteminin tercih edilmiş olduğunu göz önünde bulundurmuş, başvurusunun haberleşme özgürlüğüne yönelik kısıtlamaların Anayasa’nın 22. maddesi anlamında demokratik toplumda kamu düzeninin korunması ve suç işlenmesinin önlenmesi için gerekli olan demokratik toplum düzenin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olduğunun söylenemeyeceğini değerlendirmiştir. Açıklanan nedenlerle **Anayasa’nın 22. maddesinde güvence altına alınan haberleşme hürriyeti ihlal edilmemiştir.**

c. Eren Yıldız, B. No: 2013/759, 7/7/2015

Gönderilen mektupların tek bir mektup olarak değerlendirilmek suretiyle ilgili ve yeterli bir gerekçe ortaya konulmaksızın sakıncalı oldukları gerekçesi ile alıkonulması, örgüt propagandasını ve suç işlenmesini açıkça teşvik eden ifadeler içeren mektup yönünden haberleşme hürriyetini ihlal etmez; neden sakıncalı olduğuna ilişkin olarak ilgili ve yeterli bir gerekçe ortaya konulmamış mektup yönünden haberleşme hürriyetini ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: ceza infaz kurumunda mektupla haberleşme, örgütsel nitelikli mektup, ilgili ve yeterli gerekçe, mektupların ayrı ayrı değerlendirilmesi

Başvurucuya gönderilmiş olan iki mektup, ilgili ceza infaz kurumu disiplin kurulunca tek bir mektup olarak değerlendirilmek suretiyle suçu ve suçluyu öven ifadeler ve örgütsel propaganda içerdiği gerekçesi ile sakıncalı bulunarak başvurucuya verilmemiştir. Başvurucunun itirazları ilgili yargı mercilerince benzer gerekçelerle reddedilmiştir.

Anayasa Mahkemesi; silahlı yasa dışı örgüt olduğu Türk yargı organları tarafından kabul edilen bir örgütün lider ve eylemlerinin övülmesi ile propagandasının yapılarak suç işlenmesine teşvik edildiğini değerlendiren infaz kurumunun bu kısmı içeren birinci mektubu alıkoymasını makul görmüştür. Buna göre birinci mektubun tamamının alı konulması, Anayasa'nın 22. maddesi anlamında demokratik toplumda kamu düzeninin korunması ve suç işlenmesinin önlenmesi için gerekli olan demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı olduğu söylenemez ve sakıncalı kısmın mektubun neredeyse tamamını oluşturduğu göz önünde bulundurulduğunda müdahalenin ölçülülük ilkesine aykırı olduğu söylenemez.

Anayasa Mahkemesi, dört sayfalık ikinci mektupta bir hükümlünün bir diğerine ceza infaz kurumundaki günlerinden, birlikte kaldığı diğer hükümlülerden, ailevi ve sağlık durumundan, ceza infaz kurumları arasında gerçekleşen nakillerdeki hoşnutsuzluğundan bahsettiğini, dolayısıyla bu mektuptaki hangi ifadelerin suçu ve suçluyu övücü veya örgüt propagandası içerir nitelikte olduğunun mektubun içeriği ile ceza infaz kurumu disiplin kurulu ve derece mahkemeleri gerekçelerinden anlaşılamadığını, suçun önlenmesine yönelik kabul edilebilir makul gerekliliklerin somut bilgilere dayalı olarak ortaya konulmadığını, başvurucuya gönderilen ikinci mektubun alıkonulmasının amaçlanan hedefler açısından aşırı, dolayısıyla orantısız olduğu ve bu bağlamda demokratik bir toplumda gerekli ve ölçülülük ilkesine uygun olmadığı kanaatine varmış; başvurucunun **Anayasa'nın 22. maddesinde güvence altına alınan haberleşme özgürlüğünün birinci mektup yönünden ihlal edilmediğine, ikinci mektup yönünden ihlal edildiğine karar vermiştir.**

§ 79 "... mektupta geçen ifadelerin suç ve suçluyu övücü, ayrıca örgüt propagandası içeren ifade niteliğinde olduğu gerekçesine yer verilmesine rağmen, mektup içinde geçen hangi somut ifadelerin bu nitelikte olduğu belirtilmemiştir."

ç. **Murat Karayel, B. No: 2013/9089, 8/9/2015**

Başvurucuya gönderilen ve yasa dışı örgütsel haberleşme niteliğinde içeriğe sahip olan mektubun bir bütün olarak alıkonulması, haberleşme hürriyetini ihlal etmez.

Anahtar Kelimeler: ceza infaz kurumunda mektupla haberleşme, adil yargılanma hakkı, etkili başvuru hakkı

Başvurucuya gönderilen mektup, örgütsel haberleşmeye neden olacağı gerekçesi ile bir bütün hâlinde sakıncalı olarak değerlendirilmiş ve alıkonulmuştur. Başvurucunun ilgili yargı mercilerine yaptığı itirazlar reddedilmiştir.

Anayasa Mahkemesi söz konusu başvuruda adil yargılanma hakkının nasıl ihlal edildiği veya başvuru yolunun nasıl etkisiz olduğuna ilişkin iddianın somut bir açıklamaya ve temele oturtulmadığını değerlendirdikten sonra başvurunun mahkûm olduğu örgüt kapsamındaki suç niteliğini göz önünde bulundurarak başvurucuya İsveç'ten mektup gönderen kişinin de aynı örgütün devamı niteliğindeki örgüt ile irtibatı, bu iki şahıs arasındaki mektuplaşmada geçen *çalışmalar* yapan ve *kararlar* alan topluluğun da terör örgütü olabileceği ihtimali doğrultusunda mektup anlatımının yasa dışı örgütsel haberleşme niteliğinde olduğu gerekçesi ile mektubun alıkonulması şeklindeki müdahaleyi makul görmüştür. Buna göre başvurunun haberleşme özgürlüğüne yö-

§ 73 “Başvurucu, Anayasal düzeni zorla değiştirmeye çalışmak suçu nedeniyle mahkûm edilmiş THKP-C adlı terör örgütünün yasa dışı eylemlerine katılmış bir hükümlüdür. Başvurucuya İsveç'ten mektup gönderen H.Y.nin ise aynı örgütün devamı niteliğindeki THKP-C/Üçüncü Yol adlı örgüt ile irtibatı bulunduğu dosyadaki mevcut evrakların tetkikinden anlaşılmaktadır. Dolayısıyla bu iki şahıs arasındaki mektuplaşmada geçen “çalışmalar” yapan ve “kararlar” alan topluluğun; eski adıyla “THKP-C/Üçüncü Yol” yeni adıyla “Direniş Hareketi” örgütü olabileceği ihtimali doğrultusunda İnfaz Kurumunca mektup anlatımının yasa dışı örgütsel haberleşme niteliğinde olduğu değerlendirilerek mektubun alıkonulması şeklinde İnfaz Kurumunun tedbir alması makul görülmüştür.”

nelik kısıtlamanın Anayasa'nın 22. maddesi anlamında demokratik toplumda kamu düzeninin korunması ve suç işlenmesinin önlenmesi için gerekli olan demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı olduğunun düşünülmemeyeceğini ancak mektubun tamamıyla yukarıda yer verilen anlatıma benzer nitelikteki ifadelerden oluştuğu dikkate alındığında bu ifadelerin okunamaz hâle getirilerek mektubun hükümlüye verilmesinin bir anlamı olmayacağından söz konusu kısıtlamanın ölçülülük ilkesine de aykırı olduğunun söylenemeyeceğini belirtmiş; açıklanan sebeplerle adil yargılanma ve etkili başvuru yolu hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetlerin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğu ve **Anayasa'nın 22. maddesinde güvence altına alınan haberleşme özgürlüğünün ihlal edilmediğine karar vermiştir.**

d. Turan Günana (2), B. No: 2013/3354, 4/11/2015

Başvurucunun göndermek istediği faksta yer alan ifadelerin bir kısmının örgütsel haberleşme niteliği taşıdığı gerekçesi ile okunmayacak şekilde çizilerek alıcısına gönderilmesi haberleşme hürriyetini ihlal etmez.

Anahtar Kelimeler: ceza infaz kurumunda mektupla haberleşme, örgütsel nitelikli haberleşme, müdahalenin gerekli ve ölçülü olması

Başvurucunun göndermek istediği mektubun bir kısmı, infaz kurumundaki açlık grevine ilişkin bilgiler ve örgütsel motivasyonu artırıcı ifadeler içerdiği gerekçesi ile karanlık suretiyle alıcısına gönderilmiştir. Başvurucunun bu işleme karşı ilgili yargı yollarına yaptığı itirazları reddedilmiştir.

Anayasa Mahkemesi; başvuru tarafından açlık grevine ilişkin bilginin iletilmek istendiği dönemde ülke genelindeki infaz kurumlarında açlık grevi eylemlerinin devam ettiğini, eylem yapan veya ileride yapması muhtemel hükümlü/tutuklular arasındaki eyleme yönelik iletişimin söz konusu eylemleri yaygınlaştırabileceği veya var olanların süresini uzatabileceğini, infaz kurumlarında kişisel sebeplerle yapılan münferit açlık grevi eylemlerinden aynı veya farklı infaz kurumlarında bulunanların haberdar edilmesi, bu kişileri de eylem başlatmaya teşvik ederek mevcut olan eylemlerin toplu eylemlere dönüşmesine sebebiyet verebileceğini ve bu yolla infaz kurumlarındaki asayiş ve güvenliğin tehlikeye düşebileceğini değerlendirmiştir. Buna göre başlangıç sebebi ve amacı ne olursa olsun açlık grevi yapma eylemi ile ilgili bilgi ve haberlerin tutuklu/hükümlüler arasındaki iletişime konu olmasına infaz kurumlarınca temkinle yaklaşılması ve bu haberleşmenin daha sıkı denetime tabi tutulması kabul edilebilir mahiyettedir. Dolayısıyla başvurunun haberleşmek istediği tarihte farklı infaz kurumundaki açlık grevine ilişkin bilgi vermesi, açlık grevi yapılması veya devam ettirilmesi yönünde teşvik etme ihtimalinin bulunması, bu doğrultuda ülke genelindeki eylemler dikkate alınarak haberleşmenin örgütsel gayeli olabileceği kanaatine varılmasını kamu düzeni, ceza infaz kurumunda disiplinin ve güvenliğin sağlanması, suçun önlenmesi amaçları doğrultusunda makul olarak değerlendirilmiştir. Buna göre mektubun sakıncalı kısımlarının çıkarılmasının makul olduğu, sadece iki satırın çizilmesi suretiyle mektubun gönderilmesine karar verilmesi göz önünde bulundurulduğunda bu tedbirin Anayasa'nın 22. ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 8. maddesi bağlamında orantısız olduğundan da söz edilemeyeceğinden **haberleşme özgürlüğünün ihlal edilmediğine karar verilmiştir.**

§ 71 Tüm bu bilgiler ışığında başlangıç sebebi ve amacı ne olursa olsun açlık grevi yapma eylemi ile ilgili bilgi ve haberlerin tutuklu/hükümlüler arasındaki iletişime konu olmasına infaz kurumlarınca temkinle yaklaşılması ve bu haberleşmenin daha sıkı denetime tabi tutulması kabul edilebilir mahiyettedir."

e. Musa Kaya (3), B. No: 2013/2350, 14/10/2015

Bir gazetenin forum sayfasında yayımlanmak üzere faks yoluyla gönderilmek istenen yazının tamamına el konulması demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine uygun değildir.

Anahtar Kelimeler: ceza infaz kurumunda mektupla haberleşme, ilgili ve yeterli gerekçe, müdahalenin ölçülü olmaması

Terör örgütü ile bağlantılı suç sebebiyle hükümlü olan başvurunun bir gazetenin forum sayfasında yayımlanmak üzere göndermek istediği faksta *belli bir örgüte yönelik yüceltici ve övücü ifadelerin bulunduğu* gerekçesi ile yazının tamamının alıkonulmasına karar verilmiştir. Başvurunun ilgili yargı mercilerine yaptığı itirazı aynı gerekçelerle reddedilmiştir.

Anayasa Mahkemesi, gerek disiplin kurulu kararı gerekse ilgili yargı mercilerinin kararlarında başvurunun fakstaki hangi sözlerinin sakıncalı olduğu belirtilmeden soyut bir gerekçeye dayanıldığını, buna göre olayda suçun önlenmesi, ceza infaz kurumunda disiplinin ve güvenliğin sağlanmasına yönelik kabul edilebilir makul gerekliliklerin somut bilgilere dayalı olarak ortaya konulmadığını değerlendirmiştir. Kaldı ki başvuruya konu faksta başvuru, F.G.'nin *Hudeybiye Antlaşması* ile *İmralı süreci* arasındaki benzerliği ortaya koyduğunu ifade ettikten sonra bu benzetmeyi kısmen destekler nitelikte örneklemeler yaparak siyasi görüşlerini aktarmaktadır. Metinde genel hatlarıyla başvurunun bakış açısından Hudeybiye Antlaşması'nın ayrıntılarına yer verilirken sadece son kısımda *"Ankara Hükümeti" "Mekkeli egemenlerle"; "Kürt hareketi" ise "Medineli Müslümanlarla"* özdeşleştirilmek suretiyle bu hareketin *"hak ve hakikat mücadelesi verdiği"* değerlendirilmiştir. Anılan ifadede yasa dışı eylemlerin *hak ve hakikat mücadelesi* amacını gerçekleştirecek *Kürt hareketi* şeklinde betimlenerek meşrulaştırılmaya çalışıldığı, bu doğrultuda söz konusu ifadenin bir yüceltme ibaresi olduğunun kabulü hâlinde dahi bu kısmın metinden çıkarılmak suretiyle metnin alıcısına gönderilmesine İnfaz Tüzüğü'nün 123. maddesinin olanak verdiği değerlendirilmiş, bu sebeple müdahalenin aşırı, dolayısıyla orantısız olduğu ve demokratik toplum düzeninde gerekli olma ve ölçülülük ilkesine uygun olmadığı kanaatine varılmış, **Anayasa'nın 22. maddesinde güvence altına alınan haberleşme özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilmiştir.**

§ 66 *"Somut olayda, Ceza İnfaz Kurumu Disiplin Kurulunun 22/1/2013 tarihli kararında başvurunun faks yoluyla göndermek istediği metnin alıkonulması işlemine gerekçe olarak söz konusu yazıyla belli bir örgütü yüceltici ve övücü ifadelerin bulunduğu gösterilmiştir. Ancak başvurunun faks metnindeki hangi sözlerinin bu ifadeler kapsamında kaldığı belirtilmeden soyut olarak bu gerekçeye dayanıldığı anlaşılmaktadır."*

f. Murat Türk, B. No: 2013/9133, 24/3/2016

Başvurucunun göndermek istediği mektubun ilgili ve yeterli bir gerekçe ortaya konularak sakıncalı olduğuna karar verilmesi haberleşme hürriyetini ihlal etmez.

Anahtar Kelimeler: ceza infaz kurumunda mektupla haberleşme, örgütsel nitelikli haberleşme, ilgili ve yeterli gerekçe

Terör örgütü ile bağlantılı bir suç sebebiyle hükümlü olan başvurunun göndermek istediği mektup örgütsel nitelikli haberleşme ve kamuoyunu paniğe sevk edecek şekilde yalan yanlış ifadeler içermesi sebebiyle alıkonularak muhatabına gönderilmemiş, başvurunun ilgili yargı mercilerine yaptığı itirazı benzer gerekçelerle reddedilmiştir.

Anayasa Mahkemesi; mektubun içeriğini dikkate alarak ceza infaz kurumu idaresinin mektubun alıkonulmasına ilişkin gerekçelerinin herhangi bir mahkeme kararında olması gereken gerekçe kadar detaylı olmasının gerekmediğini, ceza infaz kurumlarından gönderilmek istenen mektupların sayıca fazla olması, mektupları okuyup değerlendirme imkânının zaman yönünden kısıtlılığı gibi hususlar dikkate alındığında kanuna aykırı olduğu bariz olan mektuplar hakkında detaylı bir gerekçe sunulmamasının tek başına ilgili gerekçenin yeterli olmadığı sonucunu doğurmayacağını değerlendirmiştir. Mektubun şiddete teşvik edici ve şiddeti meşru gösterecek bir şekilde kaleme alındığı, ayrıca mektup tarihî bir olayın başvurunun bakış açısından aktarılması şeklinde bir içeriğe sahip olsa da bu aktarım kolluk kuvvetlerine karşı şiddetli bir öfke uyandırmakla kalmamakta aynı zamanda mektubu okuyanları neticede silahlı bir örgütün dağıtım kadrosuna katılmaya, şiddeti araç olarak kullanan bir örgütün elemanı olmaya itmektedir. Bu durumda müdahalenin demokratik toplumda kamu düzeninin korunması ve suç işlenmesinin önlenmesi için ihtiyaç duyulan demokratik toplum düzenin gereklerine aykırı olduğu düşünülemez. Mektuba özgü kabul edilebilir makul gerekliliklerin somut verilere dayanılarak ortaya konulduğu, ayrıca mektubun gönderilme saiki dikkate alındığında tamamına el konulması suretiyle haberleşme hürriyetine yapılan müdahalenin amaçlanan hedefler açısından aşırı, dolayısıyla orantısız olduğu söylenemez. Açıklanan sebeplerle **Anayasa'nın 22. maddesinde güvence altına alınan haberleşme hürriyeti ihlal edilmemiştir.**

§ 44 “... Bu manada başvuruya konu mektubun içeriği dikkate alındığında cezaevi idaresinin mektubun alıkonulmasına ilişkin gerekçeleri herhangi bir mahkeme kararında olması gereken gerekçe kadar detaylı olmayabilir. Nitekim cezaevlerinden gönderilmek istenen mektupların sayıca fazla olması, mektupları okuyup değerlendirme imkânının zaman yönünden kısıtlılığı gibi hususlar dikkate alındığında kanuna aykırı olduğu bariz olan mektuplar hakkında detaylı bir gerekçe sunulmaması tek başına ilgili gerekçenin yeterli olmadığı sonucuna ulaştırmayacaktır.”

g. Kamuran Reşit Bekir (5), B. No: 2014/20000, 5/4/2017

Örgütsel haberleşme amacı taşıdığı açık olan mektubun alıkonulması nedeniyle haberleşme hürriyeti yönünden dile getirilen şikâyet açıkça dayanaktan yoksundur.

Anahtar Kelimeler: ceza infaz kurumunda mektupla haberleşme, örgütsel haberleşme, ilgili ve yeterli gerekçe

Ceza infaz kurumu disiplin kurulu başvurucuya gelen mektubun radyo frekansı aracılığıyla haberleşmeyi sağlayacak nitelikte bir içeriğe sahip olduğunu ve mektubun tamamının sakıncalı olduğunu değerlendirmiş, yapılan itiraz üzerine ilgili infaz hâkimliği de mektubu yazan ve gönderen kişinin farklı olduğunu ve mektubun terör örgütü kampından gönderildiğini değerlendirerek itirazı reddetmiştir.

Anayasa Mahkemesi mektubun içeriğini dikkate alarak özellikle “.. *kamptan sevgiler*”, “*anlı ve şanlı Kırmızıkan Kampı ve Hamza Kampında*”, “*büyük komutanımız yol arkadaşımız Agit*”, “*direnen Rojava’ya*” gibi ifadelerden göndericinin kendisinin ve başvurucunun da içinde bulunduğu bir topluluktan bahsettiği ve “*biz*” kavramına vurgu yaptığını değerlendirmiştir. Ayrıca PKK terör örgütünün ilk komutanlarından olduğu bilinen “*Agit*” kod adlı M.K. isimli kişiye ve terör örgütünün kuruluş tarihine yapılan atıfla bu vurgunun pekiştirildiği, mektubun terör örgütüne ait kamplardan yazıldığı ve mektubu kaleme alan kişi ile gönderen kişilerin farklı olduğu hususları göz önüne alındığında yasa dışı örgüt mensuplarının haberleşmelerini engelleme amacı taşıyan somut olaydaki infaz hâkimliği kararında yer alan gerekçelerin başvuru konusu mektubun alıkonulması için ilgili ve yeterli olduğu sonucuna varılmıştır. Bu sebeple başvurucunun haberleşme hürriyetine yönelik kısıtlamanın Anayasa’nın 22. maddesi anlamında demokratik toplumda kamu düzeninin korunması ve suç işlenmesinin önlenmesi için

gerekli olan demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı olduğu ya da yapılan müdahalenin amaçlanan hedefler açısından orantısız olduğu söylenemez. Sonuç olarak somut olayda **haberleşme hürriyetine yönelik açık ve görünür bir ihlalin olmadığı sonucuna varılmış, açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle başvurunun kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir.**

§ 31 “Mektubun içeriği dikkate alındığında özellikle “.. *kamptan sevgiler*”, “*anlı ve şanlı Kırmızıkan Kampı ve Hamza Kampında*”, “*büyük komutanımız yol arkadaşımız Agit*”, “*direnen Rojava’ya*” gibi ifadelerden göndericinin kendisinin ve başvurucunun da içinde bulunduğu bir topluluktan bahsettiği ve “*biz*” kavramına vurgu yaptığı anlaşılmaktadır.”

3. İNSAN HAKLARI KURUM VE KURULUŞLARIYLA MEKTUPLAŞMA

a. Akif İpek, B. No: 2013/9456, 24/6/2015

Mektubun içeriği ve muhatap kişi veya kurumun vasfı dikkate alınmaksızın ve neden sakıncalı olduğuna ilişkin uygun ve yeterli bir gerekçe ortaya konulmaksızın alıkonulması şeklindeki müdahale haberleşme hürriyetini ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: ceza infaz kurumunda mektupla haberleşme, mektubun gönderildiği yerin vasfı, ilgili ve yeterli gerekçe

Disiplin kurulu, başvuruçunun mektubunun “kişi veya kuruluşları paniğe yöneltecek yalan yanlış ifadeler içerdiği” gerekçesiyle alıkonulmasına karar vermiştir.

Anayasa Mahkemesi başvuruçunun mektubunda ceza infaz kurumunda kötü muamele yapıldığı iddialarını kamu otoritelerinin bilgisine sunmak istediği ve söz konusu mektubun muhatabının derneklerle ilgili mevzuata uygun olarak kurulmuş olan ve insan hakları alanında faaliyet gösteren bir dernek olduğunun hatırd tutulması gerektiğini vurgulamıştır. Buna göre infaz kurumu yetkilileri, mektup gönderme ve almanın ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlülerin ve tutukluların dış dünya ile tek bağlantısı olduğu gerçeğini göz önünde bulundurarak dış dünyayla yeterli bir iletişim sürdürmelerinde mahpuslara yardım etmelidir ve bunun için onlara uygun destek ve yardımı sağlamalıdır. Ayrıca kişinin bir devlet görevlisi tarafından hukuksa aykırı olarak ve Anayasa’nın 17. maddesini ihlal eder biçimde bir muameleye tabi tutulduğuna ilişkin savunulabilir bir iddiasının bulunması hâlinde, Anayasa’nın 17. maddesi etkili bir soruşturmanın yapılmasını gerektirmektedir. Başvuruçunun ileri sürdüğü kötü muamele iddiaları gerçeğe uygun olmasa bile ceza infaz kurumu idaresinin bu iddiaların insan hakları alanında faaliyet gösteren sivil organizasyonlara ve kamu makamlarına ulaştırılmasını engellemek gibi bir yetkisi ve hakkı olduğundan söz edilemez. Aksine gerçeğin ortaya çıkarılması için bağımsız ve tarafsız bir resmî soruşturma yürütecek idari ve yargısal makamları durumdan derhâl haberdar etme ve harekete geçirme yükümlülüğü vardır.

Bunun yanı sıra gerek ceza infaz kurumu disiplin kurulu kararında gerekse

§ 73 “Bunun yanı sıra gerek cezaevi disiplin kurulu kararında ve gerekse derece mahkemeleri kararlarında olayda, anılan mektubun alıkonulmasını gerektirecek boyutta cezaevinde düzeni ve güvenliğı tehlikeye sokan özel ve olağanüstü koşulların bulunduğuna dair herhangi bir gerekçeye de yer verilmemiştir. Buna göre, somut olayda suçun önlenmesi, disiplinin ve cezaevinde güvenliğın sağlanmasına yönelik kabul edilebilir makul gerekliliklerin somut bilgilere dayalı olarak ortaya konulmadığı sonucuna varılmıştır.”

derece mahkemeleri kararlarında, anılan mektubun alıkonulmasını gerektirecek boyutta ceza infaz kurumunda düzeni ve güvenliğı tehlikeye sokan özel ve olağanüstü koşulların bulunduğına dair herhangi bir gerekçeye de yer verilmemiştir. Açıklanan nedenlerle müdahalenin “*demokratik bir toplumda gerekli*” ve “*ölçülü*” olmadığı ve Anayasa’nın 22. maddesinde güvence altına alınan haberleşme özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilmiştir.

b. Ramazan Vural, B. No: 2013/1148, 7/7/2015

İnsan Hakları Derneğine (İHD) gönderilmek istenen mektubun, mektuba özgü somut değerlendirmeler yapılmaksızın, ilgili ve yeterli bir gerekçe ortaya konulmaksızın sakıncalı olduğu gerekçesi ile alıkonulması haberleşme hürriyetini ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: ceza infaz kurumunda mektupla haberleşme, İnsan Hakları Derneğine gönderilen mektup, ilgili ve yeterli gerekçe

Ceza infaz kurumu disiplin kurulu, başvurucunun İHD Genel Merkezine göndermek istediği mektuba el konulması işlemine gerekçe olarak söz konusu mektubun terör örgütü mensuplarının örgütsel olarak haberleşmesine neden olan ve kişi veya kuruluşları paniğe yöneltecek yalan yanlış bilgiler içermesini göstermiştir.

Anayasa Mahkemesi başvurucunun göndermek istediği mektubun muhatabının derneklerle ilgili mevzuata uygun olarak kurulmuş ve insan hakları alanında faaliyet gösteren bir dernek olduğunun hatırd tutulması gerektiğinin altını çizmiştir. Buna göre somut olayda başvurucunun mektubundaki sözlerin ne suretle terör örgütü mensuplarının haberleşmesine neden olacağı açıklanmamıştır. Bunun yanı sıra başvurucunun mektubundaki hangi sözlerin kişi veya kuruluşları paniğe yöneltecek yalan yanlış bilgiler içerdiği belirtilmeden soyut olarak bu gerekçeye dayanıldığı anlaşılmaktadır. Öte yandan anılan disiplin kurulu kararında, başvurucunun mektubunun yanı sıra diğer hükümlülerin çeşitli sivil toplum kuruluşlarına göndermek istedikleri mektuplar birlikte değerlendirilmiş ve her bir hükümlünün göndermek istediği mektuba somut herhangi bir atıfta bulunulmadan genel değerlendirmeye ve soyut olarak mektupların “terör örgütü mensuplarının örgütsel olarak haberleşmesine neden olan, kişi veya kuruluşları paniğe yöneltecek yalan yanlış bilgiler içerdiği”nden bahisle alıkonulmasına karar verildiği sonucuna varılmıştır.

Buna göre başvurucunun mektubuna özgü ve diğer mahkûmların mektuplarından bağımsız olarak değerlendirme yapılmadığı, mektup içeriğindeki hangi sözlerin bu nitelikte olduğu belirtilmeden soyut olarak “terör örgütü mensuplarının örgütsel olarak haberleşmesine neden olan, kişi veya kuruluşları paniğe yöneltecek yalan yanlış bilgiler içerdiği” gerekçesine dayandırıldığı anlaşılmaktadır. Başvurucunun göndermek istediği mektuba el konulması suretiyle haberleşme hürriyetine yapılan müdahalenin ilgili ve yeterli gerekçelere dayandırılmadığı, dolayısıyla “demokratik bir toplumda gerekli” olmadığı kanaatine varılmıştır. Açıklanan nedenlerle başvurucunun **Anayasa’nın 22. maddesinde güvence altına alınan haberleşme özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilmiştir.**

§ 72 “Öte yandan, anılan disiplin kurulu kararında, başvurucunun mektubunun yanı sıra, diğer hükümlülerin çeşitli sivil toplum kuruluşlarına göndermek istedikleri mektuplar birlikte değerlendirilmiş ve her bir hükümlünün göndermek istediği mektuba somut herhangi bir atıfta bulunulmadan, genel değerlendirmeye ve soyut olarak mektupların, “terör örgütü mensuplarının örgütsel olarak haberleşmesine neden olan, kişi veya kuruluşları paniğe yöneltecek yalan yanlış bilgiler içerdiği”nden bahisle alıkonulmasına karar verildiği sonucuna varılmıştır.”

c. Musa Kaya (2), B. No: 2013/2351, 16/9/2015

Mektubun içeriği ve muhatap kişi veya kurumun vasfı dikkate alınmaksızın ve neden sakıncalı olduğuna ilişkin uygun ve yeterli bir gerekçe ortaya konulmaksızın alıkonulması şeklindeki müdahale haberleşme hürriyetini ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: ceza infaz kurumunda mektupla haberleşme, İnsan Hakları Derneğine gönderilen mektup, ilgili ve yeterli gerekçe

Cezaevi Disiplin Kurulu, başvurucunun mektubunun kurum işleyişiyle ilgili yalan yanlış ifadeler içerdiği, kamuoyunda kurumun imajını zedelemeyi ve kurumu hedef göstermeyi amaçladığı gerekçesiyle alıkonulmasına karar verilmiştir.

Anayasa Mahkemesi, başvurucunun mektubunda infaz kurumunda kendisine ayrımcılık yapıldığı iddialarını kamuoyunun bilgisine sunmak istediğini ve söz konusu mektubun muhatabının, derneklerle ilgili mevzuata uygun olarak kurulmuş, insan hakları alanında faaliyet gösteren bir dernek olduğunun altını çizmiştir. Başvurucunun ileri sürdüğü iddiaların gerçeğe uygun olmadığı değerlendirilse bile infaz kurumu idaresinin bu iddiaların insan hakları alanında faaliyet gösteren sivil organizasyonlara ve kamu makamlarına ulaştırılmasını engellemesi kabul edilemez.

Bunun yanı sıra infaz kurumu ve derece mahkemelerinin, hükümlü tarafından gönderilmek istenen mektubun sadece yalan yanlış bilgiler içerdiğini değil, aynı zamanda bu bilgilerin kişi ve kuruluşları paniğe yönltecek nitelikte olduğunu karar gerekçelerinde göstermeleri gerekmektedir. Somut olayda, Cezaevi Disiplin Kurulu kararında "...kurum işleyişi ile ilgili yalan yanlış iddialar öne sürdüğü, bu amaçla kamuoyunda kuruma dair kötü bir imaj kazandırma ve kurumu hedef gösterme gayesi olduğu anlaşıldığından faksın tamamının sakıncalı bulunduğu..." belirtilmekte olup bu sebepler, 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 68. maddesinin (3) numaralı fıkrasında belirtilen hâllerden hiçbirine uygun değildir. Ayrıca gerek Cezaevi Disiplin Kurulu kararında gerekse Derece Mahkemeleri kararlarında, anılan mektubun alıkonulmasını gerektirecek boyutta cezaevinde düzeni

ve güvenliği tehlikeye sokan, kişi veya kuruluşları paniğe yönltecek yalan ve yanlış bilgilerin aktarılmasını sağlayan özel ve olağanüstü koşulların bulunduğu dair herhangi bir gerekçeye de yer verilmemiştir. Açıklanan sebeplerle **Anayasanın 22. maddesinde düzenlenen haberleşme özgürlüğü ihlal edilmiştir.**

§ 67 "... Bunun yanı sıra Cezaevi idaresi ve Derece Mahkemelerinin, hükümlü tarafından gönderilmek istenen mektubun sadece yalan yanlış bilgiler içerdiğini değil, aynı zamanda bu bilgilerin kişi ve kuruluşları paniğe yönltecek nitelikte olduğunu karar gerekçelerinde göstermeleri gerekmektedir."

ç. **Mustafa Aydın, B. No: 2013/275, 6/10/2015**

Başvurucunun İnsan Hakları Derneğine gönderdiği mektubun, başka tutuklu/hükümlülerin yazdığı mektuplarla bir bütün olarak değerlendirilmesi, mektubun gönderileceği yerin niteliğinin göz önünde bulundurulmadan uygun, ilgili ve yeterli bir gerekçe ortaya konulmaksızın alıkonulması haberleşme hürriyetini ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: ceza infaz kurumunda mektupla haberleşme, İnsan Hakları Derneğine gönderilen mektup, ilgili ve yeterli gerekçe

Başvuruya konu mektup içeriğinde açlık greviden bahsedilmektedir ve bu ifadelerin İHD vasıtasıyla cezaevinde sürdürülen açlık grevi eylemine kamuoyunun ilgisini çekme amacı taşıdığı anlaşılmaktadır. İnfaz kurumu disiplin kurulunun mektuba el konulması işlemine gerekçe olarak söz konusu mektupla süresiz açlık grevlerinin meşrulaştırılmaya çalışıldığı, olumsuz yönde kamuoyu oluşturulması gayreti içinde olduğu, bununla birlikte örgütsel bir amaca hizmet edilerek haberleşme yapıldığı gösterilmiştir.

Anayasa Mahkemesi, başvurunun göndermek istediği mektubun muhatabının, derneklerle ilgili mevzuata uygun olarak kurulmuş ve insan hakları alanında faaliyet gösteren bir dernek olduğu vurgusunu tekrar etmiştir. Buna göre başvurunun mektubundaki sözlerin ne suretle terör örgütü mensuplarının haberleşmesine neden olacağı açıklanmamıştır. Bunun yanı sıra başvurunun mektubundaki hangi sözlerin açlık grevlerini meşru gösterici ve olumsuz yönde kamuoyu oluşturucu nitelikte olduğu belirtilmeden soyut olarak bu gerekçeye dayanıldığı anlaşılmaktadır. Disiplin kurulu kararına yapılan şikâyet, infaz hâkimliği ve ağır ceza mahkemesi kararlarında başvuruya konu mektup içeriği hakkında herhangi bir somut değerlendirme yapılmamış; soyut olarak açlık grevlerinin meşrulaştırılmaya çalışıldığı, olumsuz yönde kamuoyu oluşturulması gayreti içinde olduğu, örgütsel bir amaca hizmet edilerek haberleşme yapıldığı belirtilmiştir. Açıklanan gerekçelerle başvurunun **Anayasa'nın 22. maddesinde güvence altına alınan haberleşme özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilmiştir.**

§ 72 "Öte yandan anılan disiplin kurulu kararında, başvurunun mektubunun yanı sıra diğer hükümlülerin çeşitli sivil toplum kuruluşlarına göndermek istedikleri mektuplar birlikte değerlendirilmiş ve her bir hükümlünün göndermek istediği mektuba somut herhangi bir atıfta bulunulmadan genel değerlendirmeye ve soyut olarak mektuplarla "süresiz açlık grevlerinin meşrulaştırılmaya çalışıldığı, olumsuz yönde kamuoyu oluşturulması gayreti içinde olduğu, bununla birlikte örgütsel bir amaca hizmet edilerek haberleşme yapıldığı"ndan bahisle gönderilmemelerine karar verildiği..."

ç. **Deniz Şahin ve Suat İncedere, B. No: 2015/17260, 19/9/2018**

Ceza infaz sistemi alanında çalışmalar yürüten bir sivil toplum kuruluşu tarafından gönderilen mektubun sakıncalı olduğu gerekçesi ile alıkonulması haberleşme hürriyetini ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: ceza infaz kurumunda mektupla haberleşme, İnsan Hakları Derneğine gönderilen mektup, ilgili ve yeterli gerekçe

Mektubun alıkonulmasına yönelik disiplin kurulu kararında, başvuruya konu mektup içeriği hakkında herhangi bir somut değerlendirme yapılmamış; infaz hâkimliği ise Derneğin hükümlülere ait kişisel bilgiler hakkında ve ceza infaz kurumunda hak ihlali olup olmadığı hususunda bilgi isteme ve almış oldukları bilgileri yayımlama yetkisinin

bulunmadığı gerekçesiyle itirazı reddetmiştir.

§ 35. "... Disiplin Kurulu ve ilk derece mahkemeleri, mektup içeriğindeki hangi sözlerin muhatabına ulaştırılmasının ne suretle sakıncalı olduğunu belirtmedikleri gibi Derneğin mahpuslardan kişisel bilgileri ve ceza infaz kurumunun şartları hakkında bilgi isteme ve bu bilgileri yayımlama yetkisinin olmadığına dair gerekçenin yasal dayanaklarına ilişkin de bir açıklama yapmamışlardır. Ayrıca mahpusların kendilerine ya da ceza infaz kurumuna dair verdikleri bilgilerin yayınlanmasının mahpusun iznine bağlı olduğu, mektubun göndericisinin derneklerle ilgili mevzuata uygun olarak kurulmuş, ceza infaz sistemi alanında faaliyet gösteren bir dernek olduğu ve cevap olarak Derneğe gönderilecek mektupların ise ilgili mevzuat çerçevesinde denetlenebileceği hususları birlikte değerlendirildiğinde, mektubun alıkonulmasına dair karar gerekçelerinde mektupla ilişkili, somut bilgilere dayalı ve yeterli bir gereklilik ortaya konulmadığı anlaşılmıştır."

(Benzer yönde bkz. Vechettin Tok, B. No: 2015/17131, 20/9/2018; Orhan Bingöl, B. No: 2016/9154, 12/11/2019)

Anayasa Mahkemesi başvurucuya gelen iki sayfalık mektubun bir sayfasının İnsan Hakları Derneğinin (Dernek) amaçlarını, ilkelerini ve çalışma metodlarını açıklayan metinden, diğer sayfasının ise Derneğin kısa bir tanıtımı ile muhataba yöneltilen sorulardan ve bu sorulara ilişkin açıklamalardan oluştuğunu değerlendirmiştir. Ayrıca cevaplandırılması zorunlu tutulmayan soruların bir kısmının mahpusun sağlık durumuna ilişkin kişisel bilgilere yönelik olduğu, bir kısmının ise ceza infaz kurumunda sağlık nedenine bağlı -varsa- yaşanan sorunlar ve aksaklıklar ile hasta haklarına yönelik olduğunu ifade etmiştir. Aanket şeklindeki sorulara verilecek cevapların yayımlanması için muhatap mahpustan izin istendiği ve izin verilmemesi hâlinde kişisel bilgilerin paylaşılmayacağını da mektupta belirtildiği Anayasa Mahkemesince vurgulanmıştır. Söz konusu mektupta Derneğin kendisini ceza infaz kurumunda yaşanan her türlü sorunla ilgilenmeye çalışan tarafsız, bağımsız ve yasal bir kuruluş olarak tanımlamıştır. Ayrıca Derneğin infaz kurumlarının şeffaflaştırılması, şartlarının

uluslararası standartlara ulaştırılması ve mahpusların haklarının korunması gibi amaçlar çerçevesinde, yazılı ve görsel medyayı da kullanarak ceza infaz sistemi ve burada yaşanan sorunlar hakkında kamuoyunun bilgilendirilmesine ve ceza infaz sisteminin iyileştirilmesine yönelik çalışmalar yapmak üzere kurulduğu da anlaşılmaktadır.

Disiplin kurulu ve ilk derece mahkemeleri, mektup içeriğindeki hangi sözlerin muhatbına ulaştırılmasının ne suretle sakıncalı olduğunu belirtmediği gibi Derneğin mahpuslardan kişisel bilgileri ve ceza infaz kurumunun şartları hakkında bilgi isteme ve bu bilgileri yayımlama yetkisinin olmadığına dair gerekçenin yasal dayanaklarına ilişkin de bir açıklama yapmamıştır. Ayrıca mahpusların kendilerine ya da ceza infaz kurumuna dair verdikleri bilgilerin yayımlanmasının mahpusun iznine bağlı olduğu, mektubun göndericisinin derneklerle ilgili mevzuata uygun olarak kurulmuş, ceza infaz sistemi alanında faaliyet gösteren bir dernek olduğu ve cevap olarak Derneğe gönderilecek mektupların ise ilgili mevzuat çerçevesinde denetlenebileceği hususları birlikte değerlendirildiğinde mektubun alıkonulmasına dair karar gerekçelerinde mektupla ilişkili, somut bilgilere dayalı ve yeterli bir gereklilik ortaya konulmadığı anlaşılmıştır. Bu gerekçelerle başvuruçuların **Anayasa'nın 22. maddesinde güvence altına alınan haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğine karar verilmiştir.**

4. SİYASETÇİ VE KAMU GÖREVLİLERİYLE MEKTUPLAŞMA

a. *Kahraman Güvenç*, B. No: 2013/2072, 3/2/2016

Milletvekillerine gönderilen mektupların gönderildikleri kişilerin etki gücü, görev ve yetkileri dikkate alınmaksızın ve mektupla bağlantılı ilgili ve yeterli bir gerekçe ortaya koyulmaksızın sakıncalı olduğu gerekçesi ile alıkonulması haberleşme hürriyetini ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: ceza infaz kurumunda mektupla haberleşme, milletvekiline gönderilen mektup, ilgili ve yeterli gerekçe

Yargısal bir karar alma imkânları olmasa bile diğer kişilerden farklı olarak milletvekillerine tanınan yetkiler sayesinde milletvekilleri, sorunları meclis gündemine ve kamuoyuna taşıyarak sorunlar hakkında bir hassasiyet oluşturabilir. Hatta meselelerin kronik hâle geldiği bir aşamada milletvekilleri, yasal müdahalelerle soruna dönük çözümler üretebilir. Bir hükümlü tarafından milletvekiline gönderilmek istenen mektup ile herhangi bir kişiye gönderilmek istenen mektubun değerlendirilmesi aynı şekilde olmalıdır. Bununla beraber somut olayda, mektubun muhatabı olan milletvekillerinden

Ş 47 “Yargısal bir karar alma imkânları olmasa bile diğer kişilerden farklı olarak milletvekillerine tanınan yetkiler sayesinde milletvekilleri, sorunları meclis gündemine ve kamuoyuna taşıyarak sorunlar hakkında bir hassasiyet oluşturabilirler. Hatta meselelerin kronik hâle geldiği bir aşamada milletvekilleri, yasal müdahalelerle soruna dönük çözümler üretebilirler. Bir hükümlü tarafından milletvekiline gönderilmek istenen mektup ile herhangi bir kişiye gönderilmek istenen mektubun değerlendirilmesi aynı şekilde olmamalıdır. Bununla beraber somut olayda, mektubun muhatabı olan milletvekillerinden birinin o dönemde TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonunda üye olması, diğerinin ise cezaevleriyle ilgili yaşanan sıkıntılara ilişkin olarak kamuoyunun yakından tanıdığı bir milletvekili olduğu hususları dikkate alındığında gerekçelerin ikna ediciliği daha kuvvetli olmak zorundadır.”

birinin o dönemde TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonunda üye olması, diğerinin ise ceza infaz kurumlarıyla ilgili yaşanan sıkıntılara ilişkin olarak kamuoyunun yakından tanıdığı bir milletvekili olduğu hususları dikkate alındığında gerekçelerin ikna ediciliği daha kuvvetli olmak zorundadır. TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu, insan hakları ihlallerinin araştırılması ve önlenmesi konusunda çalışmalar yapan yargı dışı bir kurumdur. Ayrıca birçok cezaevi hakkında Komisyonun inceleme raporu bulunmaktadır. Somut olayda, başvurunun ileri sürdüğü iddialar gerçeğe uygun olmasa bile ceza infaz kurumu idaresinin bu iddiaların TBMM çatısı altında görev yapan milletvekillerine gönderilmesini tamamen engellemek gibi bir yetkisi ve hakkı olduğundan söz edilemez. Ayrıca ceza infaz kurumu idaresi ve derece mahkemelerinin hükümlü tarafından gönderilmek istenen mektubun sadece yalan yanlış bilgiler

içerdiğini değil aynı zamanda bu bilgilerin kişi ve kuruluşları paniğe yöneltecek nitelikte olduğunu karar gerekçelerinde göstermeleri gerekmektedir. Mektuplarda geçen bazı ifadelerde açlık grevinden bahsedilmekte ancak bu ifadelerin mektupların muhatapları da dikkate alındığında hükümlülerin açlık grevine teşvik veya ikna edilmeleri niteliğinde olmadığı da anlaşılmaktadır.

Disiplin kurulu ve derece mahkemeleri kararlarında, anılan mektupların alıkonulmasını gerektirecek boyutta ceza infaz kurumunda düzeni ve güvenliğini tehlikeye sokan özel ve olağanüstü koşulların bulunduğu dair herhangi bir gerekçeye yer verilmemiş ve görevlileri hedef gösterdiği gerekçesiyle mektupların tamamen alıkonulmasına ilişkin gerekliliğe dair bir sebep de gösterilmemiştir. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun **Anayasa'nın 22. maddesinde güvence altına alınan haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğine karar verilmiştir.**

b. Mecit Şahinkaya ve Tamer Korkmaz, B. No: 2016/463, 12/9/2019

Milletvekillerine gönderilen mektupların gönderildikleri kişilerin yürütmekte olduğu görev, mektupların içeriği ve kamu düzenini ne şekilde tehdit ettiği ortaya konulmadan sakıncalı olduğu gerekçesi ile alıkonulması haberleşme hürriyetini ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: ceza infaz kurumunda mektupla haberleşme, milletvekiline gönderilen mektup, ilgili ve yeterli gerekçe

Somut olayda mektupların alıkonulmasına yönelik disiplin kurulu kararlarında, başvuruya konu mektup içeriklerinde yer alan hangi sözlerin milletvekillerine ulaştırılmasının ne suretle sakıncalı olduğu açıklanmadan mektupların içeriklerinde yalan ve yanlış bilgiler ile kurumu yıpratmak amacıyla kamuoyu oluşturmaya yönelik ibareler bulunduğu belirtilmiştir. İnfaz hâkimliği kararlarında ise ceza infaz kurumlarında insan hakları ihlallerine yönelik olarak şeffaflığın önemine işaret edilerek ve Anayasa Mahkemesi kararına atıfla mektuplara el konulmasının yerinde olmadığı açıklanmıştır. İtiraz üzerine bu defa ağır ceza mahkemesi, savcılık itirazının yerinde görüldüğünü

vurgulamakla yetinerek infaz hâkimliği kararlarının kaldırılmasına karar vermiştir.

§ 38 “Başvurucuların İnfaz Kurumunda yaşadığını iddia ettikleri hak ihlallerine ilişkin bir kısım bilgileri paylaşmak amacıyla milletvekillerine göndermek istedikleri mektuplarındaki iddialarının bir kısmının veyahut tamamının gerçeğe uygun olmadığı kabul edilse dahi Disiplin Kurulu ve Kocaeli 2. Ağır Ceza Mahkemesinin kararlarında mektup içeriklerinin sakıncalı olduğuna ilişkin ve somut tespitlere dayalı yeterli bir gerekçe gösterilmemiştir. Mektupların alıkonulmasını gerektirecek boyutta ceza infaz kurumunda düzeni ve güvenliği tehlikeye sokan özel ve olağanüstü koşulların bulunduğunu, başka bir ifade ile haberleşme hakkının kötüye kullanıldığını ikna edebilecek herhangi bir gerekçeye yer verilmemiştir. Bu kapsamda somut olayda suçun önlenmesine, disiplinin ve ceza infaz kurumunda güvenliğin sağlanmasına yönelik kabul edilebilir makul gerekliliklerin somut bilgilere dayalı olarak ortaya konulmadığı sonucuna varılmıştır.”

Anayasa Mahkemesi başvuruçuların infaz kurumunda yaşadığını iddia ettikleri hak ihlallerine ilişkin bir kısım bilgileri paylaşmak amacıyla milletvekillerine göndermek istedikleri mektuplarındaki iddialarının bir kısmının veya tamamının gerçeğe uygun olmadığı kabul edilse dahi disiplin kurulu ve ağır ceza mahkemesinin kararlarında mektup içeriklerinin sakıncalı olduğuna ilişkin ve somut tespitlere dayalı yeterli bir gerekçe gösterilmediğini değerlendirmiştir. Buna göre mektupların alıkonulmasını gerektirecek boyutta ceza infaz kurumunda düzeni ve güvenliği tehlikeye sokan özel ve olağanüstü koşulların bulunduğunu, başka bir ifade ile haberleşme hakkının kötüye kullanıldığını ikna edebilecek herhangi bir gerekçeye yer verilmemiştir. Bu kapsamda somut olayda suçun önlenmesine, disiplinin ve ceza infaz kurumunda güvenliğin sağlanmasına yönelik kabul

edilebilir makul gerekliliklerin somut bilgilere dayalı olarak ortaya konulmadığı sonucuna varılmıştır.

Ceza infaz kurumu idaresinin başvuruçuların infaz kurumunda yaşadığını ileri sürdükleri insan hakkı ihlallerine ilişkin iddialarını TBMM üyesi olan milletvekillerine ulaştırılmasını engellemek gibi bir yetkisi olmadığı gibi hukuka bağlı ceza infaz kurumu idaresinin başvuruçuların kötü muamele iddialarının araştırılması ve gerçeğin ortaya çıkarılması için bağımsız ve tarafsız bir resmî soruşturma yürütecek idari ve yargısal makamları durumdan derhâl haberdar etme ve harekete geçirme yükümlülüğü vardır. Açıklanan gerekçelerle **Anayasa'nın 22. maddesinde güvence altına alınan haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğine karar verilmiştir.**

5. GAZETECİLERLE MEKTUPLAŞMA

a. *Musa Kaya (3)*, B. No: 2013/2350, 14/10/2015

Gazeteye gönderilmek istenen mektubun tamamının örgütsel nitelikte bir içeriğe sahip olduğu gerekçesi ile sakıncalı olarak değerlendirilerek alıkonulması haberleşme hürriyetini ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: ceza infaz kurumunda mektupla haberleşme, gazeteye gönderilen mektup, ilgili ve yeterli gerekçe, müdahalenin ölçülü ve demokratik toplumda gerekli olmaması

Somut olayda, ceza infaz kurumu disiplin kurulu kararında başvurunun faks yoluyla göndermek istediği metnin alıkonulması işlemine gerekçe olarak söz konusu yazıyla belli bir örgütü yüceltici ve övücü ifadelerin bulunduğu gösterilmiştir. Ancak başvurunun faks metnindeki hangi sözlerinin bu ifadeler kapsamında kaldığı belirtilmeden soyut olarak bu gerekçeye dayanıldığı anlaşılmaktadır. İnfaz hâkimliği ve ağır ceza mahkemesi kararlarında başvuruya konu faks içeriği hakkında herhangi bir somut değerlendirme yapılmamış, ilgili mevzuata atıfla soyut olarak bu maddede yer alan düzenlemelere aykırı olduğu belirtilmiştir. Buna göre olayda suçun önlenmesi, disiplinin ve ceza infaz kurumunda güvenliğin sağlanmasına yönelik kabul edilebilir makul gerekliliklerin somut bilgilere dayalı olarak ortaya konulmadığı sonucuna varılmıştır.

Kaldı ki başvuruya konu faks metninde başvuru, F.G'nin, Hudeybiye Antlaşması ile "İmralı süreci" arasındaki benzerliği ortaya koyduğunu ifade ettikten sonra bu benzetmeyi kısmen destekler nitelikte örneklemeler yaparak siyasi görüşlerini aktarmaktadır. Metin genel hatlarıyla başvurunun bakış açısından Hudeybiye Antlaşmasının ayrıntılarına yer verirken sadece son kısımda "Ankara Hükümeti" "Mekkeli egemenlerle"; "Kürt hareketi" ise "Medineli Müslümanlarla" özdeşleştirilmek suretiyle bu hareketin "hak ve hakikat mücadelesi verdiği"ne" değinilmiştir. Anılan ifadede yasa dışı eylemlerin "hak ve hakikat mücadelesi" amacını gerçekleştirecek "Kürt hareketi" şeklinde betimlenerek meşrulaştırılmaya çalışıldığı, bu doğrultuda söz konusu ifadenin bir yüceltme ibaresi

§ 70 "Bu kapsamda başvurunun göndermek istediği metnin tamamen alıkonulmasının amaçlanan hedefler açısından aşırı, dolayısıyla orantısız olduğu ve demokratik toplum düzeninde gerekli olma ve ölçülülük ilkesine uygun olmadığı kanaatine varılmıştır."

olduğunun kabulü hâlinde dahi bu kısmın metinden çıkarılmak suretiyle metnin alıcısına gönderilmesine İnfaz Tüzüğü'nün 123. maddesi olanak vermektedir. Açıklanan gerekçelerle **Anayasa'nın 22. maddesinde düzenlenen haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğine karar verilmiştir.**

b. Kahraman Güvenç (2), B. No: 2013/2260, 4/2/2016

Yayınevine gönderilen mektubun başvurunun koşulları, gönderilen yer ve mektubun içeriği dikkate alınmadan ilgili ve yeterli bir gerekçeye dayandırılmaksızın sakıncalı olduğu gerekçesi ile alıkonulması haberleşme hürriyetini ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: ceza infaz kurumunda mektupla haberleşme, gazete ve yayınevine gönderilen mektuplar, ilgili ve yeterli gerekçe

Ceza infaz kurumu yetkilileri, mektup gönderme ve almanın ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlülerin ve tutukluların dış dünya ile en önemli bağlantısı olduğu gerçeğini göz önünde bulundurarak dış dünyayla yeterli bir iletişim sürdürmeleri hususunda mahpuslara destek ve yardım sağlamalıdır.

Somut olayda okuyucu kuponunda ve anketlerde yer alan yazılardan bir yayınevine mektup yazma saikinin esas olarak ceza infaz kurumunda yaşadığı sorunları anlatmaktan ziyade başvurunun mensubu olduğu din hakkında daha fazla bilgi sahibi olmak amacı taşıdığı anlaşılmaktadır. Bu açıdan başvurunun maddi imkânsızlıkları sebebiyle yayınevinde çalışan ilgili kişilerden ve yayınevinin sağladığı imkânlardan yararlanmak istiyor oluşunun mektubun değerlendirilmesinde ayrıca dikkate alınması gerekmektedir. Mektuplarda geçen bazı ifadelerde açlık grevinden ve bazı kişilerin eylemlerinden bahsedilmekte ancak bu ifadelerin mektubun muhatabı da dikkate alındığında hükümlülerin açlık grevine teşvik veya ikna edilmeleri niteliğinde olmadığı anlaşılmaktadır. Ayrıca ceza infaz kurumu idaresi ve derece mahkemelerinin, hükümlü tarafından gönderilmek istenen mektubun sadece yalan yanlış bilgiler içerdiğini değil aynı zamanda bu bilgilerin kişi ve kuruluşları paniğe yönletecek nitelikte olduğunu karar gerekçelerinde göstermeleri gerekmektedir. Bunun yanı sıra gerek ceza infaz kurumu disiplin kurulu kararında gerekse derece mahkemeleri kararlarında, anılan mektupların alıkonulmasını gerektirecek boyutta ceza infaz kurumu düzeni ve güvenliği tehlikeye sokan özel ve olağanüstü koşulların bulunduğu dair herhangi bir gerekçeye yer verilmemiştir. Buna göre başvurunun mektubuna özgü ve milletvekillerine gönderilen diğer mektuplardan bağımsız olarak bir değerlendirme yapılmadığı; başvurunun göndermek istediği mektuba el konulması suretiyle haberleşme hürriyetine yapılan müdahalenin ilgili ve yeterli gerekçelere dayandırılmadığı, dolayısıyla yapılan müdahalenin “demokratik toplum düzeninde gerekli” olmadığı kanaatine varılmıştır. Açıklanan gerekçelerle başvurunun **Anayasa’nın 22. maddesinde güvence altına alınan haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğine karar verilmiştir.**

§ 38 “Mektuplarda geçen bazı ifadelerde açlık grevinden ve bazı kişilerin eylemlerinden bahsedilmekte ancak bu ifadelerin mektubun muhatabı da dikkate alındığında hükümlülerin açlık grevine teşvik veya ikna edilmeleri niteliğinde olmadığı anlaşılmaktadır. Ayrıca Cezaevi idaresi ve Derece Mahkemelerinin, hükümlü tarafından gönderilmek istenen mektubun sadece yalan yanlış bilgiler içerdiğini değil, aynı zamanda bu bilgilerin kişi ve kuruluşları paniğe yönletecek nitelikte olduğunu karar gerekçelerinde göstermeleri gerekmektedir.”

c. Mustafa Baysal, B. No: 2016/58482, 11/9/2019

Gazeteciye gönderilmek istenen mektubun, mektuba özgü ilgili ve yeterli bir gerekçe ortaya konulmadan sakıncalı olduğu gerekçesi ile alıkonulması haberleşme hürriyetini ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: ceza infaz kurumunda mektupla haberleşme, gazeteciye gönderilen mektuplar, ilgili ve yeterli gerekçe

Başvuruya konu mektup, başvuruçunun darbe girişimi sonrasında açığa alınan hâkim ve savcılar hakkındaki gözaltı ve tutuklama süreçlerine yönelik eleştiri ve yorumlarını içermektedir. Başvurucu söz konusu mektupla kendisinin de aynı kapsamda gözaltına alınarak tutuklandığından söz ederek bu süreçte bizzat yaşadığını ileri sürdüğü bir kısım olaylar ile başkalarından duyduğunu belirttiği birtakım olayları, değerlendirmelerini de ekleyerek bir gazeteciyle paylaşmak istemiştir. Esasında paylaştığı yorumlar ve aktardığı olaylar, söz konusu dönemde kamuoyunda tartışılan, hukuki değerlendirmelere konu olan ya da soruşturma ve yargılama mercileri önünde dile getirilen hususlarla benzer doğrultudadır. İçerik, dil ve üslup yönünden değerlendirildiğinde mektubun herhangi bir tahkir, tehdit ve propaganda amacı taşımadığı, hukuki yorum ve eleştiri getirme amacıyla kaleme alındığı sonucuna ulaşılmıştır.

Disiplin kurulu kararında, başvuruya konu mektupta kişi ve kurumları hedef gösterici ifadeler bulunduğu değerlendirilmiştir. Mektupta geçen kişi ve kurumlarla ilgili ifadelerin bu kişi ve kurumlara karşı hukuk dışı eylemsel bir faaliyeti teşvik ettiği, onları kamuoyu nezdinde itibarsızlaştırarak yıpratmayı amaçladığı söylenemez. Kaldı ki hedef gösterildiği gerekçesiyle mektubun iletildiği kurumlar tarafından başvuruçunun hakkında adli veya idari nitelikte bir işlem de yapılmamıştır. Dolayısıyla mektupta bahsi geçen kişi ve kurumların hedef gösterilmesi söz konusu değildir. Bu kapsamda başvuruya konu mektuba yönelik yapılan müdahalede, kamu makamlarınca mektuba özgü kabul

§ 34 “Bu kapsamda başvuruya konu mektuba yönelik yapılan müdahalede, kamu makamlarınca mektuba özgü kabul edilebilir makul gerekliliklerin ilgili ve yeterli gerekçelere dayanılarak ortaya konulmadığı sonucuna varılmış; başvuruçunun göndermek istediği mektuba el konulması suretiyle haberleşme hürriyetine yapılan müdahalenin amaçlanan hedefler açısından aşırı, dolayısıyla orantısız olduğu ve bu bağlamda demokratik toplum gereklerine uygunluk ve ölçülülük ilkelerine uygun olmadığı...”

edilebilir makul gerekliliklerin ilgili ve yeterli gerekçelere dayanılarak ortaya konulmadığı sonucuna varılmış; başvuruçunun göndermek istediği mektuba el konulması suretiyle haberleşme hürriyetine yapılan müdahalenin amaçlanan hedefler açısından aşırı, dolayısıyla orantısız olduğu ve bu bağlamda demokratik toplum gereklerine uygunluk ve ölçülülük ilkelerine uygun olmadığı kanaatine varılmıştır. Açıklanan gerekçelerle başvuruçunun **Anayasa’nın 22. maddesinde güvence altına alınan haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğine karar verilmiştir.**

6. HAKARET İÇEREN MEKTUPLAR

a. Özkan Kart (3), B. No: 2016/2251, 12/6/2019

Devlet büyüklerine hakaret ve itham edici ifadeler içerdiği gerekçesiyle sakıncalı olarak değerlendirilerek mektubun tamamının alıkonulması haberleşme hürriyetini ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: ceza infaz kurumunda mektupla haberleşme, hakaret içeren mektuplar, sakıncalı mektup, ilgili ve yeterli gerekçe

Ceza infaz kurumunda bulunan başvurunun ceza infaz kurumu dışındaki bir arkadaşına yazdığı mektup, başvurunun görüşleri çerçevesinde siyaset temelinde çeşitli kıyasların yapıldığı ifadeler içermektedir. İnfaz kurumu disiplin kurulu, mektubun tamamında devlet büyüklerine hakaret ve itham içerikli ifadelerin bulunması nedeniyle sakıncalı olduğu gerekçesi ile alıkonulmasına karar vermiştir. Başvurunun ilgili infaz hakimliği ve ağır ceza mahkemesine yaptığı itiraz aynı gerekçe ile reddedilmiştir.

Anayasa Mahkemesi; başvurunun siyaset üzerine birtakım görüşlerini paylaşmak ve tavsiyelerde bulunmak amacıyla arkadaşına iletmek istediği mektubundaki söylemlerin bir kısmının veya tamamının gerçeğe uygun olmadığı ya da siyasi görüşü doğrultusunda ileri sürdüğü fikir ve eleştirilerin rahatsız edici olduğu kabul edilse dahi sakıncalı olduğuna ilişkin somut tespitlere dayalı yeterli bir gerekçenin ortaya konulmadığını, ayrıca söz konusu mektupta söylemlerin bir kısmının sakıncalı görülmesi hâlinde dahi sadece sakıncalı görülen ifadelerin karalanarak mektubun gönderilmesi şeklinde özenli ve esnek bir yaklaşımın da -hangi sözlerin sakıncalı olduğu açıklanmadan mektubun tamamının imhasına karar verilerek- sergilenmediğini değerlendirmiştir. Başka bir ifade ile mektubun demokratik toplumun ölçütü olan çoğulculuk, hoşgörü, açık fikirlilik ve tolerans temelinde yorumlanmak suretiyle müdahalenin ölçülü olduğunun, acil bir toplumsal ihtiyaçtan kaynaklandığının ve/veya haberleşme hakkının kötüye kullanıldığının ikna edici olgu ve bilgilerle gerekçelendirilmediği sonucuna varmıştır. Açıklanan gerekçelerle başvurunun **Anayasa'nın 22. maddesinde güvence altına alınan haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğine karar verilmiştir.**

§ 31 "...Bu kapsamda mektubun tamamında ya da mektup içeriğinin bir kısmında yer alan ifadelerin 5275 sayılı Kanun'un 68. maddesinde yer verilen sebeplerden en az birini içermesi, özellikle ceza infaz kurumunun ilgili kurulları tarafından da yeterli düzeyde gerekçelendirilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla somut olayda da mektubun içeriğindeki hangi sözlerin neden sakıncalı olduğu gerekçede gösterilmek zorundadır."

7. AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİNE GÖNDERİLEN MEKTUPLAR

a. Ali Çığır (2), B. No: 2017/39610, 9/6/2020

Başvurucunun AİHM'e yaptığı başvuru ile ilgili olarak göndermek istediği delil niteliğinde belgelerin infaz kurumu disiplin kurulunca küfür, hakaret, yalan yanlış bilgiler içerdigi gerekçesi ile sakıncalı bulunarak gönderilmemesi şeklindeki müdahale, gönderilmek istenen belgelere özgü somut incelemeye dayalı olarak ilgili ve yeterli bir gerekçenin ortaya konulmamış olması ve belgelerin gönderilmek istendiği kurumun niteliğinin dikkate alınmamış olması sebebiyle başvurunun haberleşme hürriyetini ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: ceza infaz kurumunda mektupla haberleşme, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine gönderilen mektup, ilgili ve yeterli gerekçe

Ceza infaz kurumunda bulunan başvuru, AİHM'e yaptığı başvuruya delil niteliğinde belgeler sunmak istemiştir. Bu belgeler, başvurunun bulunduğu infaz kurumundaki uygulamalarla da ilgilidir. Disiplin kurulu; belgelerin yalan yanlış bilgiler, küfür ve hakaret içerdigi gerekçesi ile sakıncalı olduğuna ve muhatabına gönderilmemesine

karar vermiştir. Başvurucunun ilgili yargı yollarına yaptığı itiraz, disiplin kurulu kararının usul ve yasaya uygun olduğu gerekçesi ile reddedilmiştir.

§ 42 "... İnfaz Hâkimliği ve Ağır Ceza Mahkemesi kararlarının gerekçelerine bakıldığında ise sadece Disiplin Kurulu kararının usul ve yasaya uygun olduğunun belirtildiği, başkaca hiç bir irdeleme ve gerekçeye yer verilmediği görülmektedir. Derece mahkemelerince başvurunun AİHM'e göndermek istediği belgelere yönelik bir değerlendirme ve içerik incelemesi yapılmamıştır. Ayrıca başvurunun alıkonulan belgeleri savunma hakkı kapsamında AİHM'e gönderdiğine dair itirazına rağmen İnfaz Hâkimliğince ve Ağır Ceza Mahkemesince bu hususta bir inceleme ve değerlendirme yapılmadan Disiplin Kurulu kararının kanuna uygun olduğu belirtilmekle yetinilmiştir. Bu kapsamda başvuruya konu belgelere yönelik müdahalede kabul edilebilir, makul gerekliliklerin somut verilere dayanılarak ortaya konulmadığı sonucuna varılmıştır."

Anayasa Mahkemesi; söz konusu belgeleri de inceleyerek belgelerin hiçbir şekilde küfür ve hakaret içermediğini, başvurunun infaz kurumundaki bazı uygulamalar ve taleplerine ilişkin belgeler olduğunu ve disiplin kurulunun söz konusu belgelere özgü neden sakıncalı olduğunu ortaya koyacak bir gerekçeye dayanmadığını, belgelerin, zorunlu yargı yetkisi tanınmış olan ve başvurunun somut bir başvurusu ile ilgili olarak AİHM'e gönderilmek istenmesi ve savunma hakkı da göz önünde bulundurularak başvurunun talebinin değerlendirilmesi gerektiğini değerlendirmiştir. Açıklanan gerekçelerle **Anayasa'nın 22. maddesinde güvence altına alınan haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğine karar verilmiştir.**

8. AVUKATLA MEKTUPLAŞMA

a. Kemal Yiğit, B. No: 2013/1700, 20/1/2016

Başvurucunun avukatına göndermek istediği mektubun infaz kurumunca savunmaya yönelik olmadığı değerlendirilerek alıkonulması suretiyle yapılan müdahale kanunilik şartını sağlamadığından haberleşme hürriyetini ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: ceza infaz kurumunda avukatla mektuplaşma, savunmaya ilişkin mektup, sakıncalı mektup, kanunilik şartı

Hükümlü olan başvuru, avukatına Türkçe olmayan ve 53 sayfadan oluşan bir mektup göndermek istemiş; disiplin kurulu, infaz kurumunun söz konusu dili bilen bir personele mektubun çevirisini yaptırarak savunmaya ilişkin olmadığını ve terör örgütü kapsamında propaganda niteliği taşıyan ifadeler içerdiğini değerlendirmiş; sakıncalı olduğu gerekçesi ile avukata gönderilmemesine karar vermiştir. Başvurucunun ilgili yargı mercilerine yaptığı itirazı benzer gerekçelerle reddedilmiştir.

Anayasa Mahkemesi, söz konusu müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde sayılan şartlara uygun olup olmadığını incelemiş; müdahalenin kanunilik şartını sağlamadığını değerlendirmiştir. Buna göre ilgili mevzuatta; hükümlü tarafından resmî makamlara veya savunması için avukatına gönderilen mektup, faks ve telgrafların denetime tabi olmadığı, bununla beraber hükümlünün savunması için avukatına gönderilen mektup, faks veya telgraflar hakkında bu hükmün istisnası olarak 20/3/2006 tarihli ve 2006/10218 sayılı Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük'ün (İnfaz Tüzüğü) 84. maddesinin ikinci fıkrasının (c) bendinin (2) numaralı alt bendinde belirtilen hâl kapsamında denetimin mümkün olduğu ancak bu durumda denetimin 84. maddenin ikinci fıkrasının (c) bendinin (2) numaralı alt bendinde yer alan esas ve usullere uyularak gerçekleştirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Mevcut başvuruda ise mevzuatta belirlenen usullere uygun bir müdahale söz konusu olmadığı tespit edilmiş ve **Anayasa'nın 22. maddesinde düzenlenen haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğine karar verilmiştir.**

§ 56 "Dolayısıyla cezaevinin güvenlik ve disiplini asıl olmakla beraber avukata gönderilmek istenen belgenin savunmaya ilişkin olmadığı ve mektubun sakıncalı olduğu konusundaki değerlendirmelerin yetkili merciler tarafından yapılması gerekmektedir. 5237 sayılı Kanun'un 220. maddesinde, ikinci kitap dördüncü kısım dördüncü ve beşinci bölümlerinde yer alan suçlardan biriyle mahkûm olan hükümlülerin avukatına göndermek istediği mektubun hangi merciler tarafından ne şekilde denetleneceği mevzuatta belirtilmekle, somut olayda 5237 sayılı Kanun'un 302. maddesinden hükümlü olan başvuru, avukatına göndermek istediği mektubun Disiplin Kurulu tarafından savunmaya yönelik olmadığı değerlendirilmesi ve avukatına gönderilmemesi suretiyle yapılan müdahalenin kanunilik şartını taşımadığı anlaşılmaktadır."

b. Süleyman Araç (2), B. No: 2016/9882, 12/6/2019

Başvurucunun avukatına yazdığı mektubun mevzuatta gösterilen usule uygun olarak denetlenmemesi haberleşme hürriyetini ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: ceza infaz kurumunda avukatla mektuplaşma, sakıncalı mektup, ilgili ve yeterli gerekçe

Başvurucunun avukatına yazdığı mektubun alıkonulmasına yönelik disiplin kurulu kararında infaz kurumunun düzenini ve güvenliğini tehlikeye düşüren, görevlileri hedef gösteren, kişi veya kuruluşları paniğe yönlendirecek yalan yanlış bilgiler olduğu belirtilmiştir. İlgili yargı yollarında da disiplin kurulu kararının usul ve yasaya uygun olduğu gerekçesi ile itirazlar reddedilmiştir.

Anayasa Mahkemesi tarafından; başvurunun hukuki yardım almak ya da birtakım bilgileri paylaşmak amacıyla avukatının bilgisine sunmak istediği mektubundaki iddiaların bir kısmının veya tamamının gerçeğe uygun olmadığı kabul edilse dahi mektup içeriğinin sakıncalı olduğuna ilişkin ve somut tespitlere dayalı, yeterli bir gerekçenin ortaya konulmadığı, muhatabın hukukçu kimliği vurgulanarak hukuki yardım alma amacıyla ilgili makamlara başvuruda bulunmasının istendiği, disiplin kurulu kararında bu duruma ilişkin bir değerlendirme -içerik incelemesi- yapılmadığı, ayrıca başvurunun alıkonulan mektubunu savunma hakkı kapsamında avukatına gönderdiğine dair itirazına rağmen infaz hâkimliğince de bu hususta bir inceleme ve değerlendirme yapılmadan disiplin kurulu kararının kanuna uygun olduğunun vurgulamakla yetinildiği, bu kapsamda başvuruya konu mektuba yönelik müdahalede mektuba özgü, kabul

§ 41 “Diğer yandan başvurunun mektubunda açık bir şekilde ifade ettiği -rahatsızlığı nedeniyle tercih etmek durumunda olduğu diyet yemeği uygulamasına ilişkin İnfaz Kurumunda yaşadığını belirttiği aksaklıklardan dolayı- hukuki yardım isteğinde bulunduğu bölüm savunması için avukatına gönderilen mektup niteliğinde olduğundan İnfaz Kurumu tarafından avukata gönderilmesinin engellenemeyeceği açıktır.”

edilebilir, makul gerekliklerin somut verilere dayanılarak ortaya konulmadığı sonucuna varılmıştır. Diğer yandan mektubun bir kısmının başvurunun savunması için avukatına gönderilen mektup niteliğinde olduğu, dolayısıyla infaz kurumu tarafından avukata gönderilmesinin engellenemeyeceği değerlendirilmiştir. Açıklanan gerekçelerle **Anayasa’nın 22. maddesinde düzenlenen haberleşme hürriyeti ihlal edilmiştir.**

c. **Murat Türk (7), B. No: 2017/37794, 10/3/2020**

Başvurucunun avukatına göndermek istediği mektubun savunmaya ilişkin olup olmadığı yönünde bir incelemeden geçirilmeksizin alıkonulması haberleşme hürriyetini ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: ceza infaz kurumunda avukatla mektuplaşma, savunmaya ilişkin mektup, kanunilik şartı

5237 sayılı Kanun'un 220. maddesi kapsamında kalan suçtan hükümlü olan başvuru-
cunun avukatına göndermek istediği mektup, ilgili disiplin kurulunca sakıncalı bulunarak
alıkonulmuştur. İtiraz üzerine infaz hâkimliği de mektubun savunmaya ilişkin olup ol-
madığına dair bir inceleme yapmaksızın disiplin kurulu kararındaki gerekçelere uygun
bir değerlendirme ile itirazı reddetmiştir.

Anayasa Mahkemesi; başvuru-
cunun devletin egemenliği altında bulunan topraklar-
dan bir kısmını ayırmaya çalışmak ve silahlı terör örgütüne üye olmak suçlarından hü-
kümlü olduğunu, bu durumda avukatına göndermek istediği mektubun savunmaya
ilişkin olup olmadığı yönünde bir incelemeden geçirilebileceğini, bu kapsamda yapıla-
cak işin mektubun savunmaya ilişkin olmadığı düşünülüyorsa incelenmek üzere infaz
hâkimliğine gönderilmesi ve infaz hâkimliği tarafından incelenerek bir karar verilme-
sinden ibaret olduğunu değerlendirmiştir. Ancak disiplin kurulunun doğrudan incele-
me yaparak mektubun sakıncalı olduğundan bahisle muhatabına gönderilmemesine
karar verdiği, başvuru-
cunun ceza infaz kurumunda yaşadığını iddia ettiği olaylarla
ilgili yargısal süreçte ve savunmasında
kullanılmak üzere mektubu avukatına
gönderdiği yönündeki açık itirazına rağ-
men infaz hâkimliği ve itiraz merciinin
de mektubun savunmaya ilişkin olup
olmadığı yönünde bir inceleme yapma-
dığı, avukata gönderilen mektubun sa-
vunmaya ilişkin olup olmadığı yönünde
inceleme yapma ve karar verme yetkisi-
nin infaz hâkimliğinde olduğu ancak so-
mut olayda anılan yetkiye uygun işlem
yapılmadığı, dolayısıyla başvuru-
cunun haberleşme hürriyetine yapılan müda-
halenin kanuni dayanağının olmadığı
sonucuna varılmıştır. Açıklanan gerek-
çelerle başvuru-
cunun **Anayasa'nın 22.
maddesinde güvence altına alınan ha-
berleşme hürriyetinin ihlal edildiğine
karar verilmiştir.**

§ 41 "... 5237 sayılı Kanun'un 220. mad-
desinde, ikinci kitap dördüncü kısım dör-
düncü ve beşinci bölümlerinde yer alan
suçlardan mahkûm olan hükümlülerin
avukatına verdiği mektupların konusu
suç teşkil eden fiiller içerdiğine, infaz
kurumunun güvenliğini tehlikeye dü-
şürdüğüne, terör örgütü veya diğer suç
örgütleri mensuplarının örgütsel amaçlı
haberleşmelerine aracılık ettiğine ilişkin
olduğu yani savunmaya ilişkin olmadığı
düşünülmüyorsa, söz konusu belgelerin
savunmaya ilişkin olup olmadığını de-
ğerlendirilmeden fiziki olarak denetlen-
mesi ve infaz hâkimliğine yollanması
gerekmektedir...."

ç. **Cevdet Bayır (2), B. No: 2014/11710, 22/11/2017**

Başvurucuya avukatı tarafından gönderilen mektubun infaz kurumunca incelenmesinin suç teşkil ettiği iddiası, müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesindeki şartlara uygun olması ve söz konusu soruşturmanın etkin bir şekilde yürütülmesi sebebiyle açıkça dayanaktan yoksundur.

Anahtar Kelimeler: ceza infaz kurumunda avukatla mektuplaşma, avukat tarafından gönderilen mektup, kanunilik şartı

Başvurucu, kendisine avukatı tarafından gönderilen mektubun incelenemeyeceği iddiasıyla ilgililer hakkında suç duyurusunda bulunmuş; bu kapsamda yürütülen soruşturmanın ve ilgili yargı merciine yaptığı itirazın lehine sonuçlanmaması üzerine etkin bir soruşturmanın yürütülmediğini iddia etmiştir. Söz konusu mektup, ceza infaz kurumuna ulaştığı aynı gün mektup okuma komisyonu tarafından “görölmüştür” kaşesi vurularak başvurucuya teslim edilmiş ve bu durum tutanağa işlenmiştir.

Anayasa Mahkemesi öncelikle; avukattan gelen mektubun savunma hakkı bağlamında özel bir öneme sahip olduğunu not etmekle birlikte denetlenmeyeceğine ilişkin açık bir yasal düzenleme olmadığını, hükümlülere gönderilen ve adi postayla ceza infaz

§ 41 “...5275 sayılı Kanun’un 68. maddesinin son fıkrası, hükümlülerin savunma için avukata gönderdiği belgelerin denetime tabi olmadığını belirtmektedir. Bu kapsamda hükümlülere gönderilen ve adi postayla ceza infaz kurumuna gelen mektupları inceleme yetkisi ceza infaz kurumunun yetkisi dâhilindedir. Aksi düşünüldüğü takdirde vekâletname ilişkisi olsun yahut olmasın, bir avukat tarafından adi posta yolu ile hükümlüye gönderilen bir belgenin mutlak dokunulmazlığa sahip olduğunu kabul etmek gerekir. Bu kapsamda cezaevi idaresi tarafından yapılan müdahalenin “kanunilik” ölçütünü karşıladığı sonucuna varılmıştır...”

kurumuna gelen mektupları inceleme yetkisinin ceza infaz kurumunun yetkisi dâhilinde olduğunu değerlendirmiştir. Anayasa Mahkemesi mektubun ceza infaz kurumuna geldiği gün zarflarıyla beraber teslim edildiği dikkate alındığında haberleşme hürriyeti kapsamında yapılan müdahalenin ölçüsüz olup olmadığı yönünden ayrıca bir değerlendirme yapılmasına gerek görmemiştir. Bu çerçevede soruşturmanın ve başvurunun kanun yolundaki itirazlarının bir bütün olarak değerlendirildiğinde etkin olmadığına ilişkin iddianın da soyut olduğunu ve **açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle başvurunun kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir.**

d. İrfan Kaplan, B. No: 2017/34518, 23/6/2020

Başvurucuya avukatı tarafından gönderilen mektubun sakıncalı olduğu gerekçesi ile alıkonulması, müdahalenin mevzuatta öngörülen şartlara uyulmadan gerçekleştirilmiş olması sebebiyle haberleşme hürriyetini ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: ceza infaz kurumunda avukatla mektuplaşma, avukattan gelen mektup, kanunilik şartı

Başvuru konusu -birleştirilen 2018/24907 numaralı- olayda, silahlı terör örgütüne üye olma suçundan yargılaması devam eden başvurucuya, avukatı tarafından mektup gönderilmek istenmiştir. Disiplin kurulu, fiziki olarak sınırlı bir denetlenmenin ötesinde doğrudan bir inceleme yapmış ve mektubun sakıncalı olduğundan bahisle başvuru-
cuya verilmemesine karar vermiştir. Baş-
vurucunun savunma hazırlaması ama-
cıyla mektubun avukatından geldiği
yönündeki açık itirazına rağmen derece
mahkemeleri de mektubun savunmaya
ilişkin olup olmadığı yönünde bir ince-
leme yapmamış ve başvurucunun itira-
zını reddetmiştir.

Anayasa Mahkemesi, başvurucuya avu-
katından gelen mektubun savunmaya
ilişkin olup olmadığı yönünde inceleme
yapma ve karar verme yetkisinin infaz
hâkimliğinde olduğunu ancak somut
olayda anılan yetkiye uygun işlem yapı-
madığını, bu durumda başvurucunun
haberleşme hürriyetine yapılan müda-
halenin kanuni dayanağının olmadığını
değerlendirmiş, açıklanan gerekçelerle
**Anayasa'nın 22. maddesinde düzenle-
nen haberleşme hürriyetinin ihlal edil-
diğine karar vermiştir.**

§ 65 "Bu bağlamda 5275 sayılı Kanun'da belirtilen suçlardan hükümlü ya da tutuklu olanların avukatına gönderdiği veya avukatından gelen mektup, faks ve telgrafın savunmaya ilişkin olup olmadığı değerlendirilmeden infaz kurumun-
ca fiziki olarak denetlenmesi, iletişimin kötüye kullanıldığı düşünülüyorsa ve bu yönde makul gerekçelerin varlığı hâ-
linde söz konusu belgelerin incelenmek üzere infaz hâkimliğine yollanması ge-
rekmemektedir. İnfaz hâkimliği avukattan gelen mektubun savunmaya yönelik olup olmadığı yönünde inceleme yapı-
arak karar vermelidir. Savunmaya ilişkin olmadığının tespiti hâlinde ise mevzu-
atın diğer hükümleri kapsamında gös-
terilecek makul gerekçeyle mektubun sakıncalı olup olmadığına dair karar verilebileceği anlaşılmaktadır."

e. Mehmet Fatih Göksan (2), B. No: 2017/38886, 8/9/2020

Başvurucuya adi posta yoluyla gönderilen ve avukatı tarafından gönderildiği açık olmayan mektubun örgütsel nitelikli şifreli haberleşme amacı taşıdığı gerekçesi ile sakıncalı bulunarak alıkonulması haberleşme hürriyetini ihlal etmez.

Anahtar Kelimeler: ceza infaz kurumunda avukatla mektuplaşma, avukattan gelen mektup, sakıncalı mektup

Örgüt üyeliği iddiasıyla tutuklu bulunan başvurucuya adi posta yoluyla ve avukattan geldiği açıkça belli olmayan ve başvuru hakkındaki iddianameden oluşan mektup gönderilmiştir. İlgili disiplin kurulu, 69 sayfadan oluşan mektubun örgütsel nitelikli şifreli haberleşme amacı taşıyabileceğini değerlendirerek sakıncalı olduğu gerekçesi ile başvurucuya teslim etmemiştir. Başvurucunun infaz hâkimliğine yaptığı itirazı da mektubun şifreli haberleşme için hazırlanmış olabileceğine ilişkin değerlendirme ile reddedilmiştir.

Anayasa Mahkemesi; avukattan gelen mektubun da savunma hakkı kapsamında özel bir öneme sahip olduğunu ancak gönderinin içeriğinin suç teşkil ettiği ve hakkın kötüye kullanıldığına ilişkin makul gerekçelerin varlığı hâlinde genel denetleme yönteminden farklı ve ayrıcalıklı bir denetime tabi tutulmasının demokratik toplum gereklerine uygun olduğunu, öte yandan ayrıcalıklı bir denetleme uygulanabilmesi için adi posta ile yollanan gönderinin öncelikle mektubu gönderen kişinin mahpusun avukatı olduğunun sabit olması, en azından basit bir araştırmayla da olsa belirlenebilir olması gerektiğini aksi taktirde somut olayın koşulları çerçevesinde gönderinin avukattan geldiğinin basit bir araştırmayla tespit edilemeyeceği durumda mevzuatın diğer hükümlerine göre mektubun sakıncalı olup olmadığının incelenmesi gerektiğini değerlendirmiştir. Ayrıca Mahkeme, örgüt mensuplarının çeşitli yollarla şifreli haberleşebildiklerini göz önünde bulundurmuş, aslı resmî yollardan elde edilebilecek ve üçüncü kişiler hakkında da bilgiler içeren bir belgenin fotokopisinin adi posta yoluyla gönderilmiş olması ve mektup muhatabının

§ 62 "...başvurucuya adi postayla gelen mektubun mahpusun avukatı tarafından gönderildiğinin ilk bakışta anlaşılmadığı, gönderi üzerinde de avukatın gönderdiğine ilişkin bir ibarenin olduğunun başvuru tarafından ortaya konulmadığı görülmüştür. Bu durumda mektubu inceleme yetkisi olan Ceza İnfaz Kurumunun gönderen kişinin avukat olup olmadığına ilişkin bir araştırma yapması ve tespit edilecek duruma göre işlem yapması beklenemez..."

terör örgütü üyeliğinden yargılandığı hususları birlikte değerlendirildiğinde mektubun sakıncalı bulunmasına ilişkin kararlarda belirtilen şifreli olarak örgütsel haberleşmenin olabileceğine ilişkin şüphenin temelsiz olmadığı ve bu şüpheyi ortaya koyacak şekilde yeterli gerekçe sunulduğu sonucuna ulaşmıştır. Açıklanan gerekçelerle **Anayasa'nın 22. maddesinde güvence altına alınan haberleşme hürriyetinin ihlal edilmediğine karar verilmiştir.**

9. MEKTUPLARIN UYAP'A KAYDEDİLMESİ

a. *Kemal Karanfil*, B. No: 2017/24776, 24/5/2018

Ceza infaz kurumunda bulunan başvuruçuya gelen veya başvuruçuyu tarafından gönderilen mektupların Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi'ne (UYAP) kaydedilmesi kural olarak özel hayata saygı hakkı ve haberleşme hürriyetini ihlal etmez.

Anahtar Kelimeler: ceza infaz kurumunda mektupla haberleşme, mektupların UYAP'a kaydedilmesi

Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün ilgili yazısıyla, infaz kurumunda bulunan tüm hükümlü ve tutukluların resmî makamlara veya savunması için avukatına verdiği kapalı zarf içindeki mektup ve faksler hariç tüm mektup, faks ve dilekçelerinin taranmak suretiyle UYAP'a kaydedilmesi gerektiği ülke genelindeki tüm infaz kurumlarına başsavcılıklar aracılığıyla iletilmiştir. Bu doğrultuda başvuruçuya gönderilen veya başvuruçunun göndermek istediği mektuplar taranmak suretiyle UYAP'a kaydedilerek sakıncalı olup olmadıkları yönünden denetlenmektedir. Başvuruçuyu, mektupların UYAP'a kaydedilmesinin haberleşme hürriyeti ile özel ve aile hayatının gizliliği ilkesine aykırılık oluşturduğunu ileri sürerek infaz hâkimliğine şikâyetinde bulunmuştur. Mahkeme, infaz hâkimliklerinin yetkisinin infaz kurumlarındaki işlem ve eylemlerin kanun, tüzük, yönetmelik veya genelgelemlere uygunluğunu denetiminden ibaret olduğunu açıklamış; mevcut uygulamanın Bakanlığın ilgili yazısına dayandığını ve yazının hukuken genelge niteliğinde olduğunu belirterek şikâyetin reddine karar vermiştir.

Anayasa Mahkemesi; Anayasa'nın özellikle terör suçlarına yönelik gelişmeleri ve infaz kurumlarının kapasitelerini göz önünde bulundurarak tutuklu ve hükümlülerin yazışmalarının korunması ve denetlenmesi için ek tedbirler alınabileceğini, bu tedbirlerin amacının suç işlenmesinin önlenmesi ve ceza infaz kurumunun güvenliğinin sağlanması ve böylelikle kamu düzeninin korunması olduğu göz önüne alındığında denetimin bir parçası olan verilerin kaydı suretiyle bireyin mahremiyet hakkına yapılan müdahalenin toplum menfaati kar-

§ 78 "Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi kişisel veri mahiyetindeki mektupların UYAP ortamına kaydedilmesindeki hassasiyetin farkındadır. Anayasa Mahkemesi mektupların UYAP ortamına kaydedilmesi biçimindeki müdahaleyi yukarıda açıklanan koşulları gözетerek orantılı bulsa da bu durum mahpusların mektuplarının kaydı hususunda kamu makamlarına sınırsız yetki verildiği biçiminde anlaşılamaz. Anayasa Mahkemesince yukarıda belirtilen ve müdahalenin orantılı bulunmasında dayanak alınan koşulların fiilen sağlanmadığının veya mektupların kaydedilmesindeki meşru amacın ortadan kalktığıının tespit edilmesi hâlinde ihlal sonucuna ulaşması mümkün ise de bu aşamada henüz bir hak ihlaline sebebiyet verilmediği kanaatine varılmaktadır."

şısında gerekli olmadığının söylenemeyeceğini, somut başvuruda uygulanan tedbirin mahpuslara gönderilen veya mahpuslarca başkalarına gönderilen mektupların UYAP ortamına kaydedilmesinden ibaret olduğunu, kişisel veri mahiyetindeki bu yazışmaların ceza infaz kurumunun yetkili personeli hariç herhangi bir üçüncü kişinin erişimine veya kullanımına açılmasının söz konusu olmadığını, yazışmaların muhafazası hususunda yeterli düzenlemenin mevcut olduğunu değerlendirerek müdahalenin başvuruya aşırı bir külfet yüklediği ve infaz kurumunun güvenliğinin sağlanmasındaki kamu yararı ile başvurunun haberleşme hürriyetinin ve kişisel verilerinin korunmasındaki bireysel yarar arasındaki makul dengenin gözetildiği sonucuna varmıştır. Açıklanan gerekçelerle **Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının ve 22. maddesinde güvence altına alınan haberleşme hürriyetinin ihlal edilmediğine karar verilmiştir.**

B. İLETİŞİMİN TESPİTİ, DENETLENMESİ VE KAYITLARIN KORUNMASI

1. Mehmet Hasip Şenalp, B. No: 2014/2889, 25/1/2018

Kanuni dayanağı olmayan yönetmelik hükümlerine göre adalet müfettişinin talebi üzerine avukat hakkında iletişimin tespiti (dinleme) tedbirinin uygulanması, haberleşme hürriyetini ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: iletişimin tespiti, kanunilik şartı, olay tarihinde yürürlükte olan hukuk

Başvuru, adalet başmüfettişinin başvurucuya ait cep telefonunun dinlenmesi için karar verilmesini istemesi üzerine sulh ceza hâkimliğince dinleme kararı verilmesi ve başvurunun bu işlemin hukuka aykırı olduğuna ilişkin başvuru yollarını tüketmesi üzerine yapılmıştır.

Anayasa Mahkemesi; dinleme kararı alınmasını talep etme yetkisinin adalet müfettişinin yetkileri içerisinde olup olmadığını incelemiş ve bu yetkinin kanuni dayanağa sahip olmayan bir yönetmeliğe dayandırıldığını tespit etmiştir. Bu nedenle adalet müfettişlerine haberleşme hürriyetine müdahale yetkisi veren bir kanun hükmü bulunmamasına rağmen yönetmelik ile getirilen düzenlemeye dayanılarak somut olayda başvurunun haberleşme hürriyetine müdahale edilmiş olması Anayasa'nın 13. ve 22. maddelerinde belirlenen ilkelere aykırılık oluşturduğu, ayrıca somut olayın gerçekleştiği tarih itibarıyla adalet müfettişlerinin iletişimin denetlenmesi ve teknik araçlarla izleme kararı verilmesini mahkemeden talep etme yetkileri bulunmadığı, dolayısıyla olayda adalet müfettişinin yetkisiz olarak mahkemelerden iletişimin denetlenmesi kararı talep etmesi üzerine bu yönde mahkeme kararı alınmış olması da haberleşme hürriyeti konusunda Anayasa'yla getirilmiş olan güvencelere aykırıdır. Açıklanan gerekçelerle başvurunun **Anayasa'nın 22. maddesinde güvence altına alınan haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğine karar verilmiştir.**

§ 67 "Buna göre başvurunun telefonunun dinlenmesine dair hakim kararının verildiği 8/7/2008 tarihinde yürürlükte olan mevzuata bakıldığında, adalet müfettişlerine telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin denetlenmesi ile teknik araçlarla izleme tedbirlerine ilişkin kararları talep etme veya gecikmesinde sakınca olan hâllerde bu kararları resen verme yetkisinin kanunla verilmediği, konunun yönetmelikle düzenlendiği anlaşılmaktadır."

2. Veysel Demirtaş, B. No: 2013/1222, 20/4/2016

Hakkında iletişimin tespiti (dinleme) tedbirinin uygulanmasına dair herhangi bir karar olmamasına karşın hukuka uygun dinleme tedbirinin dolaylı etkisi sonucunda elde edilen delillere dayalı olarak hapis cezasına mahkûmiyet, dinleme kapsamındaki suçun kapsam ve mahiyeti dikkate alındığında haberleşme hürriyetini ihlal etmez.

Anahtar Kelimeler: iletişimin tespiti, dinleme kararının olmaması, müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun ve ölçülü olması

Haklarında, ihaleye fesat karıştırma kapsamında iştirak hâlinde menfaat temin ettikleri ve Hazinesinin zarara uğratıldığı yönünde iddia bulunanların iletişimin tespiti kararı ile dinlenmeleri esnasında başvuru da dolaylı olarak dinlenmiş ve anılan dinleme kayıtları neticesinde hüküm giymiştir. Başvuru, diğer şikâyetlerle birlikte haberleşme hürriyetine ilişkin şikâyetle Anayasa Mahkemesine başvurmuştur.

§ 65 “Somut olayda, suç işlenmesinin önlenmesi ve suç kanıtlarının elde edilmesi amacıyla yönelik olarak 5271 sayılı Kanun’un 135. maddesi uyarınca ve Tunceli Sulh Ceza Mahkemesi kararıyla iletişimin tespiti kararları verilmiş ve başvuru hakkındaki bu şekilde karar verilmiş kişilerle yaptığı telefon görüşmeleri dinlenmiştir. Anılan Mahkeme kararında şüphelilerin kamu ihalelerine fesat karıştırmak suretiyle çıkar amaçlı suç örgütü oluşturan bir organizasyon içinde yer aldığı değerlendirildiği, soruşturma konusu olayın aydınlatılabilmesi için bu aşamada başkaca delil elde etme imkânı bulunmadığı gerekçesine yer verilmiştir. 5271 sayılı Kanun’un 135. maddesi telefonların dinlenmesi tedbirleri karşısında kişilerin özel hayatları ve haberleşme hürriyetlerinin korunması bağlamında yeterli güvenceleri düzenlemekte olup somut olayda da anılan Kanun hükmüyle getirilen güvencelere uyulmuştur. Daha açık ifadeyle anılan Kanun’un 135. maddesinde sınırlı sayıda sayılmış olan bir suç isnadı dolayısıyla (ihaleye fesat karıştırmak) ve Tunceli Sulh Ceza Mahkemesi kararına dayalı olarak telefon dinlenmesi tedbiri kapsamında başvuru görüşmeleri dinlenilmiştir...”

Anayasa Mahkemesi; 13. ve 22. madde kapsamında müdahalenin kanuni dayanağı ve meşru amacını tespit ettikten sonra, kamu düzenini tehdit eder nitelikte bir suçun işlenmesinin önlenmesi ve suç kanıtlarının elde edilmesi amacıyla yönelik olarak başvuru hakkında dinleme kararı verilmiş sanıklarla yaptığı telefon görüşmelerinin dinlenmesinin demokratik bir toplumda gerekli olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanı sıra başvuru hakkındaki belli tarihler arasında yaklaşık on günlük bir zaman diliminde diğer sanıklarla yaptığı altı telefon görüşmesinin dinlenmiş olması, gizli dinleme ile elde edilen delillere yetkili yargısal makamlar önünde itirazlarını sunmuş ve bu itirazın derece mahkemesinin gerekçeli kararında ayrıntılı olarak değerlendirilmiş olması, isnat edilen suçun kamu ihalelerine fesat karıştırmaya ilişkin olması ve olaya kamu görevlilerinin de dâhil olması nedeniyle suçun ağırlığı hususları dikkate alınarak müdahalenin hedeflenen amacın sınırlarını aşmadığı, dolayısıyla orantılı olduğu sonucuna varılmıştır. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 22. maddesinde güvence altına alınan haberleşme hürriyetine yönelik bir ihlalin olmadığı açık olduğundan başvuru bu kısmının **açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir.**

3. Ridvan Bayram, B. No: 2013/1171, 9/9/2015

Başvurucunun yargılandığı ceza davasında telefon görüşme kayıtlarına dayanılması tek başına haberleşme hürriyetini ihlal etmez.

Anahtar Kelimeler: iletişimin tespiti, dinleme kararının olmaması, müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun ve ölçülü olması

Başvurucu hakkında çeşitli suç iddiaları ile birlikte örgütlü suç iddiasının delillendirilebilmesi amacıyla telefonunun dinlenmesine karar verilmiştir. Başvurucu, söz konusu yargılamada örgütlü suç bağlamında hüküm giymiştir. Diğer şikâyetleri yanında telefonunun dinlenmesi bağlamında haberleşme hürriyetine yönelik şikâyetlerle bireysel başvuruda bulunmuştur.

Anayasa Mahkemesi; müdahalenin kanuni dayanağı, meşru amacı ve demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olup olmadığı ile ölçülülük ilkesi yönünden yaptığı değerlendirmede Anayasa'nın 22. maddesinde güvence altına alınan haberleşme hürriyetine yönelik bir ihlalin olmadığına açık olduğuna, başvurunun bu kısmının **açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.**

§ 49 "Somut olayda, suç işlenmesinin önlenmesi ve suç kanıtlarının elde edilmesi amacıyla yönelik olarak 5271 sayılı Kanun'un 135. maddesi uyarınca ve Sulh Ceza Mahkemesi kararıyla başvurusunun telefon görüşmeleri dinlenilmiştir. Anılan mahkeme kararında, başvurusunun çıkartma amaçlı suç örgütü oluşturan bir organizasyon içinde yer aldığı değerlendirildiği, soruşturma konusu olayın aydınlatılabilmesi için bu aşamada başkaca delil elde etme imkânı bulunmadığı gerekçesine yer verilmiştir. 5271 sayılı Kanun'un 135. maddesi, telefonların dinlenmesi tedbirleri karşısında kişilerin özel hayatlarını ve haberleşme hürriyetlerini korunması bağlamında yeterli güvenceleri düzenlemekte olup somut olayda da anılan Kanun hükmüyle getirilen güvencelere uyulmuştur. Daha açık ifadeyle, başvuru hakkında anılan Kanun'un 135. maddesinde sınırlı sayıda sayılmış olan bir suç isnadı dolayısıyla (suç işlemek amacıyla örgüt kurma) ve sulh ceza mahkemesi kararına dayalı olarak telefonunun dinlenilmesi tedbirine başvurulmuştur. Buna göre kamu düzenini tehdit eden nitelikte bir suçun işlenmesinin önlenmesi ve suç kanıtlarının elde edilmesi amacıyla yönelik olarak başvurusunun telefon görüşmelerinin dinlenmesinin demokratik bir toplumda gerekli olmadığı söylenemez. Bunun yanı sıra mahkeme kararında üç aylık süreyle bu tedbire hükmedilmiş olduğundan söz konusu tedbirin açık bir süreyle sınırlandırılmış olması ve müdahalenin kısa sürmesi karşısında orantılı olduğu sonucuna varılmıştır."

4. Yasemin Çongar ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7054, 6/1/2015

Telekomünikasyon yoluyla iletişimin dinlenmesi ve kayıt altına alınması tedbirinin kanunda gösterilen şartlara uygun olmaması haberleşme hürriyetini ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: iletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayıt altına alınması, kanunilik şartı

Millî İstihbarat Teşkilâtı (MİT) İstanbul Bölge Başkanlığının talepleri üzerine ilgili ağır ceza mahkemelerince başvuru sahiplerinin telekomünikasyon yoluyla iletişimlerini birtakım kod isimler kullanılarak dinlenmiştir. Başvurucular, dinleme faaliyetinde görev alan MİT görevlileri hakkında resmî belgede sahtecilik, haberleşmenin gizliliğini ihlal ve görevi kötüye kullanma suçlarını işledikleri iddiası ile şikâyetçi olmuştur. Savcılık, Başbakanlıktan soruşturma izni talep etmiş; yapılan inceleme sonucunda soruşturma izni verilmemiş ve savcılık, şüpheliler hakkında soruşturma yapılmasına yer olmadığına karar vermiştir. Başvurucuların bu süreç içerisinde Danıştay'a yaptıkları başvuru da benzer gerekçe ile reddedilmiştir. Başvurucular çeşitli hak ihlali iddialarıyla birlikte, haberleşme hürriyetinin ihlali iddiasını da bireysel başvuru yoluna taşımıştır.

§ 63 "Ancak 2937 sayılı Kanun'un 6. maddesinin dördüncü fıkrasında, kararda veya yazılı emirde, hakkında tedbir uygulanacak kişinin kimliğinin, iletişim aracının türünün, kullandığı telefon numaraları veya iletişim bağlantısını tespiti imkân veren kodundan belirlenebilenler ile tedbirin türünün, kapsam ve süresi ile tedbire başvurulmasını gerektiren nedenlerin belirtilmesinin gerekli olduğu hükme bağlanmıştır. Bu hükme göre, 64. Somut olayda ise, başvuru sahipleri hakkında uygulanan dinleme tedbirlerine dayanak teşkil eden talep yazıları ve mahkeme kararlarında, başvuru sahiplerinin kimlik bilgileri yerine birtakım kod isimlere yer verildiği görülmekte olup, bu hususun 2937 sayılı Kanun'un 6. maddesinin dördüncü fıkrasına aykırı olduğu, dolayısıyla başvuru sahiplerinin haberleşmelerinin gizliliğine yönelik müdahalenin kanuni olmadığı açıktır."

Anayasa Mahkemesi, başvuru sahiplerinin telefonlarının kod isim kullanılarak dinlenmesi şeklindeki müdahaleyi Anayasa'nın 13. maddesi kapsamında incelemiş; 1/11/1983 tarihli ve 2937 sayılı Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanunu'nun 6. maddesi gereğince verilen telekomünikasyon yoluyla iletişimin dinlenmesine dair kararlarda, tedbir uygulanacak kişinin kimliğinin belirtilmesinin kanunen zorunlu olduğunun açıkça düzenlendiğini değerlendirmiştir. Somut olayda, başvuru sahiplerinin kod isimlerle dinlenmesi şeklindeki müdahalenin Kanunda belirlenen şartlara uygun olmaması sebebiyle kanuni dayanağının olmadığı gerekçesi ile **Anayasa'nın 22. maddesinde düzenlenen haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğine karar vermiştir.**

5. Murat Haliç, B. No: 2017/24356, 8/7/2020

Telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin denetlenmesi neticesinde elde edilen kayıtların imha edilmeden alenileştirilmesine karşı açılan tazminat davasının ilgili ve yeterli gerekçeler ortaya konulmaksızın reddedilmesi, haberleşme hürriyetiyle bağlantılı etkili başvuru hakkını ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: telekomünikasyon yoluyla iletişimin denetlenmesi, kayıtların imhası, tazminat, etkili başvuru yolu

Hakkında başlatılan soruşturma sürecinde telefonu dinlenen ve görüşmeleri kayda alınan başvuruyla ilgili Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) takipsizlik kararı vermiştir. Başvurucu; telekomünikasyon yoluyla iletişimin denetlenmesine ilişkin koruma tedbirinin kanuna aykırı şekilde iki yıldan fazla süre boyunca uygulandığını; takipsizlik kararıyla birlikte imha edilmesine karar verilen kayıtların farklı mahkemelere gönderildiğini, UYAP'a yüklendiğini ve bu suretle alenileştirildiğini ileri sürerek tazminat davası açmıştır. Ağır ceza mahkemesi davanın reddine karar vermiş, başvurunun istinaf başvurusu da bölge adliye mahkemesi tarafından reddedilmiştir.

Anayasa Mahkemesi; 5271 sayılı Kanun'a göre kural olarak hâkimler ve savcıların verdikleri kararlar veya yaptıkları işlemler nedeniyle devlet aleyhine tazminat davası açılabileceğini, dolayısıyla bu işlemler nedeniyle bir zararın meydana geldiği konusunda savunulabilir iddiaların ileri sürülmesi durumunda yargı makamlarının bu konuda yapacakları yorumun, söz konusu temel hakların korunmasını sağlayan etkili başvuru yolunun bulunup bulunmadığının saptanmasında kilit rol oynayacağını değerlendirmiş ve derece mahkemelerince başvurunun taleplerinin neden söz konusu düzenlemenin kapsamında kabul edilmediği noktasındaki açıklamalarının yeterli olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Açıklanan gerekçelerle **Anayasa'nın 20. ve 22. maddeleriyle bağlantılı olarak 40. maddesinde güvence altına alınan etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir.**

§ 58 "Belirtilen nedenlerle başvurunun içinde bulunduğu koşulların ve iddialarının 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (3) numaralı fıkrası kapsamında olmadığı yönünde verilen kararın ilgili ve yeterli gerekçeler içermediği ve başvurucuya uygun bir telafi şansı sunmaya elverişli olmadığı anlaşılmaktadır. Esasında 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (3) numaralı fıkrasının kapsamı konusunda derece mahkemelerince ortaya konulan bu yaklaşımın temel hakların ihlaline yönelik şikâyetin etkili bir şekilde incelenmesine imkân sağlamadığı değerlendirilmektedir..."

6. Abdulvahap Kaçar ve Ercan Kaçar, B. No: 2014/16877, 22/3/2018

Başsavcılığın talebi üzerine başvurucuların sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi ve iletişim kayıtlarının tespit edilmesi, ilgili suçun söz konusu müdahaleye imkân veren katalog suç kapsamında yer almadığı durumlarda kanuni dayanağının olmaması sebebiyle haberleşme hürriyetini ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: telekomünikasyon yoluyla iletişimin tespiti, geçmişe dönük dinleme, katalog suç, kanunilik şartı

Nitelikli hırsızlık suçu kapsamında başvurucuların iletişiminin tespiti ve telefonlarının geçmişe yönelik dinlenmesine karar verilmiş, elde edilen delillere dayalı olarak başvurucuların mahkûmiyetine karar verilmiştir. Başvurucular, kanuna aykırı şekilde haklarında anılan tedbirlere başvurulması nedeniyle haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

§ 57 "Bu nedenle bir suç soruşturması ya da kovuşturması nedeniyle ve hâkim kararıyla gerçekleştirilmiş olsa dahi kanuni dayanağı bulunmaksızın başvurucuların haberleşme hürriyetine müdahale edilmiş olması Anayasa'nın 13. ve 22. maddelerinde belirlenen ilkelere aykırılık oluşturmaktadır. Bu açıklamalar ışığında başvurucuların sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi ve iletişimlerinin tespit edilmesi şeklinde gerçekleşen haberleşme hürriyetine yönelik müdahalenin kanunilik şartını sağlamadığı anlaşılmaktadır...."

Anayasa Mahkemesi, başvuruculara isnat edilen ve yargılama neticesinde işledikleri sabit görülen suç tipinin nitelikli hırsızlık olduğunu, müdahale tarihi itibarıyla yürürlükte olan 5271 sayılı Kanun'un 135. maddesinde sayılan katalog suçlar arasında nitelikli hırsızlık suçunun yer almadığını değerlendirerek müdahalenin kanuni dayanağının olmaması nedeniyle **Anayasanın 22. maddesinde düzenlenen haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğine karar vermiştir.**

7. H.Ö., B. No: 2017/34332, 12/12/2018

Ceza infaz kurumunda mektup ve faks gibi yazılı haberleşme araçlarının kullanılmasının yasaklanması şeklindeki müdahaleye ilişkin şikâyetler açısından 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinde düzenlenen başvuru yolu etkili ve tüketilmesi gereken bir yoldur.

Anahtar Kelimeler: yazılı haberleşme araçlarının ceza infaz kurumunda yasaklanması, haberleşme hürriyeti açısından tazminat yoluna başvuru, etkili başvuru yolu

İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığının talimat yazısıyla FETÖ/PDY soruşturmaları kapsamında ceza infaz kurumlarında tutuklu olarak bulunan şüphelilerin OHAL süresince yazılı haberleşme araçlarını kullanmalarının yasaklanmasına karar verilmiştir. İlgili ceza infaz kurumu idare ve gözlem kurulu başkanlığı tarafından da Cumhuriyet Başsavcılığının söz konusu talimatı doğrultusunda karar alınmıştır. Başvurucu, anılan kararına karşı infaz hâkimliğine itirazda bulunmuş, hâkimlik esasa girilmeden itirazı reddetmiş ve karar kesinleşmiştir. Başvurucu, haberleşme hürriyetine ilişkin şikâyetlerle birlikte bireysel başvuruda bulunmuştur.

Anayasa Mahkemesi; başvurucunun haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğine ilişkin iddiasını yalnızca infaz hâkimliği önünde ileri sürdüğünü, infaz hâkimliği ise yazılı haberleşme araçlarının yasaklanmasına ilişkin Cumhuriyet başsavcılığınca verilen kararın denetlenmesinin infaz hâkimliğinin görev ve yetki alanında olmadığı gerekçesiyle esas yönünden bir inceleme yapmaksızın itirazın reddine karar verdiğini, başvurucunun da başka herhangi bir merci önünde ileri sürmediği şikâyetlerini bireysel başvuruya konu ettiğini belirtmiştir. Anayasa Mahkemesi, haberleşme hürriyetine yönelik müdahalenin devam ettiği durumlarda müdahalenin sona erdirilmesini sağlamaya elverişli başvuru yollarının tüketilmesi gerektiğini, somut olaydaki gibi tutuklunun yazılı haberleşme araçlarını kullanmasını yasaklayan kararın

Ş 42 "Somut olayda, Cumhuriyet Başsavcılığınca soruşturma kapsamında verilen, tutuklu bulunan şüphelilerin olağanüstü hal süresince yazılı haberleşmelerinin yasaklanmasına ilişkin talimatın 27/2/2018 tarihinde kaldırıldığı görülmektedir. Söz konusu talimatın başvuru hakkında da tahliye edildiği 10/11/2017 tarihine kadar uygulandığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla haberleşme hürriyetine yönelik olarak uygulanan ve sonradan kaldırılan söz konusu tedbirin hukuka uygun olup olmadığı 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (3) numaralı fıkrası kapsamında açılacak söz konusu davada incelenebilecek ve bir hukuka aykırılık tespit edildiğinde başvuru lehine tazminata da hükmedilebilecektir. Somut olay bağlamında bu hususlar dikkate alındığında 5275 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (3) numaralı fıkrasında öngörülen tazminat davası açma yolunun tüketilmesi gereken etkili bir hukuk yolu olarak kabul edilmemesi için bir nedenin olmadığı ve makul bir başarı sunma kapasitesinin bulunduğu değerlendirilmektedir."

kaldırıldığı ve müdahalenin sona erdiği durumlarda artık haberleşmenin yasaklanmasına dair tedbirin ortadan kaldırılmasına karar verilemeyeceğinden uğranılan zararları tazmin etmeye uygun başvuru yollarının varlığı yeterli hâle geleceğini değerlendirmiştir. Açıklanan gerekçelerle başvurunun **Anayasa'nın 22. maddesinde düzenlenen haberleşme hürriyetine ilişkin şikâyetler yönünden başvuru yollarının tüketilmemiş olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.**

8. Mehmet Seyfi Oktay [GK], B. No: 2013/6367, 10/12/2015

Bir soruşturma kapsamında kayıt altına alınan telefon görüşmelerinin basına sızdırılması ve sorumlu kişiler hakkında yürütülen soruşturma sonucunda kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmesi haberleşme hürriyetini ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: telefon görüşmelerinin ifşa edilmesi, devletin pozitif yükümlülükleri, haberleşme hürriyetinin maddi ve usule ilişkin boyutu

Soruşturma kapsamında iletişiminin tespitine karar verilen başvurunun telefon görüşmeleri basın yayın organlarında ifşa edilmiştir. Başvurucu, belirtilen haberleri yapan gazeteciler ve soruşturma kapsamındaki bilgileri basına sızdıran meçhul görevliler hakkında şikâyetçi olmuştur. Cumhuriyet başsavcılığı tarafından otuz üç kolluk görevlisinin ifadesi alınmış, sonrasında yapılan yasal düzenleme nedeniyle dosyayı ele alan ilgili Cumhuriyet başsavcılığı tarafından kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmiştir. Bu karara yapılan itiraz reddedilmiştir. Başvurucunun bireysel başvuru yoluna taşıdığı şikâyetleri haberleşme hürriyeti ile bağlantılı olarak incelenmiştir.

Anayasa Mahkemesi; gizli uygulanmaları nedeniyle kötüye kullanılma riski barındıran haberleşmenin gizliliğine yönelik tedbirlerin uygulama alanı ve usulünün açık kanun hükümleri ile düzenlenmesinin şart olduğunu, kamu makamlarının kişisel nitelikteki verilerin veya haberleşme kayıtlarının ifşa edilmesini önleme, bu kayıtların medyada yayımlanması suretiyle haberleşmenin gizliliğine müdahale edilmesi durumunda ise etkili bir soruşturma yürütülmesi ve sorumluların cezalandırılmasının sağlanması konusunda devletin pozitif yükümlülüğü bulunduğunu belirtilmiştir.

Başvurucu hakkında Cumhuriyet başsavcılığı tarafından yürütülen soruşturma henüz tamamlanmadan belirtilen telefon kayıtları ifşa edildiğinden iddianame hazırlanıp suçlamalar ve deliller ortaya konulmadan önce başvuru hakkındaki iddialar kamuoyu tarafından öğrenilmiştir. Bu aşamada başvurunun kendisini savunma imkânı olmadığından kamu makamlarınca başvurucuya ait soruşturma kapsamında tespit edilen telefon görüşme kayıtlarının gizliliğinin korunması konusunda gerekli tedbirlerin alınmayarak başvurunun haberleşme hürriyetinin maddi boyutu ihlal edilmiştir. Söz konusu kayıtların medyada yayımlanması suretiyle haberleşmenin gizliliğine müdahale edilmesi üzerine Cumhuriyet başsavcılığınca yürütülen soruşturmanın etkili olduğunun da kabul edilmesi mümkün görünmemektedir. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesi, belirtilen eksiklikler nedeniyle etkili bir soruşturma yürütülme- rek haberleşme hürriyetinin usule ilişkin boyutunun da ihlal edildiği kanaatine ulaşmış; **Anayasa'nın 22. maddesinde güvence altına alınan haberleşme hürriyetinin maddi boyutunun ve usul boyutunun ihlal edildiğine karar vermiştir.**

§ 57 “...kamu makamlarının, kişisel nitelikteki verilerin veya haberleşme kayıtlarının ifşa edilmesini önleme; bu kayıtların medyada yayımlanması suretiyle haberleşmenin gizliliğine müdahale edilmesi durumunda ise etkili bir soruşturma yürütülmesi ve sorumluların cezalandırılmasının sağlanması konusunda pozitif nitelikte usul yükümlülüğü bulunmaktadır...”

9. Ulvi Bacioğlu, B. No: 2015/3175, 10/10/2019

İletişimin hukuka aykırı şekilde denetlendiğine ilişkin iddianın etkili bir şekilde soruşturulmaması devletin pozitif yükümlülükleri bağlamında haberleşme hürriyetinin usule ilişkin boyutunu ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: iletişimin dinlenmesi, devletin pozitif yükümlülükleri, etkili soruşturma, haberleşme hürriyetinin usule ilişkin boyutu

Başvurucu; ulusal basında çıkan haber nedeniyle kendi adına kayıtlı telefonun dinlendiği konusunda bilgi sahibi olduğunu belirterek sorumluların tespit edilmesi ve cezalandırılmaları talebiyle Cumhuriyet başsavcılığına suç duyurusunda bulunmuş, özel hayatın gizliliğini ihlal suçu kapsamında soruşturma başlatılmıştır. Emniyet müdürlüğü bünyesinde yapılan araştırmalar sonucunda, başvuru tarafından beyan edilen telefon numaraları veya başvuru hakkında telekomünikasyon yoluyla herhangi bir çalışmanın yapılmadığı belirtilmiştir. Söz konusu bilgi ve belgeler doğrultusunda başsavcılık tarafından kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmiş, yapılan itiraz sulh ceza hâkimliği kararıyla kesin olarak reddedilmiştir.

Anayasa Mahkemesi; başvurunun iletişiminin gerçekten denetlenip denetlenmediği, denetlendiyse buna ilişkin işlemlerin mevzuata uygun şekilde gerçekleştirilip gerçekleştirilmediği hususunun açıklanması gerektiğini vurgulamıştır. Dolayısıyla varsa söz konusu dinleme işlemlerinin kim tarafından, nasıl bir yetki kapsamında ve hangi amaçla gerçekleştirildiği konularında kamusal makamların devreye girmeleri ve olayı tüm yönleriyle aydınlatmaları gerektiğini, ayrıca olayın meydana gelme şekli ile ağırlığı da göz önüne alındığında devletin etkili yargısal sistem kurma yükümlülüğünün bir ceza soruşturması yapılmasını gerekli kıldığı kanaatine varılmıştır. Ancak başsavcılık, emniyet müdürlüğünden gönderilen ve soruşturmaya konu bilgi ve belge taleplerinin TİB'e gönderilme-

si konusunda açıkça bilgi veren yazıya rağmen başkaca bir araştırmaya ve incelemeye girmeksizin kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir. Dolayısıyla soruşturmada anahtar rol oynayan bilgi ve belgelerin başsavcılık tarafından araştırılmaması ve bu suretle soruşturmanın derinleştirilmemesi nedeniyle anayasal hakları güvence altına alacak şekilde etkili ve özenli bir soruşturma yürütülmesi konusunda kamusal makamlarca üstlenilmesi gereken pozitif yükümlülüğün gerektirdiği şartların somut olayda yerine getirilmediği değerlendirilmiştir. Açıklanan gerekçelerle **Anayasa'nın 22. maddesinde düzenlenen haberleşme hürriyetinin usul boyutunun ihlal edildiğine karar vermiştir.**

§ 46 "Dolayısıyla soruşturmada anahtar rol oynayan bilgi ve belgelerin Başsavcılık tarafından araştırılmaması ve bu suretle soruşturmanın derinleştirilmemesi nedeniyle anayasal hakların güvence altına alınacak şekilde etkili ve özenli bir soruşturma yapıldığı söylenemeyecektir. Ayrıca gerek kovuşturmaya yer olmadığına dair karar gerekse bu karara karşı yapılan itiraz neticesinde verilen karar incelendiğinde yargı mercilerince ulaşılan sonuçların başvurunun haberleşme hürriyetinin içerdiği güvenceleri koruyacak şekilde ilgili ve yeterli gerekçeler içerdiği sonucuna da varılamayacaktır."

C. TUTUKLU VE HÜKÜMLÜNÜN AVUKATLA TELEFON GÖRÜŞMESİ

1. Mehmet Koray Eryaşa, B. No: 2013/6693, 16/4/2015

Tutuklunun avukatı ile görüşmesinin engellenmesi, kanuni dayanağı olmaması sebebiyle haberleşme hürriyetini ihlal eder.

Anahtar Kelimeler: tutuklunun avukatla haberleşmesi, telefonla haberleşme, kanunilik şartı

Başvurucu, hakkında devam eden yargılamaya ilişkin olarak avukatı ile telefonla görüşme talebinde bulunmuştur. Başvurucunun talebi, hükümlü ve tutukluların telefonla yapacağı tüm görüşmelerin dinlenip kayda alınırken avukat ile yapacakları görüşmelerin dinlemesinin ve kayıt altına alınmasının yasal olarak mümkün olmaması ve tutuklunun avukatı ile telefon görüşmesi yapması konusunda kanunda bir hak tanınmadığı gerekçeleriyle reddedilmiştir. Başvurucu, hükmen tutuklu olarak bulunduğu askerî ceza infaz kurumunda, avukatı ve ailesi ile görüşmesinin kısıtlanması ve izlenmesi ile haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Anayasa Mahkemesi, hükümlü ve tutukluların haklarına yönelik yapılacak sınırlamaların Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen güvencelere uygun olması gerektiğini ifade etmiştir. Anayasa Mahkemesi yasama organının temel hak ve özgürlükler alanında, keyfiliğe izin vermeyen, öngörülebilir düzenlemeler yapma zorunluluğunun bulunduğu ve idareye keyfi uygulamalara meydan verebilecek çok geniş bir takdir yetkisi tanınmasının Anayasa'ya aykırı olabileceğini hatırlatarak temel hak ve hürriyetlerin sınırlandırılmasına ilişkin kanunların şeklen var olmasının yeterli görülemeyeceğini, aynı zamanda bunların niteliğine de bakılması gerektiğini belirtmiştir. Anayasa Mahkemesi, Anayasa'da temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması gibi münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda, kanunun temel esasları, ilkeleri ve çerçeveyi belirlemiş olması gerektiğini ve bu şekilde temel kuralları saptadıktan sonra, uzmanlık ve idare tekniğine ilişkin hususları yürütmeye bırakabileceğini ifade etmiştir. Somut olayda hükmen tutuklu olan başvurucunun avukatı ile telefonla görüşmesi hususunda yasaklayıcı bir hüküm bulunmamasına rağmen avukatı ile telefonla görüşmenin mevzuatta düzenlenmemiş olması gerekçesi ile haberleşme hürriyetinin

§ 67 "Somut olayda, cezaevinde haberleşme hürriyetinin kullanılabilmesi için açık bir düzenleme olması gerektiği ve gizli görüşmenin kayda alınamayacağı gerekçesi ile başvurucunun avukatı ile telefonla görüşmesine izin verilmemiştir. Başka bir ifade ile tutuklunun müdafisi ile telefonla görüşmesi hususunda yasaklayıcı bir hüküm bulunmamasına rağmen, müdafisi ile telefonla görüşmenin düzenlenmemiş olması gerekçesi ile haberleşme hürriyetinin engellenmesi söz konusudur..."

engellendiğini vurgulayan Anayasa Mahkemesi, idarenin ortaya koyduğu gerekçenin 5275 sayılı Kanun'un 114. maddesinin (5) numaralı fıkrasındaki açık düzenleme karşısında makul olarak değerlendirilemeyeceğini ve mevcut Kanun hükümleri çerçevesinde hükmen tutuklu başvurusunun avukatı ile telefon vasıtasıyla görüşmesinin engellenebilmesi için yeterli bir yasal düzenlemenin bulunmadığını belirtmiştir. Sonuç olarak **Anayasa'nın 22. maddesinde güvence altına alınan haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğine karar verilmiştir.**

2. Sinan Gül, B. No: 2016/7628, 27/2/2020

Hükümlünün avukatla telefonla görüşmesinin engellenmesi şeklindeki müdahale, farklı iletişim araçlarıyla avukatla yeterli bir iletişimin sağlandığı ve telefonla haberleşmenin gerekliliğine ilişkin öznel bir sebep sunulamadığı gözetildiğinde haberleşme hürriyeti yönünden ihlal meydana getirmez.

Anahtar Kelimeler: hükümlünün avukatla haberleşmesi, telefonla haberleşme, adil denge

Hükümlü olan başvurucunun avukatıyla telefonla görüşme talebi Ceza İnfaz Kurumunca ilgili mevzuatta avukat ile telefonla görüşmeye ilişkin düzenleme olmadığı vurgulanarak, sadece mevzuatta sayılan kişilerle telefonla görüşebileceği gerekçesi ile reddedilmiştir. Başvurucunun itirazları Derece Mahkemelerince reddedilmiştir.

Anayasa Mahkemesi öncelikle 5275 sayılı Kanun'un 66. maddesinde hükümlülerin telefonla haberleşme hakkının düzenlendiğini, ancak bu hakkın esaslarının tüzük ile belirleneceğinin hüküm altına alındığını, dolayısıyla hükümlülerin telefon ile görüşmesi bir hak olarak tanımlanmakla birlikte kimler ile telefon vasıtasıyla görüşme sağlayabileceğinin ve görüşme şartlarının idarenin takdir yetkisi kapsamında düzenlenmesinin hüküm altına alındığını değerlendirmiştir. 6/4/2006 tarihli ve 26131 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük'te ise anılan yetki bağlamında yapılan düzenleme ile hükümlülerin telefonla görüşebileceği kişiler arasında avukatın sayılmadığına, bu bağlamda tutuklular yönünden tespit edilen ek güvencenin hükümlüleri kapsamadığına işaret etmiştir. Mahkeme, hükümlülerin avukat ve müdafii ile telefon vasıtasıyla görüşme hakkının kural olarak mevcut olmasının hükümlü ile tutuklunun hukuk karşısındaki statülerinin farklı olması ile ilgili olduğunu, bu kapsamda hükümlü hakkında kesinleşen ceza mahkûmiyetinin infazı aşamasına geçilmiş olmasına karşın tutuklunun yargılamasının devam ediyor olması gözetildiğinde söz konusu farklı düzenlemenin demokratik toplum gereklerine uygun olmadığı söylenemeyeceğini, ayrıca ilgili mevzuatta hükümlü ve avukatının farklı iletişim araçlarıyla yeterli bir iletişim kurabilmesini sağlayacak düzenlemelerin mevcut olduğunun altını çizmiştir.

§ 57 "...hükümlünün avukatıyla telefon vasıtasıyla görüşme talebi, hükümlünün dayandığı nedenler ve somut olayın öznel koşulları gözetilerek hukuki yardım almanın kolaylaştırılması temelinde değerlendirilmeli ve yeterli gerekçe ile karşılanmalıdır. Öte yandan hükümlünün somut durumu gözetildiğinde haberleşme yöntemlerinden bir veya birkaçının avukat ile haberleşmede kullanılabildiğinin ve diğer iletişimin araçlarının avukat ile haberleşme açısından yeterli olduğunun tespit edilmesi hâlinde hükümlünün avukatla telefon aracılığıyla görüşmesine izin verilmemesi tek başına haberleşme hürriyetinin ihlali olarak kabul edilemez."

Anayasa Mahkemesi bu çerçevede, hükümlülerin haberleşme hürriyetleri kapsamında sayılan telefonla görüşme hakkının, görüşülebilecek kişiler yönünden, bu konuda idareye tanınan geniş takdir yetkisi de dikkate alındığında, sınırlandırılmasının mümkün olduğunu, ancak bu durumda hükümlülerin avukatlarıyla iletişim kurabilmelerindeki bireysel yarar ile kamu yararı arasında makul bir dengeleme yapılarak hükümlülerin öznel durumları gözetilmek suretiyle belli bir esnekliğin sağlanması gerektiğini vurgulamıştır.

Somut olayda hükümlü olan başvurucunun avukatıyla yüz yüze görüşme, mektup, faks ve benzeri yöntemlerle iletişim kuramadığı ya da bu iletişim yollarının yeterli olmadığı yönünde bir iddiasının olmadığı, ayrıca avukatıyla telefonla görüşme talebine ilişkin öznel nedenler de ileri sürmediği de gözetilerek başvurucunun haberleşme hürriyetine yapılan müdahalenin demokratik toplum gereklerine uygun ve ölçülü olduğu sonucuna ulaşılmıştır. **Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa'nın 22. maddesinde güvence altına alınan haberleşme hürriyetinin ihlal edilmediğine karar verilmiştir.**

Ç. BYLOCK-HABERLEŞME

a. Bestami Eroğlu [GK], B. No: 2018/23077, 17/9/2020

ByLock verilerinin değerlendirilmesinin kanuni dayanağı ve meşru amacının olması, zorunlu ve gerekli bir ihtiyaçtan kaynaklanması ve müdahalenin ölçülü olması sebebiyle haberleşme hürriyeti ihlal edilmemiştir.

Anahtar Kelimeler: ByLock verilerinin değerlendirilmesi, özel güvencelere getirilen istisnalar, müdahalenin zorunlu ve gerekli olması

15 Temmuz darbe teşebbüsünün ardından başvuru hakkında FETÖ/PDY'ye üye olma suçunu işlediği isnadıyla soruşturma başlatılmıştır. Başsavcılık tarafından başvuru hakkında ağır ceza mahkemesinde kamu davası açılmıştır. Hazırlanan iddianamede başvurunun örgütün haberleşme aracı olan ByLock programının kullanıcısı olduğu tespitine yer verilmiştir. Mahkeme, ByLock programını kullandığına da değinerek başvuru hakkında terör örgütüne üye olma suçundan hüküm vermiş ve bu hüküm kesinleşmiştir. Başvuru, ByLock haberleşmesi ve kişisel verilerin yasal olmayan şekilde elde edilmesi nedeniyle kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı ile haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Anayasa Mahkemesi, ByLock haberleşme programı verilerinin elde edilmesi, tahlil edilmesi ve soruşturma makamlarına aktarılmasının, yine başvurunun bu programı kullanıp kullanmadığının ortaya konulması gagesiyle iletişim kayıtları ve hangi baz istasyonlarından servis aldığı tespit edilmesinin amacının FETÖ/PDY terör örgütünün ve faaliyetlerinin tespiti ve bu suretle suç işlenmesinin önlenmesi olduğunu ve müdahalenin elverişli bir araç olduğunu değerlendirmiştir. Örgütün faaliyetlerinin ve mensuplarının tespiti için gizlilik taşıyan istihbarat tekniklerine başvurulmasını kaçınılmaz olduğu, ByLock haberleşme programını kullanmasına yönelik iletişim bilgilerinin tespit edilmesi şeklindeki müdahalenin ilgili kanun kapsamında ve hâkim kararına dayalı olarak gerçekleştirildiği, dolayısıyla müdahalenin demokratik toplumda gerekli ve amaçlanan hedefler açısından orantılı olduğu sonucuna

§ 154 "ByLock verilerinin istihbarat tekniklerinin kullanılması suretiyle elde edilmesi suretiyle kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına ve haberleşme hürriyetine yönelik olarak gerçekleşen müdahalenin örgütün faaliyetlerinin ve mensuplarının açığa çıkarılması ve örgütün çökertilmesi amacının ötesine geçtiğine dair bir bilgi bulunmamaktadır. Başvurucunun da bu verilerin amacı ile sınırlı olarak kullanılmadığı yönünde bir şikâyeti bulunmamaktadır. ByLock haberleşme programından elde edilen veriler yalnızca bu örgüte üye olma suç isnadıyla yürütülen ceza yargılamasında kullanılmıştır. Dolayısıyla başvurucuya ait kişisel verilerin amacı dışında kullanılmadığı anlaşılmaktadır."

ulaşılmıştır. Ceza soruşturması kapsamında bulunmayan birtakım gizli istihbarat tekniklerine başvurulduğunu, bu yöneme başvurulmasında örgütün Türkiye Cumhuriyeti'nin egemenliğine yönelik 15 Temmuz 2016 tarihinde görünür hâle gelen tehdidin büyüklüğünün etkili olduğunun inkâr edilemeyeceğini, dolayısıyla somut olaydaki müdahalenin kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı yönünden ortaya çıkan özel güvencelere istisna getirilmesini gerektiren türden olduğunu değerlendirmiştir.

Bununla birlikte bir istisnai hâlin varlığı özel güvencelerin tamamının ortadan kalkmasını gerektirmeyeceğini, bu çerçevede ByLock verilerinin istihbarat tekniklerinin kullanılması suretiyle elde edilmesinin örgütün faaliyetlerinin ve mensuplarının açığa çıkarılması amacının ötesine geçtiğine dair bir bilgi bulunmadığını, başvurucunun da bu verilerin amacı dışında kullanıldığı yönünde bir şikâyeti olmadığını göz önünde bulundurmıştır. Ayrıca ByLock sunucusundan elde edilen veriler başvuru ile ilgili olarak kendiliğinden sonuç doğurmamış; öncelikle kolluk birimlerince, ardından da yargı mercilerince değerlendirilip analizi yapıldıktan sonra soruşturma konusu edilmiştir. Son olarak başvuru, itirazlarını derece mahkemeleri önünde dile getirebilmiş; derece mahkemeleri de başvurucunun itirazlarını ayrıntılı olarak değerlendirmiştir. Açıklanan gerekçelerle **Anayasa'nın 20. maddesinde yer alan kişisel verilerin korunmasını isteme hakkının ve 22. maddesinde düzenlenen haberleşme ihlal edilmediğine karar vermiştir.**

V. KONUT DOKUNULMAZLIĞI

Çağlar ÖNCEL

V. KONUT DOKUNULMAZLIĞI

Anayasa Mahkemesi konut kavramını genellikle özel yaşamın ve aile yaşamının geliştiği, maddi olarak belirlenmiş yer olarak tanımlamaktadır. Modern toplumlarda diğer kişi haklarında olduğu gibi özel hayatın gizliliği ve konut dokunulmazlığı da sınırsız bir hak niteliğinde değildir. Bazı hâllerde bu haklara da müdahale edilmesi gerekebilmekte, kişiler de önemli nedenlerle yapılan bu müdahalelere katlanmak durumunda kalmaktadırlar. Nitekim Anayasa Mahkemesi, *Hasan Akboğa* başvurusunda arama kararının özel hayata ve konut dokunulmazlığı haklarına müdahalesi bağlamında hukukiliğini incelerken bir ceza hâkimi gibi hareket ederek iddia edilen suçun işlenip işlenmediğine yönelik bir inceleme yapmayacağını; yapılacak bu incelemenin arama kararının tatbik edildiği anda görünüşte bir haklılığın bulunup bulunmadığının değerlendirilmesinden ibaret kalacağı sonucuna varmıştır. Mahkeme aynı başvuruda eylemin suç oluşturmadığının ilk bakışta anlaşılacak kadar açık olduğu ve bu sebeple de koruma tedbirinin uygulanmasının keyfi olduğunun tespit edildiği hallerde hak ihlali olacağını belirtmiştir.

Anayasa Mahkemesi *Ayşegül Çengel Kömür ve Diğerleri* başvurusunda, başvurucuya isnat edilen suçla ilgili delil elde etmeye yönelik verilen arama kararında, aranacak kişi, yer, zaman ve arama nedeni belirtilmek suretiyle arama kararının sınırlarının keyfi uygulamaları önleyecek şekilde çizildiğini, arama işleminin de bu karara uygun olarak gerçekleştiğini belirterek konut dokunulmazlığına yönelik bir ihlal bulunmadığına karar vermiştir. Mahkeme aynı başvuruda arama işlemi sonunda bir suç unsuruna rastlanılmaması nedeniyle Cumhuriyet savcısı tarafından kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmesinin arama kararını kendiliğinden hukuka aykırı hale getirmeyeceğini de ifade etmiştir. Anılan kararda, arama kararının gerekliliği ile ilgili yapılacak denetimde suçun işlenip işlenmediği değil, kamu makamlarının müdahalesinin ilk bakışta haklılık taşıyıp taşımadığı gözetilmeli ve bu çerçevede arama kararının gerekli olup olmadığı değerlendirilirken aramanın yapıldığı tarihteki koşullara bakılması gerektiği vurgulanmıştır.

Alaaddin Akkaşoğlu ve Akis Yayıncılık San. ve Tic. A.Ş. başvurusunda arama kararlarının kanuna aykırı olduğu veya kanuna aykırı şekilde uygulandığı iddiaları ile ilgili olarak yapılan incelemelerde başvurucunun 5271 sayılı CMK'nın 141. maddesinde düzenlenmiş olan tazminat yoluna başvurmadan doğrudan Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yapmış olması sebebiyle başvuru yollarının tüketilmediği tespiti ile kabul edilmezlik kararı vermiştir.

Özel hayat kavramı içerisinde incelenen çevre hakkı bağlamında konuta saygı hakkı ise sadece kamusal müdahalelere karşı korunmayı değil, özel kişilerden kaynaklanan müdahaleleri de kapsamaktadır. Bunun yanında konuta saygı hakkı sadece fiziksel alanın korunması olarak değerlendirilmemektedir. Aynı zamanda ikametden huzurlu bir biçimde yararlanma hakkını da içerdiği ifade edilen bu hakka yönelik gürültü, koku, emisyonlar gibi somut veya fiziksel olmayan ve söz konusu kullanım biçimini etkileyen müdahaleler de konuta saygı hakkı bağlamında değerlendirilmektedir. Nitekim Anayasa Mahkemesi, *Hüseyin Tunç Karlık ve Zahide Şadan Karluk* kararında baz istasyonunun, *Ahmet Bilgin ve Diğerleri* başvurusunda hidroelektrik santralının, *Ahmet İsmail Onat* başvurusunda yüksel gerilim hattının, *Gülcan Tutkun Berk* başvurusunda ise başvurunun ikametinin yakınında yapılan inşaat nedeniyle oluşan toz ve gürültünün konut dokunulmazlığı hakkına olan etkisini değerlendirmiştir.

Anayasa Mahkemesi yukarıda belirtilen kararlarında, başvuru sahiplerinin bu müdahaleler sonucunda oluşabilecek potansiyel zararlı etkilerden korunmasına ilişkin kişisel menfaati ile kamusal menfaatler arasında adil bir dengenin gözetilip gözetilmediğini incelemektedir. Bu kapsamda *Hüseyin Tunç Karlık ve Zahide Şadan Karluk* başvurusunda olduğu gibi başvuruya konu çevresel müdahale ile başvuru sahiplerinin sağlık sorunları arasında objektif ve kuşkuyla yer bırakmayacak şekilde belirlenebilecek bir nedensellik bağı olup olmadığı araştırılacaktır. Mahkemenin değerlendirmesinde, *Ahmet İsmail Onat* ile *Ahmet Bilgin ve Diğerleri* kararlarında yer verildiği üzere, bu nedensellik bağının bilimsel veriler ile açıklanıp açıklanmadığı önem arz etmektedir. Anayasa Mahkemesi anılan kararlarda kendi takdirini bilimsel verilerle açıklanmış, objektif tespitlere dayalı olarak verilen kamu makamlarının takdiri yerine ikame edemeyeceğini vurgulamıştır. *Gülcan Tutkun Berk* kararında Mahkeme, başvuru sahibinin dairesinin manzarasının kapatıldığı, inşaat tozu ve gürültüsü nedeniyle yaşam kalitesinin olumsuz etkilendiği iddiası karşısında, birlikte yaşamın bir gereği olarak komşuların katlanma yükümlülükleri bulunduğu belirtilmiş ve bilrkişi raporundaki objektif tespitler uyarınca başvuru sahibinin manzarasının tamamen kapatılmaması, toz ve gürültünün ise birlikte yaşamın getirdiği hoşgörü sınırlarını aştığının kanıtlanamaması nedeniyle başvuruyu kabul edilemez bulmuştur.

A. KONUTTA ARAMA VE EL KOYMA

1. *Hasan Akboğa* [GK], B. No: 2016/10380, 27/3/2019

İlk bakışta haklılık içeren ve yasaya uygun icra edilen arama işlemi neticesinde suç unsuruna rastlanılmamış olması, başvurunun konut dokunulmazlığı hakkını ihlal etmez.

Anahtar kelimeler: arama, terör, istihbari bilgi, ilk bakışta haklılık

Hakkârî İl Emniyet Müdürlüğü tarafından yapılan istihbari çalışmalar neticesinde başvurunun PKK/KCK terör örgütünün kırsal alan kadrolarında yer alan örgüt mensuplarını barındırıyor olabileceği yönündeki bilgi edinilmiş ve başvurunun konutunda gece vakti arama kararı verilmiştir. Arama işleminde konutta başvuru dışındaki kimsenin olmadığı belirlenmiş, yakalanan başvuru ise ifadesinin alınmasını müteakip serbest bırakılmıştır. Bu kişi hakkında yapılan soruşturma sonunda kovuşturmayla yer olmadığına karar verilmesi üzerine başvuru tarafından ilgili ağır ceza mahkemesinde manevi tazminat davası açılarak, emniyette kaldığı süre içinde özgürlüğünden alıkonulduğu, konutunda yapılan arama nedeniyle psikolojik sorunlar yaşadığı iddia edilmiştir. Tazminat talebini inceleyen mahkeme, şartları oluşmayan maddi ve manevi tazminat davasının reddine kesin olarak karar vermiştir. Kararda, başvurunun göz altına alınmaksızın ifadesinin alınmasından sonra serbest bırakıldığı, nezarete alınmadığı, bu itibarla koruma tedbiri nedeniyle tazminat davası açılması koşullarının oluşmadığı belirtilmiştir.

Başvurunun konutunda arama yapılmasının temel gerekçesi, silahlı terör örgütüne üye olma ve örgüte bilerek yardım etme suçlarından yürütülen bir soruşturma kapsamında terör örgütü mensuplarının yakalanması ve suç delillerinin ele geçirilmesidir. Arama kararında, arama yapılacak yer ve zamana açık şekilde yer verilmiş, başvuru ile birlikte bir kısım şüphelinin PKK kırsal kadrolarına mensup dört kişilik grubu evlerinde barındırdığı, eleman aktarımı faaliyetlerinde bulunduğu belirtilmiştir. Kamu makamlarının suç şüphesini doğrulayan somut bir olaya dayandıkları görülmektedir. İlk bakışta haklılık taşıyan arama işlemini neticesinde suç unsuruna rastlanmamış olması, başvurunun konut dokunulmazlığının ihlal edildiği sonucunu doğurmaz. Dolayısıyla **kamunun yararı ile başvurunun konut dokunulmazlığı hakkı arasında olması gereken adil denge, başvuru aleyhine bozulmadığından Anayasa'nın 21. maddesinde güvence altına alınan konut dokunulmazlığı hakkı ihlal edilmemiştir.**

§ 109 "... Cumhuriyet savcısı tarafından sonradan başvuru hakkında kovuşturma yapılmasına yer olmadığına karar verilmiş ise de bu durum arama kararını otomatik olarak hukuka aykırı hale getirmez. Yukarıda ifade edildiği gibi arama kararının gerekliliği bağlamında yapılacak denetimde suçun işlenip işlenmediği değil, kamu makamlarının müdahalesinin ilk bakışta haklılık taşıyıp taşımadığı gözetilecektir. Bu çerçevede arama kararının gerekli olup olmadığı değerlendirilirken aramanın yapıldığı tarihteki koşullara bakılmalıdır. Arama kararının verildiği tarihte suç şüphesini doğrulayan somut olguların var olduğu gözetildiğinde arama kararının zorunlu bir toplumsal ihtiyaca karşılık gelmediği söylenemez."

2. D.Ö., B. No: 2015/4003, 18/4/2019

İdari eylem veya işlemin icrasından sonra yasal süresi içinde dava açılmayan hallerde yapılan bireysel başvurularda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemezlik kararı verilir.

Anahtar Kelimeler: çöp ev, hak düşürücü süre, başvuru yollarının tüketilmemesi

Başvurucuya ait meskenin çöp ev niteliği taşıdığı ve kamu sağlığını tehdit ettiği şikâyeti kapsamında Kaymakamlık tarafından söz konusu evin boşaltılması talebi ile ilgili Sulh Ceza Mahkemesine başvurulmuştur. Mahkeme tarafından bu talepler hakkında idarenin görevli olduğuna ve mahkemenin görevsizliğine karar verilmiştir. Kaymakamlığın karar alması üzerine polis ve zabıta memurları tarafından başvurunun konutuna girilmiş ve konuttaki çöpler dışarı çıkarılmıştır. Başvurucu tarafından basın mensuplarının da evine girdiği, evinde bulunan bazı eşyalarının ve altınlarının kaybolduğu belirtilerek tam yargı davası açılmıştır. Davanın süre aşımı yönünden reddine karar verilmiş, bu karar Danıştay denetiminden geçerek kesinleşmiştir.

Mahkeme gerekçesinde uyuşmazlığın, çöplerin boşaltılması amacıyla başvurunun konutuna girilmesine izin verilmesine ilişkin kaymakamlık kararı ile başladığı belirtilmiştir. Dava açma süresinin ise; işlemin icra tarihinden itibaren veya idareye yapılan başvuru üzerine verilen cevaptan sonra başlayacağı açıklanmıştır. Başvurucunun, şika-

yetlerini yetkili idari ve yargısal mercilere süresinde iletip iddialarının öncelikle bu makamlar tarafından değerlendirilmesi ve çözüme kavuşturulması bakımından üzerine düşen gerekli özeni göstermediği anlaşılmıştır.

Sonuç olarak; ileri sürülen şikayetler yönünden başvuru yollarının usulünce tüketilmediği anlaşıldığından **Anayasa'nın 21. maddesinde güvence altına alınan konut dokunulmazlığı hakkının ihlal edildiği iddiası başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez bulunmuştur.**

§ 37 "... derece mahkemelerinin 2577 sayılı Kanun'da yer alan dava açma süresine ilişkin kuralları hukuka uygun şekilde uyguladığı ve dava açma süresinin başlangıcına esas alınan tarihin belirlenmesine ilişkin yorumun başvurunun dava açmasını aşırı derecede zorlaştıracak ya da imkânsız kılacak nitelikte katı bir yaklaşım içermediği sonucuna varılmıştır. Neticede başvurunun mahkemeye erişim hakkına yönelik bir ihlalin olmadığının açık olduğu değerlendirilmektedir."

3. Alaaddin Akkaşoğlu ve Akis Yayıncılık San.ve Tic. A.Ş, B. No: 2014/18247, 20/12/2017

Arama el koyma kararlarının hukuki olmadığına ilişkin olarak 5271 sayılı CMK'nın 141. maddesinde düzenlenen etkili kanun yolu usulünce tüketilmeksizin yapılan bireysel başvurularda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemezlik kararı verilir.

Anahtar Kelimeler: ses kayıtları, arama, başvuru yollarının tüketilmemesi

Basında 17-25 Aralık soruşturmaları olarak bilinen dosyalarda bulunan bazı ses kayıtlarının başvuru sahibinin temsilcisi olduğu internet haber sitesinde yayımlandığına dair ihbar yapılmıştır. Başlatılan soruşturma kapsamında alınan arama ve el koyma kararları üzerine haber sitesinin ofisinde polis tarafından arama yapılarak ofiste bulunan on adet bilgisayardan imajlar alınmıştır. Başvurucular arama ve el koyma kararlarının hukuka uygun olmadığı iddiası ile ilgili Sulh Ceza Hakimliği'ne itiraz etmişler, itirazın reddine karar verilmesi nedeniyle bireysel başvuruda bulunmuşlardır.

Başvurucular şikayetlerini başka herhangi bir merci önünde ileri sürmeden doğrudan Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuruda bulunmuşlardır. Buna karşın, arama tedbirinin uygulanması nedeniyle başvurucuların anılan haklarının ihlal edildiğine ilişkin olarak 5271 sayılı CMK'nın 141. maddesinde düzenlenen etkili bir kanun yolu mevcuttur. Başvurucuların bu madde uyarınca Ağır Ceza Mahkemesinde tazminat davası açma imkanları bulunmaktadır. Bu sebeple başvuru yolları usulünce tüketilmemiştir.

Açıklanan nedenlerle, **konut dokunulmazlığı hakkına yönelik bir ihlalin olmadığı açık olduğundan başvurunun, başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir.**

§ 30 "... arama tedbirinin hukuka uygunluğu, dolayısıyla konut dokunulmazlığı ve özel hayata saygı hakkı gibi hakları ihlal edip etmediğinin tespiti ile anılan tedbir sonucu elde edilen delillerin hukuka uygun olup olmadığı değerlendirilmesinin birbirinden farklı olduğu gözden kaçırılmamalıdır. Herhangi bir delilin kabul edilebilir olup olmadığı davanın esasına ilişkin yargılamayı yapan derece mahkemelerine aittir. Bu nedenle arama tedbirinin hukuka uygunluğunu denetleyen bir kanun yolunda, anılan tedbirle elde edilen delillerin hukuka aykırılığının tespit edilmesi beklenmemelidir."

4. Ayşegül Çengel Kömür ve Diğerleri, B. No: 2016/56228, 23/6/2020

İlk bakışta haklılık içeren ve gerekçesi bulunan konutta arama işlemi, başvurunun konut dokunulmazlığı hakkını ihlal etmez.

Anahtar kelimeler: somut bilgilere dayalı suç ihbarı, arama, ilk bakışta haklılık

İnfaz koruma memuru olan başvuru ile aynı yerde çalışan kurum baş memuru tarafından başvurunun kurumda uyuşturucu madde ticareti yaptığı, belirli tarihte kuruma geldiği sırada yanında uyuşturucu madde olacağı ihbarı kapsamında; başvurunun üzerinde, aracında ve konutunda arama yapılmıştır. Aramalar sonunda hiçbir suç unsuruna rastlanmaması nedeniyle kovuşturmayaya yer olmadığına karar verilmiştir. Başvuru, uzun yıllardır görev yaptığı kuruma girişi sırasında mahpusların ve meslektaşlarının önünde köpeklerle arama yapıldığını, daha sonra aynı şekilde evinin de arandığını belirterek manevi tazminat talebinde bulunmuştur. Ağır Ceza Mahkemesi kararında, aramanın kurum baş memurunun somut bilgiler içeren ihbarı nedeniyle gerçekleştiği, yüklenen suç bakımından en önemli delilin uyuşturucu maddenin ele geçirilmesi olduğu hatırlatılarak aramanın ölçülü olduğu belirtilmiştir. Karar Yargıtay denetiminden geçerek kesinleşmiştir.

Arama kararının gerekliliği bağlamında yapılacak denetimde suç işlenip işlenmediği değil, kamu makamlarının müdahalesinin ilk bakışta haklılık taşıyıp taşımadığı gözetilmeli ve bu çerçevede arama kararının gerekli olup olmadığı değerlendirilirken aramanın yapıldığı tarihteki koşullara bakılmalıdır. Başvurunun üzerinde, aracında ve konutunda yapılan arama işleminin somut bilgiler içeren beyana dayalı olduğu, olayın niteliği ve ihbara suçun özelliği gereği, delillerin kaybolmaması için hızlı hareket

§ 67 "... evin ve arabanın aranmasının mevzuat kapsamında ve isnat edilen suça özgü delilleri elde etmeye yönelik uygulandığı görülmüştür. Bu durumda arama kararının dayanağı olan ihbarda suçun işlenme şekliyle suç yeri ve zamanı hakkında detaylı bilgi verildiği, uyuşturucu ticareti suçu kapsamında çoğunlukla arama faaliyetiyle delil elde edilebildiği, somut olayda başka şekilde delil elde etmenin mümkün olmadığı hususları gözetildiğinde başvurunun maruz kaldığı arama yönteminin suçun önlenmesi ve suç delillerinin elde edilebilmesi için alınması zorunlu bir tedbir olmadığı söylenemez."

edilmesi gerektiği anlaşılmaktadır. Bu itibarla ilk başta haklılık taşıdığı hususunda tereddüt bulunmayan arama işlemlerinin mevzuata uygun şekilde icra edildiği ve aramalar sonunda, başvurunun zararının bulunmadığı yönündeki beyanının tutanağa işlendiği de gözetildiğinde başvurunun konut dokunulmazlığı hakkının ihlal edildiği söylenemez.

Dolayısıyla kamu yararı ile başvurunun konut dokunulmazlığı hakkı arasında olması gereken adil denge, başvuru aleyhine bozulmadığından Anayasa'nın 21. maddesinde güvence altına alınan konut dokunulmazlığı hakkı ihlal edilmemiştir.

B. KONUTA ÇEVRESEL MÜDAHALELER

1. Hüseyn Tunç Karlık ve Zahide Şadan Karluk, B. No: 2013/6587, 24/3/2016

Baz istasyonunun faaliyeti ile kişilerde meydana gelen sağlık sorunları arasında somut bir bağ kurulamaması halinde, baz istasyonunun faaliyetinin durdurulmaması kişilerin konut dokunulmazlığı hakkını ihlal etmez.

Anahtar Kelimeler: baz istasyonu, bilirkşi raporu, kanser hastalığı

Başvurucuların evlerine 5 metre mesafede bulunan elektrik direğinin üzerine baz istasyonu yerleştirilmesi nedeniyle başvuru- cular tarafından Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumuna baz istasyonunun zararları ile ilgili ihtarname gönderilmiştir. Kurumun cevabında baz istasyonun güvenlik sertifikası bulunduğu, limit değerlerin altında radyasyon yaydığı bildirilmiştir. Bunun üzerine başvuru- cular tarafından baz istasyonunun faaliyetinin durdurulması ve manevi tazminat ödenmesi talebi ile dava açılmıştır. Baz istasyonunun faaliyete geçmesinden sonra başvuru- cular- dan birisinin eşinin kan kanseri olarak vefat etmesi, diğer başvuru- cuya benzer tarihte cilt kanseri teşhisi konulması ve yine aynı binada oturan kişilerde sağlık sorunları meydana gelmesi nedeniyle tazminat talep edilmiştir. Mahkeme, davanın reddine karar vermiştir. Kararda, radyasyon değerlerinin eşik sınırın altında olduğu ve mevcut radyasyon değerleri ile sağlık sorunları arasında bağlantı bulunmadığı vurgulanmıştır.

Başvurucular, söz konusu elektromanyetik kirliliğin kendileri ve yakınlarında görülen kanser rahatsızlığı ile doğrudan ilgisi olduğunu iddia etmelerine rağmen bu konuda kesin bir delil mevcut değildir. Bilirkişi raporunda bu bağlantının muhtemel görüldüğü; ancak ölçümde alınan elektrik şiddet değerlerinin kan kanseri de dahil herhangi bir kansere sebep olabileceği ile ilgili kesin bir bilimsel kanıta rastlanmadığı belirtilmiştir. Başvurucuların potansiyel olarak zararlı olan radyoaktif etkilerden korunmasına ilişkin menfaati ile kamusal menfaatler arasında adil bir denge kurulup kurulmadığının belirlenmesinde dosyaya sunulan bilimsel raporlardaki verilerin göz önünde bulundurulması zorunludur.

Dolayısıyla kamu yararı ile başvuru- cuların konut dokunulmazlığı hakkı arasında olması gereken adil denge, başvuru- cular aleyhine bozulmadığından Anayasa'nın 21. maddesinde güvence altına alınan konut dokunulmazlığı hakkı ihlal edilmemiştir.

§ 80 "Kamusal makamların söz konusu çevresel mesele bağlamında, başvuru- cuların potansiyel olarak zararlı olan radyoaktif etkilerden korunmasına ilişkin menfaati ile yukarıda belirtilen kamusal menfaatler arasında adil bir denge gözetip gözetmediği noktasında, özellikle dosyaya sunulan bilimsel raporlarda yer alan verilerin göz önünde bulundurulması zaruridir."

2. Ahmet Bilgin ve Diğerleri, B. No:2015/11709, 12/12/2018

ÇED raporu, derece mahkemeleri tarafından uzman bilirkişiler aracılığıyla bilimsel verilere göre denetlenmiş ise konut dokunulmazlığı hakkının ihlalinden söz edilemez.

Anahtar Kelimeler: hidroelektrik santrali, ÇED raporu, kişi bakımından yetkisizlik

Giresun İli, Gelevera, Karaovacık ve Kavraz dereleri üzerinde özel bir şirket tarafından yapılması planlanan hidroelektrik santrali inşaatı için çevresel etki değerlendirmesi (ÇED) olumlu kararı (raporu) verilmiştir. Başvurucular idare mahkemesine dava açarak, iki ayrı dere yatağının çevresel etkileri gözetilmeden değiştirildiğini, esas alınan akarsu ölçüm verilerinin eksik olduğunu, iddia etmişlerdir. Mahkeme kararında, tesisin kurulması ve işletilmesi sırasında çevre üzerindeki olumsuz etkilerinin ÇED raporunda alınması öngörülen önlemlerle birlikte ilgili mevzuatta ve bilimsel esaslara göre kabul edilebilir düzeyde olduğu belirtilerek davanın reddine karar verilmiştir. Kararın temyizi üzerine, bir kısım başvurucunun santralin etki alanında mülklerinin olmaması nedeniyle bu başvurucular yönünden bozma, diğer başvurucular hakkındaki kararın ise onanmasına karar verilmiştir.

Yargısal makamlar tarafından, yapılması planlanan hidroelektrik santralinin faaliyetlerinin riskleri ve zararlı etkileri yönünden kapsamlı ve nitelikli bir araştırma yapıldığı anlaşılmıştır. Uzman bilirkişi raporlarına dayalı olarak, ÇED raporunda gerekli bütün tedbirlerin öngörüldüğü sonucuna ulaşıldığı görülmüştür. Bu itibarla derece mahkemelerinin takdir hakkını kullanırken keyfi davrandığı ve bireylerin konut dokunulmazlığı hakkının sınırlarını aştığı söylenemez. Hidroelektrik santralinin etki alanı içerisinde yaşamayan ve mülk sahibi olmayan

kişilerin bu konuda bireysel başvuruda bulunma yetkileri bulunmamaktadır.

Dolayısıyla derece mahkemeleri tarafından başvurucular ve kamunun karşı karşıya gelen menfaatleri arasındaki adil bir dengenin bozulmadığı anlaşıldığından Anayasa'nın 21. maddesinde güvence altına alınan konut dokunulmazlığı hakkı ihlal edilmemiştir.

§ 55 "Devletin özel hayata saygı hakkını etkili olarak koruma ve bunlara saygı gösterme şeklinde pozitif yükümlülüğü bulunmaktadır. Pozitif yükümlülük anayasal hakların korunmasına yönelik maddi yükümlülüklerin yanı sıra ilgililerin çevresel mesele ile ilgili karar alma sürecine katılımı ve etkili idari veya yargısal yollara başvuru imkânı tanınmasını içeren usuli yükümlülükleri içermektedir."

3. Ahmet İsmail Onat, B. No: 2013/6714, 21/4/2016

Bilirkişi raporu ile yüksek gerilim hattının kişilerin sağlığı üzerinde olumsuz etkileri bulunmadığı bilimsel verilerle ortaya konulmuş ise yapılan işlem konut dokunulmazlığı hakkını ihlal etmez.

Anahtar Kelimeler: yüksek gerilim hattı, ÇED raporu, bilimsel veriler

Türkiye Elektrik İletim Anonim Şirketi (TEİAŞ) tarafından başvurucuya ait konutun bulunduğu sokakta yüksek gerilim taşıyan elektrik iletim kablolarının yer altına alınması işlemi gerçekleştirilmiştir. Söz konusu proje için çevresel etki değerlendirmesi (ÇED) olumlu kararı verilmiştir. Başvurucu tarafından bu işlemin sokakta yaşayan kişilerin sağlığını olumsuz etkileyeceği iddiası ile idari dava açılmıştır. Mahkeme davanın reddine karar vermiştir. Kararda, alınan bilirkişi raporuna göre yüksek gerilim hatlarının yer altına döşenmesinin sağlık açısından bir risk oluşturmadığı, hatların oluşturduğu manyetik ve elektrik alan değerlerinin hattın toprak altına döşenmesi durumunda çok daha düşük olduğu vurgulanmıştır. Karar, Danıştay denetiminden geçerek kesinleşmiştir.

Yüksek gerilim hatlarının yer altına alınması işleminin hattın kullanım ömrü ve güvenliği konusunda kamu yararı taşıdığı açıktır. Bununla birlikte kişilerin konut dokunulmazlığı hakkı ile de bağlantılı olan çevresel müdahaleler söz konusu olduğunda, o bölgede yaşayan kişilerin görüş ve önerilerinin alınması önem taşımaktadır. Nitekim somut olayda idare tarafından o bölgede yaşayan insanların görüş ve önerilerinin alınması amacıyla toplantılar düzenlenerek bu sürece halkın aktif olarak katılımları sağlanmış, hazırlanan ÇED raporu uygun araçlarla ilan edilerek halka duyurulmuş ve ÇED olumlu raporu alınmıştır. Yüksek gerilim hatlarının yer altına alınması halinde bireylerin sağlığını ne derece etkileyeceği hususunun objektif kriterlere göre bilimsel verilerle tespit edilmesi gerekir. Mahkeme tarafından denetime açık şekilde bilimsel veriler içeren bilirkişi raporu alınmış olup, raporda anılan işlemin mevzuatta belirtilen teknik gerekliliklere uygun olarak yapıldığı ve bu işlemin kişilerin sağlığını olumsuz etkilemeyeceği belirtilmiştir.

Dolayısıyla **kamunun yararı ile başvurunun konut dokunulmazlığı hakkı arasında olması gereken adil denge, başvuru aleyhine bozulmadığından Anayasa'nın 21. maddesinde güvence altına alınan konut dokunulmazlığı hakkı ihlal edilmemiştir.**

§ 94 “Karmaşık çevresel sorunların ele alınıp çözümlenmesi aşamasında karar süreci, çevreye ve kişi haklarına zarar verebilecek faaliyetlerin etkilerini önceden değerlendirecek ve önleyecek şekilde tesis edilmelidir. Böylece bireysel ve kamusal menfaatler arasında adil bir denge tesis edilerek karşıt görüşlerin dile getirilmesine olanak tanıyacak gerekli etüt ve değerlendirmelerin gerçekleştirilmesi sağlanacaktır. Bu bağlamda söz konusu sürece ilişkin bilgilere erişim ve karar alma sürecine aktif katılımın yanı sıra karardan etkilenebilecek olan bireylerin, karar alma sürecinde görüş ve menfaatlerinin yeterince dikkate alınmadığını dile getirebilmek için konuyla ilgili her türlü tasarrufa karşı yargısal başvuru hakkına sahip olmaları ve iddialarının yargısal makamlarca özenli bir şekilde değerlendirilmesi son derece önemlidir.”

4. Gülcan Tutkun Berk, B. No: 2015/2334, 29/11/2018

Komşuluk hukuku kuralları gereği, birlikte yaşamının gereği olan müdahaleler konut dokunulmazlığı hakkını ihlal etmez.

Anahtar Kelimeler: inşaat nedeniyle oluşan toz ve gürültü, manzara, komşuluk hukukundan kaynaklanan katlanma yükümlülüğü

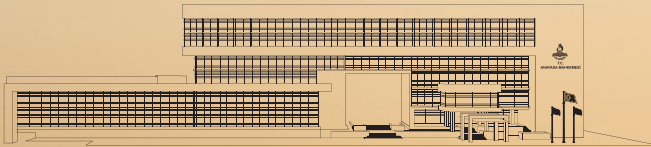
İstanbul İli, Kağıthane ilçesinde başvurucunun yaşadığı sitenin yakınına özel bir şirket tarafından inşaat yapılması amacıyla ruhsat alınmıştır. Bu alanda inşaat yapılmaya başlanması üzerine başvuru tarafından dava açılarak oturduğu dairenin manzarasının büyük ölçüde kapanması nedeniyle değer kaybına uğradığı, sağlıklı bir çevrede yaşama hakkının engellendiği iddia edilmiştir. Mahkeme davanın reddine karar vermiştir. Kararda, başvurucunun dairesini yapan firmanın bu binanın önüne başka inşaat yapılmayacağına dair taahhüdü ya da beyanı olmadığı, başvurucunun binası yapılırken davalının parseline tecavüz edildiğinin belirlendiği, giriş yolunun davalının haksız eylemi nedeniyle daralmadığı belirtilmiştir. Ayrıca bu kararda inşaat sırasında oluşan toz ve gürültünün de komşuluk hukuku gereği

katlanılması kaçınılmaz ve hoş görülmesi gereken bir sonuç olduğu vurgulanmıştır. Karar, Yargıtay denetiminden geçerek kesinleşmiştir.

Ş 49. “Öte yandan başvurucunun dairesinin manzarasının tamamen kapanmadığı ve gün ışığının engellenmediğinin bilirkişi raporuyla tespit edildiği, şikâyet konu toz ve gürültünün ise komşuluk hukukunun ve birlikte yaşamının gerektirdiği komşuların birbirlerine göstermekle yükümlü oldukları hoşgörü sınırlarını aştığı ve katlanması güç zararlara sebep olduğu hususlarının başvuru tarafından kanıtlanamadığı görülmüştür. Toz ve gürültüye neden olan faaliyetlerin, inşaat ruhsatına ve mevzuatına uygun yapılan bir bina inşaatından kaynaklandığı, başvurucunun taşınmazına haksız el atmanın mevcut olmadığı, toz ve gürültünün önlenmesi için gerekli tedbirlerin alınmadığı iddiasının kanıtlanamadığı hususları da dikkate alındığında, başvurucunun maruz kaldığı çevresel kirlenmenin bireyin konuttaki huzurunu, özel veya aile hayatını doğrudan etkilese bile birlikte yaşamının gerektirdiği katlanma düzeyini aşmadığı anlaşılmaktadır.”

Başvurucunun maliki olduğu taşınmazın manzara, toz, gürültü gibi faktörler nedeniyle başvuru konusu inşaatın olumsuz etkilendiği açıktır. Bununla birlikte, inşaat sebebiyle başvurucunun manzarası tamamen kapatılmadığı gibi, giriş yolunun daralmış olmasında muhatabın kusurlu bir davranışı bulunmamaktadır. Toz ve gürültüye neden olan faaliyetlerin, inşaat ruhsatına ve mevzuatına uygun yapılan bir bina inşaatından kaynaklandığı belirlenmiştir. Başvurucunun maruz kaldığı çevresel kirlenme, bireyin konuttaki huzurunu, özel veya aile hayatını doğrudan etkilese bile birlikte yaşamının gerektirdiği katlanma düzeyini aşmadığı anlaşılmaktadır.

Dolayısıyla somut olayda konut dokunulmazlığı hakkına yapılan müdahalenin komşuluk hukuku uyarınca belirlenen sınırları aşmadığı belirlendiğinden Anayasa’nın 21. maddesinde güvence altına alınan konut dokunulmazlığı hakkı ihlal edilmemiştir.

İncek Şehit Savcı Mehmet Selim Kiraz Bulvarı No: 4
06805 Çankaya / ANKARA
Tel : 0 312 463 73 00 • Faks : 0 312 463 74 00
E-posta : bilgi@anayasa.gov.tr
Twitter : @AYMBASKANLIGI
www.anayasa.gov.tr

